

БЪЛГАРСКА
НАРОДНА БАНКА

ГОДИШЕН ОТЧЕТ

2001

Издание на Българската народна банка
1000 София, пл. „Княз Александър Батенберг“ № 1
Телефон: 9145/6271, 1351, 1906
Телекс: 24090, 24091
Факс: 980 2425, 980 6493
Печат: Полиграфична база на БНБ
© Българска народна банка, 2002

Материалите и информацията, публикувани в
Годишния отчет на БНБ за 2001 г., могат да се
ползват без специално разрешение, единствено с
изричното позоваване на източника.

Website: www.bnb.bg

**Уважаеми г-н Председател
на Народното събрание!
Уважаеми госпожи и господи
народни представители!**

*В съответствие с член 1, алинея 2 и член 51 на Закона за
Българската народна банка ви представям отчета на банката
за 2001 година.*

Светослав Гаврийски
Управител на Българската
народна банка

**Ръководство на
Българската народна банка**

УПРАВИТЕЛЕН СЪВЕТ

Светослав Гаврийски
управител

Мартин Заимов
подуправител

Емилия Миланова
подуправител

Божидар Кабакчиев
подуправител

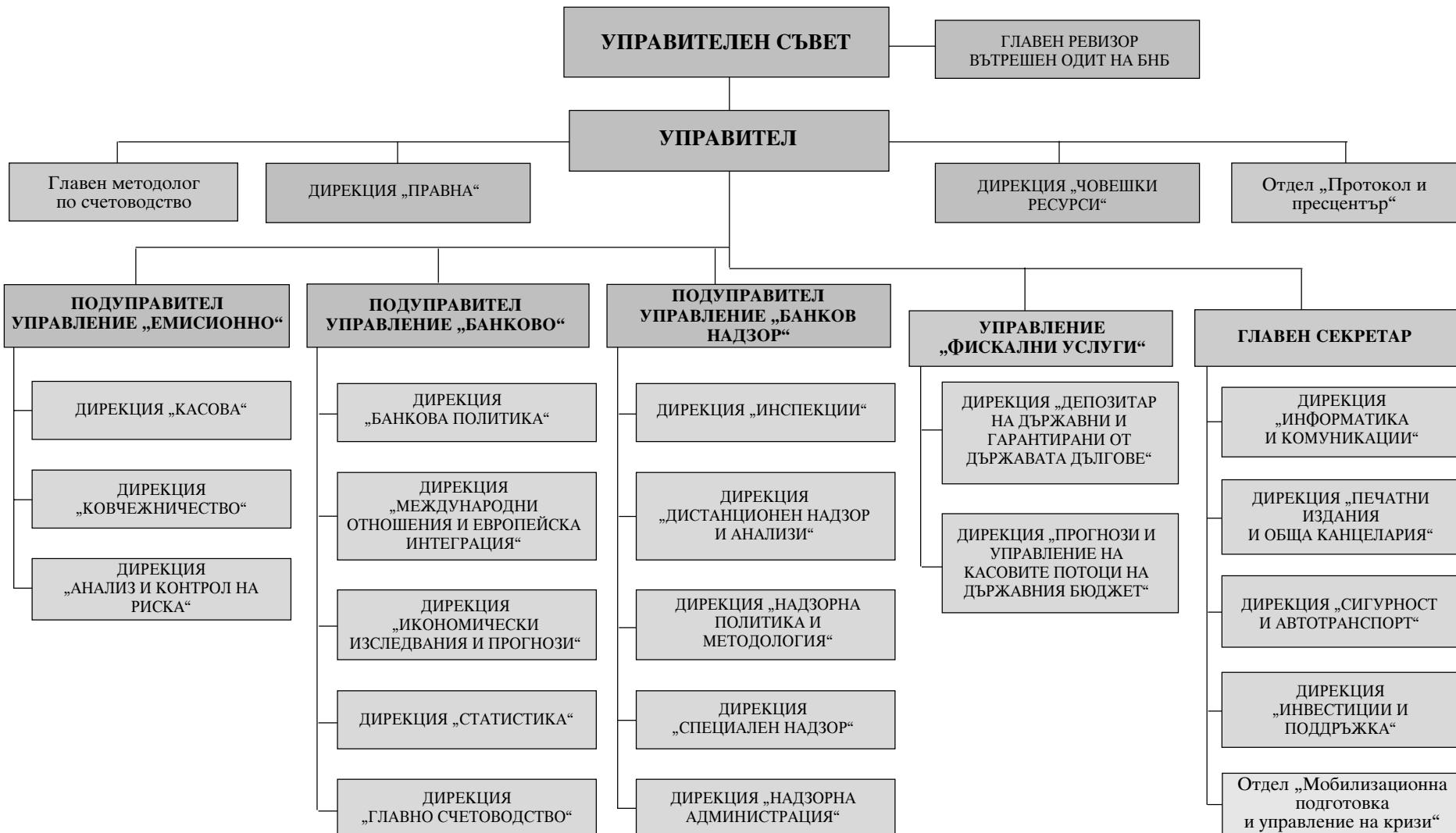
Румен Аврамов

Гарабед Минасян

Георги Петров

Организационна структура на БНБ

(към март 2002 г.)

Съдържание

I.	Развитие на световната икономика и финанси	
1.	Обзор и глобални тенденции в развитието на световната икономика	11
2.	Развити страни	12
3.	Страны от Централна и Източна Европа	15
4.	Страны с паричен съвет	17
II.	Развитие на българската икономика	
1.	Реален сектор	21
	Брутен вътрешен продукт	21
	Инфлация	24
	Заетост, заплати и безработица	25
2.	Външен сектор	28
	Платежен баланс	28
	Външна търговия	30
	Външен дълг и дългови индикатори	36
3.	Паричен сектор	38
	Парични агрегати	38
	Механизъм на паричното предлагане	41
	Степен на монетизация	42
	Кредитни агрегати	43
	Кредитен регистър	44
	Лихвени проценти по операциите на търговските банки	45
	Касова дейност на БНБ	46
4.	Фискален сектор	48
	Консолидирана фискална програма	48
	Републикански бюджет	49
	Фискален резерв	50
	Размер и структура на правителствения дълг	51
III.	Управление на международните валутни активи	
1.	Размер и динамика на валутните резерви	57
2.	Стратегия при управлението на международните валутни активи	59
3.	Структура, доходност и управление на риска на валутните активи	60
IV.	Ликвидност и финансови пазари	
1.	Ликвидност	67
2.	Финансови пазари	70
	Пазар на ДЦК	70

Валутен пазар и регистрирани сделки между български и чуждестранни лица	73
Пазар на акции и корпоративни облигации	75
3. Платежна система и сетълмент	78
 V. Банков сектор и банков надзор	
1. Основни тенденции в развитието на банковия сектор	83
2. Спазване на изискванията за разумна банкова дейност	92
3. Дейност на банковия надзор	96
 VI. Евроинтеграция и международна дейност	
1. Международна дейност	105
2. Взаимоотношения с международни финансови институции	107
3. Взаимоотношения с централни банки	109
 VII. Финансови отчети на БНБ	
1. Годишен счетоводен отчет	113
Доклад на независимия одитор до УС на БНБ	113
Изложение на отговорностите на УС на БНБ	114
Баланс на БНБ към 31 декември 2001 г.	115
Отчет за приходите и разходите	116
Отчет за признатите печалби и загуби	116
Отчет за паричния поток	117
Приложения към счетоводните отчети	118
2. Отчет по изпълнението на бюджета на БНБ	135
 Приложения	137

I. Развитие на световната икономика и финанси

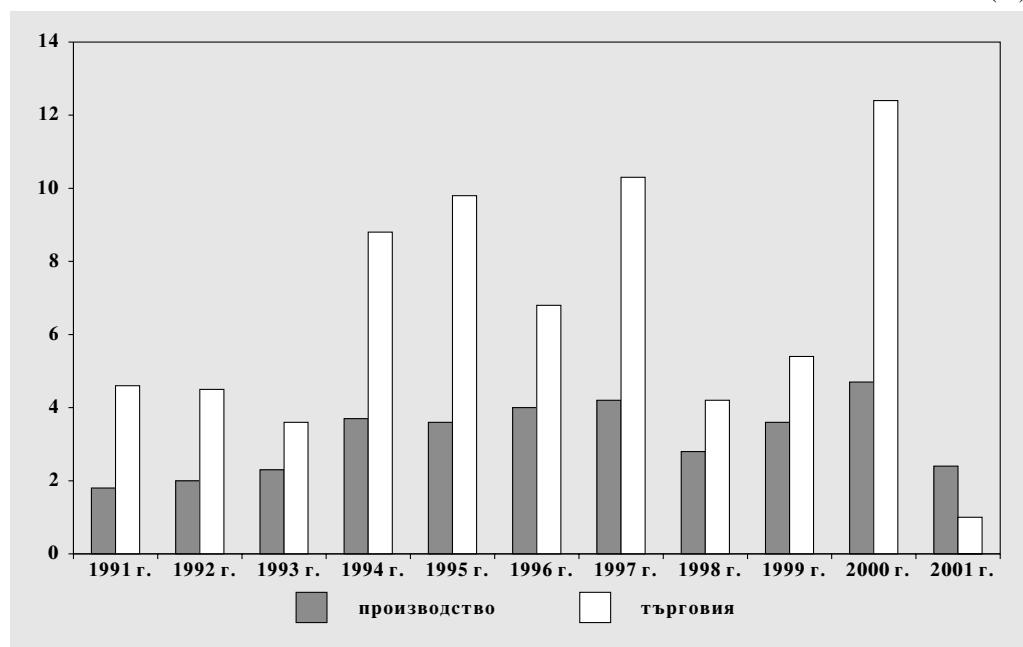
1. Обзор и глобални тенденции в развитието на световната икономика

Изминалата 2001 г. бе белязана от няколко събития – спад в темповете на растеж на световната икономика, рецесия в САЩ и Япония и терористичните атаки от 11 септември 2001 г. Несигурността по отношение на перспективите за световната икономическа конюнктура значително нарасна, което влоши бизнесклиматата, а доверието на потребителите, което до септември бе единственият фактор в подкрепа на икономическия растеж (забавящ спада) започна да намалява. Това от своя страна доведе до задълбочаване на рецесията в почти всички региони на света през четвъртото тримесечие на 2001 г. Стресът от терористичните атаки на 11 септември създаде очаквания за евентуални спекулации на фондовите пазари, в резултат на което последните бяха затворени в продължение на няколко дни. Бързата реакция и координирани действия на всички централни банки, и най-вече на ФРС и ЕЦБ, в отговор на нарасналото търсене на ликвидност се откроиха като ключов фактор за тяхното стабилизиране.

Предварителните данни на МВФ¹ за 2001 г. сочат увеличаване на световното производство до 2.4% и повишаване обемите на световната търговия с 1%, които са най-ниските темпове на растеж през последното десетилетие.

ДИНАМИКА НА СВЕТОВНОТО ПРОИЗВОДСТВО И ТЪРГОВИЯ

(%)

Източник: МВФ.

¹ IMF, World Economic Outlook, December 2001.

В отговор на отслабващата икономическа активност в индустриалните страни и наред със забавяне темповете на растеж на световното производство на международните пазари цените на сировините и материалите следваха тенденция към спад. След като през цялата година международните цени на сировия петрол се понижаваха, шокът от септемврийските терористични атаки създаде опасения за обръщане на тенденцията. На практика поради рязко свиване на икономическата активност през четвъртото тримесечие в края на годината цените на сировия петрол спаднаха на 18 щ. д. за барел (т. е. значително под долната граница от 22 щ. д. за барел на ценовия коридор, определен от ОПЕК). Намаляващите цени на сировия петрол допринесоха за понижаване равнището на инфлация в световен мащаб. Според прогнозата на МВФ, която в голяма степен е базирана върху по-ниските инфлационни очаквания, измереното чрез ИПЦ нарастване на цените в развитите и развиващи се страни се запазва около нивата от предходния период (2.3% и 6%), докато в страните от ЦИЕ темпът на растеж намалява значително – от 12.8% на 9.3% през 2001 г.

Съгласно публикуваните в началото на 2002 г. данни вече се забелязват първите признания за възстановяване на световната икономика. С изключение на Аржентина, където кризата на дълга прерасна във валутна, социална и политическа криза, в останалите региони на света бизнесклиматът започна постепенно да се подобрява. Като основни фактори в подкрепа на световното производство могат да се очертаят ниските международни цени на сировините и материалите, изчерпането на натрупаните през 2001 г. запаси от готова продукция и най-вече очакванията за трайно понижаване на инфлацията, което от своя страна ще позволи задържането на лихвите на ниски нива, създавайки по този начин благоприятни условия за финансиране на бизнеса. Във връзка с това прогнозите на МВФ за 2002 г. са за увеличаване на световното производство до 2.4% и постепенно активизиране на световната търговия, чито обеми се очаква да нараснат с 2.1% спрямо 2001 г.

2. Развити страни

Преобладаващите в началото на 2001 г. очаквания, че евентуалното задълбочаване на проблемите в САЩ и Япония ще окаже негативно влияние върху другите региони в света, се потвърдиха. Рязкото намаляване на активността в международната търговия, съпроводено с неочекван обрат в цикъла на ИТ производството, се отразиха неблагоприятно върху страните от Югоизточна Азия и Европейския съюз, разчитащи до голяма степен на износа като важен фактор за икономическия растеж.

В резултат на опасенията от задълбочаване и разпространяване на икономическата криза през целия период бе следвана политика на постепенно намаляване на лихвените проценти.

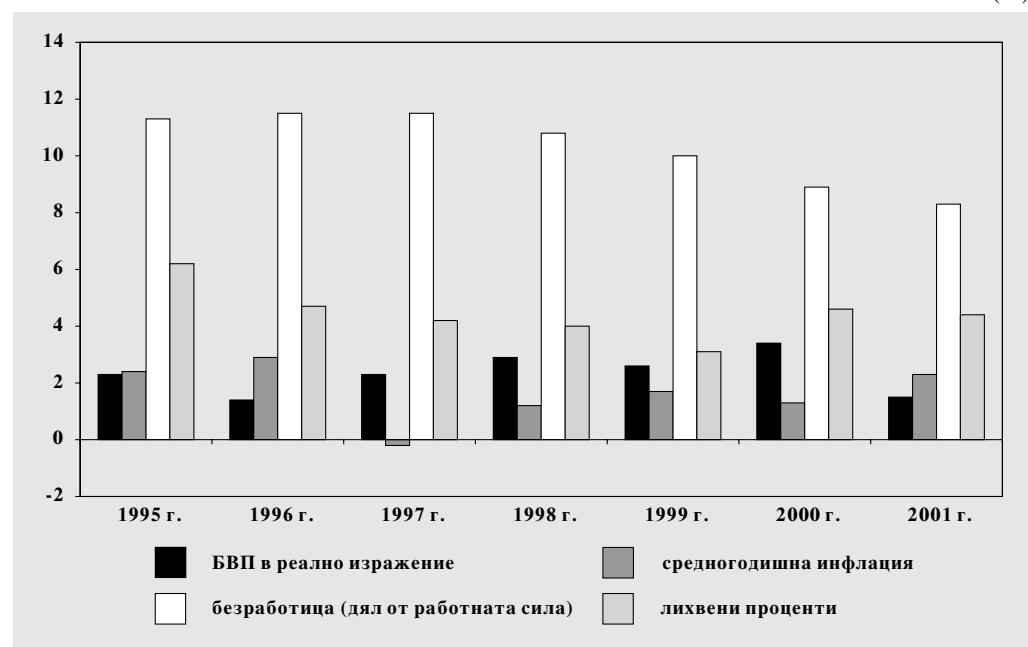
Европейски съюз

През 2001 г. под влияние на промените в световната икономическа конюнктура страните от ЕС постепенно забавиха темповете си на растеж. След Германия, която в края на годината навлезе в рецесия, забавянето на стопанска активност се разпростири и върху икономиките на Франция, Италия и Испания. Индикаторите за индустриалното производство, активността в сектора на услугите, както и доверието в бизнеса отчетоха рязък спад, а индексът IFO в Германия достигна най-ниската си стойност от 1993 г. насам.

Високите темпове на инфлация през периода март – юни, когато ХИПЦ се движеше в рамките на 2.9 – 3.4%, както и известното подценяване на ситуацията в Германия и отражението ѝ върху останалите държави от региона бяха сред основните фактори, ограничаващи политиката на ЕЦБ за намаляване на официалния лихвен процент. През втората половина на годината инфлацията в страните от ЕС започна да спада, като по този начин се създадоха предпоставки за намаляване на лихвените проценти сумарно със 150 базисни пункта до 3.25% в края на годината.

**ОСНОВНИ МАКРОИКОНОМИЧЕСКИ ИНДИКАТОРИ ЗА СТРАНИТЕ
ОТ ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ**

(%)

Източник: МВФ.

В резултат на влошаването на икономическата конюнктура структурните неравновесия на трудовия пазар през изминалата година се задълбочиха, което рефлектира в едновременното нездоволяване както на търсенето, така и на предлагането на труд. Относително високата безработица през годината (8.3 – 8.4%) и наличието на сериозни различия в институционализирането на трудовите отношения в страните от ЕС все повече подчертават нуждата от напредък в стартиралата още през 1997 г. реформа на трудовия пазар.

През 2002 г. очакванията се свързват с постепенно подобряване на външната и вътрешната икономическа среда, предполагащо създаването на реални предпоставки за излизане на европейската икономика от рецесията най-късно през третото тримесечие на годината. В разрез със статистически отчетената през първите месеци на периода висока инфлация (вследствие на ефекта от въвеждането на еврото в обращение) прогнозните стойности за средногодишния ХИПЦ са за намаляване на инфлацията до 1.7%² под влияние на ниските цени на сировините и материалите, търгувани на международните пазари, както и на ниските инфлационни очаквания в международен план. Прогнозите на ЕЦБ за еврозоната са за растеж до 2.5% и инфлация до 2% през 2002 г.

САЩ

След като в средата на 2000 г. американската икономика рязко забави темповете си на растеж, през март 2001 г. тя навлезе във фаза на рецесия и по този начин завърши най-продължителният в историята на САЩ период на експанзия. Проблемите на бизнессектора се оформиха като основна движеща сила на икономическата криза в САЩ. За разлика от периода 1990 – 1991 г., когато за седем поредни месеца индустриталното производство се сви с 4.7%³, през периода юли 2000 г. – декември 2001 г. регистрираният спад на индустриталното производство е в размер на 7.6%. Заедно с агресивното съкращаване на запасите и с отрицателния растеж на капиталовите инвестиции тези процеси се превърнаха в основни предпоставки за слабия икономически растеж от 1.1%.

² Survey of Professional Forecasters, February 2002.

³ FRBSL, National Economic Trends, April 2002.

Неочакваният спад в потребителското търсене непосредствено след 11 септември доведе до задълбочаване на кризата, като създаде реални предпоставки за фалити в туризма и транспорта. Цените на акциите на много компании буквально се сринаха, което заедно с нарасналите възможности за спекуляции и липсата на ликвидни ресурси в американската икономика породиха още по-голям спад на приходите, съкращаване на производства и закриване на работни места. Последното предизвика сериозни проблеми на пазара на труда, като към края на периода регистрираната безработица като дял от работната сила достигна най-високата си стойност от април 1995 г. – 5.8%.

През 2001 г. американските власти използваха активно инструментите на икономическата политика, за да преодолеят рецесията. Последователно бе следвана политика на подкрепа на бизнеса чрез създаване на атрактивни условия за финансиране, като лихвеният процент по федералните фондове бе намален от 6.5% на 1.75%, в резултат на което паричният агрегат M3 нарасна с 12.8% на годишна база – най-високият регистриран за последните 20 години. След намалението на данъците през юни през септември правителството одобри пакет от целеви фискални мерки в размер на 63 млрд. щ. д.

Прогнозите за 2002 г. предвиждат прираст на БВП в рамките на 3%, намаляване на инфлацията до 2.2% в края на годината и безработица от 6%. Отчетени са публикуваните през първото тримесечие оптимистични очаквания, че американската икономика ще започне да се възстановява още през второто тримесечие⁴. Въпреки това при наличието на несигурност относно перспективите за развитие и степента на коригиране на икономическите дисбаланси съществува вероятност за корекция надолу на направените прогнози.

Япония

Икономическата рецесия и дефлацията в Япония продължиха и през 2001 г. През разглеждания период проблемите на японската икономика се задълбочиха. Високата степен на взаимна задължнялост в икономиката, и по-специално в банковата сфера, доведе до поставянето на 19 банки под особен надзор. За да предотврати евентуална банкова криза, централната банка следваше политика на нулеви лихвени проценти и неколкократно увеличи покупките на ДЦК. Поради неефективността на трансмисионния механизъм на паричната политика чрез банковата система експанзионистичната парична политика не помогна и за разрешаването на фундаменталния проблем на японската икономика – дефлацията, която в края на 2001 г. достигна 1.2% на годишна база.

Въпреки че прогнозите за развитието на японската икономика през 2002 г. са базирани върху предположението за постепенно стабилизиране след средата на годината, трябва да се има предвид, че на този етап кризата е обхванала почти всички сектори, което означава, че без провеждането на сериозна структурна реформа бъдещите положителни резултати са немислими. За 2002 г. очакванията са за свиване на БВП с 1%⁵, дефлация от 1% и нарастване на безработицата над 6%.

⁴ JP Morgan, Global Data Watch, March 29, 2002.

⁵ IMF, World Economic Outlook, December 2001.

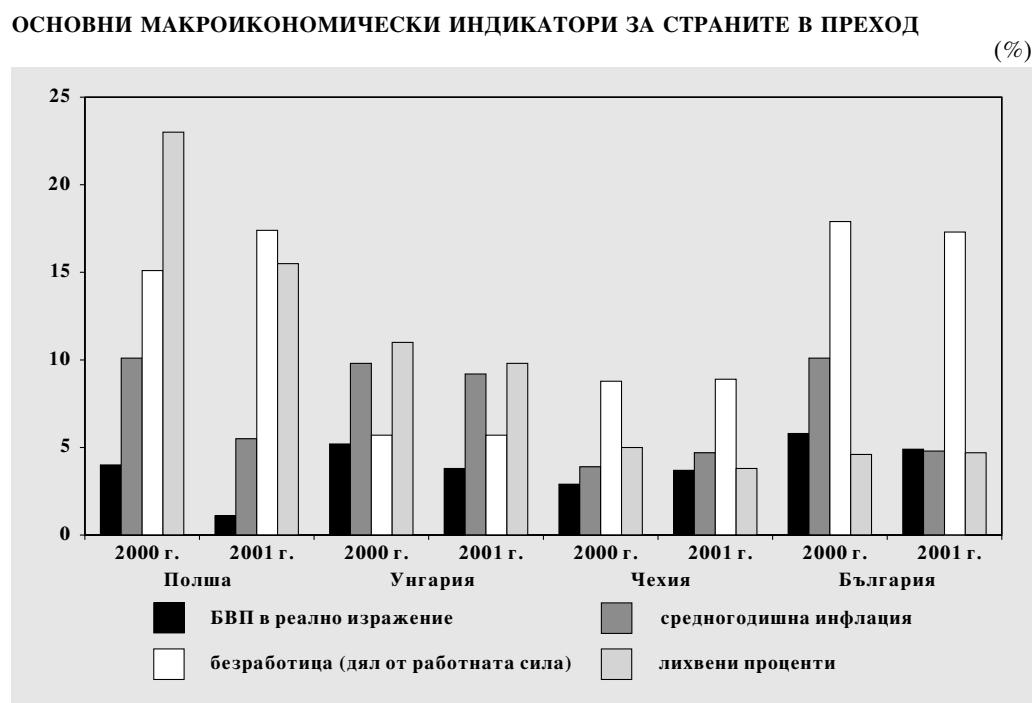
3. Страни от Централна и Източна Европа

Влошаването на международната икономическа конюнктура, нарастващето на несигурността на почти всички пазари, както и забавянето на икономическата активност в страните от ЕС бяха основните канали за външно влияние върху икономиките в преход. Преобладаващата част от влизашите в тази група страни се характеризира с малки и отворени икономики, т. е. със силно влияние на външното търсене. Въпреки това през изминалата година те успяха да реализират растеж от 4.9% главно в резултат на стабилното вътрешно търсене.

Централна Европа

От средата на 2001 г. условията за растеж в унгарската икономика рязко се влошиха. Под влияние на кризата в ЕС и поскъпването на местната валута обемите на износа започнаха постепенно да намаляват. Въпреки това в сравнение с 2000 г., когато дефицитът по текущата сметка бе в размер на 2.9% от БВП, през изминалата година той бе намален до 2.1% от БВП в резултат на нетното нарастване износа на услуги, както и на спада в темповете на растеж на вноса. Бизнесклиматът се влоши и през септември индустриалното производство⁶ се сви с 4.4%, като за годината то нарасна само с 3.7% (за сравнение през 2000 г. регистрираният прираст на индустриалното производство е 18.6%). Инфлацията следваше през годината низходящ тренд, но изменена на годишна база, тя бе доста висока – 9.2%, поради високите цени на горивата и храните, преобладаващи през първата половина на периода. Опасенията от устойчиви и високи инфлационни очаквания бяха основната причина, поради която централната банка задържа високи лихвените проценти, които едва в края на периода бяха намалени до 9.8%.

Очакванията за 2002 г. са за по-нисък растеж (до 3.5% при 3.8% през 2001 г.), нарастване на дефицита по текущата сметка до 2.6% от БВП и 5.5% годишна инфлация.

Източник: БМР.

⁶ BIS, Economic Indicators for Eastern Europe, March 2002.

Навлизането на страните от ЕС в рецесия се отрази най-силно върху *полската икономика*, която отбеляза най-ниския прираст на реалния БВП от всички страни в региона – едва 1.1%. Централната банка не предприе активни действия в подкрепа на икономическия растеж въпреки започналата още в началото на второто тримесечие тенденция към спад на промишленото производство и нарастване на безработицата. Проблемите на пазара на труда се задълбочиха, като вече трета година поред се отбелязва спад в заетостта. Инфляцията силно спадна в съответствие със забавянето на икономическата активност и въпреки усилията на паричните власти да намалят лихвените равнища те останаха твърде високи в сравнение с европейските и с тези в останалите страни в преход – 15.5%.

Прогнозата за 2002 г.⁷ предвижда 1% растеж на БВП, средногодишна инфляция от 4.5%, нарастване на безработицата до 18.6% в края на периода, дефицит по текущата сметка до 4.8% от БВП и обезценяване на валутния курс от 3.70 PLZ/EUR на 3.95 PLZ/EUR. И през 2002 г. правителството ще провежда политика на фискална експанзия, поради което властите предвиждат увеличаване на бюджетния дефицит от 4.4% на 4.8% от БВП. За неговото финансиране се предвиждат емитиране на съкровищни облигации в размер на 26 млрд. злоти и 1.6 млрд. щ. д. приходи от приватизация в банковия и енергийния сектор, както и в телекомуникациите (0.9% от БВП).

За разлика от другите страни от региона през изминалия период *Чехия* успя да реализира растеж от 3.7%, стимулиран от стабилното частно търсене и инвестиционно потребление. Въпреки това през третото тримесечие се появиха първите сигнали за навлизане на икономиката в нова фаза от бизнесцикли, като бе регистрирано забавяне в темповете на растеж, свиване на вътрешния кредит и повишаване на безработицата (9% в края на периода). Същевременно поскъпването на чешката крона спрямо еврото бе основният фактор, определящ потока от преки чуждестранни инвестиции в страната, който през 2001 г. достигна 4.5% от БВП.

Очакванията за 2002 г. са за растеж на БВП от 3.4%, средногодишна инфляция от 3.9%, намаляване на безработицата до 8.7% и дефицит по текущата сметка в размер на 4.4% от БВП. Прогнозата се основава на предположението за тясно сътрудничество между централната банка и правителството с цел предпазване на чешката крона от по-нататъшно поскъпване и запазване конкурентоспособността на икономиката. Основните задачи пред властите са повишаване на фискалната дисциплина, интензификация на процесите по преструктуриране на икономиката, както и създаване на благоприятна среда за нарастване на производството и производителността на труда.

Русия

След постигнатия висок растеж от 9% през 2000 г. икономиката на Русия постепенно забави темповете си, като през 2001 г. БВП нарасна с 5% в реално изражение. Вътрешното търсене нарасна осезаемо в резултат от повишаването на доходите (46.7% в номинално и 23.6% в реално изражение) и потреблението. Вътрешният кредит също нарасна с 30%, а безработицата намаля от 10.2% на 9%. Големият спад в международните цени на петрола, намаляването на производството и износа на газ, както и нарастването на вноса са основните причини за по-малкия в сравнение с предходния период излишък по текущата сметка (11% от БВП при 18.4% през 2000 г.), което не попречи валутните резерви на страната да нараснат с близо 34% и да достигнат нивото от 32.5 млрд. щ. д.

Очакванията за 2002 г. се свързват със стабилно потребителско и инвестиционно търсене, излишък по текущата сметка и бюджета и високо ниво на валутните резерви. Прогнозите на правителството са за растеж на БВП от 3.5 – 4.3% в зависимост движението на международните цени на петрола и годишна инфляция в размер на 12 – 13%.

⁷ Съгласно приетата на 20 ноември 2001 г. макрорамка на държавния бюджет.

4. Страни с паричен съвет

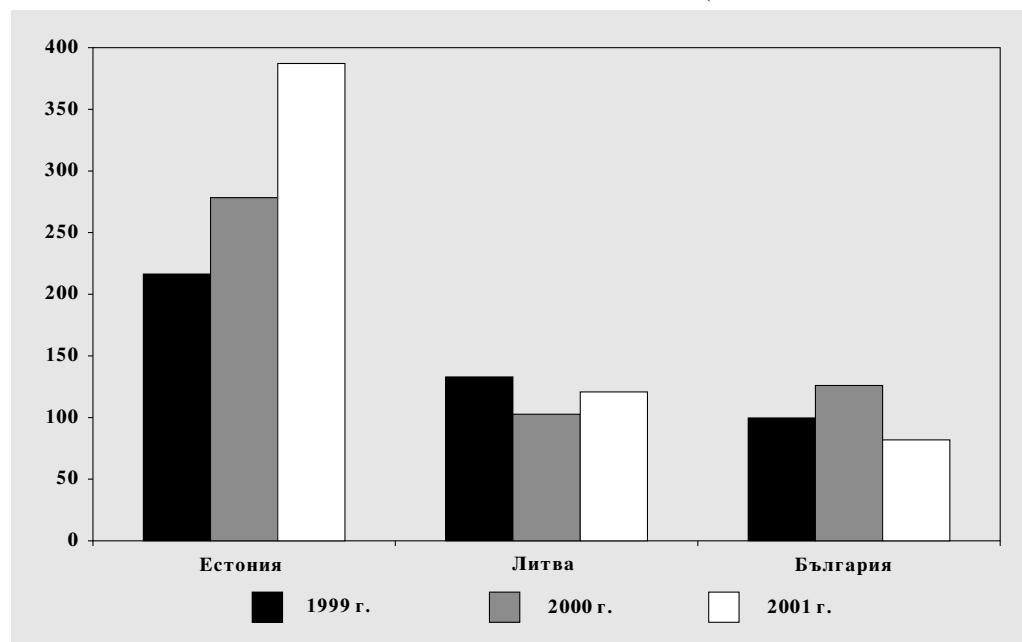
Балтийски страни

След регистрираното през 2000 г. увеличаване на БВП с 6.9% през 2001 г. икономиката на Естония успя да запази високи темпове на растеж – 5.3%. Индустриталното производство нарасна със 7%, движено от отрасли, като текстилна промишленост, дървообработване и мебелно производство. Продължилото и през тази година повишаване на заплатите (12.4%), комбинирано с умерената инфлация в края на периода (4.2%), стимулира потребителското търсене. Безработицата спада с два процентни пункта до 11.9%.

През 2001 г. износът на Естония нарасна със 7.3%, стимулиран от благоприятната външноикономическа среда в началото на периода, но през последните месеци на годината темповете му на растеж силно намаляха поради слабото търсене от страна на основните търговски партньори – Финландия и Швеция.

ПРЕКИ ЧУЖДЕСТРАННИ ИНВЕСТИЦИИ В СТРАНИТЕ С ПАРИЧЕН СЪВЕТ

(щ. д. на човек от населението)

Източник: Eesti Pank, Lietuvos Bankas, БНБ.

И през 2002 г. Естония ще следва политика, насочена към стимулиране на свободната частна инициатива в рамките на съществуващия паричен режим и при стриктна фискална политика. Прогнозата на МФ е за растеж в рамките на 4%, 3.8% средногодишна инфлация, повишаване на безработицата до 13.4%, влошаване на текущата сметка (6.9% от БВП) и балансиран държавен бюджет съгласно закона (с приходи и разходи съответно по 34.7 млрд. естонски крони).

Изминалата година бе благоприятна за развитието на *литовската икономика*, която постигна растеж на реалния БВП от 5.7%. Износът нарасна с 21%, приходите от приватизацията на над 800 предприятия достигнаха 140 млн. евро, а индустриталното производство отбеляза увеличение от 17%, като само в ключовата за икономиката нефтопреработвателна промишленост то достигна 47%. Подписаното в края на август 2001 г. споразумение с МВФ за отпускане на кредит от 111 млн. щ. д. се отрази положително върху отношението на външните инвеститори, в резултат на което привлечените в страната чуждестранни инвестиции нараснаха. Под влияние на високия икономически растеж, стабилизирането на лихвените проценти и успешната реорганизация

на банковия сектор през последните месеци на годината банковото кредитиране се активизира и за първи път от няколко години отбелязва увеличение от 8%. Очакванията, че през април 2002 г. централната банката на Литва ще намали задължителните минимални резерви от 8% на 6%, се свързват със заливане на кредитната активност.

Прогнозата на правителството от 8 октомври 2001 г. предвижда растеж от 4.7% и бюджетен дефицит съгласно споразумението с МВФ в размер на 1.5% от БВП. Като основни проблеми пред литовската икономика през 2002 г. се очертават високата безработица (12.9% в края на годината) и дефицитът по текущата сметка, който според прогнозата на МВФ ще достигне 5.8% от БВП.

Аржентина

Макроикономическата стабилизация в Аржентина след въвеждането на паричния съвет и структурните мерки в началото на 90-те години създадоха условия за висок стопански растеж. Значителното подобряване на икономическата среда и високите темпове на стопански растеж обаче не се използваха за ускоряване на реформата, особено в публичния сектор, който продължи да генерира дефицити независимо от отчитания реален растеж на икономиката.

Финансирането на дефицитите се осъществяваше чрез емисии на облигации на международните финансови пазари и заеми от МФИ. Публичният дълг бързо нарасна и доведе до повишаване на разходите за лихви. Външният дълг за периода след 1994 г. до юни 2001 г. се увеличи с 65.6%. Държавният дълг е главно под формата на държавни ценни книжа (63%) и заеми от международните финансови институции (30%).

От началото на 2001 г. правителството предприе стъпки за преструктуриране на дълга, но проблемите с финансирането на плащанията по външния дълг бяха сигнал за вложителите да започнат да изтеглят парите си от банките, което доведе до намаляване на валутния резерв. В края на 2001 г. кризата на доверието прerasна в истерия, особено след като МВФ – най-големият кредитор, отказа финансовата си подкрепа. Правителството трябваше да приеме ответни мерки, като сuspendира закона, забраняващ на правителството да експроприира спестяванията на населението, блокира депозитите му и ограничи сумите, които могат да бъдат теглени. В края на 2001 г. беше обявен мораториум върху плащанията по външния дълг и режимът на паричен съвет беше премахнат.

Кризата в Аржентина даде повод за необосновани атаки срещу режима „паричен съвет“. Въпреки че вече е очевидно, че кризата бе причинена от слаба фискална политика, все още могат да се срещнат мнения, придържащи се към традиционното обяснение на колапса на аржентинския паричен съвет, а именно загубата на конкурентоспособност вследствие на фиксирания валутен курс, невъзможността да се генерира чуждестранна валута и оттук – страната да обслужва външния си дълг. Данните за динамиката на реалния валутен курс на Аржентина спрямо основните ѝ търговски партньори обаче показват, че не съществува продължително и голямо надценяване на аржентинската валута. Periodите на надценяване на реалния курс на аржентинското песо са свързани с рязкото обезценяване на бразилския реал в началото на 1999 г. и продължителния процес на обезценяване на еврото спрямо щатския долар, формиран от началото на 2000 г.

Примерът на Аржентина може да послужи като пореден урок, че поддържането на фискални и квазифискални дефицити вместо провеждането на последователна фискална, макро- и микроикономическа политика неизбежно води до натрупване на неустойчиво високи равнища на държавен дълг и като резултат от това се стига до срив на финансовата и икономическата система.

II. Развитие на българската икономика

През отчетната година световната икономическа конюнктура се влоши, като ефектите от глобалната рецесия се разпространиха във всички страни и региони. Рязкото нарастване на несигурността след терористичните атаки от 11 септември в САЩ се отрази най-вече върху доверието и доведе до спад в потребителското търсене. Макар и в по-слаба степен рецесията засегна и България, като резултатите се почувстваха най-силно по линия на международната търговия. Забавянето на растежа в еврозоната и САЩ, както и икономическите проблеми на някои от балканските страни обусловиха по-слабото външно търсене, което от своя страна се отрази негативно върху цените на основни за българския износ стоки. Всичко това доведе до нарастване на дефицита по търговския баланс на страната и ограничи възможностите за експортно ориентиран растеж. Въпреки това изминалата 2001 г. беше четвъртата поредна година на икономически растеж. БВП в реално изражение нарасна с 4%, като растежът бе равномерно разпределен по тримесечия. Устойчивият подем на инвестиционната активност се изрази в реално нарастване на брутното капиталообразуване в основен капитал с 20%. Определен принос за това има и по-голямата кредитна активност на търговските банки, които увеличили чувствително експозициите си към реалния сектор.

Инфлацията в края на 2001 г. (4.8%) намаля съществено в сравнение с предходната година (11.4%). Влияние за това оказаха по-ниските цени на основните енергийни и суровинни ресурси и по-слабата обезценка на еврото спрямо щатския доллар. Нарасналото вътрешно търсене не оказа натиск за повишаване на цените в страната както поради наличието на свободни мощности, така и поради сдържащото влияние на вноса.

И през изминалата година фискалният сектор беше един от стълбовете на макроикономическата стабилност. Въпреки разширяването на инвестиционната програма на правителството и проблемите с дефицитите в местните бюджети, вследствие на по-големите постъпления по приходната част и силно рестриктивната политика през последното тримесечие дефицитът по консолидираната фискална програма бе по-нисък от предвидения в закона за държавния бюджет.

Финансовият сектор през годината също оперираше в сравнително спокойна среда. Стагнацията в световната икономика и отражението ѝ върху българското стопанство се чувстват по-осезаемо в реалния сектор и в по-малка степен във финансовия. През периода БНБ отново не оказа активно въздействие върху процеса на парично предлагане, като запази непроменено нивото на ЗМР и не влезе в ролята на кредитор от последна инстанция. Динамиката на паричните агрегати съответства на търсениято на пари от страна на икономическите агенти и изцяло е обусловена от прираста на резервните пари.

1. Реален сектор

Брутен вътрешен продукт

Положителните тенденции в икономическото развитие на страната продължиха и през 2001 г. По предварителни данни на НСИ БВП през годината достигна 29 618.1 млн. лв., представляващо реално нарастване от 4% спрямо предходната година. В контекста на забавянето на световната ико-

номика постигнатият растеж може да се оцени като успех, дължащ се на нарастването на вътрешното търсене и преди всичко на инвестициите.

През първите девет месеца на 2001 г. икономическата активност остана висока под действието на инерционния импулс от 2000 г. и растега в селското стопанство през третото тримесечие. Брутният вътрешен продукт се увеличи с 4.7% спрямо същия период на предходната година. През годината и трите големи сектора на икономиката отчетоха положителни темпове на растеж, като за деветте месеца най-голям беше приносът на услугите (особено съобщенията и търговията), следвани от промишлеността. Неблагоприятната външна конюнктура започна да влияе върху износа през втората половина на годината.

ТЕМПОВЕ НА РАСТЕЖ НА БВП

(процентно изменение спрямо предходната година)

	Темп (%)		Принос в растежа (процентни пунктове)	
	2000 г.	2001 г.	2000 г.	2001 г.
Брутен вътрешен продукт	5.4	4.0		
Крайно потребление	5.7	4.5	5.0	3.9
Брутно капиталообразуване в основен капитал	15.4	19.9	2.3	3.1
Нетен износ			-1.9	-3.2
Износ на стоки и услуги	16.6	8.5	7.4	4.7
Внос на стоки и услуги	18.6	13.0	-9.3	-7.9

Източник: НСИ.

БВП по компоненти на крайното търсене

Принос за растежа през 2001 г. има вътрешното търсене – потребителско и инвестиционно. Реалният растеж на крайното потребление е 4.5% и има най-голям принос за общото нарастване на БВП с 3.9 процентни пункта.

През 2001 г. се ускориха темповете на растеж на инвестициите в основен капитал – от 15.4% реален растеж през 2000 г. на 19.9% през 2001 г. Относителният дял на инвестициите в основен капитал съответно нарасна от 15.7% през 2000 г. на 17.8% за 2001 г. Положителна тенденция е подобряването на качеството на инвестиционните разходи и акцентирането върху обновяване на оборудването за сметка на разходите за ремонт и възстановяване на съществуващите производствени мощности.

Нетният износ има отрицателен принос в растежа. През 2001 г. въпреки реалното нарастване на износа на стоки и услуги с 8.5% вносят отчете повисок темп на растеж 13.5% и външнотърговското салдо се влоши от -5.4% от БВП за 2000 г. до -7.5% за 2001 г.

ТЕМПОВЕ НА РАСТЕЖ НА БРУТНАТА ДОБАВЕНА СТОЙНОСТ

	Темп (%)		Принос в растежа (процентни пунктове)	
	2000 г.	2001 г.	2000 г.	2001 г.
Брутна добавена стойност	5.0	3.7		
Аграрен сектор	-10.3	0.5	-1.7	0.1
Индустриален сектор	10.6	4.2	3.0	1.2
Услуги	6.7	4.2	3.7	2.4

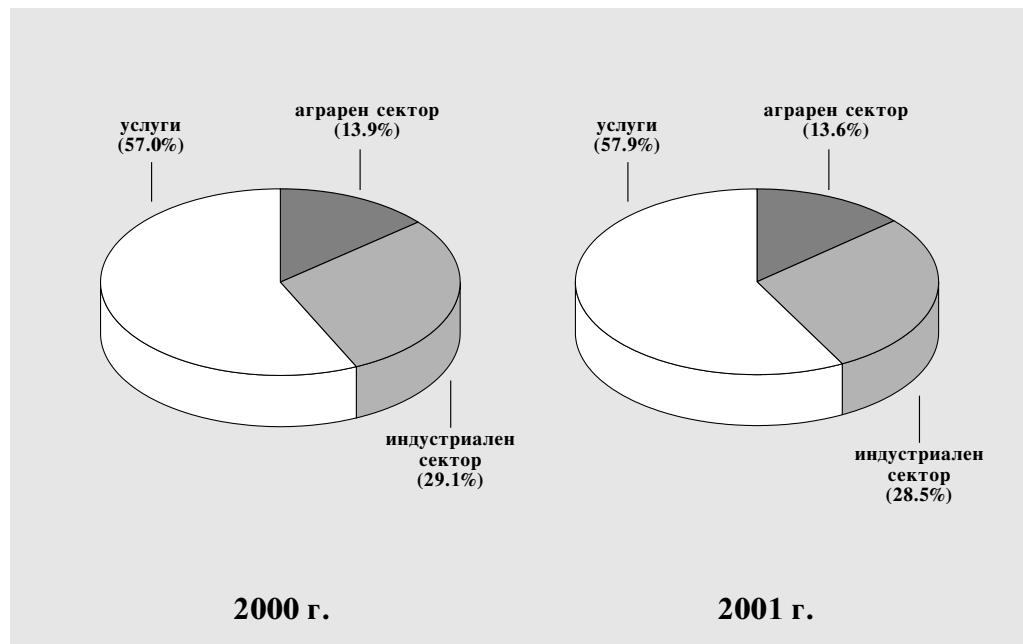
Източник: НСИ.

Отраслова структура на БВП

Брутната добавена стойност нарасна с 3.7%, като относителният дял на трите големи сектора на икономиката в добавената стойност остана стабилен спрямо предходната година. За второто полугодие в *аграрния сектор* беше отченен положителен растеж, което пречупи тренда на намаление, оформил се от края на 1999 г.

В *индустриалния сектор* растежът на добавената стойност за 2001 г. е 4.2%, но в течение на годината темповете затихаха от 6.6% за първото тримесечие до 1% за четвъртото спрямо съответните периоди на предходната година.

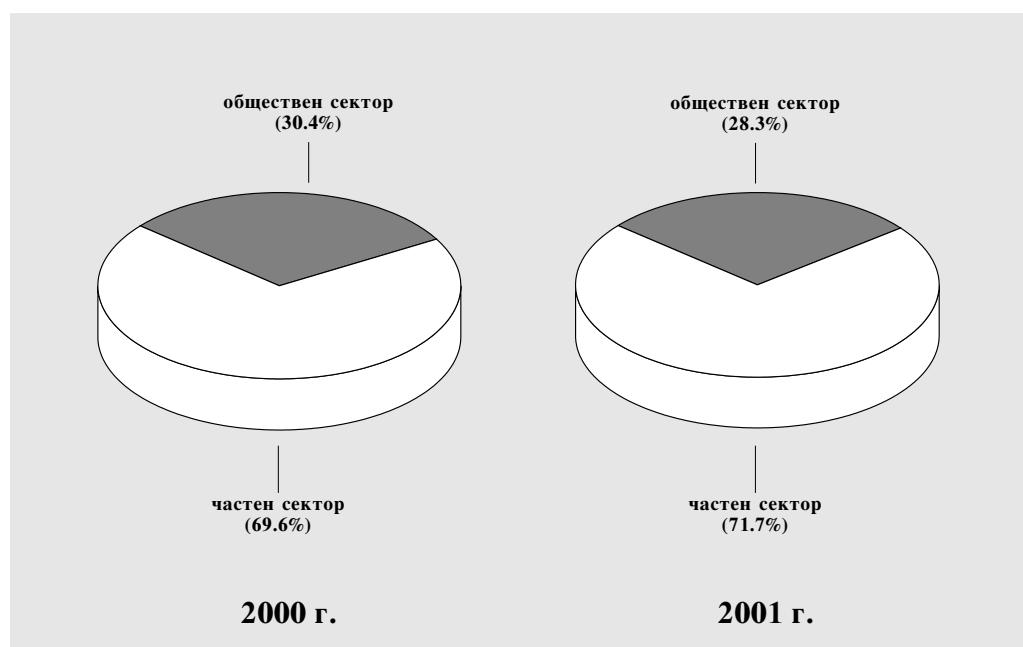
ОТРАСЛОВА СТРУКТУРА НА БВП

Източник: НСИ.

Неблагоприятната международна конюнктура започна да се отразява върху растежа на *промишлеността* от третото тримесечие на годината, като спадът на продажбите за износ беше основният фактор, който допринасяше за намалението на общите продажби. Спадът през четвъртото тримесечие беше значителен и повлия върху годишните данни за промишлеността. За периода януари – декември промишлените продажби в реално изражение останаха на равнището от 2000 г., като с 1.1% се увеличиха продажбите за вътрешния пазар. Продажбите за износ намаляват с 2.6%. През ноември и декември има намаление на продажбите спрямо съответният месец на предходната година съответно с 5.8% и 4.5%, от които спадът в продажбите за износ е съответно със 17.8% и 17.3%. Проблеми изпитват отраслите *металургия, тютюнева*

СТРУКТУРА НА БВП ПО ПРОИЗХОД НА СОБСТВЕНОСТТА

Източник: НСИ.

промишленост и химическа промишленост поради свиване на външното търсене. Положителна тенденция в изменението на структурата на промишлеността е високата динамика в машиностроителните отрасли и електротехническата промишленост, както и в производството на облекло. Най-голям принос за растежа има сектор *услуги*, в който се генерираят 58% от добавената стойност, а регистрираният прираст е 4.2%.

БВП по произход на собствеността

През 2001 г. частният сектор увеличи дела си в добавената стойност с нови 2 процентни пункта, а реализираният реален растеж е 7.3%. Добавената стойност в обществения сектор намалява с 4.5%. Предвид забавените темпове на приватизацията може да се каже, че тези резултати се дължат не толкова на преструктурирането на собствеността, колкото на самостоятелното развитие на частния сектор.

Инфлация

Вътрешното търсене не оказва натиск за повишаване на цените в страната както поради наличието на свободни мощности, така и поради еластичността на вноса. Вътрешните цени се влияят предимно от динамиката на международните цени и корекциите в административно определяните цени.

През 2001 г. цените на производител останаха на нивата от предходната година, като с натрупване от началото на годината инфлацията им е 0.7% (в края на 2000 г. натрупаната инфлация на цените на производител беше 14.4%). През 2001 г. спаднаха международните цени на важни сировини и материали, както и на сировия петрол, което оказа антиинфлационно въздействие и върху вътрешните цени в България. Цените на сировия петрол намаляха с близо 14% през 2001 г. в сравнение с 2000 г., международните цени на неенергийните стоки спаднаха с близо 9%, а на сировините и материалите – с 15%⁸.

Цените на стоките за потребление пряко се влияят от няколко основни фактора – цените на производител, международните цени на горивата, административно определяните цени. Колебанията на валутния курс на лева към долара се отразяват на инфлацията посредством цените на производител и по тази причина чувствителността на потребителските цени към валутния курс не е толкова висока, колкото беше преди 1997 г.

Цените на потребителските стоки останаха относително стабилни до август, когато с натрупване от началото на годината инфлацията беше 0.9%. В края на годината инфлацията се повиши бързо и достигна 4.8%. Ценовите шокове през септември (1.3% месечна инфлация под влияние на сезонните стоки) и октомври (1.7% месечно поради повишение на административно определяните цени на електро- и топлоенергията) имаха слаб ефект върху инфлацията през следващите два месеца.

ИНФЛАЦИЯ ПРЕЗ 2001 г.

	Инфлация (% в края на годината)	Принос в инфлацията (процентни пунктове)
Общо	4.8	
Хранителни стоки	2.7	1.16
Нехранителни стоки	5.6	1.54
Обществено хранене	3.3	0.13
Услуги	8.1	2.00

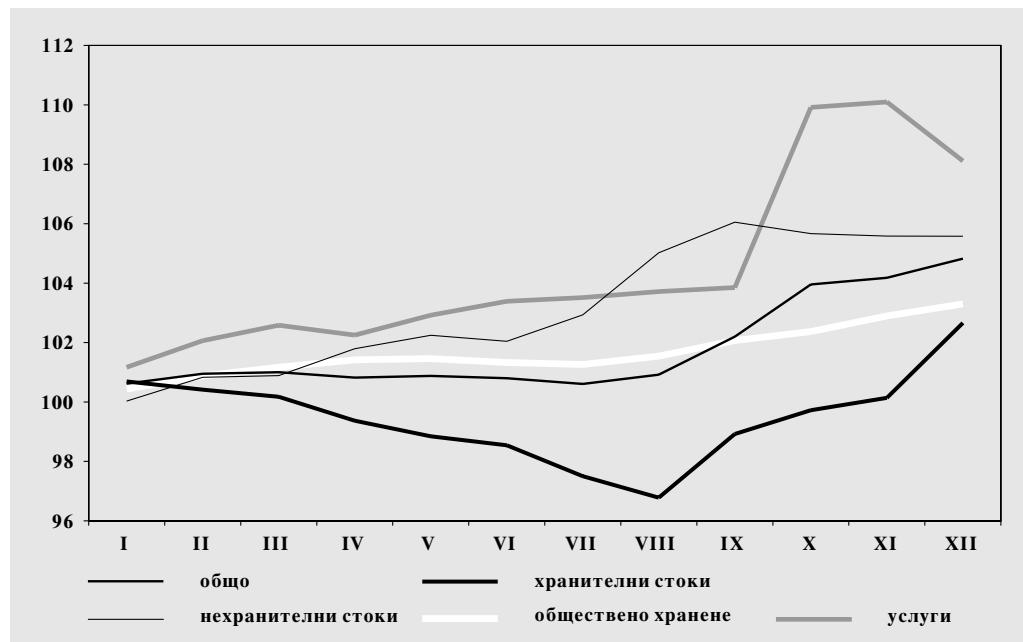
Източник: НСИ.

Стоките, които повишават цените си през 2001 г., съставляват около 80% от потребителската кошница. Прякото влияние на административно оп-

⁸ По данни на Световната банка.

ределяните цени върху инфлацията е значително. То индуцира промени в относителните цени, поради което се повишава нестабилността на инфлацията по месеци. От 1 октомври бе повишена цената на електроенергията и топлоенергията с 10%, а цените на вътрешните телефонни услуги, предоставяни от БТК – с 20%. Това бе причината за значителното ускоряване на инфлацията в сектора на услугите и оттам – на общия ценови индекс.

ИНДЕКСИ НА ПОТРЕБИТЕЛСКИТЕ ЦЕНИ ПРЕЗ 2001 г.

Източник: НСИ.

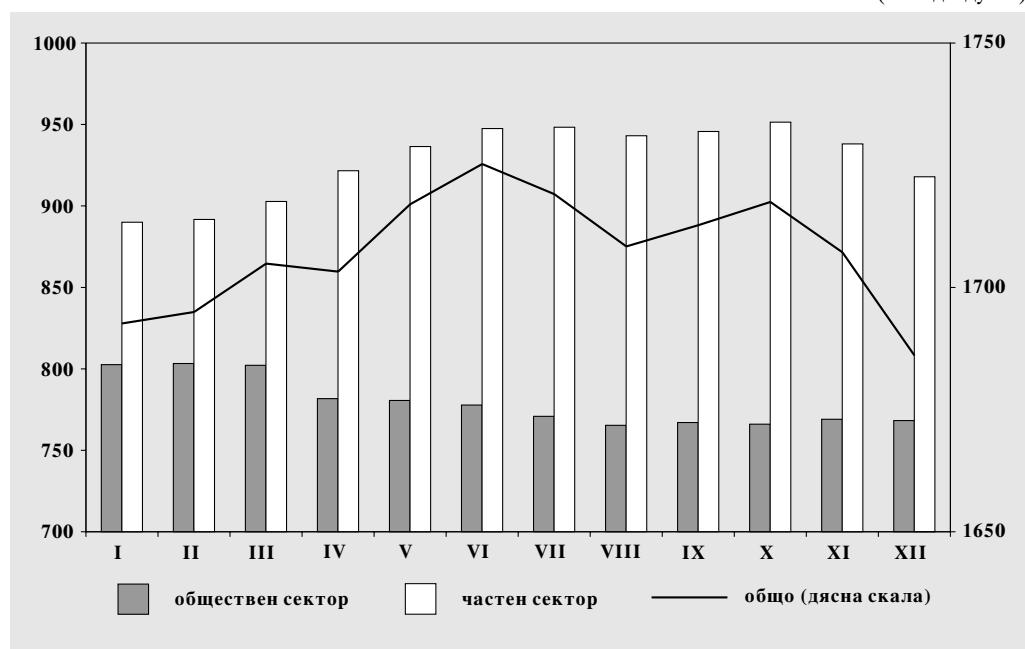
Измененията на **относителните цени** и през 2001 г. не оказаха голямо влияние върху структурата на потребителските разходи в постоянни цени. По-отчетливи тенденции са нарастването дела на разходите за съобщителни услуги (от 1.5% през 1997 г. на 4% през 2001 г.), намаляването дела на разходите за текуща поддръжка и експлоатация на жилища (в т. ч. наеми, водоснабдяване, електричество и отопление) – от 12.8% през 1997 г. на 10.9% през 2001 г. и свиването дела на разходите за облекло и обувки – от 8.1% през 1997 г. и 8.3% през 1998 г. на 6% през 2001 г. Делът на хранителните стоки (без тютюн и алкохол) продължава да съставлява близо половината от потребителската кошница. Структурата на потребителските разходи в текущи цени обаче разкрива една благоприятна тенденция: през последните три години делът на разходите за храна се стабилизира на 42 – 43%, а делът на разходите за текуща издръжка и експлоатация на жилищата – на около 16%, което води до намаление на общия дял на тези две групи стоки в потребителската кошница от 66% през 1997 г. на 59% през 2001 г.

Заетост, заплати и безработица

През 2001 г. продължи тенденцията към повишаване на производителността в икономиката на фона на намаляване на заетите (с 1.3%) и умерено повишаване на работните заплати (с 4.3% в реално изражение). Броят на регистрираните безработни спада до септември, след което поради сезонния характер на безработицата в България равнището ѝ се повиши и достигна 19.5% (по дефиниция на МОТ). През годината средногодишният брой на наетите по трудово или служебно правоотношение е спаднал с 2.8%, а средногодишният брой на заетите – с 1.3%. При нарастване на БВП с 4% това отговаря на повишаване на производителността на труда с 5.4%.

НАЕТИ ПО ТРУДОВО ПРАВООТНОШЕНИЕ ПРЕЗ 2001 г.

(хиляди души)

Източник: НСИ.

Заетостта в обществения сектор намалява с 10%, като спадът е характерен за всички отрасли на неправителствения сектор – признак за преструктуриране в обществения сектор на икономиката. В частния сектор заетостта се увеличава с 2.2%, но това не компенсира намалението на заетите в държавния сектор.

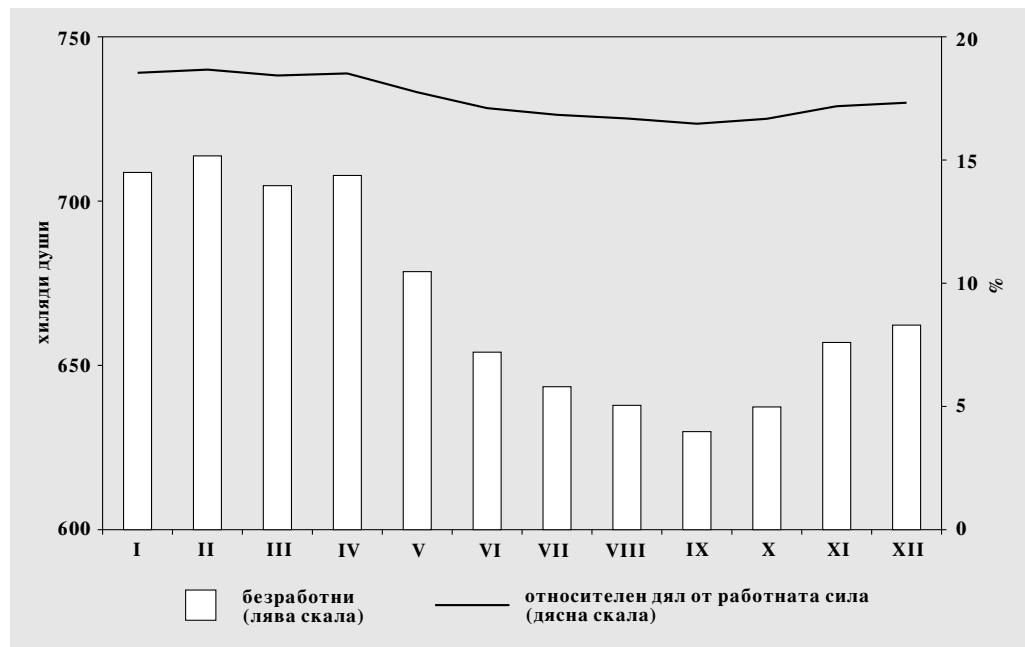
Отраслите, в които нараства заетостта, са търговия и ремонт (с 0.8%), хотели и обществено хранене (с 11.1%), операции с имущество и бизнес услуги⁹ (с 8.9%). Тези три отрасъла се развиват изключително бързо, делът на частния сектор в заетостта при тях е сред най-високите, съответно използването на работната сила се отличава с гъвкавост и ефективност. Нарастване на заетостта е регистрирано и в секторите *държавно управление* (с 5.6%) и *финанси, кредит и застраховки* (с 4.7%). Социалният ефект от нарастването на заетостта в тези сектори обаче е ограничен, тъй като делът им в заетостта за 2001 г. е сравнително малък (вж. приложението).

Най-значително (с 3.9%) е намалението на заетостта в преработващата промишленост, с което този отрасъл допринася с 0.8 процентни пункта за общото намаление на заетостта от 1.3%. Спадът на заетостта в образованието е с 6.6%, а в здравеопазването – с 6.7%, като приносът на тези сектори за общото намаление на заетостта е съответно 0.5 и 0.3 процентни пункта. Относителният дял на тези три сектора в заетостта е съответно 20%, 7% и 5%. Тенденцията към намаляване на заетите в преработващата промишленост продължава вече няколко години и е резултат от значителните структурни промени в отрасъла, свързани с нарастване на производителността на труда и подобряване на разпределението на заетите между отделните подсектори в отрасъла.

Равнището на безработица в рамките на годината спада, като по данни от наблюденията на работната сила на НСИ, отговарящи на дефиницията на МОТ, в края на 2001 г. коефициентът на безработица е 19.5% при 21.6% в началото на годината. Броят на регистрираните безработни, отчитан от Изпълнителната агенция по заетостта (ИАЗ), намалява с 3%, като от 682 792 души в края на 2000 г. спада на 662 260 души в края на 2001 г.

⁹ Вкл. компютърни дейности, научноизследователска и развойна дейност, юридически и счетоводни услуги, реклама, архитектурни и инженерни дейности, детективска и охранителна дейност, почистване, фотография, секретарски и преводачески дейности и пр.

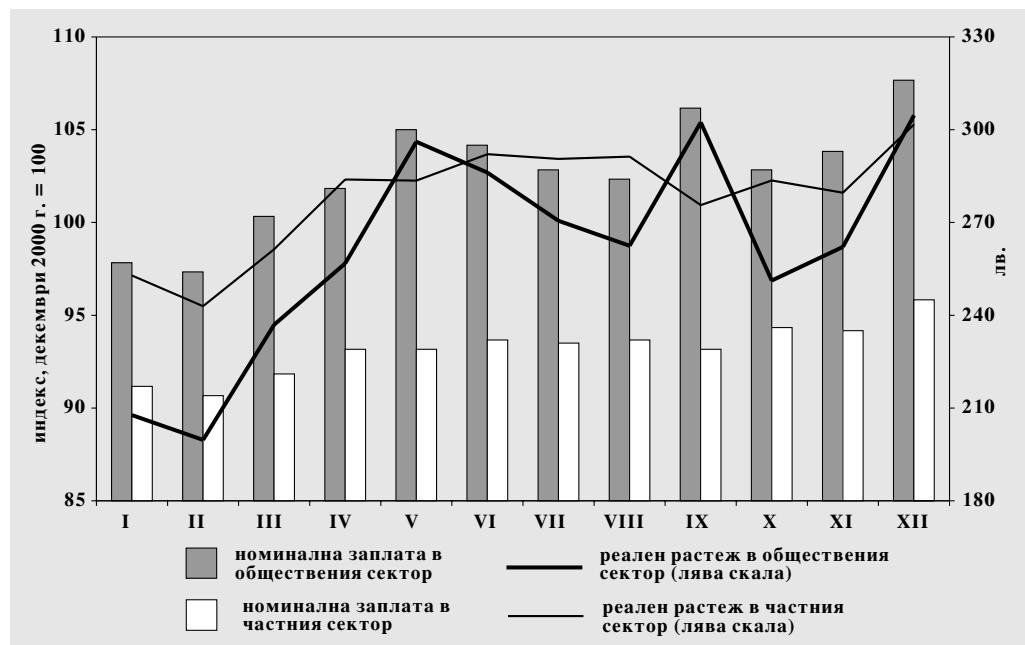
РАВНИЩЕ НА БЕЗРАБОТИЦАТА ПРЕЗ 2001 г.

Източник: ИАЗ.

По данните от наблюденията на работната сила на НСИ от работилите през последните 8 години 290.7 хил. души (69%) са напуснали последната си работа поради уволнения и съкращения. Първа работа търсят 150.3 хил. души от безработните. Преобладаваща част от тях – 109 хил. души, не са намерили работа след завършване на учебно заведение или уволнение от задължителна военна служба. Висок е делът и на дълготрайно безработните – 63.2% в края на 2001 г.

НОМИНАЛНА И РЕАЛНА РАБОТНА ЗАПЛАТА В ОБЩЕСТВЕНИЯ И ЧАСТНИЯ СЕКТОР ПРЕЗ 2001 г.

Източник: НСИ.

Работната заплата през 2001 г. нараства с 4.3% в реално изражение. Значително по-голямо е реалното нарастване на заплащането в секторите *търговия и ремонт* (с 11.3%), *хотели и обществено хранене* (с 12.1%), което най-вероятно се дължи на подобрени стопански показатели. Увеличаването на заплатите в секторите *здравеопазване* (с 16.4%) и *образование* (с 9.7%) до голяма степен е следствие от съкращенията на персонал. В преработващата промишленост няма нарастване на реалната заплата през годината вероятно поради очерталата се през годината тенденция към спад в продажбите. През 2001 г. най-висока остава работната заплата във финансовия сектор, енергетиката и добивната промишленост, а най-ниска – в сектор *хотели и обществено хранене*.

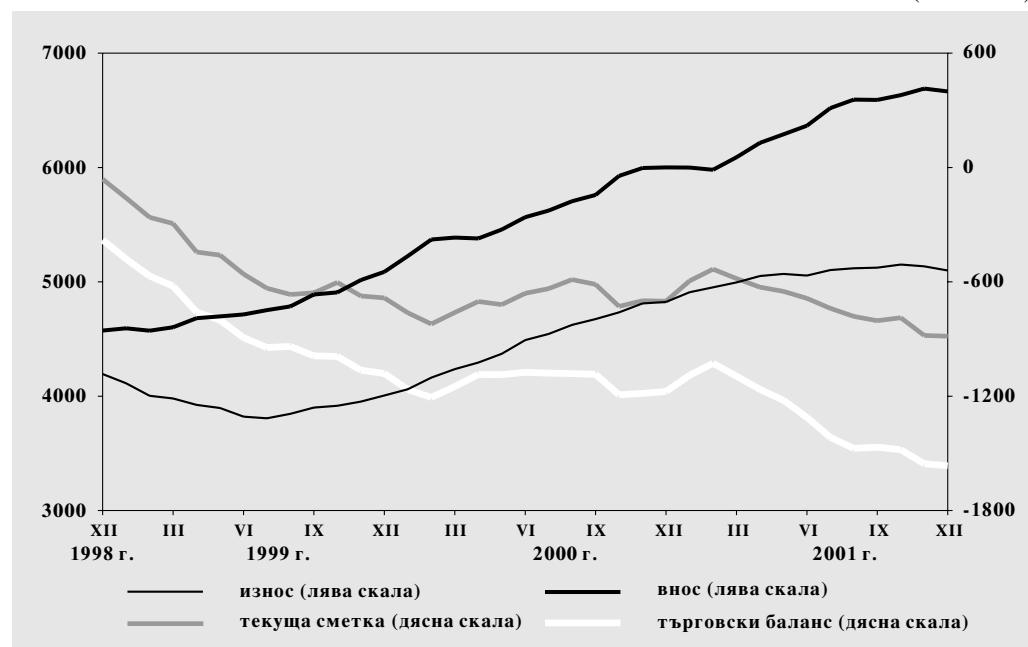
2. Външен сектор

Платежен баланс

Оформилите се тенденции в развитието и динамиката на платежния баланс в основни линии се запазиха и през 2001 г. След относително стабилизиране през последните две години дефицитът по текущата сметка започна да се влошава и през 2001 г. надвиши миналогодишните стойности със 186 млн. щ. д., достигайки в края на годината отрицателно салдо в размер на 887.5 млн. щ. д. Основен принос за неблагоприятната динамика имат трайното влошаване на търговския баланс и отрицателните стойности на нетния доход, които само частично се компенсират от нарастването на салдото по услугите и нетните текущи трансфери. Външнотърговският оборот продължи да нараства, но за разлика от предходната година темповете на вноса надвишиха с близо два пъти тези на износа. Това доведе до увеличение на дефицита по търговския баланс, който по предварителни данни се влоши с 392 млн. щ. д., надхвърляйки нивото от 1.5 млрд. щ. д.

**ОСНОВНИ КОМПОНЕНТИ НА ПЛАТЕЖНИЯ БАЛАНС
(на годишна база)**

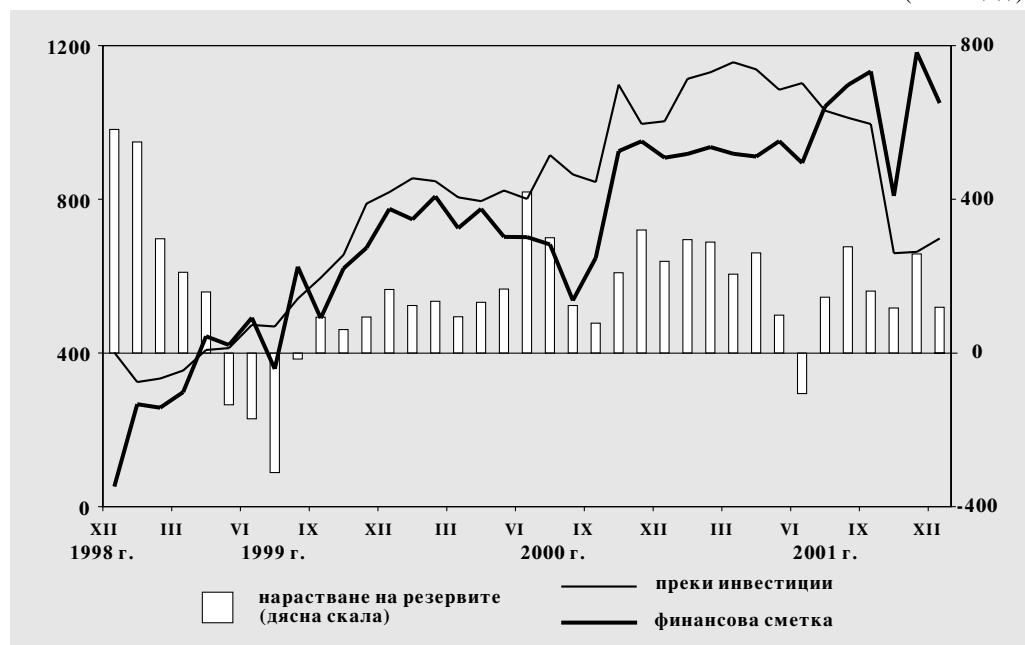
(млн. щ. д.)

Източник: БНБ, НСИ.

ОСНОВНИ КОМПОНЕНТИ НА ПЛАТЕЖНИЯ БАЛАНС
(на годишна база)

(млн. щ. д.)

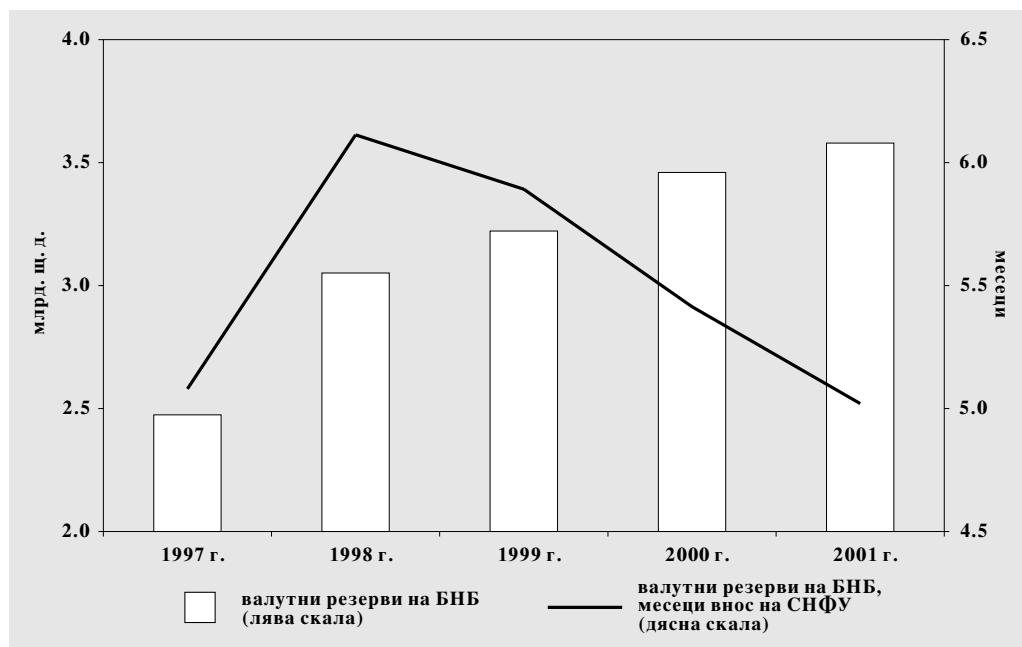

Източник: БНБ, НСИ.

Неблагоприятните тенденции в текущата сметка не доведоха до загуба на валутни резерви поради компенсиращата роля на финансовата сметка. Формираното в нея положително салдо в размер на 1050.6 млн. щ. д. се дължи на комплексното въздействие на няколко фактора:

- Въпреки намалението спрямо предходната година (с 313 млн. щ. д.) преките инвестиции в страната продължават да са определящи за динамиката на финансовата сметка, като в края на годината техният размер достигна 688.5 млн. щ. д. През отчетния период липсваха значими приватизационни сделки и преобладаващата част от преките инвестиции бяха по линия на т. нар. инвестиции на зелено, с което до голяма степен се обяснява и нарастването на вноса на инвестиционни стоки.
- За първи път след въвеждането на паричния съвет салдото по портфейлните инвестиции е положително и е в размер на 82.2 млн. щ. д. Подобна динамика бе наблюдавана в началото на 1997 г., когато поради огромния лихвен диференциал в страната бяха навлезли спекулативни капитали, инвестиирани в краткосрочни ДЦК. За разлика от тогава сега положителното салдо се дължи на емитираните през последното тримесечие еврооблигации в размер на 250 млн. евро, които са с падеж през 2007 г.
- Обратното изкупуване на брейдиоблигации и последвалото им отписване (канцелиране) доведоха до освобождаване и продажба на обезпеченето по тях. Приходите от продажбата на обезпеченето повишиха както фискалния, така и валутния резерв на централната банка.
- Валутните депозити на населението в местни търговски банки нараснаха с 463.5 млн. щ. д., принос за което (освен нарасналото доверие в банките) има и изтеглянето от обращение на валутите на страните от еврозоната. В последните месеци на годината парите в обращение рязко нараснаха в резултат на нетните покупки на валута от страна на БНБ, което допълнително увеличи официалните валутни резерви на страната.

ВАЛУТНИ РЕЗЕРВИ НА БНБ

Източник: БНБ.

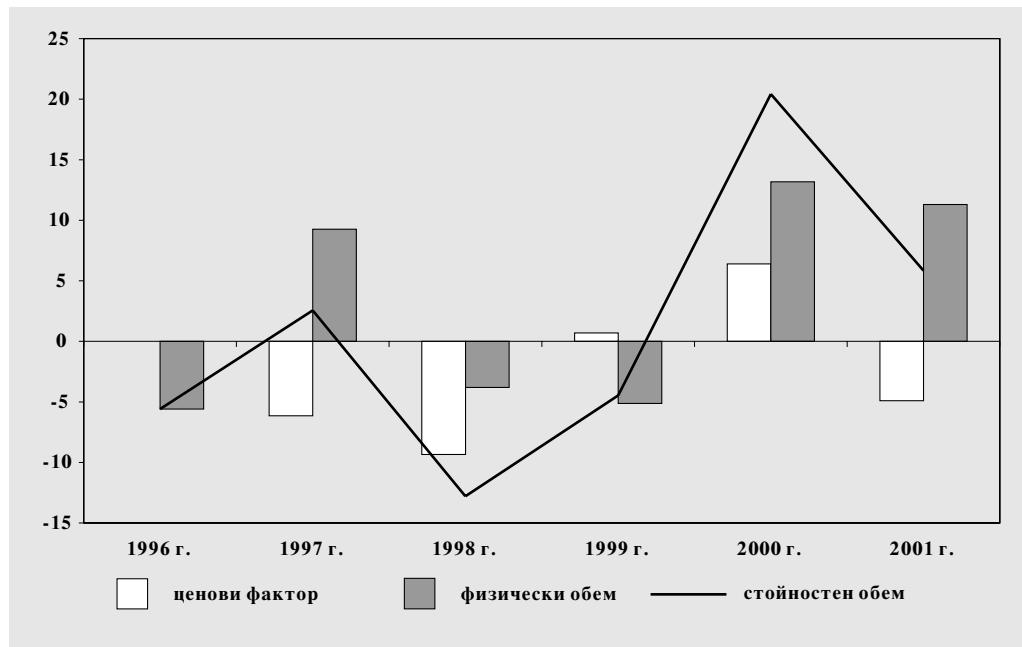
Външна търговия

Динамика на износа и вноса

Външнотърговският оборот продължи възходящото си развитие и през 2001 г. – стойностните обеми на износа (FOB) и вноса (FOB) нараснаха съответно с 5.8% и 11.2%. В сравнение с предходната година обаче темповете спаднаха значително. До голяма степен това се дължи на забавянето на растежа в еврозоната (основният търговски партньор на България) и САЩ, както и на икономическите проблеми на някои от балканските страни, които доведоха до спад на външното търсене и се отразиха негативно върху цените на

ДИНАМИКА НА ИЗНОСА (FOB)

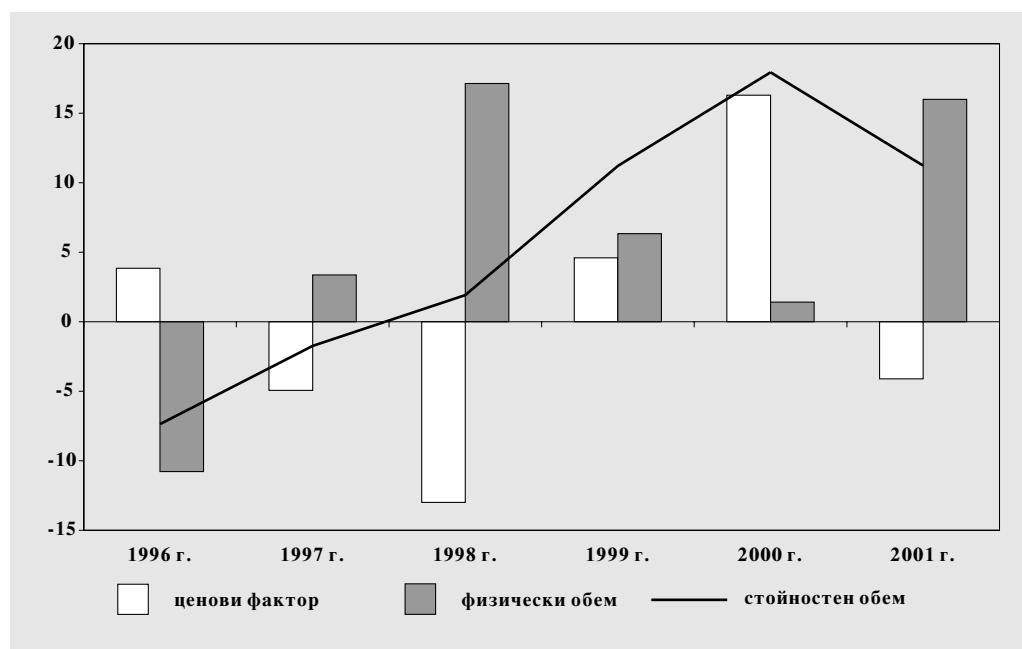
(процентно изменение спрямо предходната година)

Източник: НСИ, БНБ.

ДИНАМИКА НА ВНОСА (FOB)

(процентно изменение спрямо предходната година)

Източник: НСИ, БНБ.

ключови за българския експорт стоки. В резултат на това за 2001 г. бе отчетена противоположна динамика на физическия и ценовия компонент както при износа, така и при вноса, при общо намаление в темповете на стойностните обеми.

Стокова структура

Износ. Увеличаването на експорта на потребителски и инвестиционни стоки продължи през цялата година и изцяло компенсира спада в износа на енергийни ресурси и сировини и материали. Динамиката на износа на енергийни ресурси се определяше от противоположното действие на спада в износа на петролни продукти и повишението на експорта на електрическа енергия, като влиянието на първия фактор бе доминиращо.

ДИНАМИКА НА ИЗНОСА

Износ (по начин на използване)	Относителен дял за 2001 г. (%)	Принос в общото изменение на износа спрямо съответния период на 2001 г. (процентни пунктове)				
		I трим.	II трим.	III трим.	IV трим.	Общо
Потребителски стоки	33.6	5.6	4.3	7.4	5.4	5.7
Сировини и материали	40.7	2.2	1.5	-4.6	-3.1	-1.1
Инвестиционни стоки	12.2	1.3	0.3	2.4	1.8	1.5
Енергийни ресурси	13.5	6.1	-1.0	0.3	-5.5	-0.2
ОБЩО ИЗНОС (FOB)	100.0	15.3	5.2	5.5	-1.4	5.8

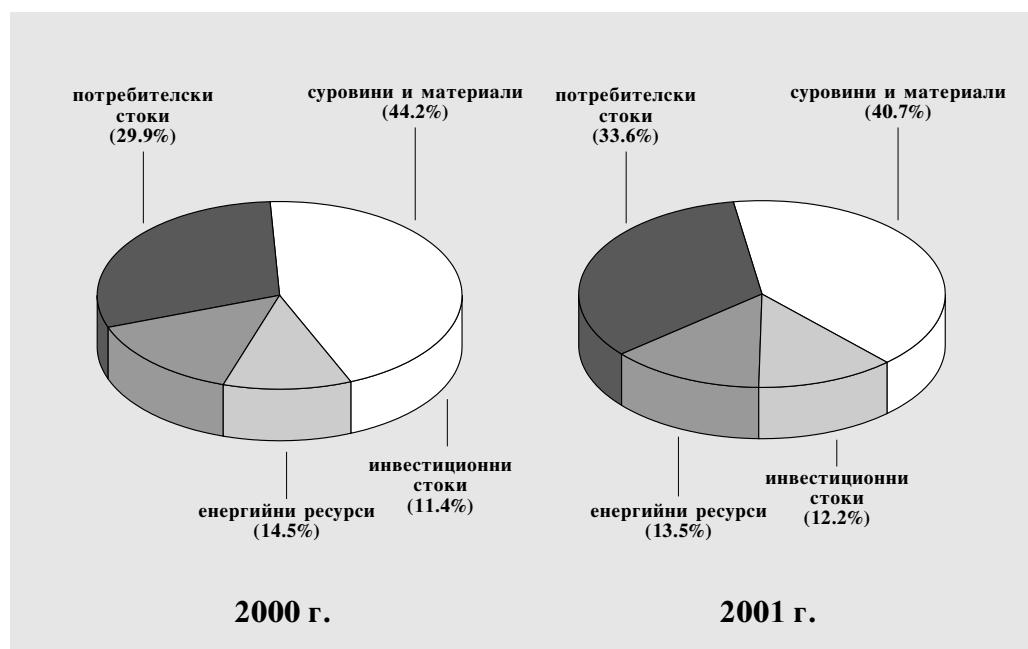
Източник: БНБ, НСИ.

През 2001 г. износът на *потребителски стоки* нарасна с 19.1% и е с най-висок принос в общото изменение на стойностния обем на износа спрямо предходната година. Основните стокови групи, определящи нарастването, са *дрехи и обувки* (29.1%), *храни* (25%) и *мебели и домакинско обзавеждане* (26%). Силно спада износът на *цигари* (с 42.6%).

Износът на *инвестиционни стоки* нараства с 13.1%, дължащо се главно на прираста на резервни части и оборудване (с 26.9%), на транспортни средства (41.4%), електрически машини (17.6%) и на машини, уреди и апарати (9%). Износът на *сировини и материали* леко спада (с 2.6%), като динамиката през годината беше променлива. През първите две тримесечия износът нарасна (съответно с 4.8% и 3.5%), докато през третото и четвъртото тримесечие в резултат на по-слабото външно търсене и навлизането на Германия в рецесия той спада съответно с 10.1% и 7.2%. Намалението в тази стокова група за годината се дължи главно на значителния спад на износа на метали, без достатъчна компенсация от увеличението на износа на *текстилни материали* и на *сировини за производството на храны*. Най-чувствително намаля износът на *цветни метали* (14.1%), чугун, желязо и стомана (9.1%), тютюн (12.1%) и цимент (10.1%).

Различните темпове на развитие на износа по основните стокови групи не доведоха до значими размествания в структурата му по начин на използване. *Сировините и материалите* остават структуроопределящият износ, което обяснява и подчертава зависимостта на обемите му от фазата на бизнесциклия в основните търговски партньори.

СТРУКТУРА НА ИЗНОСА ПО НАЧИН НА ИЗПОЛЗВАНЕ

Източник: БНБ, НСИ.

Внос. През отчетния период се наблюдаваше увеличаване на вноса на всички стокови групи с изключение на енергийните ресурси, чийто спад се дължи изцяло на намалението на цените на сировия петрол. Динамиката на цените на петрола през годината се обуславяше главно от по-слабото търсене в резултат на забавените темпове на растеж на водещите икономики и натрупаните големи запаси. Неспособността на страните – производителки на петрол (членки и нечленки на ОПЕК), да постигнат споразумение относно намаляване на производството, както и неспазването на договорените на по-късен етап квоти доведоха до сериозен спад на цените.¹⁰

¹⁰ Средногодишната цена на петрола тип „Брент“ през 2001 г. бе 24.5 щ. д. при 28.3 щ. д. през 2000 г., т. е. бележи спад от 13.4%.

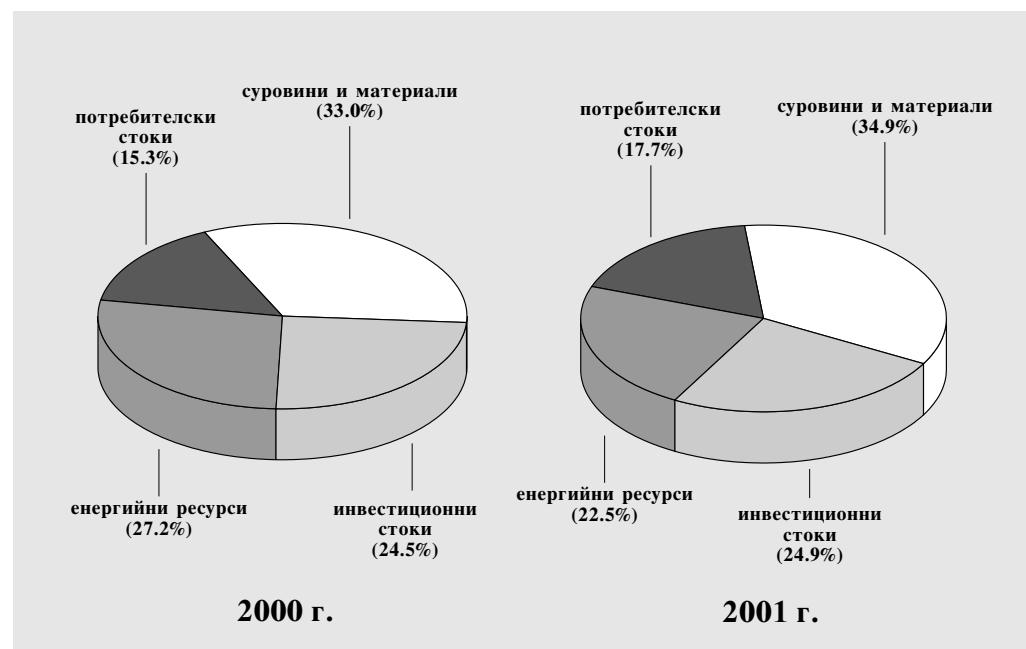
ДИНАМИКА НА ВНОСА

Внос (по начин на използване)	Относителен дял за 2001 г. (%)	Принос в общото изменение на вноса спрямо съответния период на 2001 г. (процентни пунктове)				
		I трим.	II трим.	III трим.	IV трим.	Общо
Потребителски стоки	17.7	2.9	4.0	4.8	5.7	4.4
Суровини и материали	34.9	7.5	9.5	4.5	2.8	5.9
Инвестиционни стоки	24.9	-2.3	4.8	5.1	4.9	3.3
Енергийни ресурси	22.5	-1.9	1.5	0.8	-8.6	-2.3
ОБЩО ВНОС (CIF)	100.0	6.3	19.8	15.3	4.8	11.3

Източник: БНБ, НСИ.

През отчетната година вносът на *суровини и материали* се увеличи със 17.9%, като най-силно нарасна вносът на *текстилни материали* (22.8%), *цветни метали* (27.6%), *пластмаси и каучук* (17.4%), *кожи* (42.4%) и *суровини за производство на храни* (15.6%). Чувствителният растеж на вноса на *текстилни материали* и *кожи* е свързан до голяма степен с нарастването на износа на *дрехи и обувки*, които работят предимно с вносни суровини. Увеличението на вноса на *потребителски стоки* е 28.9% (287.1 млн. щ. д.), като основните причини могат да се търсят в нарасналата покупателна способност на населението. От своя страна това може да се обясни както с реалното нарастване на доходите, така и със значителното увеличение на потребителските кредити, които нараснаха спрямо предходната година с 38.8% в реално изражение. Вносът на *инвестиционни стоки* е по-голям с 13.3% (212.1 млн. щ. д.). С най-голям принос е вносът на *електрически машини* (с 67.4%, или 127.8 млн. щ. д.), *транспортни средства* (с 25.1%, или 81.4 млн. щ. д.) и на *резервни части и оборудване* (с 18.1%, или 37.5 млн. щ. д.).

СТРУКТУРА НА ВНОСА ПО НАЧИН НА ИЗПОЛЗВАНЕ

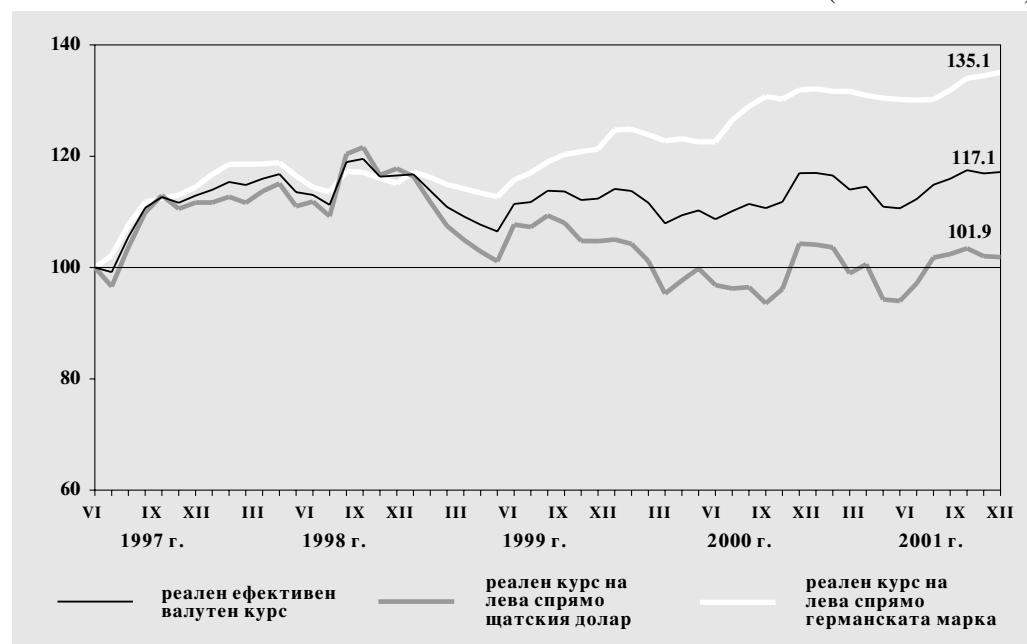

Източник: БНБ, НСИ.

Както и при износа промените в стоковата структура на вноса не са съществени и до голяма степен се обясняват с промените в ценовите равнища. Запазва се характерната черта на импортната структура с преобладаващ дял на суровините и материалите. Тази специфика определя и големия относителен

лен дял на вносния компонент в износната продукция, който се оценява на 38 – 40%. По тази причина ефектите от промените в реалния ефективен валутен курс не могат да се проявят в чист вид и трудно се поддават на оценка и прогнозиране.

РЕАЛЕН ЕФЕКТИВЕН ВАЛУТЕН КУРС¹¹, РЕАЛЕН КУРС НА ЛЕВА СПРЯМО ГЕРМАНСКАТА МАРКА И РЕАЛЕН КУРС НА ЛЕВА СПРЯМО ЩАТСКИЯ ДОЛАР
(юни 1997 г. = 100)

Източник: БНБ, НСИ.

Географска структура

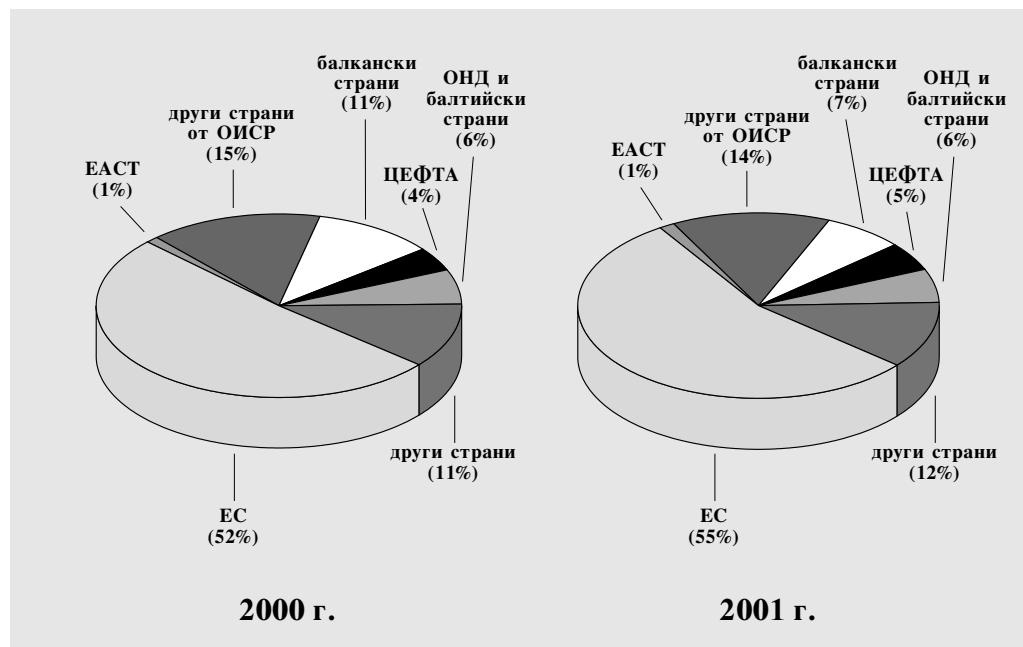
Износ. Спадащите темпове на растеж на европейските икономики и по-слабото външно търсене в съседни на България страни доведоха до спад в темповете на растеж на българския износ за 2001 г. с 5.8%. По региони прирастът на износа за 2001 г. се дължи главно на по-големия износ за страните от ЕС.

Най-силно нарасна износът за **Испания** (65.3%), **Франция** (23.8%), **Гърция** (18.9%), **Германия** (11.5%) и **Италия** (11.4%). По-големият износ за Испания се дължи най-вече на „Чугун, желязо и стомана“, докато този за Франция и Гърция – съответно на „Минерални горива, минерални масла и продукти от тяхната дестилация“ и на „Облекла и допълнения за облекла“. Увеличилието на износа за Италия и Германия се дължи съответно на „Обувки, гети и подобни артикули“ и на „Облекла и допълнения за облекла“.

Износът за групата страни **Други от ОИСР** спадна незначително (0.3%), като най-чувствително намаля износът за **Турция** – с 16.3% (80.3 млн. щ. д.) поради съществения спад на търсения, последвало финансова криза и силното обезценяване на турската лира. Сериозно нарасна износът за **САЩ** – с 50% (94.8 млн. щ. д.). За него допринася главно рязкото увеличение на износа на „Минерални горива, минерални масла и продукти от тяхната дестилация“ и на „Торове“.

¹¹ Базиран на ИПЦ и относителните тегла на валутите в разплащанията при износа.

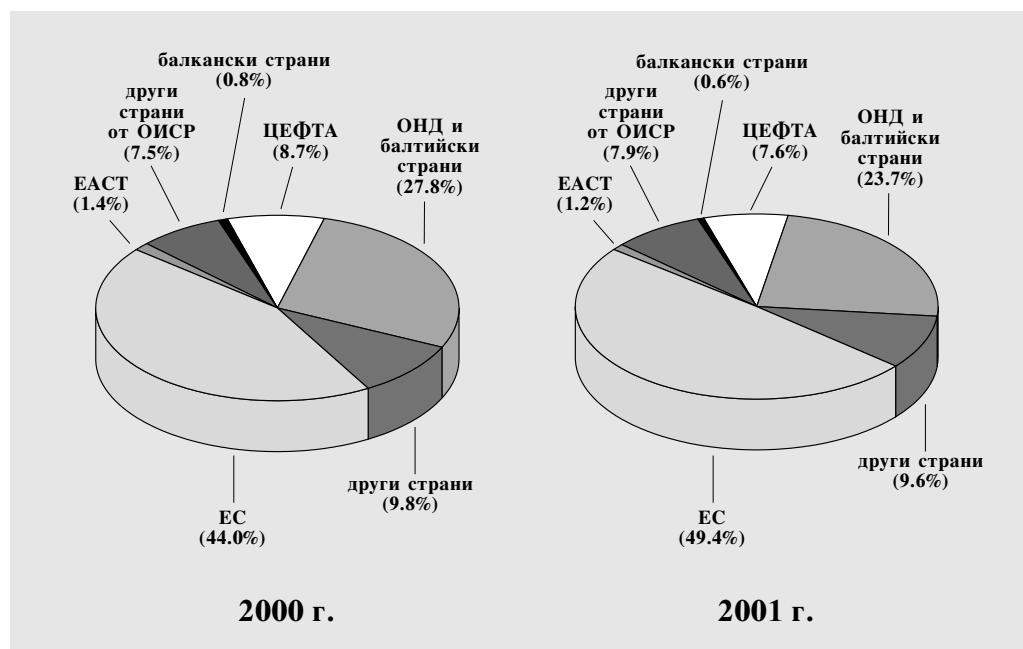
ГЕОГРАФСКА СТРУКТУРА НА ИЗНОСА

Източник: БНБ, НСИ.

Внос. Нарастването на вноса (CIF) с 11.3% се дължи най-вече на увеличението на вноса от Европейския съюз (с 24.9%) и в по-малка степен от групата страни Други от ОИСР (с 16.5%). Чувствително нарасна и относителният дял на вноса от страните от ЕС, достигайки близо половината от общия внос. Сериозно се увеличава вноса от почти всички страни – членки на ЕС, като най-силно е увеличението му от Германия (с 22.8%), Италия (26.5%), Франция (38.4%) и Гърция (29.4%).

ГЕОГРАФСКА СТРУКТУРА НА ВНОСА

Източник: БНБ, НСИ.

По-големият внос от Германия и Италия се дължи съответно на „Автомобилни превозни средства“ и „Електрически машини и апарати“. От Гърция

вносьт се увеличи най-вече вследствие „Облекла и допълнения за облекла“, „Минерални горива, минерални масла и продукти от тяхната дестилация“ и „Пластмаси и пластмасови изделия“.

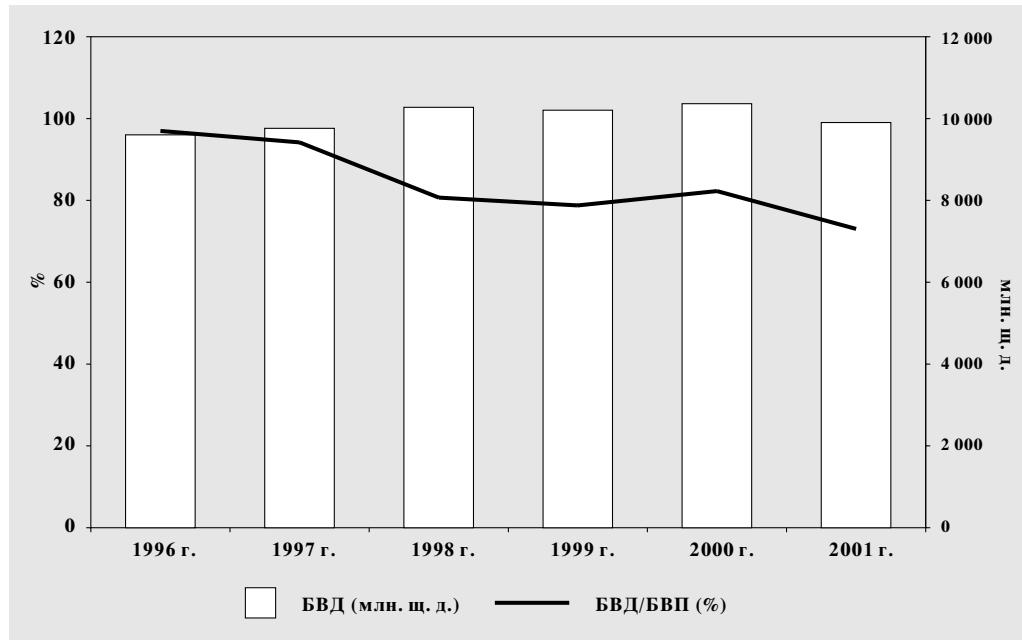
Вносът от **ОНД и балтийските страни** спадна с 5%, което е резултат главно на намаления внос от **Русия** (8.9%), тъй като поради по-ниските цени вносьт на **сиров петрол** намаля с 216 млн. щ. д. (20.9%). Вносът от **ЦЕФТА** за 2001 г. спадна незначително (3.1%). По-малкият внос от **Румъния** бе в известна степен компенсиран от прираста на вноса от **Унгария, Полша и Словения**. Вносът от групата страни **Други от ОИСР** се увеличи с 16.5%, дължащо се основно на по-големия внос от **Турция** – с 27.3%. Най-сilen принос за увеличението на вноса от Турция имат „*Облекла и допълнения за облекла, трикотажни или плетени*“ и „*Електрически машини и апарати*“.

Външен дълг и дългови индикатори

Размер и структура на външния дълг

Брутният външен дълг (БВД)¹² в края на декември 2001 г. възлиза на 9903.5 млн. щ. д. (73.1% от БВП). Намалението в сравнение с края на предходната година възлиза на 460.8 млн. щ. д. (4.4%).

БРУТЕН ВЪНШЕН ДЪЛГ

Източник: МФ, БНБ.

През 2001 г. са извършени плащания по обслужване на дълга (главници и лихви) общо в размер на 1521.2 млн. щ. д.¹³ Получените нови кредити и депозити са 1151.7 млн. щ. д.

В резултат на извършени трансакции¹⁴ дългът намалява със 199.5 млн. щ. д., а под влияние на курсовите разлики спада с 261.3 млн. щ. д.

Матуритетната структура в общи линии се запазва. Дългосрочно емитираният дълг продължава да е преобладаваш (94.4% от общия дълг), като формиралата се тенденция остава непроменена въпреки известното увеличаване на частния дълг, който по принцип е с по-къс матуритет. Публичният дълг в края на отчетния период намалява с 643.1 млн. щ. д., докато външни-

¹² Предварителни данни. Не са включени външните задължения на страната по търговски кредити, по получени аванси и към доставчици, които в момента се обработват в БНБ.

¹³ Без тези по революционните кредити.

¹⁴ Трансакциите, които водят до промяната в размера на БВД, включват: изплащане на главници, получаване на нови кредити и депозити, преструктуриране и/или канцелиране.

те задължения на частния сектор нарастват със 182.3 млн. щ. д.

Валутната структура на дълга бележи неголеми, но постоянни промени. Към 31 декември 2001 г. в щатски долари са деноминирани 64% от задълженията на страната, в евро¹⁵ – 21.4% и в СПТ – 11.2%. Спрямо декември 2000 г. се наблюдава нарастване дела на еврото с 3.2 процентни пункта най-вече поради канцелирането на брейдиоблигациите, закупени през 2000 г., и емитирането на еврооблигации от страна на Министерството на финансите през ноември 2001 г. Дългът на частните търговски фирми към 31 декември 2001 г. е деноминиран главно в щатски долари – 49.8%, и в евро – 49%.

Обслужване на brutnия външен дълг

Извършенните плащания по обслужването на БВД през 2001 г. са в размер на 1521.2 млн. щ. д. Нарастването на плащанията в сравнение с предходната година е значително¹⁶ и се дължи изцяло на настъпили падежи и амортизацията на главницата по брейдиоблигациите. В сравнение с 2000 г. изплатените главници са повече с 339.3 млн. щ. д., а разходите за лихви остават, общо взето, същите.

Получени нови кредити и депозити

През 2001 г. са получени нови кредити и депозити в размер на 1151.7 млн. щ. д. От тях 628.4 млн. щ. д. (54.6% от общия размер на получените) са насочени към публичния сектор, а частните финансови и нефинансови предприятия получават 523.3 млн. щ. д. (45.4%). В сравнение с 2000 г. общо получените заеми нарастват незначително (с 5.8 млн. щ. д.).

Частният сектор е получил с 27.2 млн. щ. д. (5.2%) повече нови кредити и депозити в сравнение с 2000 г. През 2001 г. относителният дял на частния сектор в общия размер на новополучените заеми и депозити е 45.4%, като за трета поредна година бележи увеличение – съответно с 8.8 и 2.1 процентни пункта спрямо 1999 г. и 2000 г.

През 2001 г. в общия размер на новополучените кредити и депозити от частните търговски банки (204.8 млн. щ. д.) преобладава дялът на депозитите – 85.9% (175.9 млн. щ. д.). От новополучените през 2001 г. заеми 93.8% (27.1 млн. щ. д.) са траншове по дългосрочни заеми. В сравнение с 2000 г. общият размер на новополучените кредити и депозити от сектора нараства с 26.6 млн. щ. д. (13%).

От общо получените през 2001 г. кредити от предприятията от нефинансовия сектор за 318.6 млн. щ. д. 55.8% са получени траншове по *вътрешно- фирмени заеми*, а 44.2% – по *други заеми*. В сравнение с 2000 г. получените *вътрешнофирмени заеми* са по-малко с 16.1 млн. щ. д. (9.1%), докато получените *други заеми* са повече с 16.8 млн. щ. д. (11.9%). По матуритет през 2001 г. частните нефинансови предприятия са получили дългосрочни заеми в размер на 212.9 млн. щ. д., което е с 35.2 млн. щ. д. (19.8%) повече в сравнение с 2000 г., докато получените краткосрочни заеми са 105.7 млн. щ. д. и са с 34.5 млн. щ. д. (24.6%) по-малко.

Изменения на дълговите индикатори

Съотношението *брутен външен дълг/брутен вътрешен продукт* през 2001 г. бележи подобреие, от една страна, поради спада на brutnия външен дълг и – от друга, поради увеличението на БВП през 2001 г. От 82.3% за декември 2000 г. то спада до 73.1% за декември 2001 г.

Подобреие през 2001 г. бележи съотношението *брутен външен дълг/износ на стоки и нефакторни услуги*, като от 148.1% в края на 2000 г. достига 131.6% към 31 декември 2001 г. Това се дължи на спада на БВД (с 460.8 млн. щ. д., или 4.4%) и на нарасналния размер на износа на стоки и нефакторни услуги през 2001 г. в сравнение с 2000 г. – с 524.7 млн. щ. д. (7.5%).

Съотношението *краткосрочен дълг/брутен външен дълг* се подобрява в сравнение с декември 2000 г. (с 0.6 процентни пункта) и достига 5.6%, което се дължи на по-бързите темпове на намаление на краткосрочния спрямо

¹⁵ Вкл. неговите национални подразделения.

¹⁶ През 2000 г. плащанията бяха в размер на 1170.3 млн. щ. д. (9.8% от БВП).

дългосрочния.

В сравнение с края на 2000 г. леко се подобрява съотношението *краткосрочен дълг/валутен резерв на БНБ*, показващо възможността за покритие на брутните краткосрочни задължения на страната с валутния резерв. От 18.7% за декември 2000 г. то достига до 15.5% за декември 2001 г.

ДЪЛГОВИ ИНДИКАТОРИ

	(%)					
	XII.1996	XII.1997	XII.1998	XII.1999	XII.2000	XII.2001
Брутен външен дълг/брутен вътрешен продукт	97.0	94.2	80.7	78.8	82.3	73.1
Брутен външен дълг/износ на стоки и нефакторни услуги	145.3	139.2	171.8	176.1	148.1	131.6
Краткосрочен дълг/брутен външен дълг	10.7	12.3	9.7	5.8	6.2	5.6
Краткосрочен дълг/брутен вътрешен продукт	10.4	11.6	7.8	4.6	5.1	4.1
Краткосрочен дълг/валутен резерв на БНБ	130.1	48.6	32.7	18.5	18.7	15.5
Обслужване на брутния външен дълг/брутен вътрешен продукт	10.9	8.7	9.4	8.1	9.3	11.2
Обслужване на брутния външен дълг/износ на стоки и нефакторни услуги	16.3	12.8	20.0	18.0	16.7	20.2

Източник: МФ, БНБ.

Съотношението обслужване на брутния външен дълг/БВП през 2001 г. се влошава, като от 9.3% в края на 2000 г. достига 11.2% към 31 декември 2001 г. Това се дължи изцяло на нарасналите през 2001 г. с 350.9 млн. щ. д. (30%) разходи по обслужване на външния дълг на страната.

Индикаторът *обслужване на брутния външен дълг/износ на стоки и нефакторни услуги* достигна 20.2% в края на декември 2001 г. Спрямо декември 2000 г. индикаторът се влошава с 3.5 процентни пункта. Това се дължи на по-големите спрямо нарастването на износа на стоки и нефакторни услуги (7.5%) разходи по обслужване на брутния външен дълг (с 30%).

3. Паричен сектор

През изминалата година гладко функциониращият режим на паричен съвет продължи да бъде важна предпоставка за запазване на финансовата стабилност в страната. Реалното нарастване на паричните и на повечето кредитни агрегати като основни индикатори за монетизацията на икономиката продължи и през отчетния период, въпреки че инфлацията в края на годината (4.8%) надхвърли нивото, заложено в макрорамката на държавния бюджет (3.5%). Динамиката на реалното парично предлагане се обуславя от по-голямото търсене на пари от страна на икономическите агенти, за което съдейства както увеличената икономическа активност, така и стабилността на банковата система и доверието в националната валута. Търговските банки продължават да провеждат предпазлива кредитна политика, но вече отчетливо се забелязва нарастване на кредитните им портфейли.

Парични агрегати

През отчетния период БНБ не оказа пряко въздействие върху парично-то предлагане, което в условията на паричен съвет се определя от нивото на валутните резерви и от търсенията на пари от страна на икономическите агенти. Нивото на ЗМР остана непроменено, а стабилността на банковия сектор не наложи въстъпването на БНБ във функцията на кредитор от последна инстанция.

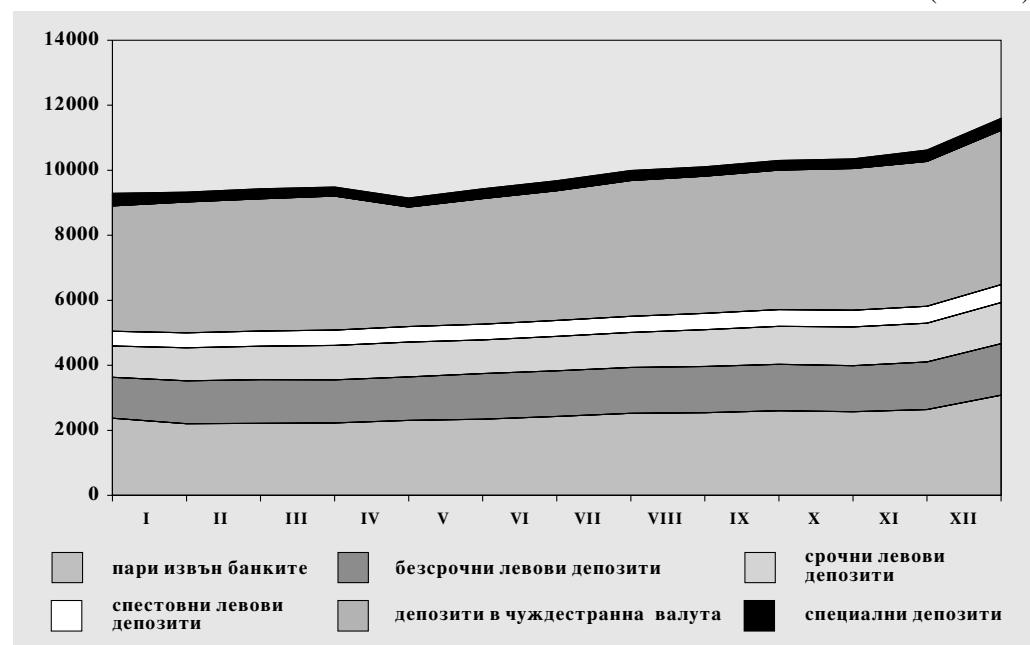
Намаленото ниво на валутни резерви през по-голямата част от годината не доведе до по-ниски нива на парично предлагане, тъй като се дължеше изцяло на намаление в депозитите на правителството. Специфичният характер на българския паричен съвет¹⁷ създава възможност за стабилност на паричните агрегати дори и при намаляващи резерви, при положение че това се дължи само на правителствените депозити. Въпреки че това е „отклонение“ от ортодоксалността на паричния съвет, тази възможност осигурява стабилност на лихвените проценти, доколкото те са единственият уравновесяващ фактор.

През 2001 г. най-широкият паричен агрегат M3 се повиши с 2303.4 млн. лв. (24.8%) в номинално изражение. Реалното нарастване на паричното предлагане е по-ниско (19.1%), но надхвърля значително отчетените увеличения за всички години след въвеждането на паричния съвет. Това показва, че процесът на възстановяване на търсенето на пари и ремонетизация на икономиката продължава.

Изменението на широките пари се дължи както на увеличаването на левовия компонент (1455.5 млн. лв., 28.1%), така и на валутния, но в по-слаба степен (278.5 млн. щ. д., 14.2%).

ДИНАМИКА НА ПАРИЧНИТЕ АГРЕГАТИ ПРЕЗ 2001 г.

(млн. лв.)

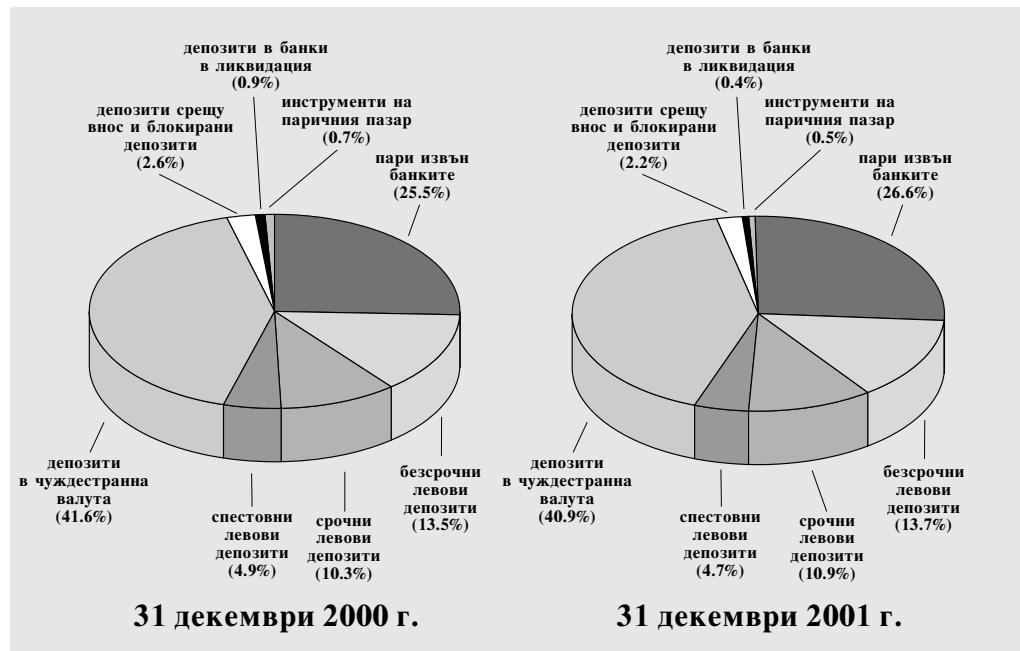

Източник: БНБ.

Темпът на увеличение на паричния агрегат M1 (28.4% в номинално и 22.5% в реално изражение) отново изпреварва този на широките пари. Въпреки по-високите темпове абсолютното нарастване на най-тесния паричен агрегат (1032.5 млн. лв.) представлява едва 70.9% от прираста на левовия компонент на широките пари. За сравнение през 2000 г. този относителен дял е 90.9%. Двата компонента на M1 се изменят в една и съща посока, като реалното увеличение на парите извън банките е 23.8%, а на безсрочните депозити – 20.1%. Темпът на нарастване на наличните пари значително се ускори през последните месеци на годината главно в резултат от по-големия обем касови покупки на валута от страна на БНБ, свързано с предстоящото изтегляне от обращение на валутите на страните от еврозоната.

¹⁷ Съгласно Закона за БНБ валутните активи покриват всички парични задължения, в които са включени и депозитите на правителството в пасива на баланса на управление „Емисионно“.

СТРУКТУРА НА ПАРИЧНОТО ПРЕДЛАГАНЕ

Източник: БНБ.

През 2001 г. паричният агрегат М2 нарасна с 26.1% (2320.1 млн. лв.) в номинално изражение и с 20.3% в реално. Повишаването на квазипарите с 1287.7 млн. лв. (24.4% в номинално и 18.7% в реално изражение) се дължи в най-голяма степен на срочните левови депозити – при тях номиналното нарастване е 32% (307 млн. лв.), а реалното – 25.9%. Другите два вида депозити, обхванати в този агрегат, също се увеличават, но с по-бавен темп – спестовните с 21.3% в номинално (96.3 млн. лв.) и с 15.7% в реално изражение, а тези в чуждестранна валута – с 22.9% в левово и 16.4% в доларово изражение. Динамиката по сектори е разнопосочна. Наблюдава се нарастване на средствата (както в левове, така и във валута) на всички икономически агенти с изключение на държавните предприятия. Причината за спада на техните депозити е не толкова недоброто финансово състояние на повечето от тях, колкото високата база¹⁸ и противящите процеси на приватизация. Въпреки че относителният дял на валутните депозити в квазипарите намалява до 72.3% (от 73.2% в края на декември 2000 г.), нивото му остава високо, което показва, че се запазват предпочитанията на икономическите агенти към депозиране на средства във валута. Левовият компонент на квазипарите се увеличава с 22.6% в реално изражение, а номиналното му повишение е още по-голямо – с 28.5%.

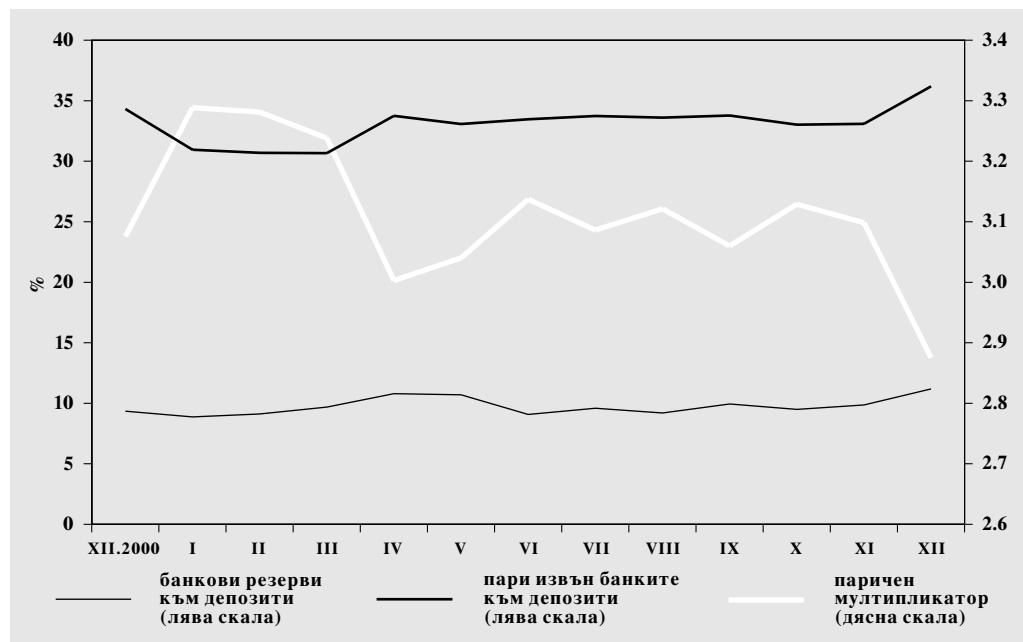
Нарастването на квазипарите в продължение на две години и половина очертава развитието на стабилна тенденция, свидетелстваща за значителното количество привлечени в търговските банки средства, които могат да се разглеждат като потенциален кредитен ресурс. При положение че той бъде насочен (под формата на инвестиции) към реалния сектор и ефективно усвоен от него, в дългосрочен аспект ефектът върху икономическия растеж на страната ще бъде позитивен. Доколко това в действителност ще се случи, зависи от множество фактори, обхващащи както различните аспекти на кредитната политика на търговските банки, така и възможностите за ускоряване на процеса на преструктуриране и модернизация на реалния сектор, които да доведат до по-ефективното му функциониране.

¹⁸ В края на 2000 г. нивото на депозитите на държавните предприятия беше високо вследствие на превеждането на средствата от продажбата на Булбанк по сметките на БКК. След разпределението на дивидента от страна на БКК (през април 2001 г.) тези средства бяха прехвърлени в правителствения депозит в управление „Емисионно“ в БНБ.

Механизъм на паричното предлагане

През отчетния период в механизма на паричното предлагане не настъпиха изменения и той продължи да следва правилата на паричния съвет. Отчетеното през миналата година увеличение на широките пари се дължи изцяло на повишаването на резервните пари (монетарната база), което се измерва с 33.5% (1011.9 млн. лв.) в номинално и с 27.4% в реално изражение. Динамиката на резервните пари се определя от еднопосочното изменение на двата му съставни компонента, които се изменят с темп, по-висок от този на депозитите в търговските банки. Вследствие на това едновременно се увеличава съотношението на наличните пари и банковите резерви към депозитите съответно до 36.2% и 11.2% (от 34.3% и 9.4% за предходната година), което води до спад на паричния мултиликатор. Неговата стойност е 2.88 в края на отчетната година при 3.08 през декември 2000 г.

ПАРИЧЕН МУЛТИЛИКАТОР ПРЕЗ 2001 г.

Източник: БНБ.

ИЗМЕНЕНИЕ НА ПАРИЧНОТО ПРЕДЛАГАНЕ ПРЕЗ 2001 г.

Показатели	I полугодие	II полугодие	Общо
Изменение на широките пари, дължащо се на:			(млн. лв.)
паричния мултиликатор	388.6	1914.8	2303.4
резервните пари	185.9	-809.1	-606.2
едновременното действие на двата фактора	198.7	2972.3	3112.7
Изменение на широките пари, дължащо се на резервните пари по източници:	4.0	-248.4	-203.1
нетни чуждестранни активи	198.7	2972.3	3112.7
в т. ч. валутни резерви	-1115.3	3724.0	2535.7
нетни вътрешни активи	-807.4	2924.9	2060.2
в т. ч. нетни вземания от правителството	1314.0	-751.7	577.0
вземания от банки	-569.9	-75.0	-643.5
	-78.7	-89.4	-166.4

Източник: БНБ.

Индексно-факторният анализ на динамиката на паричното предлагане показва, че през отчетната година влиянието на основните фактори, които го обуславят, не е еднопосочно. През първото полугодие нарастването на широките пари е вследствие на паралелното повишаване на паричния мултили-

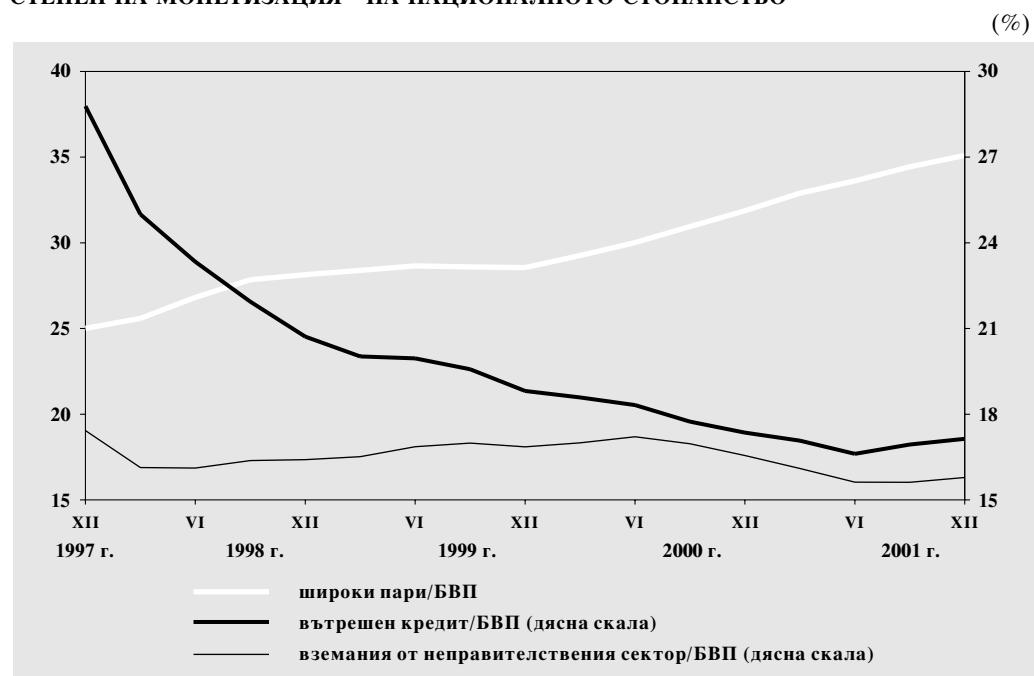
катор и монетарната база. Увеличението на последния показател се дължи изцяло на нетните вътрешни активи. Динамиката на резервните пари е противоположна на тази на валутните резерви, тъй като върху вторите влияе намалението на депозита на правителството в управление „Емисионно“.

През второто полугодие изменението на паричното предлагане се определя от повишаването на монетарната база при намаляващ мултиликатор. Увеличаването на резервните пари е изцяло резултат от нарастването на нетните чуждестранни активи, което напълно компенсира спада на нетните вътрешни активи. Отчетеното (и през двете полугодия) намаляване на нетните вземания от правителството и на задълженията на търговските банки има рестриктивен ефект върху нарастването на монетарната база. На годишна база динамиката на изброените показатели е сходна с наблюдаваната през второто полугодие с тази разлика, че принос за увеличаването на резервните пари (наред с нетните чуждестранни активи) имат и нетните вътрешни активи.

Степен на монетизация

Процесът на монетизация на икономиката през отчетната година продължи с нарастващи темпове, което е индикатор за доверието на икономическите агенти в стабилността на националната парична единица и банковата система. Съотношението на паричното предлагане към БВП се увеличи с 3.3 процентни пункта и достигна 33.6% в резултат на значителното увеличаване както на наличните пари, така и на депозитната маса. Другият измерител на степента на монетизация на икономиката – вземанията от неправителствения сектор като процент от БВП, бележи лек спад спрямо базисния период. Причина за сравнително ниската стойност на този показател е все още ниската степен на банковото посредничество.

СТЕПЕН НА МОНЕТИЗАЦИЯ¹⁹ НА НАЦИОНАЛНОТО СТОПАНСТВО

Източник: БНБ.

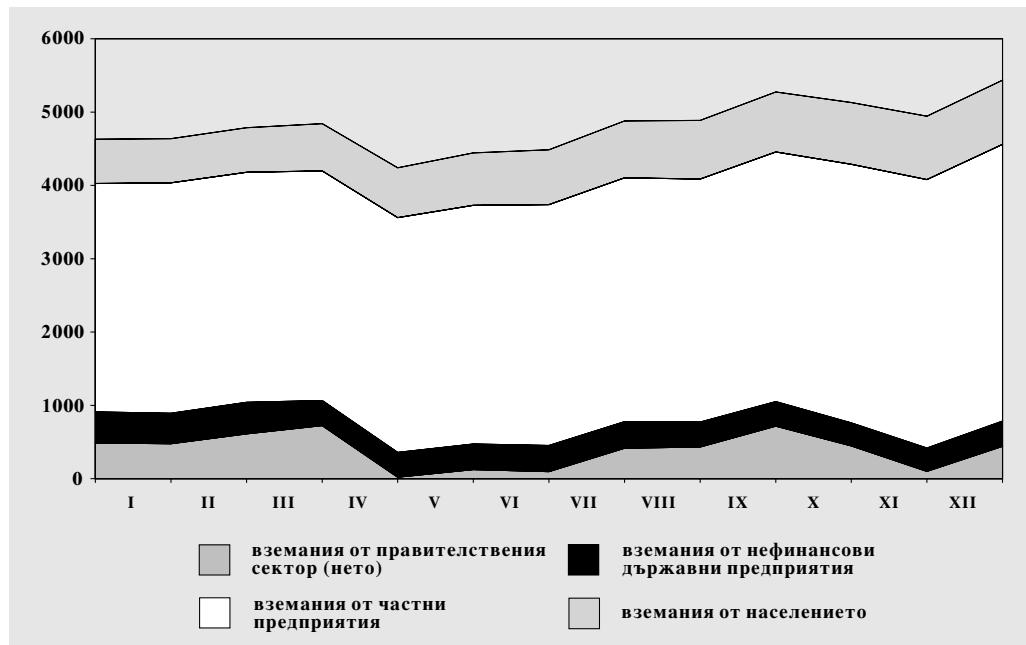
¹⁹ Паричните и кредитните агрегати са изчислени на база средногодишни стойности на месечна основа.

Кредитни агрегати

Динамиката на вътрешния кредит е сходна с тази на паричното предлагање, но (подобно на минали години) нарастването на най-широкия кредитен агрегат е по-малко от увеличението на широките пари. През отчетния период споменатото изоставане е много по-малко в сравнение с предходните години, което показва нарастване на кредитната активност на търговските банки.

ДИНАМИКА НА ВЪТРЕШНИЯ КРЕДИТ ПРЕЗ 2001 г.

(млн. лв.)

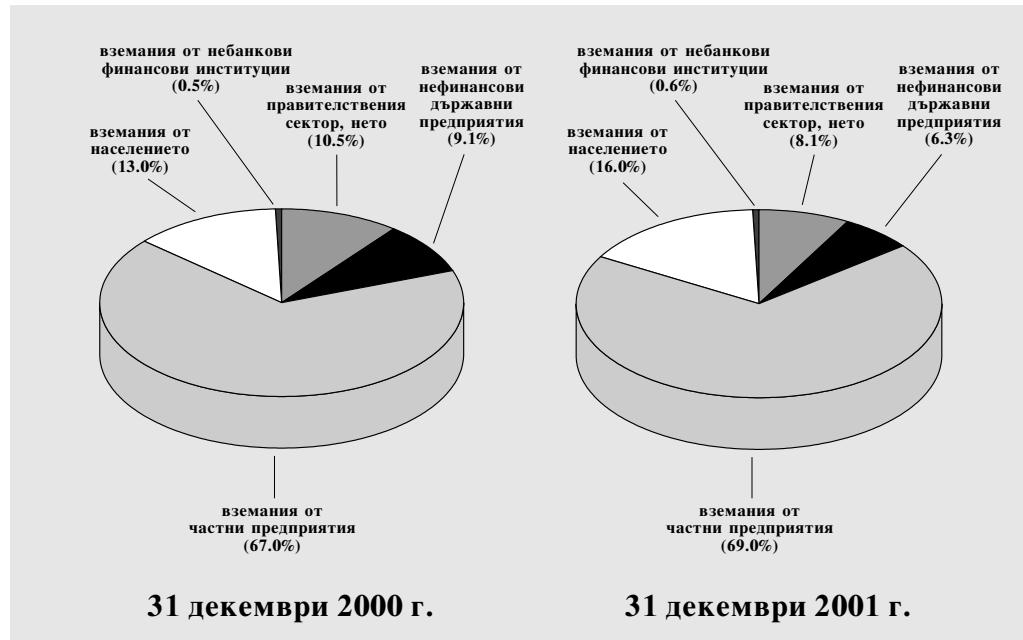
Източник: БНБ.

Вътрешният кредит нарасна с 816.7 млн. лв. (17.5% в номинално и 12.2% в реално изражение), основен принос за което има левовият компонент, който се увеличи с 556.3 млн. лв., или 34.5%, докато нарастването на валутния компонент е 8.6%. Предпочитанията на икономическите агенти към левово-то кредитиране произтичат от стремежа към избягване на валутния рисков при съпоставимост на лихвените проценти. Нетните вземания от правителството в левове остават отрицателни и са в размер на 696.4 млн. лв. в края на 2001 г. при 637 млн. лв. в края на 2000 г. МФ продължава да бъде нетен източник на ликвидност за банковата система, което се дължи на ограниченияте емисии ДЦК (израз на рестриктивната фискална политика).

Вземанията от нефинансовите държавни предприятия продължават да намаляват. През отчетния период реалният спад е 22.6%, дължащ се както на свиването на държавния сектор, така и на недоброто финансово състояние на част от държавните фирми, което кара банките да бъдат силно рестриктивни при отпускането на кредити. Тенденцията към нарастване на задълженията на частните предприятия се запазва. Увеличението през годината е с 658.1 млн. лв., или 21.1% в номинално и 15.6% в реално изражение. Вземанията от населението продължават да се повишават с най-висок темп от всички кредитни агрегати – реалният им прираст е 38.5%, а номиналният – 45.1% (272.5 млн. лв.). Същественото увеличаване на този показател засега не дава основания за беспокойство нито по отношение на евентуален инфлационен на-тиск, нито по отношение на обслужването им. Вземанията от небанковите финансови институции нарастват с 11.1 млн. лв., което е 45.8% в номинално и 39.1% в реално изражение. Стойността на този агрегат е малка (35.5 млн. лв.), което е и причината за значителното му изменение в процентно изражение. Ниското ниво на кредита за реалния сектор показва, че предпочитанията на

търговските банки са насочени към инвестиции в чуждестранни активи. Обяснение за предпазливата им кредитна политика може да се търси както в сравнително високия риск, породен от недостатъчно ефективното функциониране на предприятиета от споменатия сектор, така и в невъзможността за подготовка и представяне на адекватни инвестиционни проекти. Слабата законова защита на интересите на кредиторите също оказва рестриктивно влияние върху нарастването на вътрешния кредит.

СТРУКТУРА НА ВЪТРЕШНИЯ КРЕДИТ

Източник: БНБ.

Кредитен регистър

Съгласно изискванията на Наредба № 22 на БНБ в Централния кредитен регистър (ЦКР) са включени вземания на стойност над 10 хил. лв. Единичните вземания под тази сума се подават като обобщена информация с разбивки по четири показателя – вид на валутата, сектор, категория (редовен, под наблюдение и т. н.) и отраслова принадлежност.

Състоянието на вземанията над 10 хил. лв., които са конкретен обект на системата на ЦКР, се подават по отделни записи до пълното им погасяване. Номенклатурите са разнообразни и дават възможност за по-пълно наблюдение и анализ. Сумите са относително постоянни и големи изменения не се забелязват.

Данните към края на 2001 г. показват следното:

- Вземанията (включително на стойност под 10 хил. лв.) само на действащите търговски банки възлизат на обща балансова експозиция 6 411 627 хил. лв., респективно задбалансова стойност 1 453 260 хил. лв. Налице е чувствително нарастване спрямо края на предходната година – с 46.6% за балансовите и с 65.8% за задбалансовите вземания.
- По срочност на кредитния договор (само за кредити над 10 хил. лв.) се наблюдава нарастване дела на кредитите до 1 година (56.64% при 50.52% за предходната година). Делът на кредитите със срок от 2 до 3 години спада под 22% (при 27.03% в края на 2000 г.) и практически се изравнява с този на групата между 1 и 2 години.
- Според вида валута налице е намаление на дела на кредитите в български левове в общата балансова експозиция. При 50% в края на

предходната година той спадна под 40% за полугодието и в края на годината възвърна частично позициите си, като достигна 45.2%. В края на годината вземанията в щатски долари и евро са почти изравнени с дял по около 27%.

- Размерът на вземанията от нефинансови институции нарасна с 31.5% и достигна 4 409 358 хил. лв., или 68.8% от общата балансова експозиция. Вземанията от предприятията от отрасъл „Преработваща индустрия“ нарастват със значително по-бавни темпове, но запазват водещите си позиции – с дял от 18.4% при 27% в края на предходната година.

Вземанията от отрасъл „*Финанси, кредит и застраховки*“ отбелоязват най-голямо увеличение, като относителният им дял в края на годината достига 31.2% от общата балансова експозиция при 23.29% в края на 2000 г. (отчитат се само междубанкови вземания със срок над 30 дена).

Лихвени проценти по операциите на търговските банки

Промененият график на емисиите на ДЦК измени и честотата на определяне на ОЛП от ежеседмично на два пъти месечно, но при непроменената методика за изчисляване и аналогичното влияние на традиционните фактори това не доведе до значимо отклонение от формиралата се през последната година цикличност, макар и на чувствително по-високо средногодишно равнище (4.56% при 3.91% през 2000 г.).

След традиционен спад в началото на годината в резултат от повишената ликвидност в банковата система (вследствие плащанията на лихви и част от главницата по ЗУНК облигациите, деноминирани в щатски долари), достигнал най-ниската си стойност през февруари от 4.19%, последва нарастване и стабилизиране на ОЛП в средата на годината на нива между 4.51 и 4.58%. След ново нарастване до 4.81% през септември под влияние на по-добрите лихвени условия на международните валутни пазари през последното тримесечие нивата се стабилизираха около 4.75%.

ЛИХВЕНИ ПРОЦЕНТИ

	(%)	
	2000 г.	2001 г.
Среден годишен основен лихвен процент	3.92	4.56
Среден годишен лихвен процент, формиран на междубанковия левов пазар	3.06	3.75
Среден лихвен процент по междубанкови депозити във валута		
евро	4.12	4.11
щатски долари	6.40	3.87

Източник: БНБ.

Межданковият левов пазар продължи да изпълнява роля предимно на инструмент за управление на текущата ликвидност, поради което средномесечните лихвени равнища до голяма степен зависят от условията по краткосрочните сделки. Като цяло те се поддържаха под нивото на ОЛП, с изключение на три отделни месеца, главно поради непрецизно балансиране между валутните и левовите позиции на банките в пиковите периоди на по-голяма потребност от левови ресурси, свързана с графика на плащанията към бюджета. При по-дългосрочните сделки (за срок над 7 дена) по традиция лихвените нива надхвърлят ОЛП.

Неколкократното през годината намаляване на лихвените проценти на международните пазари (по-осезаемо за щатските долари) не се отрази съществено върху лихвената политика на търговските банки. Лихвените проценти по новите краткосрочни кредити, предоставени от банките, нараснаха с 0.78 процентни пункта спрямо предходната година, но останаха чувствител-

но под равнището си от предшестващите години. Лихвените проценти по едномесечните депозити се запазиха на нивото от предходната година. Същевременно минималната отчетена инфлация на базата на потребителските цени доведе до формирането на значително по-високи реални лихви по кредитите и респективно чувствително намали негативния за депозантите реален лихвен резултат в сравнение с 2000 г.

ЛИХВЕНИ ПРОЦЕНТИ, ПРИЛАГАНИ ОТ ТЪРГОВСКИТЕ БАНКИ ПО НОВИТЕ КРАТКОСРОЧНИ КРЕДИТИ И ПО ЕДНОМЕСЕЧНИТЕ ЛЕВОВИ ДЕПОЗИТИ

(%)	2000 г.	2001 г.
Номинални лихвени проценти по краткосрочни кредити, предоставени от търговските банки	10.90	11.68
Реални годишни лихвени проценти по краткосрочни кредити, предоставени от търговските банки	0.84	6.5
Номинални лихвени проценти по едномесечни депозити, приети от търговските банки	3.00	3.1
Реални лихвени проценти по едномесечни депозити, приети от търговските банки	-7.86	-1.7

Източник: БНБ.

Намалената доходност по външните активи на банките бе успешно компенсирана от минималното повишение на лихвения марж между вътрешните им пасиви и активи в левове, допълнено и от известна положителна промяна в структурата на активите – нарастване на кредитната им експозиция и като абсолютна сума, и като относителен дял. Подобна позитивна тенденция се наблюдава и по отношение структурата на вътрешните валутни активи на банките при запазване на формиралия се през последните години лихвен марж.

Касова дейност на БНБ

Банкноти и монети извън касите на БНБ

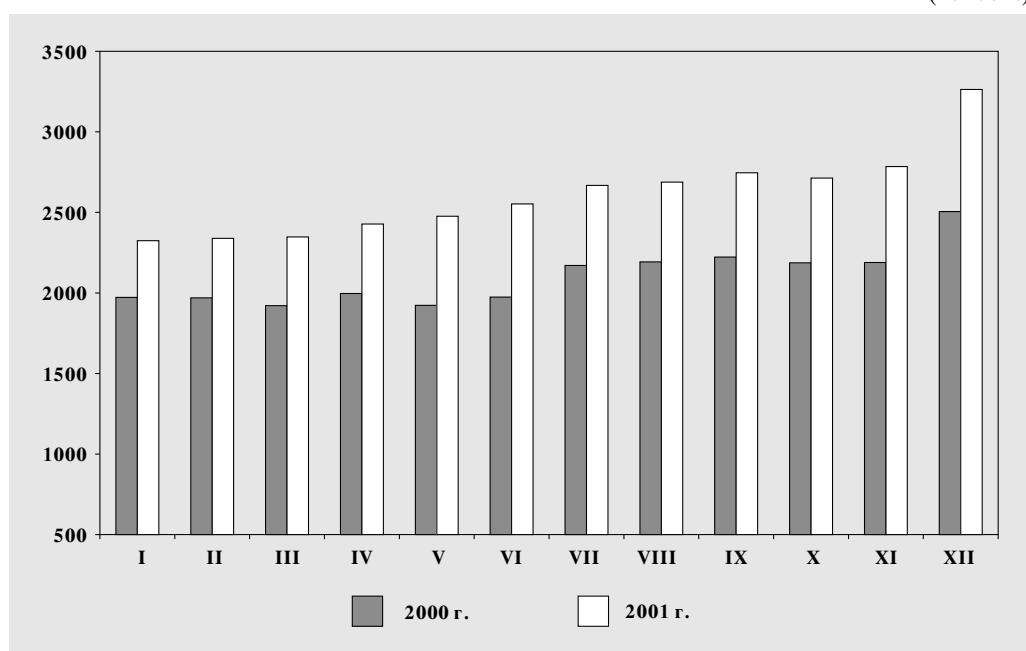
В края на 2001 г. банкнотите и монетите извън касите на БНБ достигат 3263 млн. лв. Те нарастват със 758 млн. лв., или 30% в сравнение с края на 2000 г. От тях банкнотите (емисия 1999 г.) и разменните монети (емисия 1999 г. и 2000 г.) са 99%, или 3243 млн. лв.

Наличните банкноти и монети в касите на търговските банки са 179 млн. в края на 2001 г. при 134 млн. в края на 2000 г.

Динамиката на наличните пари в страната запазва традиционните сезонни характеристики: намаляване през първото полугодие и силно увеличаване през туристическия сезон и коледните празници. Влияние върху тези характеристики оказва главно в края на миналата година замяната от 1 януари 2002 г. на валутите – подразделения на еврото, с новата единна европейска валута.

**ПАРИ В ОБРАЩЕНИЕ
(извън касите на БНБ)**

(млн. лв.)

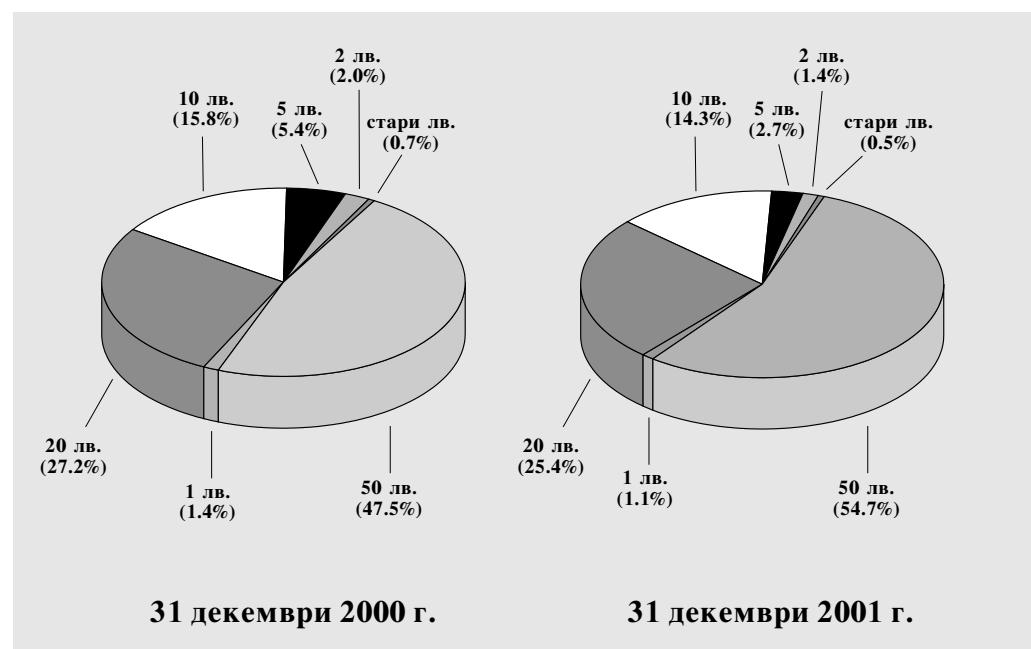
Източник: БНБ.

**Номинален
строеж**

В края на 2001 г. банкнотите в обращение са 299 млн. броя, или 4050 млн. лв., от които 198 млн. броя, или 3213 млн. лв. са извън касите на БНБ. Средната банкнота извън касите на БНБ е 16 лв. при 14 лв. в края на 2000 г.

Към 31 декември 2001 г. монетите в обращение са 350 млн. броя, или 34 млн. лв., от които 330 млн. броя, или 30 млн. лв. са извън касите на БНБ. Средната монета извън касите на БНБ е 0.09 лв. при 0.10 лв. в края на 2000 г.

КУПИОРЕН СТРОЕЖ НА БАНКНОТИТЕ В ОБРАЩЕНИЕ²⁰

Източник: БНБ.

²⁰ На база стойности.

Емисия на възпоменателни монети

През 2001 г. БНБ пусна в обращение следните възпоменателни монети:

Наименование на монетата	Емисия	Номинал	Метал	Дата на пускане в обращение	Тираж (брой)	Продадени за 2001 г. (брой)
IX зимни олимпийски игри – „Ски-скок от шанца“ „Българско висше образование“ – EURO	2001 г. 2001 г.	10 лева 10 лева	сребро сребро	19.II.2001 г. 22.V.2001 г.	25 000 10 000	12 149 6 357

Източник: БНБ.

4. Фискален сектор

Поддържането на добри макропоказатели след въвеждането на паричния съвет е подкрепено от провежданата от правителството твърда фискална политика. В отговор на влошената текуща сметка на платежния баланс в последната четвърт на годината беше затегната разходната част на бюджета, като не бяха предоставени в пълен размер допълнителни заплати в обществения сектор, а за пенсионерите беше отпусната само коледна добавка. Въпреки изразяваните намерения за съкращения на заетите в сферата на държавното управление техният средногодишен брой нарасна спрямо 2000 г. с 8.1%.

Трайното задържане на висок дял на регистрираните безработни, както и влошаващата се демографска структура на населението оказват натиск върху разходната част на бюджета. Разходите за заплати и социални дейности остават едни от водещите. Нарасналият брой на пенсионерите и безработните заедно с натрупаните задължения на работодатели към фондовете на Националния осигурителен институт доведоха до дефицит на тази съставна част от консолидирания държавен бюджет. От 2002 г. започва и функционирането на допълнителното задължително пенсионно осигуряване, при което част от пенсионните вноски (която се гласува със закона за бюджета за всяка година) ще се насочи към пенсионноосигурителните фондове, намалявайки приходите на Националния осигурителен институт.

През отчетната година продължи консолидацията на сметките в Единната сметка на Министерството на финансите при БНБ. С помощта на Световната банка започна подготовката по създаването на Единна агенция по приходите, в която ще се събират данъците и социалните осигуровки. Намерението на правителството е по този начин да намали разходите на Главната данъчна дирекция и Националния осигурителен институт, които сега са отговорни за тази дейност.

Консолидирана фискална програма

Постигнатият дефицит на консолидирания бюджет от 0.86% от БВП е добър резултат по пътя към балансиране на фискалната позиция в средносрочен план. Нетното външно финансиране е отрицателно (-99.76 млн. лв.), докато нетното вътрешно е положително (354.95 млн. лв.), в което се включват и постъпленията от първоначалната лицензионна вноска за мобилен оператор и дивидента от БКК (по своята същност е близък до приходите от приватизация). Приходите от приватизация, които намаляха наполовина в сравнение с 2000 г., са 181 млн. лв.

Касовото сaldo на консолидирания държавен бюджет за 2001 г. е на дефицит в размер на 255.2 млн. лв. За трета поредна година дефицитът остава на нива, близки до 1% от БВП. Независимо че заложената в програмата стойност от 968 млн. лв. на първичнотоsaldo не беше постигната, касовият дефицит на бюджета беше по-нисък от предвидения главно поради икономията от лихвени плащания.

Данните за касовото изпълнение на бюджета по месеци показват по-равномерно разпределение на разходите (с изключение на декември) в сравнение с приходите. В края на годината са направени значителни трансфери от ре-

публиканския бюджет за покриване на недостига по останалите бюджети. Най-високи са месечните приходи през март, април и май поради календара на някои данъчни вноски, а за тази година принос имат и неданъчните приходи. Тогава постъпват годишните изравнителни вноски от данъка върху печалбата, данъка върху доходите на физическите лица и местните данъци и такси и бюджетните приходи се стабилизираха. Към съществените приходи през този период се отнася направената и предвидена в закона за бюджета вноска на БНБ. В резултат дельт на данъчните приходи намаля от 91% за март до 81% в края на април. Еднократният характер на тези вноски за годината и постигнатите нисък дефицит по републиканския бюджет и излишък по консолидирания бюджет бяха нарушенни през следващите месеци.

Републикански бюджет

Общият размер на отчетените приходи на републиканския бюджет към 31 декември 2001 г. е 6 527 529.8 хил. лв. Изпълнението спрямо разчетените със закона стойности е 104%. Като главен компонент на консолидирания бюджет приходите на републиканския представляват 55.1% от общите приходи.

Основната част на приходите са данъчните постъпления – 78.4% от общите, и тяхното изпълнение съвпада с разчетите. Преките данъци нарастват и като относителен дял (от 17.4% на 19.8%), и като абсолютна сума в сравнение с 2000 г. въпреки приетите промени в данъчните закони. Основен компонент от данъчната политика през 2001 г. беше намалението на ставките по данъка върху печалбата за републиканския бюджет от 25% на 20% за фирмите с печалба над 50 000 лв. и от 20% на 15% за тези с печалба до 50 000 лв. Много добри резултати в приходите от данъка върху печалбата се дължат на неочаквано високата печалба на финансовите институции – 316% от проектната и от реализираната през 2000 г. Подобрене се отчита и в приходите на данъка върху печалбата от нефинансовите предприятия.

За 2001 г. беше коригирана и таблицата за облагане доходите на физическите лица – очакваното средно намаление бе с около 2 процентни пункта. Събранныте приходи по това перо за разлика от данъка върху печалбата оставаха като сума под нивото от 2000 г.

Промените в данъците са насочени към прехвърляне на тежестта от преките към косвените данъци. За 2001 г. анализът на данните показва, че тенденцията е точно обратната. Една от причините за това е неизпълнението на вноските по ДДС и акцизи, приети със Закона за ДБ за 2001 г. Промените в Закона за ДДС²¹ не доведоха до увеличение на размера на събранныте приходи, а облекчиха вносителите на данъка и намалиха разполагаемите средства на Министерството на финансите. Прави впечатление промяната в структурата на приходите от ДДС – ДДС от сделки в страната е 9.94% от общите за този данък, а през 2000 г. те са 16.67%. В абсолютна сума има намаление от 393 млн. лв. до 244 млн. лв. през 2001 г. По-големият външнотърговски дефицит за 2001 г. не се отрази в нарастване на митата и митническите такси. До известна степен това се дължи на процесите на хармонизация на митническата политика с тази на ЕС, което води до постепенното намаление или отпадане на някои мита. От друга страна, промените в ръководството и дейността на митническата администрация също се отразиха върху събирамостта.

Неданъчните приходи в републиканския бюджет нарастват с 11.5%, а спрямо предвидените в закона за бюджета увеличението е 17.4%. По отделни позиции изпълнението силно варира – от 37.4% за глоби, санкции и наказателни лихви по ЦБ до 441.6% за текущите приходи и доходи от собственост по ЦБ²².

По-ниският (660.3 млн. лв.) от планирания дефицит на републиканския бюджет е резултат на по-високото изпълнение на приходите, съпоставено с

²¹ Намаление на срока за възстановяване на данъчния кредит от 6 на 4 месеца.

²² През декември 2001 г. НЕК и БТК авансово преведоха дължимия за годината дивидент.

това на разходите. Разходите достигнаха 100.9% от програмата. Ограничени бяха разходите за издръжка (особено текущите и капиталовите на централния бюджет – 44%), като значителна икономия на средства се постигна от по-ниските лихвени проценти по обслужването на държавния дълг. Продължават обаче затрудненията на социалноосигурителните фондове, които заедно с общините са най-големият нетен получател на трансфери за покриване на дефицити.

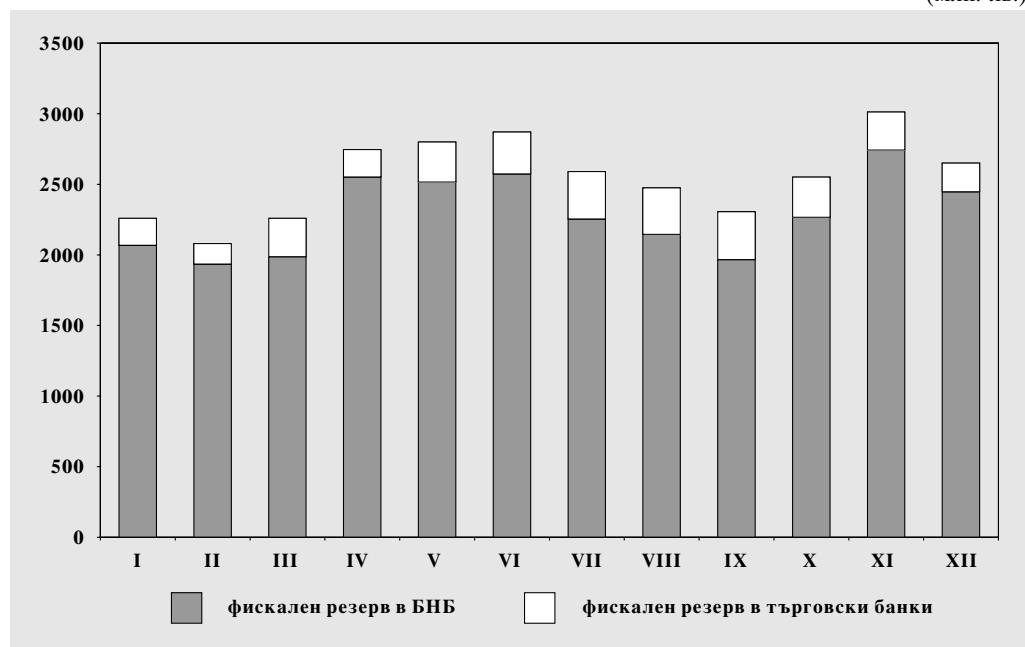
Фискален резерв

Фискалният резерв представлява сумата от депозита на правителството и бюджетните организации в БНБ и остатъците по бюджетните сметки в търговските банки. Централизираното изпълнение на приходите и разходите чрез системата на Единната сметка на Министерството на финансите в централната банка и предстоящото включване на почти всички бюджетни сметки в тази система постепенно ще намали частта от резерва в търговските банки.

Анализът на данните по месеци показва силна обвързаност с направениите международни трансакции на правителството. Към обичайните плащания по купоните на брейдиоблигациите се добавиха, но с положителен знак, получените средства от емисията на еврооблигации през ноември. Те бяха най-голямото еднократно изменение на размера на правителствения депозит в БНБ. Структурата на баланса на управление „Емисионно“ и разходите на правителството като най-големият икономически субект в страната се отразяват върху банковата ликвидност и парите в обращение.

ФИСКАЛЕН РЕЗЕРВ ПРЕЗ 2001 г.

(млн. лв.)

Източник: МФ.

Фискалният резерв е един от вътрешните източници за финансиране на бюджетния дефицит. Покриването му с валутни резерви (включването му в пасива на управление „Емисионно“ на БНБ) и ангажиментът на правителството за осигуряване на минимален остатък служат като гаранция пред външните кредитори за обслужването на дълга.

Размер и структура на правителствения дълг

Общият размер на правителствения дълг (вътрешен и външен) в края на 2001 г. бе 20 752.14 млн. лв. В абсолютно изражение има леко повишение от 135.14 млн. лв., или 0.65% на годишна база. Значително подобрение се отбележава в дълговите индикатори – отношението на дълга към БВП е намаляло от 80.6% на 70.06%. Очакванията са скоро това съотношение да достигне 68%, което е средната стойност на страните с рейтинг „BB“. От гледна точка на подобряването на рейтинга е необходим прогрес в структурните реформи, съпроводен с провеждането на устойчива фискална политика.

Не се наблюдава значителна промяна в разпределението на дълга на вътрешен и външен. Вътрешният дълг е в размер на 1860.50 млн. лв.²³, а левовата равностойност на външния дълг е 18 891.64 млн. лв.²⁴, съответно с дял в общия дълг – 8.97% и 91.03%. Нарастването на абсолютната сума и на външния, и на вътрешния дълг е компенсирано от намаление на относителните им дялове спрямо БВП. Във валутната структура доларовите задължения по държавния дълг остават с най-голям дял (63.3%), дългът в евро е 16.5%, в други валути – 14.8% и с най-малък дял са левовите задължения – 5.4%. През ноември 2001 г. рейтинговата агенция *Standard and Poors* повиши кредитния рейтинг на страната от BB- на BB за дългосрочните книжа в местна валута и BB- (преди това B+) за дългосрочните книжа в чуждестранна валута, а перспективата се определя като стабилна.

Вътрешен дълг

Общият размер на вътрешния дълг на правителството²⁵ през 2001 г. нарасна с 5.27% от 1767.21 млн. лв. в края на 2000 г., като достигна 1860.50 млн. лв. Съотношението му спрямо прогнозния БВП намалява от 6.94% за предходната година до 6.28% в резултат на по-бързите темпове на нарастване на БВП. Обслужването на вътрешния дълг (изплатените лихви и отстъпки) според данните на Министерството на финансите за 2001 г. е на стойност 126.78 млн. лв. Въпреки нарастването на абсолютната сума на дълга разходите по неговото обслужване са се понижили с 4.18 млн. лв. Тези разходи представляват 0.43% от БВП, докато през 2000 г. бяха 0.51%.

ВЪТРЕШЕН ДЪЛГ

	31.XII.2000 г. (хил. лв.)	31.XII.2001 г. (хил. лв.)	Изменение (%)
ДЦК за финансиране на бюджетния дефицит	946 069.0	1 077 246.6	13.9
ДЦК за структурната реформа	811 160.0	776 600.7	-4.3
Вътрешни държавни гаранции	9 984.0	6 653.3	-33.4
Общ размер на вътрешния дълг	1 767 214.4	1 860 500.6	5.3

Източник: МФ.

Емисиите в обращение са два основни типа – дълг по ДЦК, емитиирани за финансиране на бюджетния дефицит, и дълг по ДЦК, емитиирани за структурната реформа. Книжа от втория тип вече не се емитират, поради което техният относителен дял плавно намалява след 1994 г. През 2001 г. намалението е от 45.9% на 41.74%. От своя страна това води до промени и във валутната структура на дълга поради преобладаващата доларова деноминация на държавните ценни книжа за структурната реформа. От наличните емисии на ДЦК в левове са 60.43%, в долари – 33.17% и 6.39% в евро. Факторите, които благоприятстват по-лесното преструктуриране, са значителните плащания, които има през годината по главници на ДЦК, емитиирани за структурната реформа. Изменението в структурата на вътрешния дълг се дължи на новите емисии ДЦК.

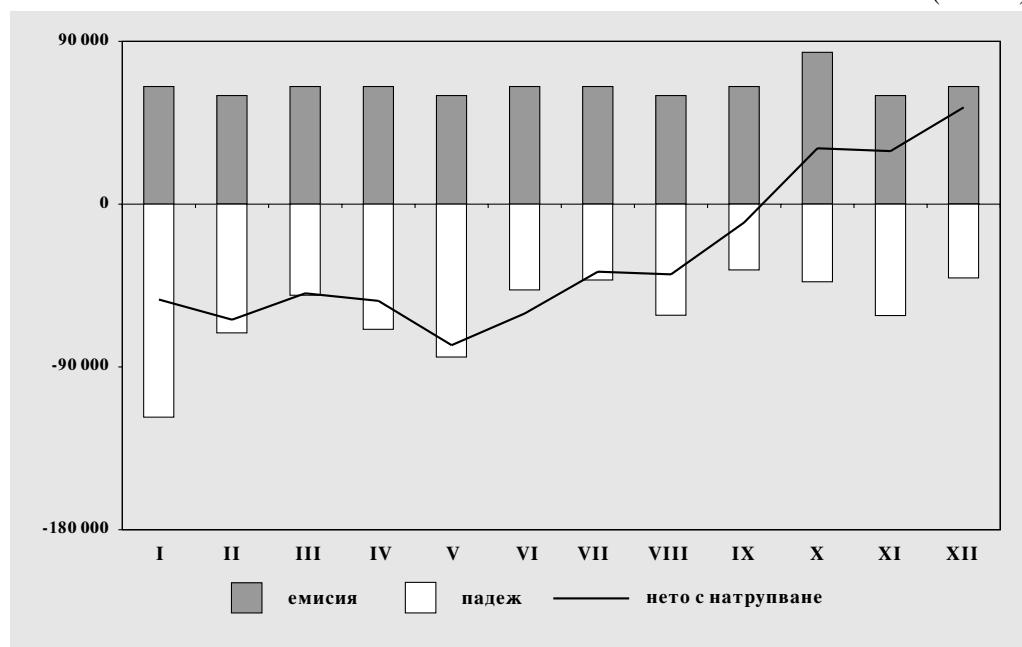
²³ Към 31 декември 2001 г. по данни на МФ.

²⁴ Преизчислен по централния курс на БНБ за щатския долар към лева за 31 декември 2001 г. по данни на МФ.

²⁵ Кредитите по реда на чл. 45 от ЗБНБ към МВФ се отчитат във външния дълг.

ЕМИСИИ И ПАДЕЖИ НА ДЦК ПРЕЗ 2001 г.

(хил. лв.)

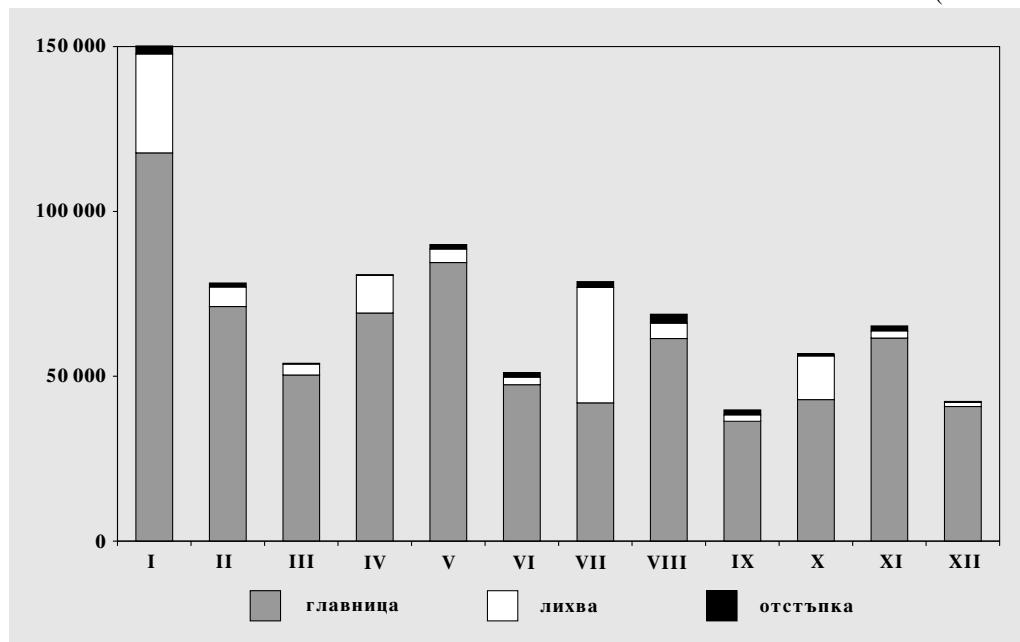
Източник: МФ.

Новите емисии ДЦК през 2001 г. са за финансиране на бюджетния дефицит, издадени по Наредба № 5 на БНБ. В календара на МФ бяха предвидени 3-месечни, 12-месечни, 2-годишни и 5-годишни. За първи път бяха емитирани 7-годишни лихвоносни ДЦК с номинал 30 млн. лв. Тригодишните книжа бяха изцяло заместени от 2- и 5-годишни. Матуритетната структура за изминалата календарна година на дълга по ДЦК се повишава с девет месеца и в края на 2001 г. е 2 години и 11 месеца. Интересът на инвеститорите към такъв вид дългови инструменти с по-голяма срочност и по-висока доходност се дължи на стабилното състояние на пазара. Преобладаващата част от ДЦК в обращение са с фиксирана доходност – изключение са непогасените облигации по ЗУНК.

Обслужването на вътрешния дълг (платените лихви и отстъпки) за 2001 г. е в размер на 126.78 млн. лв., или около 80% от предвидените в закона стойности за републиканския бюджет. За дълга по ДЦК, емитирани за финансиране на бюджетния дефицит, са изразходвани 59.8% от тях. От ДЦК за структурната реформа най-големи са разходите по деноминираните в щатски долари.

ОБСЛУЖВАНЕ НА ВЪТРЕШНИЯ ДЪЛГ ПРЕЗ 2001 г.

(хил. лв.)

Източник: МФ.

Външен дълг

Външният дълг на правителството към 31 декември 2001 г. е 8512.6 млн. щ. д., от които 507 млн. щ. д. са държавногарантиран дълг. В сравнение с края на 2000 г. той е намалял с 457.8 млн. щ. д. Това се отразява и в намаление на отношението му към БВП от 73.7% на 63.7%, като част от този ефект е компенсиран от по-високия курс на долара в края на годината в сравнение с предходната, по която се преизчислява външният дълг.

Пласирането на петгодишната емисия еврооблигации беше предхождано от операции по обратно изкупуване на брейдиоблигации. Нарасналата цена на облигациите ни, достигнала рекордни стойности и съпроводена с повишаване на кредитния рейтинг на страната, допринесе за успешния дебют на българското правителство на международните пазари. Подадените заявки за закупуване на български еврооблигации надвишаваха четирикратно предвидения обем, което позволи намаляване на фиксираната доходност от 7.5% на 7.25%. Обявените резултати показват, че 10% от закупените облигации са от български банки и пенсионни фондове.

Приходите от тази емисия се използват за преструктуриране на външния дълг. Доларовата ѝ равностойност е равна на намалението на дълга към Лондонския клуб от канцелирането на обратно изкупените брейдиоблигации в предходните месеци и направените погасителни вноски. Замяната на долларов дълг с евро е положителна стъпка, съобразена с намаляването на валутния риск по дълга и създаването на алтернативен източник за финансиране. Недостатъкът, който може да се посочи, е скъсяването на остатъчния матуритет на дълга.

ВЪНШЕН ДЪЛГ НА ПРАВИТЕЛСТВОТО

	31.XII.2000 г. (хил. лв.)	31.XII.2001 г. (хил. лв.)	Изменение (%)
Държавен дълг	8 523.0	8 005.5	-6.07
1. Облигации	4 976.1	4 979.3	0.06
Брейди	4 976.1	4 759.0	-4.36
Евро	0.0	220.3	-
2. Кредити	3 546.9	3 062.2	-13.67
Парижки клуб	600.4	382.0	-36.38
Световна банка	827.8	829.4	0.19
Г-24	56.5	47.5	-15.93
ЕС	428.0	343.7	-19.70
МВФ	1 218.4	1 031.7	-15.32
Други	127.1	120.4	-5.27
Държавни инвестиционни заеми	233.5	211.8	-9.29
Активирани държавни гаранции	55.1	59.8	8.53
Държавногарантиран дълг	447.4	507.0	13.32
Общ размер	8 970.4	8 512.6	-5.10

Източник: МФ.

Във валутната структура на външния дълг в края на годината остава водещо мястото на долларовите задължения – 66.28%, 17.44% в евровалути и 16.28% в други валути. Нарастването на относителния дял на дълга, деноминиран в долари, е резултат от изпреварващия темп на намаление на задълженнята в евро и други валути (главно СПТ) спрямо долларовите. Среднопретегленият остатъчен срок на дълга е 12 години и 1 месец (31 декември 2001 г.), докато през декември 2000 г. е 12 години и 5 месеца. За годината са погасени главници в размер на 1469.47 млн. лв. Изплатените лихви са 1050.17 млн. лв. (482.5 млн. щ. д.), което е 3.54% от БВП. Благоприятната конюнктура на финансовите пазари и на международния, и на вътрешния по отношение на дълговите инструменти (ниските лихвени проценти) позволи изплатените лихви по вътрешните и външни заеми да останат под заложените в бюджета за 2001 г. стойности. Изплатените суми за лихви през 2000 г. са 472.7 млн. щ. д., като нараства само левовата им равностойност.

III. Управление на международните валутни активи

1. Размер и динамика на валутните резерви

Брутните валутни активи, измерени чрез общото балансово число на управление „Емисионно“, достигнаха средно ниво от близо 7 млрд. лв. (3.6 млрд. евро). Това представлява увеличение с около 600 млн. лв. в сравнение със средната величина от предходната година.

През по-голямата част от годината валутните активи се колебаеха около 6.8 млрд. лв., като през последното тримесечие в резултат от емисията на еврооблигации, от освобождаването на обезпечение по брейдиоблигациите и от окончателното уреждане на взаимоотношенията между БНБ и МФ по отношение на собствеността върху остатъка на обезпечението те достигнаха рекордното ниво от близо 8 млрд. лв. в края на периода.

ИЗБРАНИ ПОЗИЦИИ ОТ БАЛАНСА НА УПРАВЛЕНИЕ „ЕМИСИОННО“²⁶

	1998 г.	1999 г.	2000 г.	(млн. лв.) 2001 г.
Брутни резерви	4800	5201	6410	6979
Нетни резерви	724	813	875	977
Правителство	1945	2070	2644	2472
Банки	621	575	638	615
Банкноти и монети	1487	1735	2103	2602

Източник: БНБ.

Основните фактори, допринесли през годината за увеличаване размера на валутните активи, бяха:

- нетни покупки на резервна валута (евро) от валутния пазар – общо 473.3 млн. евро, от които 387 млн. евро от операции с търговските банки, 143.4 млн. евро от операции с частни лица и фирми и 57.1 млн. евро от операции с бюджетни организации;
- освобождаването в края на годината на обезпечение по брейдиоблигациите и окончателното уреждане на взаимоотношенията между БНБ и МФ по отношение на собствеността върху остатъка на обезпечението – общо увеличение с около 125 млн. щ. д.
- доходи от управление на валутните активи – около 300 млн. лв.;
- внесените 245.8 млн. евро от емисията на еврооблигации;
- внесените 135 млн. щ. д. за втори GSM лиценз;
- регулиране на ЗМР във валута от страна на търговските банки – 157.8 млн. лв.

Основният фактор за намаляване на валутните активи бяха плащанията на МФ при обслужването на държавния дълг (външен и вътрешен), деноминиран в чуждестранна валута. Общо за годината в основните валути МФ и други разпоредители с бюджетни средства са нетни платци от свои сметки при БНБ за около 237.8 млн. евро (без новата емисия еврооблигации), 403.2 млн. щ. д., 169.1 млн. СПТ и 10.4 млрд. японски ѹени.

Нетните валутни активи (позицията *Депозит на управление „Банково“* в баланса) също увеличиха средното си ниво (977 млн. лв.) спрямо това от предходната година с около 100 млн. лв. Две резки промени в тях се откло-

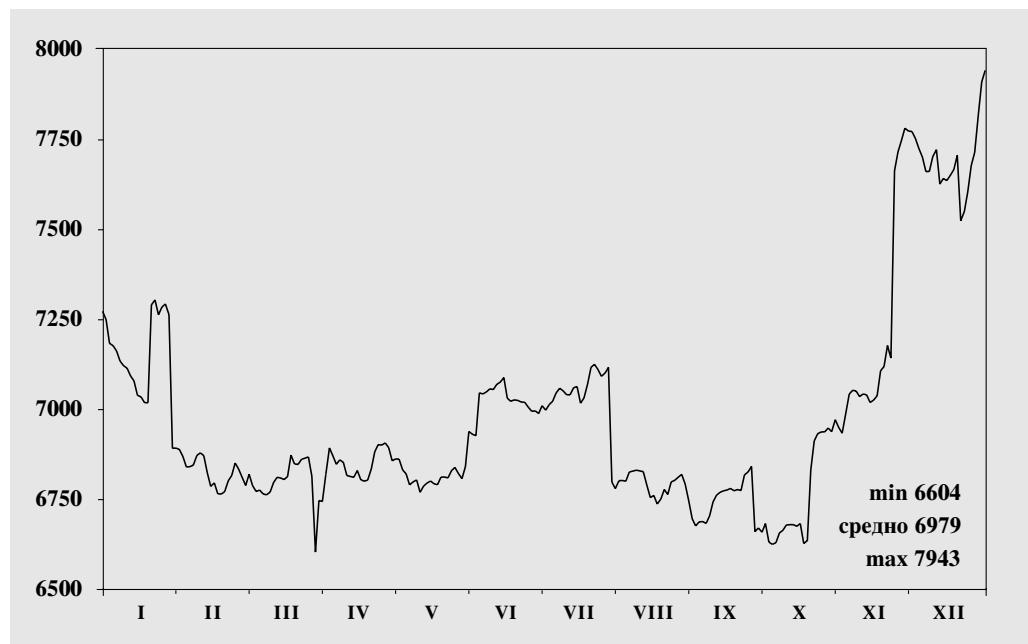
²⁶ Средногодишни стойности.

ват отчетливо през периода:

- спад в края на април с около 180 млн. лв., представляващи заверка по сметка на МФ на превишиението на приходите над разходите на БНБ за 2000 г.;
- увеличение с около 83.1 млн. щ. д. (180 млн. лв.) в периода октомври – ноември в резултат от освобождаването на обезпечение по брейдиоблигациите и окончателното уреждане на взаимоотношенията между БНБ и МФ по отношение на собствеността върху остатъка на обезпечението.

ОБЩО АКТИВИ ПРЕЗ 2001 г.

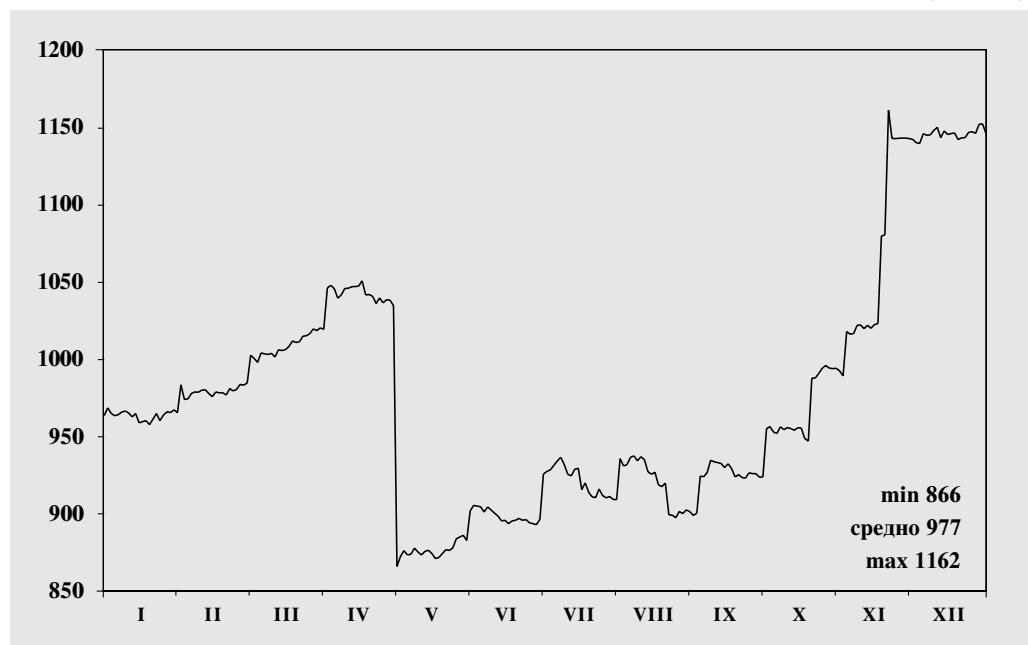
(млн. лв.)

Източник: БНБ.

ДЕПОЗИТ НА УПРАВЛЕНИЕ „БАНКОВО“ ПРЕЗ 2001 г. (нетни активи)

(млн. лв.)

Източник: БНБ.

2. Стратегия при управлението на международните валутни активи

Позициониране на портфейла в евро

Отчетната 2001 г. премина под знака на забавяне на икономическия растеж в глобален мащаб и свързания с това спад на цените на акциите. Тази тенденция се наблюдаваше и в икономическото развитие на страните от еврозоната, съпътствана с намаляване на инфлационния натиск. Предвид на това и в усилията си да избегне евентуална рецесия ЕЦБ постепенно намали реполихвите с 1.25 процентни пункта до нива от 3.25%. Кривата на доходност на портфейла беше с низходящ тренд, като най-силно това се усети в сектора до 1 година, където доходността спадна с 1.5 пункта. Приетата стратегия за управление на валутните активи на БНБ в евро отразяваше напълно ситуацията на международните пазари, като дюрацията²⁷ на портфейла се поддържаше малко по-висока в сравнение с тази на бенчмарка. Най-голямо отклонение на дюрацията на портфейла спрямо тази на бенчмарка се наблюдаваше в средата на годината. В този период се очакваше намаление на лихвите с 0.5%.

След събитията от 11 септември 2001 г. бяха предприети съответни мерки с цел предпазване на валутните активи и осигуряване на необходимия баланс между ликвидност и инвестиции в ДЦК. С приближаване края на годината и поради продължаващата голяма несигурност относно бъдещото развитие на световната икономика (в това число и на еврозоната) към края на ноември се пристъпи към прилагане на пасивна стратегия, или дюрацията на портфейла бе намалена до тази на бенчмарка. През периода се наблюдаваше неравномерно движение на паричните потоци от и към портфейла, което не породи съществени затруднения при неговото управление.

Позициониране на портфейла в щатски долари

През изминалата 2001 г. се наблюдаваше забавяне в икономическото развитие на САЩ. Спадът на фондовите пазари, ниските корпоративни печалби, по-слабата икономическа активност, потребителско доверие и инвестиции бяха причина за агресивно провежданата експанзионистична парична политика от страна на Федералната резервна система на САЩ (ФРС). Лихвата по федералните фондове бе намалена с общо 4.75 процентни пункта през годината (от 6.5% до 1.75%). Терористичната атака срещу САЩ от 11 септември 2001 г. и страховете от навлизане на икономиката в дефлационна спирала през последното тримесечие бе причина за агресивно намаляване през това тримесечие на лихвата с 1.75 пункта. В резултат на провежданата парична политика наклонът на кривата на доходност стана по-стръмен, като това се изрази най-силно в секторите до 5 години. Дългият край остана относително непроменен. В условията на възходящо развитие на пазара дюрацията на портфейла през първото полугодие на 2001 г. бе поддържана по-висока от тази на бенчмарка, като активите в щатски долари бяха инвестиирани в ДЦК и в ценни книжа на наднационални институции с остатъчен срок до падежа до 3 години. Поради голямата несигурност на финансовите пазари дюрацията на портфейла бе намалена и поддържана близка до или по-къса от тази на бенчмарка, като инвестициите се съсредоточиха в секторите до 2 години. Високата волатилност на дюрацията на портфейла през годината е резултат на големи входящи/изходящи парични потоци. Силното намаляване на дюрацията през януари, юли и декември се дължи на големи изходящи потоци от портфейла (достигащи до 50% от пазарната му стойност), които представляват погашения на лихви и главници по външния дълг на страната. Влияние върху структурата на портфейла в щатски долари през последното тримесечие на годината оказаха и операциите, свързани с освобождаване на обезпечение по брейдиоблигациите, както и окончателното ureждане между БНБ и МФ на собствеността върху остатъка от обезпечението.

²⁷ Мярка на лихвения риск, която дава оценка с колко процента би се изменила пазарната стойност на портфейла, ако доходността до падежа се измени с 1%.

3. Структура, доходност и управление на риска на валутните активи

Валутна структура

Основната част от валутните активи на БНБ са в резервната валута евро, като относителният им дял нараства от около 75% в началото на отчетния период до над 80% от пазарната стойност на валутните активи в края на 2001 г. Относителният дял на щатските долари намалява и към края на декември 2001 г. е 6%.

ВАЛУТНА СТРУКТУРА НА ВЪНШНИТЕ АКТИВИ ПРЕЗ 2001 г.

Вид валута	I трим.	II трим.	III трим.	IV трим.	(%)
EUR	74.9	73.1	80.5	83.0	
XAU	10.7	11.2	11.7	9.8	
USD	8.9	9.0	4.3	5.8	
SDR	4.3	5.3	2.3	1.2	
CHF	1.2	1.5	1.2	0.3	
GBP	0.0	0.0	0.0	0.0	
JPY	0.0	0.0	0.0	0.0	
Общо активи	100	100	100	100	

Източник: БНБ.

Основната част от валутните активи са обособени в портфейли от активи в евро и щатски долари и се управляват от БНБ съгласно ясно дефинирани инвестиционни ограничения и бенчмарк. С цел диверсификация на активите, придобиване на експертиза и намаляване на операционните рискове БНБ е предоставила част от международните валутни активи за управление при външни мениджъри на портфейли. Резултатите на външните мениджъри се използват също така като допълнителен критерий за оценка на ефективността от управлението на основните портфейли, управлявани от БНБ. Към края на отчетния период около 13% от активите на БНБ са предоставени за управление на външни мениджъри.

Структура по финансови инструменти

Делът на инвестициите в ценни книжа се увеличава, като към края на отчетния период надхвърля 4.6 млрд. лв., което представлява над 74%. Отрицателният дял на наличните средства към края на второто и четвъртото тримесечие е резултат на склучени сделки съответно на 30 юни 2000 г. и на 29 декември 2000 г. (trade date), когато в портфейла не са отразени средствата, които към деня на плащане (value date) постъпват като външен поток или настъпва падежът на направени по-рано инвестиции.

**СТРУКТУРА ПО ФИНАНСОВИ ИНСТРУМЕНТИ ПРЕЗ 2001 г.
(към края на съответния период)**

Тип инструмент	I трим.	II трим.	III трим.	IV трим.	(%)
Налични средства	1.9	-1.3	1.8	-4.5	
Депозити	32.9	20.2	24.0	30.4	
Ценни книжа	65.2	81.1	74.2	74.1	
Общо активи	100	100	100	100	

Източник: БНБ.

Структура по остатъчен срок до падежа

Една от основните инвестиционни цели при управлението на международните валутни активи през 2001 г. беше поддържането на висока ликвидност, в съответствие с което по-голямата част от активите беше инвестирана в инструменти (текущи сметки, краткосрочни депозити във валута и злато и краткосрочни ценни книжа) с остатъчен срок до падежа, не по-голям от 1 година.

дина. Относителният им дял нараства от около 69% в началото до над 82% в края на отчетния период за сметка на намаление дела на секторите от 1 до 3 години и от 3 до 5 години.

СТРУКТУРА НА ВЪНШНИТЕ АКТИВИ ПО ОСТАТЬЧЕН СРОК ДО ПАДЕЖА ПРЕЗ 2001 г. (към края на съответния период)

Падеж	I трим.	II трим.	III трим.	IV трим.	(%)
до 1 месец	37.7	23.4	25.4	47.9	
от 1 месец до 1 година	31.7	50.3	52.2	34.2	
от 1 до 3 години	20.1	16.6	11.2	11.8	
от 3 до 5 години	10.1	9.2	10.7	5.6	
от 5 до 10 години	0.4	0.5	0.5	0.5	
Общо активи	100	100	100	100	

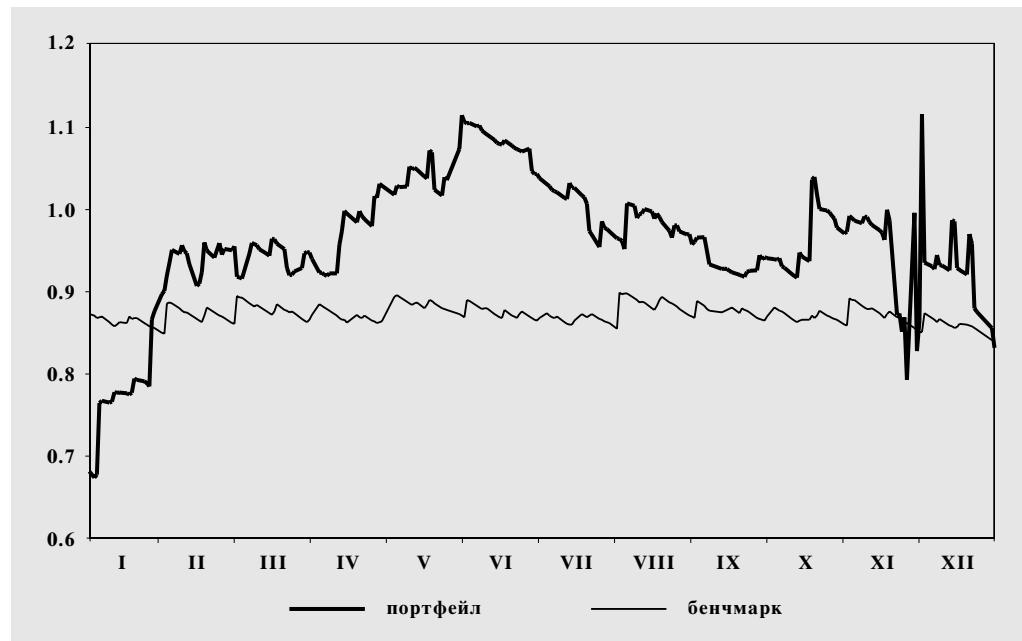
Източник: БНБ.

Доходност, колебливост и лихвен рисък

Портфейл в евро. За отчетния период доходността на портфейла в евро е 5.02%, или с около 11 базисни пункта над тази за съответния бенчмарк.

МОДИФИЦИРАНА ДЮРАЦИЯ НА ПОРТФЕЙЛА В ЕВРО ПРЕЗ 2001 г.

(години)

Източник: БНБ.

Колебливостта (стандартното отклонение) на реализираната доходност на портфейла е 0.78%, а тази на бенчмарка – 0.73%. Модифицираната дюрация е 0.96 години за портфейла срещу 0.87 години за бенчмарка средно за отчетния период. Отношението на Шарп²⁸ за портфейла е 0.89, а за бенчмарка – 0.77. Анализът на характеристиките рисък/доходност на портфейла в евро показва ефективността от управлението му, която през отчетния период бе над базовата.

²⁸ Отношението на Шарп е мярка за реализираната допълнителна доходност над безрисковата за единица поет рисък и позволява коректна интерпретация и сравнение между ефективността на управление на портфели с различно ниво на рисък. Колкото е по-високо Отношението на Шарп на даден портфейл, толкова по-ефективно е неговото управление.

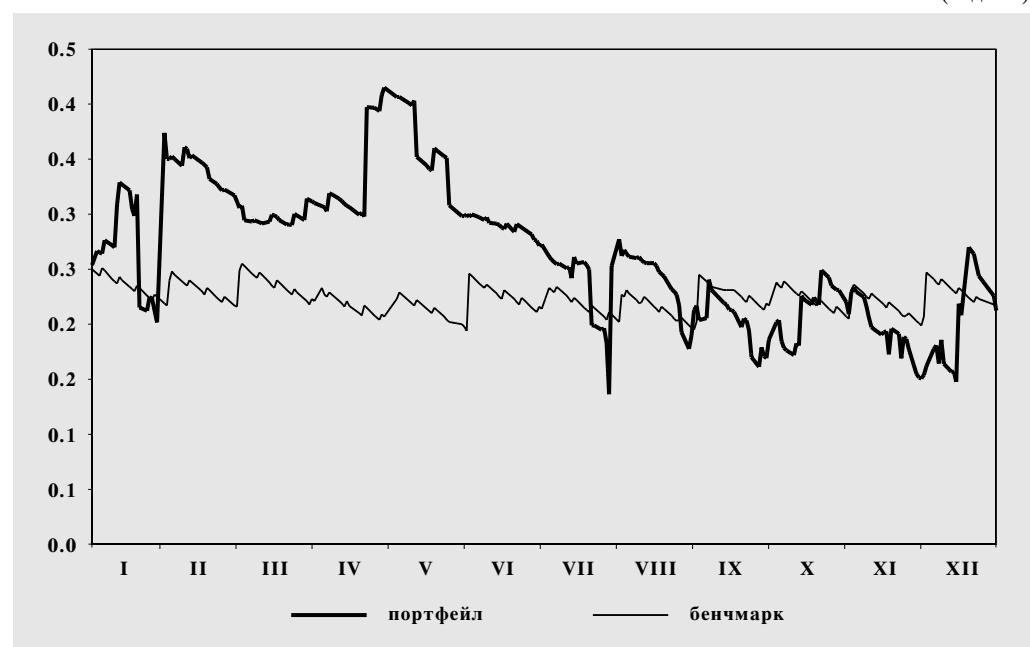
РЕАЛИЗИРАНА ДОХОДНОСТ И РИСК НА ПОРТФЕЙЛА НА БНБ В ЕВРО ПРЕЗ 2001 г.
 (%)

	I трим.	II трим.	III трим.	IV трим.	Общо
Портфейл					
доходност	1.36	1.03	1.71	0.84	5.02
рисък	0.30	0.44	0.36	0.46	0.78
Бенчмарк					
доходност	1.32	1.04	1.67	0.80	4.91
рисък	0.31	0.35	0.33	0.45	0.73

Източник: БНБ.

Портфейл в щатски долари. Реализираната доходност на портфейла в щатски долари за 2001 г. е 4.67%, като това е с 16 базисни пункта над доходността за съответния бенчмарк (4.51%).

МОДИФИЦИРАНА ДЮРАЦИЯ НА ПОРТФЕЙЛА В ЩАТСКИ ДОЛАРИ ПРЕЗ 2001 г.
 (години)

Източник: БНБ,

Колебливостта на портфейла е 0.43%, а тази на бенчмарка – 0.34%. Модифицираната дюрация на портфейла средно за отчетния период е 0.26 години, а стойността на същия показател за бенчмарка е 0.22 години. Отношението на Шарп за портфейла е 2.36, а за бенчмарка – 2.07, което заедно с останалите представени по-горе данни е показателно за ефективното управление на портфейла през 2001 г.

**РЕАЛИЗИРАНА ДОХОДНОСТ И РИСК НА ПОРТФЕЙЛА НА БНБ
 В ЩАТСКИ ДОЛАРИ ПРЕЗ 2001 г.**

	I трим.	II трим.	III трим.	IV трим.	Общо
Портфейл					
доходност	1.63	1.17	1.15	0.65	4.67
рисък	0.20	0.29	0.16	0.17	0.43
Бенчмарк					
доходност	1.57	1.10	1.13	0.64	4.51
рисък	0.18	0.17	0.16	0.15	0.34

Източник: БНБ.

Монетарно злато, инвестирано в чужбина. Основен инструмент при управлението на монетарното злато са краткосрочните депозити с максимален срок до падежа 3 месеца. След събитията в САЩ от 11 септември вследствие нарасналата несигурност на финансовите пазари максималният срок беше намален на 1 месец за периода до края на годината. Реализираната доходност от управлението на монетарното злато за 2001 г. беше 0.99%.

РЕАЛИЗИРАНА ДОХОДНОСТ НА ПОРТФЕЙЛА НА БНБ В МОНЕТАРНО ЗЛАТО ПРЕЗ 2001 г.

					(%)
	I трим.	II трим.	III трим.	IV трим.	Общо за 2001 г.
Портфейл	0.19	0.42	0.30	0.08	0.99
Бенчмарк	-	-	-	-	-

Източник: БНБ.

Кредитен риск

Кредитна експозиция. Разрешените страни, държавни агенции, наднационални финансови институции и търговски банки са оценени от най-малко две от трите международни рейтингови агенции **Moody's, Standard & Poors и Fitch IBCA** (най-малко две от оценките са съответно минимум **AA-**). По-голямата част от международните валутни активи на БНБ са вложени в държавни и държавногарантирани ценни книжа, издадени и/или гарантирани от страни с най-малко **AA-** дългосрочен кредитен рейтинг. Финансовите институции, при които БНБ държи част от своите активи, притежават минимум **AA-** дългосрочен кредитен рейтинг. По този начин е гарантирана сигурността на инвестициите и се спазват изискванията на Закона за БНБ. Кредитната структура се променя, като делът на инвестициите във финансови инструменти с **AAA** дългосрочен кредитен рейтинг по международната рейтингова агенция **Fitch IBCA** нараства от 73% в началото до около 83% в края отчетния период.

Банкова експозиция. Съгласно инвестиционните ограничения за управление на валутните активи делът на инвестициите в търговски банки, или т. нар. банкова експозиция на БНБ, не превишава 30% от общата сума на инвестираните активи (без монетарното злато в трезорите на БНБ и чуждестранните банкноти и монети в касите на БНБ). Динамиката на кредитната експозиция (на седмична база) през 2001 г. не превишава установения лимит и към края на отчетния период е около 20%.

БАНКОВА ЕКСПОЗИЦИЯ НА БНБ ПРЕЗ 2001 г.

(%)

Източник: БНБ,

Валутен рисък. Валутният рисък се минимизира чрез спазване на допустимото отклонение на валутната структура на активите спрямо валутната структура на пасивите. Това несъответствие не превишава $+/-2\%$ съгласно изискванията на чл. 31, ал. 3 от Закона за БНБ.

IV. Ликвидност и финансови пазари

1. Ликвидност

Междубанков паричен пазар

В условията на продължаваща стабилност на финансата система през 2001 г. междубанковият паричен пазар отбеляза значително нарастване спрямо предходната година. В абсолютен размер обемите на срочните сделки се увеличиха с 6.3 млрд. лв., представлявашо 47% прираст.

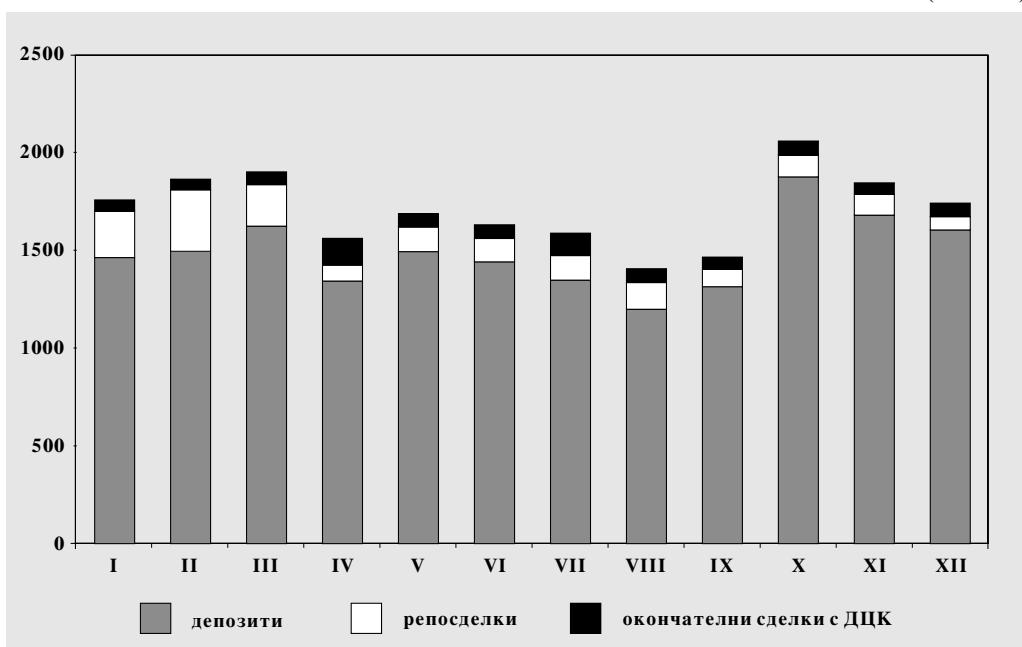
По отношение структурата на пазара по видове сделки не се забелязват чувствителни отклонения от формираните през последните години съотношения: в общия обем на паричния пазар преобладаващ и с тенденция към нарастване е делът на депозитите – 87.2% (при 77.1% за предходната година), следвани от репооперациите – 8.4%, и окончателните сделки с държавни ценни книжа – 4.4% (съответно 17.4% и 5% за 2000 г.).

В рамките на предоставените междубанкови депозити заслужава внимание близо 9-кратното намаление на обема на обезпечените депозити, като делът им в общия обем на депозитите спадна до едва 0.45% при 5% за предходната година.

По отношение окончателните сделки значително оживление се наблюдава на пазара на ДЦК, деноминирани в щатски долари (увеличението на търгуваните обеми спрямо предходната година е 139%), главно поради по-високата им доходност и устойчивата тенденция към поскъпване на щатския доллар. Обемът на търгуваните левови емисии нарасна с 25% при общ прираст за този сегмент на пазара от 29%.

МЕЖДУБАНКОВ ПАРИЧЕН ПАЗАР ПРЕЗ 2001 г.

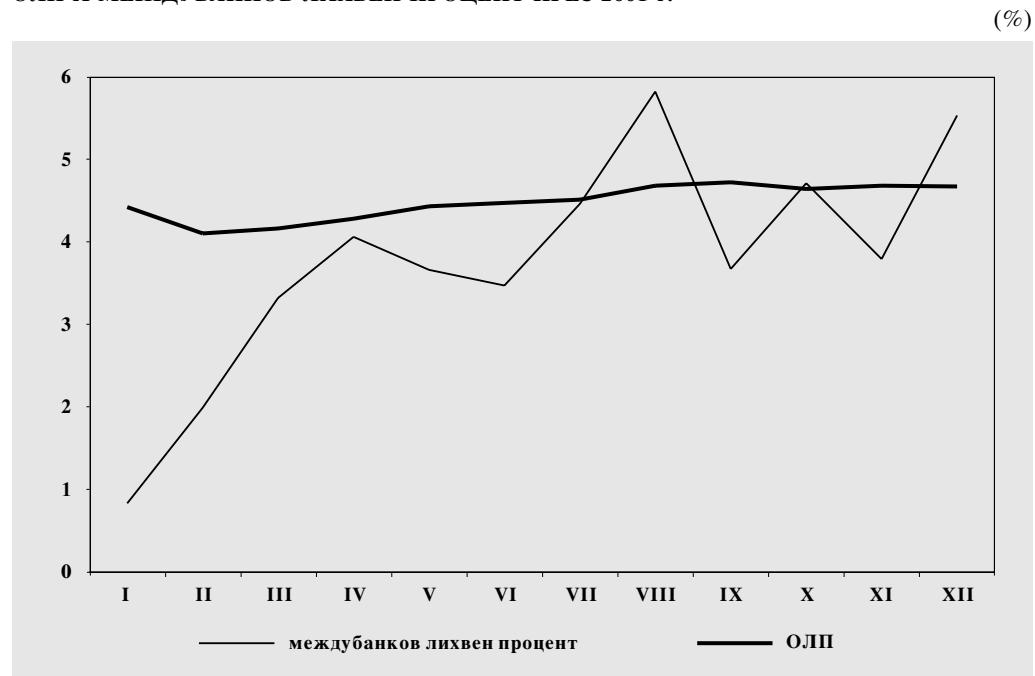
(млн. лв.)

Източник: БНБ.

Продължилата и през 2001 г. тенденция към поддържане на висока ликвидност на банковата система като цяло е в основата на трайното запазване на формиралите се през последните години съотношения в рамките на вътрешната структура на пазара по срочност на осъществяваните сделки. Най-предпочитани са еднодневните (овърнайт) сделки – 65.8%, следвани от сделките за 2 – 3 дена – 17.2%. Това определя операциите на междубанковия пазар като инструмент предимно за управление на текущата ликвидност, а не и за средносрочни и по-дългосрочни инвестиции.

ОЛП И МЕЖДУБАНКОВ ЛИХВЕН ПРОЦЕНТ ПРЕЗ 2001 г.

Източник: БНБ.

Средният лихвен процент по сделките на междубанковия паричен пазар през 2001 г. достигна 3.7% годишно при 3.2% през 2000 г., като се задържа под средното ниво на основния лихвен процент (4.48%, респективно 3.85% за предходната година). В рамките на годината обаче той варираше по месеци в широк диапазон – от 0.83% през януари до 5.82% през август, под влияние на съотношението между търсенето и предлагането на пазара. Основните фактори, формиращи това съотношение, са фискалните операции на Министерството на финансите и конюнктурата на международните валутни пазари. Ниското им ниво в началото на годината е в резултат на плащанията от страна на Министерството на финансите на лихви и на част от главницата по ЗУНК облигациите, деноминирани в щатски долари. Високите им нива през август и декември са в резултат на това, че отделни банки, стремейки се да запазят благоприятните си позиции в чуждестранна валута, не успяха своевременно да регулират левовата си ликвидност. Това са и единствените два месеца през годината, в които лихвите по междубанковите сделки надвишиха средните нива на ОЛП – през август с 1.4 процентни пункта (5.8% при среден ОЛП 4.4%) и декември с 1 процентен пункт (съответно 5.5% и 4.5%). Още по-значителни флуктуации се наблюдаваха по периоди в рамките на отделни месеци, следвайки главно динамиката на фискалните потоци.

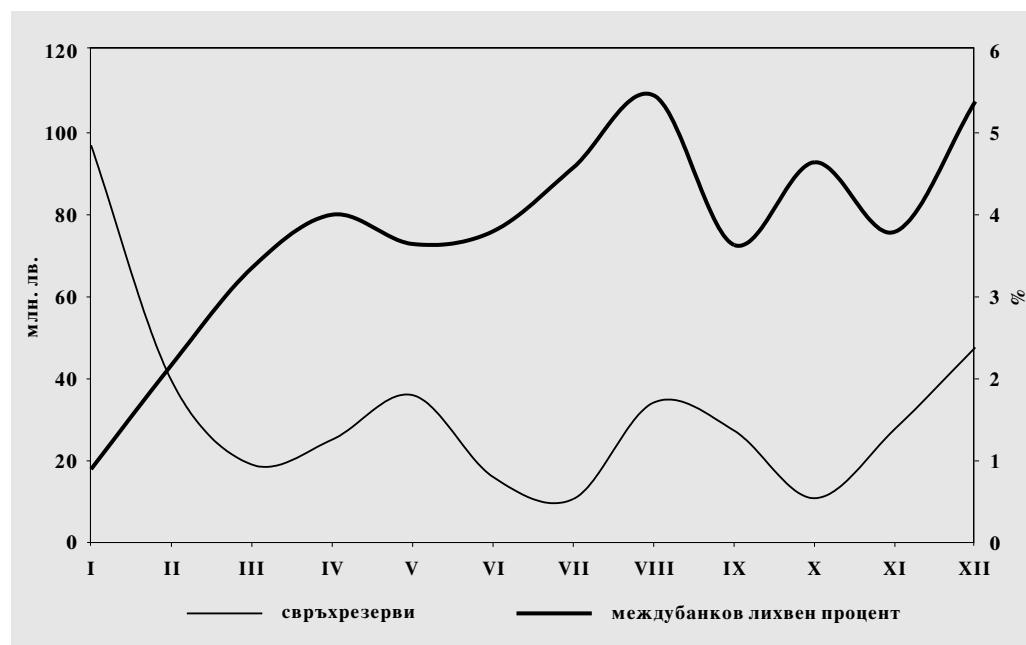
Резерви на търговските банки

През цялата 2001 г. привлечените средства на банките плавно нарастваха както в левове, така и във валута. За периода края на януари – края на декември 2001 г. депозитната база в левове нарасна с 18.3%, а в чуждестранна валута – с 32.1% (което включва и относително малка обезценка на лева спрямо долара за периода с около 5.1%). Кривата на нарастването на депозитна-

та база до голяма степен повтаря тази от последните години за аналогичния период. Реалното средногодишно нарастване на привлечените средства през 2001 г. спрямо 2000 г. е с 2.2%.

Процентът на задължителните минимални резерви не бе променян и остана на ниво 8% от депозитната база. Поддържаните по сметки в БНБ резервни активи в чуждестранна валута през годината се движеха в широк диапазон в зависимост от нивото на формираната от фискалните парични потоци левова ликвидност в банковата система и под силното влияние на конюнктура на международните валутни пазари. Така например през януари значителните левови постъпления вследствие плащанията от Министерството на финансите на лихвите и на част от главницата по ЗУНК облигациите, деноминирани в щатски долари, превърнаха националната валута в предпочитан от банките резервен актив, в резултат на което наличностите по резервните сметки на банките в чуждестранна валута достигнаха най-ниското си ниво, обезпечаващо едва 21% от задължителните резерви върху привлечените средства в чуждестранна валута. И обратно, през летните месеци банките, привлечени от доходността на сделките на външните пазари, трансформираха свободните си средства в евро, което доведе до временен недостиг на средства по разплащателните сметки в левове на банките и респективно до значително покачване цената на търгувания ресурс на междубанковия пазар. Банките реагираха с увеличение на наличностите по резервните си сметки в чуждестранна валута в БНБ, които достигнаха най-високата си точка през юли – 73.1% от изискуемите резерви върху валутната депозитна база.

СВРЪХРЕЗЕРВИ И МЕЖДУБАНКОВ ЛИХВЕН ПРОЦЕНТ ПРЕЗ 2001 г.

Източник: БНБ.

През по-голямата част от годината в структурата на валутните резервни активи по видове валути се запазиха пропорции, близки до формиралите се през последните години: явен превес на еврото, следвано от швейцарския франк. От началото на ноември с цел създаване на условия за по-гъвкаво управление на текущата левова ликвидност на банките бе дадена възможност да приключват сделки с БНБ по покупко-продажба на евро по сметките си в БНБ с валзор същия ден. Това заедно с по-високите лихви на валутните пазари по сделките с евро в сравнение с тези с щатски долари доведе до чувствителна промяна в средномесечната структура на внесената валута. Абсолютен превес в нея имат наличностите в щатски долари при едновременен превес на еврото като оборот по сметката.

Като цяло през годината банките не изпитваха затруднения при поддържането на задължителните си минимални резерви. Управлението на текущата и средносрочната ликвидност в системата гъвкаво се свързва както със състоянието на вътрешните и външните пазари, така и с фискалните парични потоци. Границите на поддържаните свръхрезерви за наблюдавания период варираха съобразно политиката на банките от 87 млн. лв. през януари до 11 млн. лв. през юни. Средно за периода отчетените свръхрезерви (34 млн. лв.) са по-малко с около 25% от предходната година, което е индикатор за оптимално и ефективно управление на активите от страна на търговските банки при приблизително еднакви условия.

2. Финансови пазари

Пазар на ДЦК

Първичен пазар

През 2001 г. настъпиха значителни промени в календара на емисиите на Министерството на финансите в сравнение с предходната година:

- Вместо веднъж седмично емисии 3-месечни сконтови ДЦК имаше два пъти месечно при удвоен номинален размер по 10 млн. лв. вместо дотогавашните 5 млн. лв.
- Възприета беше практиката да няма едновременни аукциони: тези за по-дългосрочните емисии от 12-месечни, 2- и 5-годишни ДЦК се провеждаха в седмиците, в които няма предлагане на тримесечни емисии; за всяка – по един аукцион на тримесечие с номинални размери съответно по 20 млн. лв. за 12-месечните сконтови ДЦК, по 50 млн. лв. за 2-годишните ДЦК с фиксирана лихва и по 60 млн. лв. за 5-годишните облигации с фиксирана лихва.
- Нямаше аукции за 3-годишни ДЦК с фиксирана лихва, а в края на октомври бе емитирана 7-годишна облигация с фиксирана лихва за 30 млн. лв.

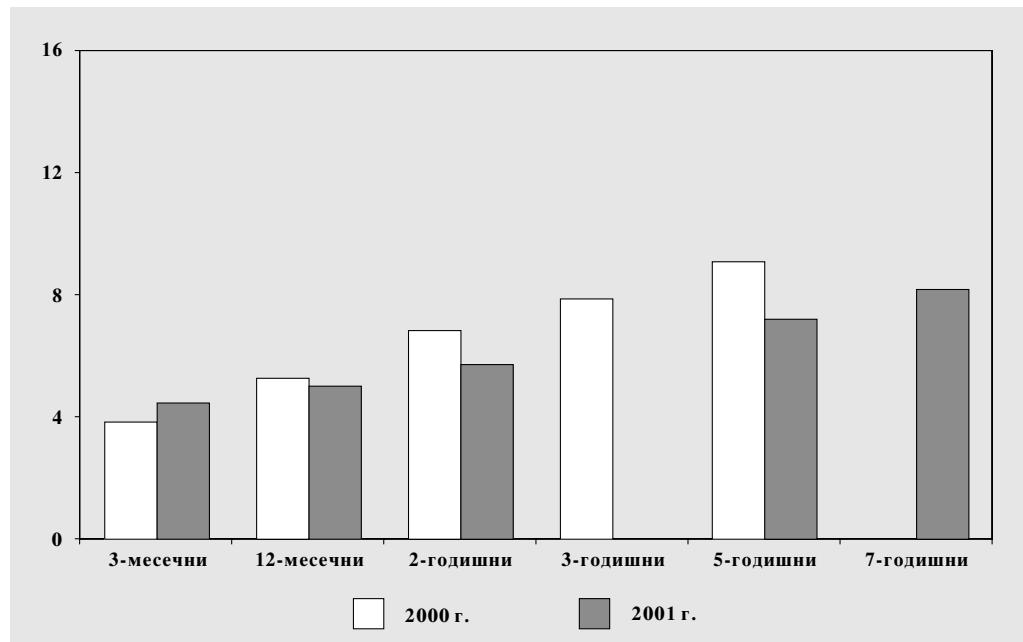
През месеците непосредствено след въвеждането на новия календар коефициентът на покритие (съотношението между получените и одобрените поръчки) за 3-месечните книжа не се промени съществено. Той бе обикновено около 2:1 през първото полугодие и като правило (освен през март) бе по-високо през първия, отколкото през втория аукцион за месеца. През второто полугодие коефициентът гравитираше към 1.5:1, като се запазваха увеличението в началото и спадът в средата на месеците. Средната годишна доходност при емитиране (също и основният лихвен процент) започна около нивото 4.5% и след слизане през първото тримесечие до равнище 4% се върна към 4.5-процентното ниво през второто тримесечие и постепенно се придвижи нагоре към равнище от 4.75% през втората половина на годината.

Макар и в различна степен, подобна тенденция към постепенен спад в коефициента на покритие, респективно на повишаване на доходността, се наблюдаваше и при по-дългосрочните емисии, без обаче да се достигнат средните нива за съответните периоди на предходната година.

Месечната сума (в номинален израз) на *целевите емисии*, продадени на физически лица, отбеляза характерно за първото тримесечие сезонно увеличение от 1.2 млн. лв. през януари до 2.1 млн. лв. през март, след което до края на годината се колебаеше между 0.9 млн. лв. и 1.5 млн. лв.

СРЕДНА ГОДИШНА ДОХОДНОСТ НА ДЦК ПРИ ЕМИТИРАНЕ

(%)

Източник: МФ.

Проведената през юни подписка за конверсия на деноминирани в щатски долари 25-годишни ЗУНК облигации в деноминирани в евро 20-годишни ДЦК със същия статут и дата на падежа приключи със замяна на 31.9 млн. щ. д. номинална стойност от първата емисия с 37.5 млн. евро номинална стойност от втората емисия.

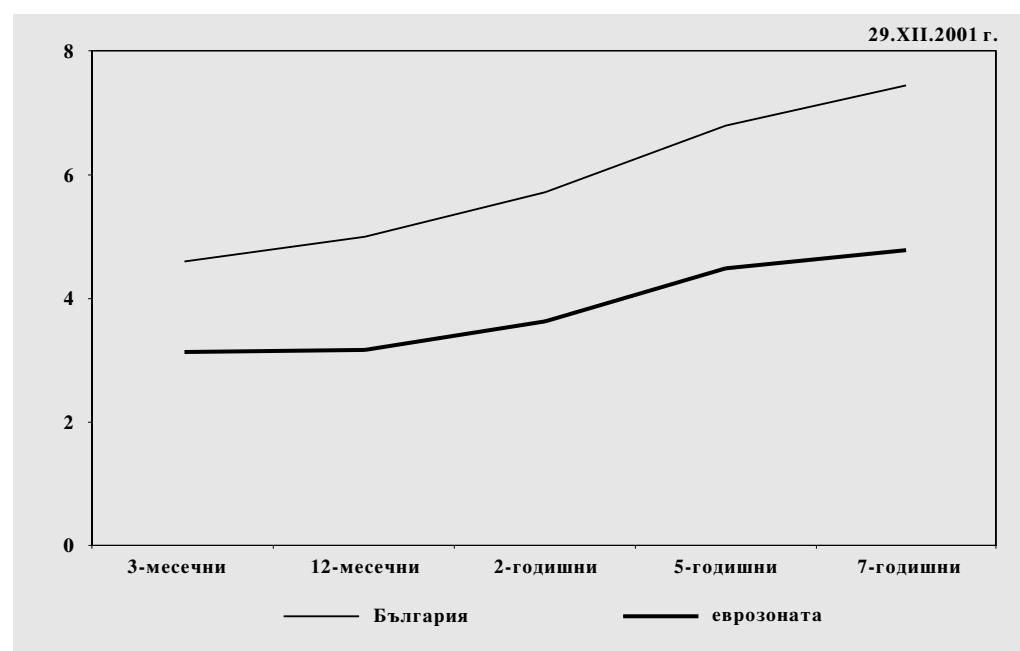
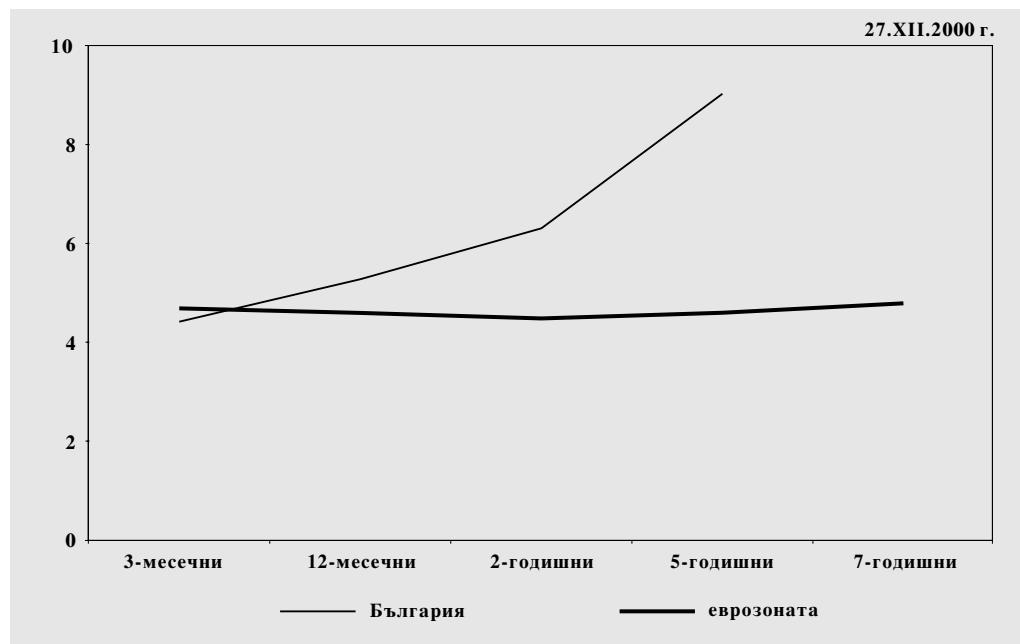
Първата емисия еврооблигации на Република България с дата на емисията 19 ноември 2001 г. и с падеж 1 март 2007 г. (7.25% годишен купон) бе реализирана при обща сума на подписката, надхвърляща размера на емисията. Цената при емитиране бе 98.955%, което даде доходност 376 базисни пункта (3.76 процентни пункта) над тази на германската държавна облигация с падеж януари 2007 г. Успешната реализация бе подкрепена от повишаването от рейтинговите агенции на дългосрочния рейтинг на България, а впоследствие и на новите еврооблигации в чуждестранна валута: от *Fitch IBCA* до „B+“ с перспектива „положителен“, а в началото на 2002 г. и до „BB-“ с перспектива „стабилен“; от *Standard & Poors* до „BB-“ с перспектива „стабилен“; от *Moody's Investors Service* до „B1“ с перспектива „стабилен“.

Вторичен пазар

Сключените между първичните дилъри окончателни сделки с ДЦК с движение по разплащателните сметки по пазарна стойност нараснаха спрямо предходната година с 29.2%.

През 2001 г. кривата на доходността в частта на ДЦК в България и аналогичната част от еталонната крива в еврозоната се развиваха разнопосочно в различните сегменти съобразно срочността на емисиите. В частта на тримесечните емисии българската крива отбеляза макар и слабо покачване, докато кривата в еврозоната слезе по-ниско. Паралелно движение надолу имаше в 2-годишния сегмент. В частта с по-дългите от този падеж книжа българската крива бе тази, която се придвижи надолу, като с това се доближи до практически непроменената средносрочна част на кривата на еврозоната.

КРИВИ НА ДОХОДНОСТ НА ДЦК В БЪЛГАРИЯ И ЕВРОЗОНАТА

Източник: БНБ, Ройтерс.

В резултат на това в края на 2001 г. нямаше съвпадащи стойности от двете криви, но линиите се бяха сближили по форма с повече или по-малко еднообразен марж за различните падежи.

На 6 юни Ройтерс прие кривата на доходността, съставена от котировки на овърнайт, едноседмични и едномесечни депозити и 3-месечни, 1-, 2- и 5-годишни ДЦК, като еталонна крива за България. Новият 7-годишен падеж, макар и редовно котиран, бе добавен към еталонната крива на Ройтерс едва на 15 януари 2002 г., след като се осъществи първата емисия от календара за тази година. Центърът на тежестта на средномесечната цена на деноминирани в щатски долари ЗУНК облигации постепенно се придвижи от 70 щ. д. до 80 щ. д. за 100 щ. д. номинал.

Новата емисия еврооблигации бързо посъпна над цена 100 във вторичната търговия на облигационния пазар. Емисията бе регистрирана и за търговия на сегмента *държавни ценни книжа от официалния облигационен пазар* на Българската фондова борса.

Валутен пазар и регистрирани сделки между български и чуждестранни лица

Валутен пазар

Обща характеристика на валутния пазар. Характерното за последните години непрекъснато и чувствително нарастване на търговията на валутния пазар продължи и през 2001 г. Общийят оборот на сделките с валюти на плащане до 2 дена („спот“, същия и следващия работен ден) нарасна спрямо предходната година с близо 25% и достигна 20 994.6 млн. евро, по-голямата част (около 55%) от които по традиция през второто полугодие. Реализирано е чувствително превишение на купената над продадената валута от банките (вкл. БНБ) в размер на 747.5 млн. евро, основната част от което (95.9%) през второто полугодие в резултат на рязкото активизиране на пазара в края на годината във връзка с въвеждането от 1 януари 2002 г. на еврото като единна валута и премахването на съставните валути на страните от еврозоната. Близо 2/3 от това превишение е реализирано чрез касови операции на БНБ с търговските банки и с крайни клиенти.

Сектори на пазара. Общийят обем на сделките на банките с крайни клиенти нарасна с 15.3% спрямо предходната година, но като цяло отстъпиха водещата си позиция на валутния пазар. В рамките на годината пазарът бе и малко по-равномерен в сравнение с предходната: 45.6% от обема са реализирани през първото полугодие и 54.4% през второто (при съответно 42.4% към 57.5% през 2000 г.). Въвеждането на еврото бе решаващо за формирания предимно през второто полугодие положителен нетен резултат за банките.

СПОТСДЕЛКИ С КЛИЕНТИ

	(млн. евро)		
	Купени	Продадени	Сaldo
Общо	5072.5	4790.8	281.7
в т.ч.			
ТБ	4834.8	4747.4	87.4
БНБ	237.7	43.4	194.3
I полугодие	2263.3	2229.9	33.4
в т.ч.			
ТБ	2183.9	2209.5	-25.6
БНБ	79.4	20.4	59.0
II полугодие	2809.2	2560.9	248.3
в т.ч.			
ТБ	2650.9	2537.9	113.0
БНБ	158.3	23.0	135.3

Източник: БНБ.

Значително нарасна обемът на междубанковата търговия с чуждестранна валута спрямо предходната година – с 34.9%. При сравнително балансирано участие на БНБ в нея през първото полугодие през второто тя отново влезе в традиционната си за последните години роля на купувач.

МЕЖДУБАНКОВ СПОТПАЗАР

	(млн. евро)		
	Купени	Продадени	Салдо
Общо	5465.1	4993.3	471.7
в т. ч.			
ТБ*	4889.6	4900.2	-10.6
БНБ с ТБ	575.5	93.2	482.3
I полугодие	2399.2	2402.0	-2.9
в т. ч.			
ТБ*	2299.6	2309.7	-10.1
БНБ с ТБ	99.6	92.4	7.2
II полугодие	3065.9	2591.3	474.6
в т. ч.			
ТБ*	2590.0	2590.5	-0.5
БНБ с ТБ	475.9	0.8	475.1

* Някои неточности в отчетността водят до тази разлика между купената и продадената валута на междубанковия пазар, които по принцип следва да са равни.

Източник: БНБ.

През отчетната година участието на БНБ на валутния пазар бе по-слабо, отколкото през последните години, в резултат на което делът на БНБ в общия обем спадна до 4.5% при 7.2% през предходната година. При минималните продажби от 14.2 млн. евро на Министерството на финансите за обслужване на външния дълг реализираната значителна положителна разлика между купената и продадената от БНБ валута е резултат от сделките и на двата сектора на пазара, но преобладаващо на междубанковия пазар.

СПОТСДЕЛКИ НА БНБ

	(млн. евро)		
	Купени	Продадени	Салдо
Общо	813.2	136.6	676.7
БНБ с ТБ	575.5	93.2	482.3
БНБ с крайни клиенти	237.7	43.4	194.3
в т.ч.			
С фирми и бюджетни организации	72.3	6.2	66.1
С МФ за външния дълг	0.0	14.2	-14.2
Операции с банкноти на гише	165.4	23.0	38.6
I полугодие	179.0	112.8	66.2
БНБ с ТБ	99.6	92.4	7.2
БНБ с крайни клиенти	79.4	20.4	59.0
в т.ч.			
С фирми и бюджетни организации	43.4	2.4	41.0
С МФ за външния дълг	0.0	0.0	0.0
Операции с банкноти на гише	36.0	18.0	18.0
II полугодие	634.2	23.8	610.4
БНБ с ТБ	475.9	0.8	475.1
БНБ с крайни клиенти	158.3	23.0	135.3
в т.ч.			
С фирми и бюджетни организации	28.9	3.8	25.1
С МФ за външния дълг	0.0	14.2	-14.2
Операции с банкноти на гише	129.4	5.0	124.4

Източник: БНБ.

Структура на пазара по валути. През годината еврото твърдо се наложи като доминираща валута на валутния пазар, като делът на единната европейска валута и нейните компоненти достигна 65% от общия оборот при 56% през предходната година. Това доминиране продължава да е по-подчертано на междубанковия пазар (с дял от 75% при съответно 72% през 2000 г.), но вече и в търговията с крайни клиенти (53%), докато делът на долара спадна до около 44% при покупките и 45% при продажбите.

Пазарни валутни курсове. И през 2001 г. се запази традицията на поддържане на пазарни курсове, макар и под една стотинка, но по-ниски от офи-

циалния: отчетеният през годината среднопретеглен пазарен курс възлезе на 2.1765 лв. за 1 щ. д. при съответен официален курс 2.1846 лв. за 1 щ. д.

Регистрирани в БНБ сделки между местни и чуждестранни лица

Регистрираните сделки между местни и чуждестранни лица за 2001 г. по реда на действащото валутно законодателство в България възлизат общо на 1367.6 млн. лв.

Подчертано с дял от над 91% доминират сделките, **свързани с финансово кредити**. От тях предоставените финансови кредити от чуждестранни на местни лица възлизат на обща стойност 1186.2 млн. лв., докато обратният паричен поток – предоставени финансови кредити от местни на чуждестранни лица, възлиза само на 62.5 млн. лв. Това е логичен резултат както от засилващия се интерес за инвестиране в страната, така и от стремежа за привличане от местни лица на чуждестранни инвестиции за развитие на местната икономика, подсилен и от високата цена на вътрешните кредити.

Разглеждани по държави, най-висок дял (44.8%) в предоставените на местни лица финансови кредити от чужбина имат представителите на страни – членки на Европейския валутен съюз, а по видове чуждестранна валута водещо място заемат кредитите в щатски долари – 35.7%.

Следващи по обем са регистрираните сделки по предоставяне на обезпечение по задължение на местни към чуждестранни лица на обща стойност 106.2 млн. лв. Те са свързани предимно със залози от предприятията от тютюневата промишленост и за доставка на стоки от чуждестранни лица по лизингови договори.

Както през предходната година, най-много на брой са регистрираните преводи по сметки на местни физически и юридически лица в чуждестранни банки. Общата стойност на тези сделки възлезе на 10.6 млн. лв., което представлява едва 0.8% от общия обем на регистрираните сделки.

За тази година не са регистрирани сделки, свързани с придобиване на дялово участие от местни лица в дружества – чуждестранни лица. Това се дължи главно на факта, че по закон преките инвестиции в чужбина (с които се придобиват повече от 20% от броя на гласовете в Общото събрание на чуждестранното дружество) са освободени от задължение за регистрация в БНБ.

Пазар на акции и корпоративни облигации

Състояние на търговията

Общият оборот на сделките с корпоративни книжа, регистрирани в Централен депозитар АД, възлезе на 184.8 млн. лв., с което се отбеляза увеличение от 28.4% спрямо 2000 г. Основната част от сделките (86.7%) се реализира чрез Българската фондова борса (БФБ), чийто оборот, включително търговията с държавни облигации, нарасна с 20.3%. Годишният оборот на извънборсовия пазар (изцяло с акции) възлезе на 24.5 млн. лв., реализиран почти изцяло през първото тримесечие. Нарастването спрямо предходната година е 2.4 пъти.

ОБОРОТ НА СДЕЛКИТЕ НА БЪЛГАРСКАТА ФОНДОВА БОРСА

(млн. лв.)

Пазари	Пазар на акции		Облигационен пазар		
	официален	свободен	официален	свободен	
Сегменти, на които са регистрирани инструментите	сегменти A, B, C	свободен пазар на акции	ДЦК	общински облигации	корпоративни облигации
Сделки с първични инструменти, в това число:	22.3	136.0	0.8	-	0.8
обичайни сделки	2.8	36.7	0.8	-	0.8
блокови и др. сделки	19.2	95.7	-	-	-
сделки на приватиз. пазар	0.3	3.6	-	-	-
Сделки с производни (БДР), в това число:	-	0.9	-	-	0.1
обичайни сделки	-	0.9	-	-	0.1

Източник: БФБ.

Дейността по международното сътрудничество в търговията с ценни книжа доведе до подписване на меморандум за разбирателство между *БФБ – София* и Атинската фондова борса.

Акционерен капитал

След регистрирания минимален спад през 2000 г. през 2001 г. търговията с акционерен капитал отбеляза нарастване с над 40% и достигна общ обем от 182.8 млн. лв., 158.3 млн. лв. от които реализиран чрез БФБ. Оборотът на борсовата търговия бе по-равномерно разпределен между полугодията при умерено преобладаване на второто полугодие. Въпреки че последното тримесечие запази обичайния тренд към покачване на месечните обеми, най-интензивният оборот бе реализиран на свободния пазар през периода от средата на юни до средата на юли. Най-високите дневни обороти бяха регистрирани на 9 юли (10.3 млн. лв. от блокови сделки) и на 10 юли (14.4 млн. лв. от обичайни сделки).

В структурен аспект, както и през предходните години, блоковата търговия преобладаваше сред видовете сделки, а *свободният пазар на акции* – сред сегментите на борсата. Така блоковата търговия на *свободния пазар* даде най-голямата част от борсовата търговия с акции: 95.7 млн. лв. (60.5%), като отбеляза 38% растеж. Обичайните сделки бяха сред най-малките като обем, но в течение на годината показваха тенденция към съживяване, отчасти за сметка на блоковата търговия на *официалния пазар*.

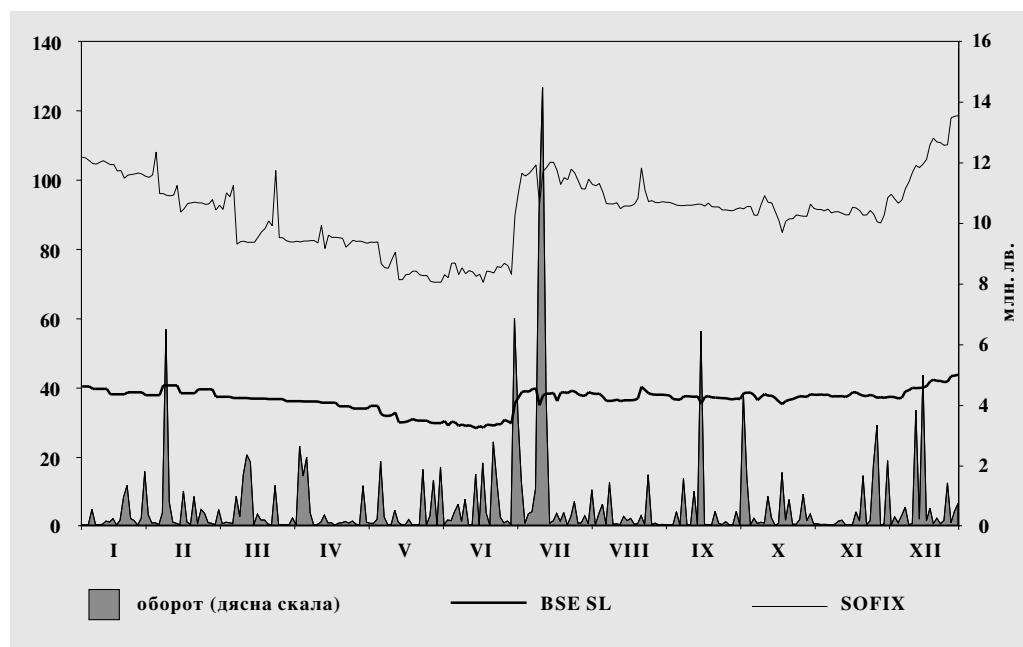
Част от активността се дължеше на стремежа на мажоритарни собственици да получат пълен контрол и впоследствие да свалят съответните дружества от борсова търговия. Активните покупки чрез обичайни и блокови сделки, а също и чрез търгово изкупуване (очитано в статистиката на блоковите сделки) доведоха до покачване на цените, катализирайки съвземането на индексите на цените на акциите (в средата и в края на годината). След като престанаха да бъдат публични, две дружества излязоха от кошницата на индекса на цените на акциите *SOFIX*, като едно от тях бе заменено с аналогично дружество, притежавано от същия мажоритарен собственик.

Държавата продаде редица дялове в различни акционерни дружества (повечето от тях търгувани на *свободния пазар на БФБ – София* и 1 – на *официалния пазар*) чрез аукциони, проведени на *приватизационния пазар на БФБ – София*, обикновено в края на всяко полугодие.

Цените на акциите последователно спадаха, което доведе официалния индекс на *БФБ – София* за цените на акциите *SOFIX* до най-ниските досега стойности на 23 май (70.56 пункта) и 16 юни (70.54 пункта). При последвалото покачването на цените (и оборота) в края на юни – водено от химическата и нефтохимическата промишленост, към които се присъедини тютюневата – индексът се върна над 100-пунктовата линия.

На 16 юли методологията на пресмятане на *SOFIX* се промени, като в изчисляването на индекса престанаха да се включват цените от блоковите сделки (същевременно се премахнаха лимитите върху цените на блоковите сделки и се посочиха редица изисквания за такива сделки). Впоследствие индексът се колебаеше около 100-пунктовата линия, след това от началото на август остана между 90 и 100 пункта. Линията от 90 пункта се оказа устойчива долната граница през октомври и ноември, а през декември се наблюдаваше постепенно покачване на индекса с резултат приключване на годината с най-високата си дотогава стойност 118.63 пункта (на 21 декември, последния ден за търговия на борсата). Индексът на цените на акциите *BSE Sofia Lazard* (който премина от седмично към всекидневно публикуване) приключи с най-висока за годината стойност 43.87 пункта.

ОБОРОТ И ИНДЕКСИ НА БОРСОВИТЕ ЦЕНИ ПРЕЗ 2001 г.

Източник: БФБ.

Последният ден за търговия, 21 декември, приключи при пазарна капитализация на дружествата, чиито акции са регистрирани за търговия на *БФБ – София*, от 1105.6 млн. лв. (105.0 млн. лв. на дружествата от листата на официалния пазар и 910.6 млн. лв. на дружествата, приети за търговия на *свободния пазар*).

От 24.5 млн. лв. извънборсова търговия с акции, регистрирана в Централен депозитар АД, 22.9 млн. лв. бе оборотът през първото тримесечие. Сделките през останалата част от годината възлизаха на 1.6 млн. лв. с известно нарастване в края на годината.

Борсовият оборот с български депозитарни разписки (БДР), базирани върху акции на *свободния пазар на акции*, възлезе на 0.9 млн. лв. и отбеляза 10-кратно увеличение спрямо 2000 г. (когато търговията започна на 1 ноември и обхвана последните 2 месеца на годината). Търгуваха се четири инструмента, базирани върху германски облигации.

Облигации

Две банки пласираха непублични емисии ипотечни облигации, деноминирани в евро през второто полугодие: 3-годишна емисия със 7.75% годишна лихва и номинал 3.2 млн. евро и 2-годишна емисия със 7.8% годишна лихва и номинал 5 млн. евро. Впоследствие емисиите бяха регистрирани като публични и приети за търговия на *свободния пазар на БФБ – София*. И двата емитента имат международен рейтинг, в края на 2001 г. единият получи покачване на перспективата за движение на рейтинга, а другият – първия си кредитен рейтинг. Публична подписка за публична емисия от банка на деноминирани в левове 2-годишни ипотечни облигации със 7.5% годишна лихва и номинал 3 млн. лв. започна в края на ноември.

Вторична търговия с корпоративни облигации, регистрирана в Централен депозитар АД, имаше само на фондовата борса за равностойност от малко под 1.1 млн. лв. – един повече от трикратен спад в борсовата търговия и близо четирикратен в общата търговия спрямо 2000 г. (При включване на сделките с държавни ценни книжа оборотът на *БФБ – София* бе леко над 1.8 млн. лв. С отчитане на търговията с ДЦК спадът в борсовата търговия с облигации бе двукратен.) Относително активно първо полугодие бе последвано от скромен оборот през второто полугодие, усилен в края на годината с приемането за търговия на новоемитирани ипотечни облигации, включително емисията евроболигации.

Официалният облигационен пазар даде оборот малко над 0.8 млн. лв. в сегмента *корпоративни облигации* (всички книжа бяха деноминирани в левове). Заедно с близо 0.8 млн. лв. оборот на сегмента *държавни ценни книжа* (имаше сделки само с книжа, деноминирани в евро) общият оборот на официалния облигационен пазар бе равностоен на 1.6 млн. лв. (51.2% от които с корпоративни, съответно деноминирани в левове книжа и 48.8% държавни, съответно деноминирани в евро книжа). Приемането на двете деноминирани в евро емисии банкови ипотечни облигации бе лостът, който задейства *свободния пазар на облигации* в края на 2001 г. Сделките възлязоха общо на малко над 0.2 млн. лв.

Борсовата търговия с български депозитарни разписки (БДР), базирани върху облигации на *свободния пазар на облигации*, възлезе на малко под 0.1 млн. лв. Тя започна след приемането в края на юли на емисия, базирана на деноминирана в евро люксембургска структурирана облигация, със стойност, определяна от движението на ценовия индекс на кошница водещи европейски акции. Имаше епизодични сделки.

3. Платежна система и сетълмент

Плащания през БИСЕРА

През 2001 г. чрез Банковата Интегрирана Система за Електронни РАЗплащания (БИСЕРА) са извършени 23 784 570 броя плащания на обща сума 64 265 млн. лв. (или среднодневно по 94 383 броя по 255.02 млн. лв.). От тях 72.38% от броя и 49.08% от стойността са по бюджетни плащания. Нарастващето на общия брой спрямо 2000 г. е 22.64%, а на общата сума на плащанията – 15.81%.

През първата половина на 2001 г. броят на извършените плащания нарасна с 21% спрямо второто шестмесечие на 2000 г. и достигна 11 247 683, докато сумата им нарасна с 24% и възлезе на 30 195 млн. лв. Среднодневните стойности за периода са 89 267 броя и 239.64 млн. лв. През втората половина на годината стойностите бяха традиционно по-големи: бяха извършени 12 537 397 броя плащания (99 503 среднодневно) на обща стойност 34 069 млн. лв. (270.39 млн. лв. среднодневно).

В края на годината има 737 преки участници в системата – с 51 повече, отколкото в края на 2000 г.

Плащания през БОРИКА

През 2001 г. през системата за картови плащания са извършени 15 422 497 трансакции на обща стойност 1 276 735 563 лв. Нарастването спрямо предходната година е 115% за броя и 117% за сумата на плащанията. Към края на 2001 г. има 642 ATM (банкомати), разположени в 107 селища в България. Общият брой на ПОС терминалите е 1980 (увеличение от 82% спрямо предната година), а на издадените карти – 990 414, или със 77% повече от края на 2000 г.).

Плащания по сделки с корпоративни ценни книжа

През отчетния период са извършени 124 897 сделки с корпоративни ценни книжа на обща стойност 192 263 371 лв. От тях борсовите са 12 302 за 160 279 709 лв., а извънборсовите – 112 595 на обща сума 31 983 661 лв.

Развитие на платежната система

В началото на 2001 г. бе въведена в експлоатация Системата за Електронни Бюджетни РАЗплащания (СЕБРА), предназначена за контрол върху лимитите при плащанията на включените в системата на Единната сметка разпоредители с бюджетни кредити. В течение в годината към системата бяха включени преобладаващата част от първостепенните разпоредители заедно с подотчетните им по-нискостепенни разпоредители, с което в значителна степен се постигат основните цели – ново качество в управлението на бюджетните парични потоци и рязко подобряване на бюджетната дисциплина.

През 2001 г. БНБ избра чрез отворен търг американската фирма Montran Corporation за основен изпълнител на проекта „Система за Брутен Сетълмент в Реално Време в БНБ“ (СБСРВ). Подписан бе договор „до ключ“ за внедряване и поддръжка на системата съобразно изискванията на утвърденото от БНБ задание. През септември стартира съвместната работа на екипи на БНБ и Montran Corporation по проекта.

С въвеждането на СБСРВ в реална експлоатация, което се предвижда за есента на 2002 г., платежната система на България ще отговаря на всички критерии, валидни за платежните системи на страните – членки на европейския Икономически и паричен съюз.

V. Банков сектор и банков надзор

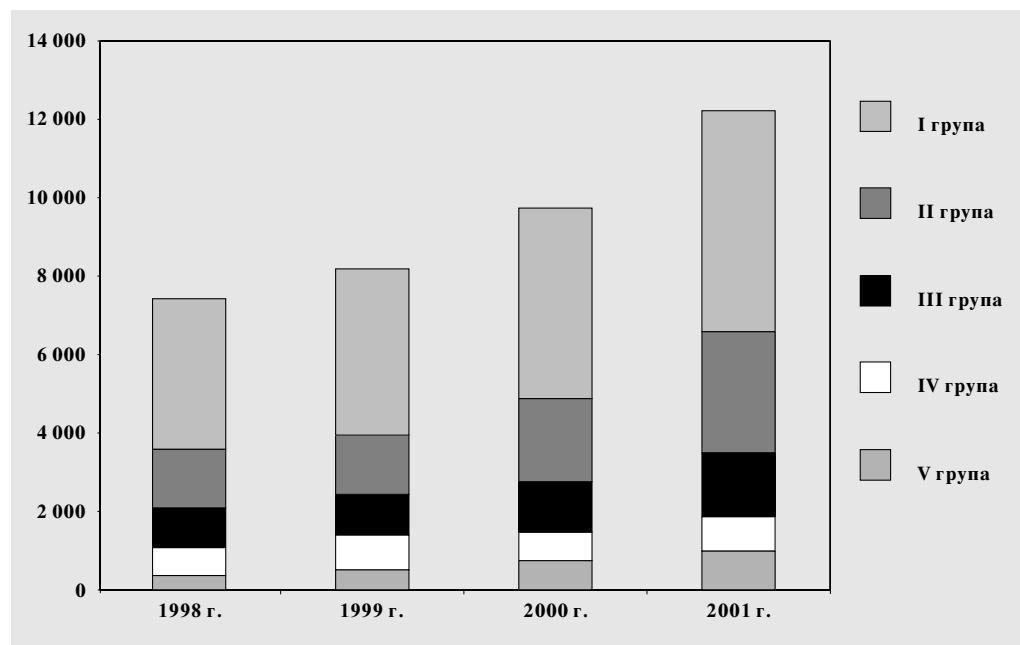
1. Основни тенденции в развитието на банковия сектор

Банковият сектор оперираше през 2001 г. в сравнително стабилна икономическа среда. Отражението на стагнацията в световната икономика се чувствува по-осезаемо в реалния сектор и в по-малка степен във финансовия. Нарастването през годината с приблизително 40% на кредитите в по-голяма степен бе насочвано към частните предприятия и населението и в по-малка – към останалите все още държавни предприятия. За първи път от 1997 г. насам размерът на кредитния портфейл на банките превиши пласментите им в чуждестранни банки. Въпреки това все още има значителен нереализиран кредитен потенциал у финансовите институции. Причините за предпазливата политика на търговските банки бяха все още сравнително високият риск в икономиката и слабата, нискоэффективна законова защита на кредиторите.

Към 31 декември 2001 г. общата сума на активите на банковата система достигна 12 204 млн. лв., което представлява нарастване от 25% спрямо предходната година.

БАНКОВИ АКТИВИ ПО ГРУПИ БАНКИ

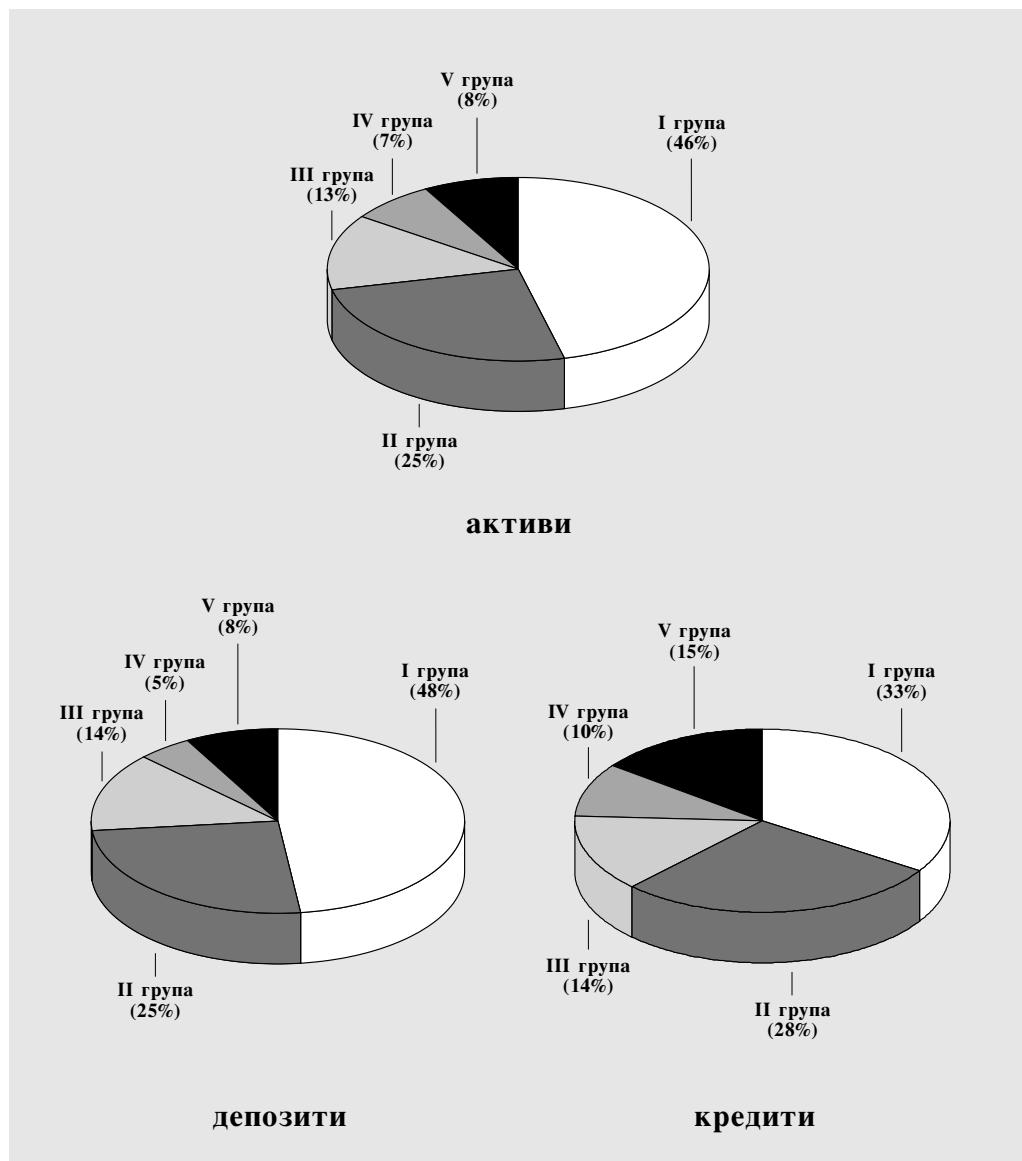
(млн. лв.)

Източник: БНБ.

Пазарната концентрация и дисперсия (индекс на Херфиндал – Хиршман²⁹⁾ в банковата система у нас бяха относително ниски. При активите и депозитите стойностите на индекса сочат приемлива концентрация, съответно 1166 и 958, а при кредитите липсваше такава – 719.

РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ НА АКТИВИТЕ, ДЕПОЗИТИТЕ И КРЕДИТИТЕ ПО БАНКОВИ ГРУПИ ПРЕЗ 2001 г.

Източник: БНБ.

Първа група, включваща трите най-големи банки³⁰ – Булбанк, Банка ДСК и ОББ, намали дела си в общата сума на активите в банковия сектор – от 50% в края на предходната година до 46% в края на 2001 г. Съответно среднопретегленият пазарен дял на тази група достигна 36% от кредитите,

²⁹ Индексът на Херфиндал – Хиршман (HHI) приема стойности до 10 000. Стойност под 1000 означава липса на концентрация; между 1000 и 1800 е налице приемлива концентрация; над 1800 има висока концентрация. Приложението на индекса към банковата ни система е в съответното приложение.

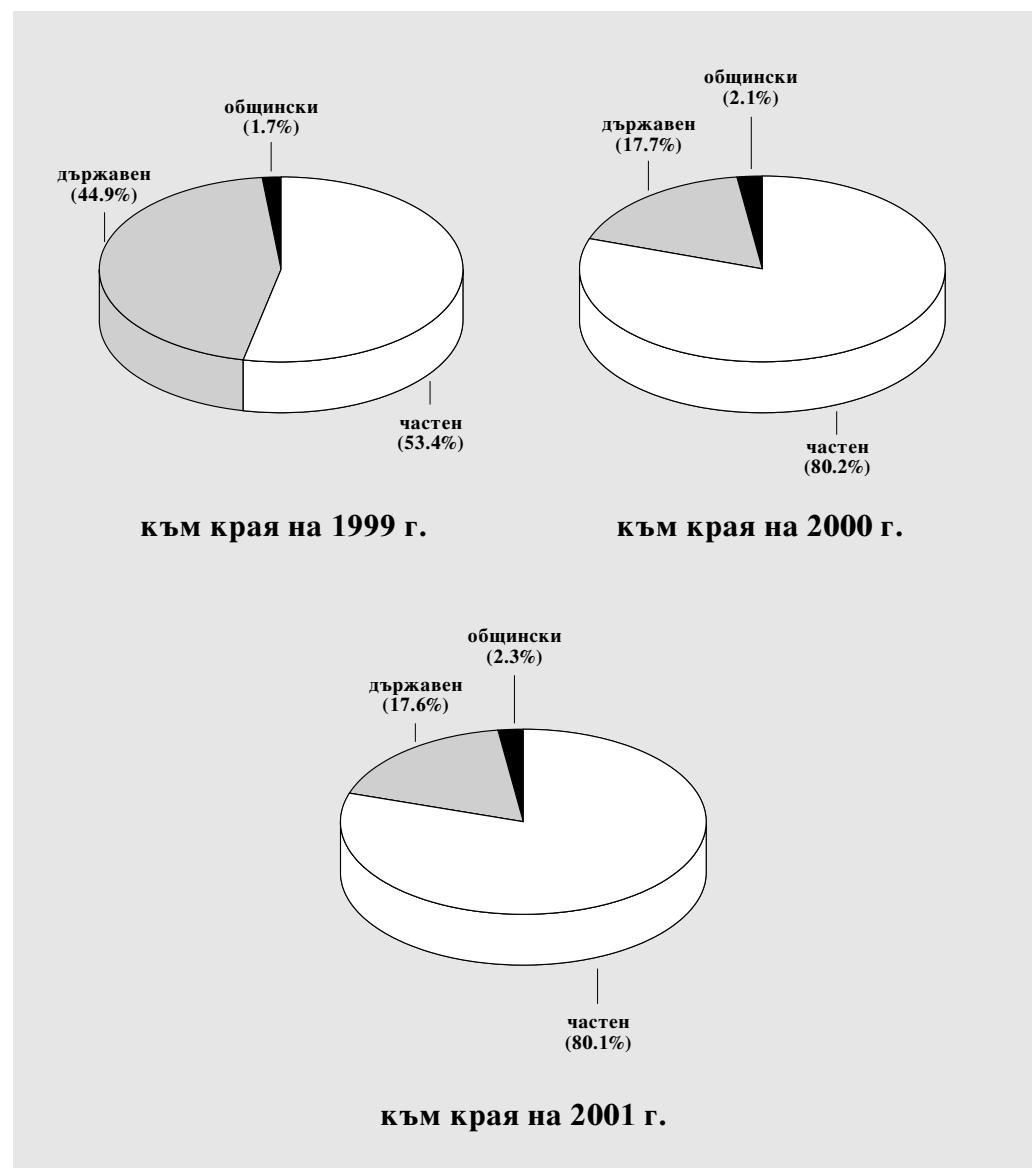
³⁰ За постигане на по-голяма прецизност в изследванията на пазарните дялове, характера на бизнеспрофила и сравнимост по отношение на надзорните регуляции търговските банки са разпределени в четири класификационни групи в зависимост от размера на балансовото число – I група над 800 млн. лв.; II група от 300 до 800 млн. лв.; III група между 100 и 300 млн. лв.; и IV група до 100 млн. лв. Клоновете на чуждестранни финансови институции формират V група.

55% от вземанията от банки и други финансови институции, 79% от съвкупните за системата пласменти в ценни книжа в инвестиционен портфейл. Групата увеличи умерено дела си при пласментите в оборотен портфейл до 46% (от 44% в края на 2000 г.). Капиталът и резервите на тези банки представляват 49% от сумарните за системата, а привлечените депозити от нефинансови институции – 52%.

Банките от *втора група* запазиха 25% дял в общите активи на системата. Отпуснатите от тях кредити на нефинансови институции и други клиенти (НФИ) представляваха 29% от общия обем в системата (25% за предходната година), а дяловете на инвестиционния и оборотния портфейл от ценни книжа също останаха без промени – съответно 18% и 24% от общите за системата. Акумулираните депозити от НФИ бяха 26% от тези за системата.

Делът на активите на банките от *трета група* се запази на около 13% от общите за банковия сектор. Кредитите на НФИ представляваха също 13% от съвкупния размер за системата, а привлечените средства от НФИ – 16%.

РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ НА АКТИВИТЕ ПО ВИД СОБСТВЕНОСТ

Източник: БНБ.

Пазарният дял на *четвърта група*, включваща банки с активи до 100 млн. лв., остана на ниво 7% от сумарните банкови активи. Тринадесетте по-

малки банки са отпуснали приблизително 9% от кредитите към НФИ. Сравнително ниско, около 2%, бе участието им при депозитите от общо привлече-ните средства в банките. В края на 2001 г. към тази група банки бе причисле-на и новоучредената Прокредитбанк. Половината банки от тази група постиг-наха прираст на активите, по-висок от средния за системата.

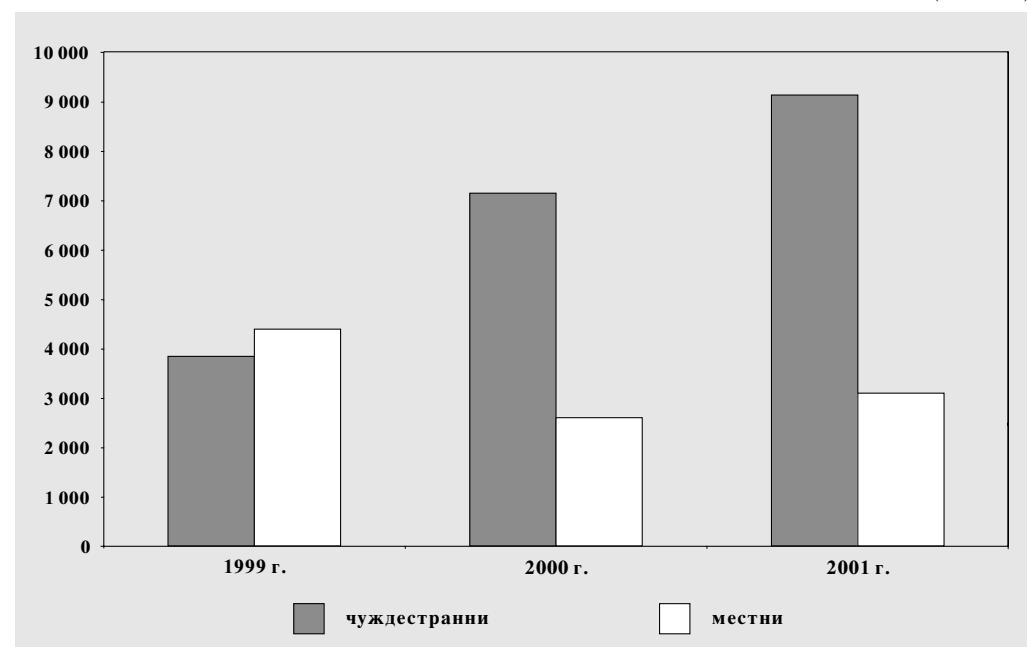
Групата на *чуждестранните банкови клонове* запази структурния си дял от 8% в общите за системата активи. Почти непроменено остана 4-процент-ното им участие в привлечението от НФИ в банковата система депозити. Зна-чителен бе прирастът на активите и на другите балансови показатели при клоновете на Ситибанк, Хипоферайнсбанк и Националната банка на Гърция.

През 2001 г. не настъпиха съществени изменения в структурата на вида собственост в банките. Държавният дял в банковия сектор, измерен чрез банковите активи, се задържа приблизително на същото ниво, както в края на 2000 г. – 17.6%, а 2.3% се контролираха от общински капитал. Частните банки запазиха почти без промяна участието си в общите активи – 80.1%.

Като цяло делът на контролираните от чуждестранни банки и инвести-тори активи в банковия сектор леко се увеличи до 75%. Това се дължеше на по-голямата маса в приаста при големите банки – собственост на чуждест-ранни инвеститори.

БАНКОВИ АКТИВИ, КОНТРОЛИРАНИ ОТ МЕСТНИ И ЧУЖДЕСТРАННИ ИНВЕСТИТОРИ

(млн. лв.)

Източник: БНБ.

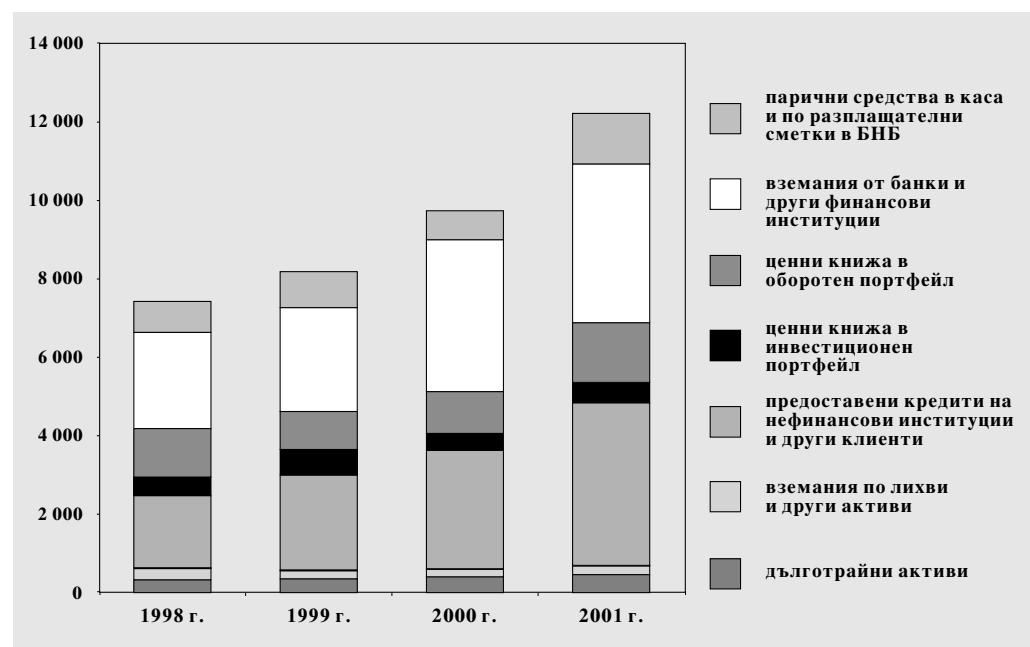
През отчетния период на българския пазар нямаше слиивания или други преобразувания на банки. Повечето от десетте най-големи банки принадле-жат към големи международни банкови и финансови групи: Булбанк на UniCredito Italiano, ОББ на National Bank of Greece, Експресбанк на Société Générale, Хебросбанк на I Regent Group Ltd., Пощенска банка на ALICO/PFIH Ltd, a Raiffeisenbank (България) и BNP-Paribas на едноименните банки, съот-ветно австрийска и френска – общо 55% от активите в сектора.

Банкови активи и пасиви

В края на 2001 г. увеличението на активите в банковата система в сравнение с предходната година е 2466 млн. лв., или 25.3%.

ОБЕМ И СТРУКТУРА НА АКТИВИТЕ В БАНКОВИЯ СЕКТОР

(млн. лв.)

Източник: БНБ.

При общ растеж на активите пласментите в банки и други финансови институции останаха в реално изражение около размера си от предходната година – валутният компонент спадна с около 30 млн. щ. д., а левовият се повиши незначително с близо 60 млн. лв. Подобни малки и взаимно компенсиращи се изменения доведоха до намаляване структурния дял на тези вземания в активите от 40% за 2000 г. на 33% през отчетната година. За отлива от операции при този вид вземания банките бяха мотивирани от понижаване на лихвените равнища и доходността по междубанковите депозити с чуждестранни банки. Увеличението в размера на общите активи бе разпределено равномерно по следните групи:

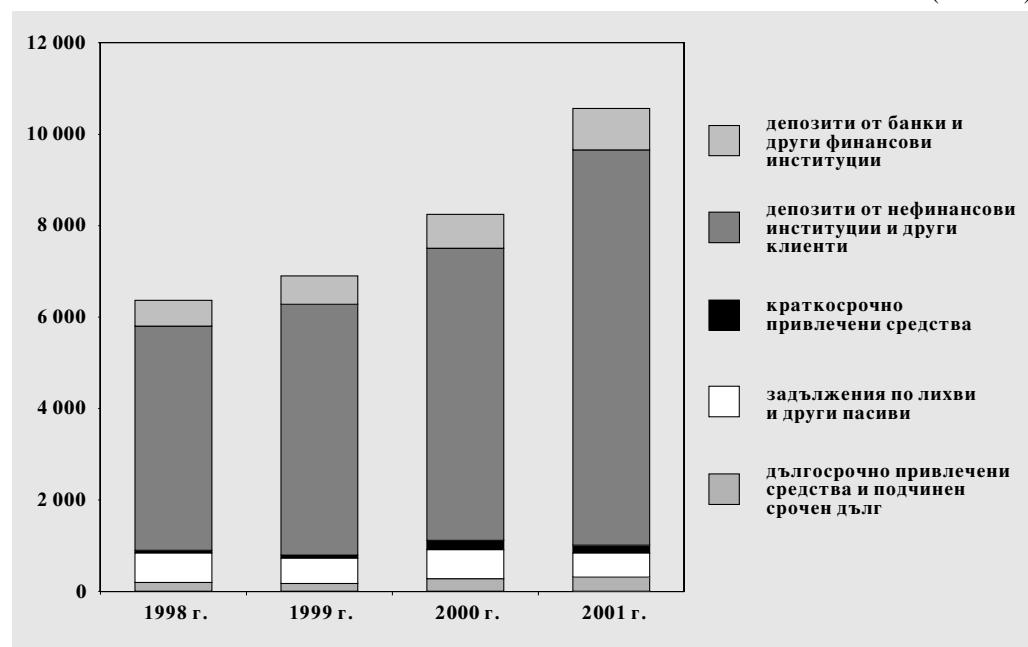
- паричните средства нараснаха като абсолютна сума със 70% и увеличиха дела си от 7.6% на 10.5% от общите активи. Това донякъде може да се обясни с необходимостта от повищена ликвидност на системата в края на годината във връзка с обмяната на 12 европейски валути в евро;
- ценните книжа в оборотен портфейл увеличиха абсолютния си размер с 43% спрямо предходната година и делът им в общите активи нарасна с 1.6% до 12.5% най-вече поради изкупуване на част от еврооблигациите, емитирани от българското правителство през последното тримесечие на годината;
- вземанията от нефинансови институции нараснаха абсолютно с повече от 1100 млн. лв. (37%) и повишиха структурния си дял с 3% до 34% от активите на банковата система. Основната част от кредитите бе предоставена на частни предприятия, а по-нисък остана темпът на увеличение на кредитите за граждани и домакинства. Начинът на преструктуриране на активите очерта насоката към търсене на по-висока доходност без поемане на допълнителни рискове от страна на банките.

По пасивните си операции през 2001 г. българските банки постигнаха увеличение на привлечението средства в размер на 2320 млн. лв. (28%). Нарасцването на депозитите от нефинансови институции с 35% превиши значител-

но прираста на привлечения ресурс от банки, който бе 23%. По аналогичен начин нарасна и структурният дял на двата компонента на привлечените средства. Съотношението на валутния и левовия компонент на депозитната база като цяло остана почти непроменено – 2.9/2.1 (2.8/2.2 за 2000 г.). Същото съотношение се наблюдаваше и при акумулираните средства от нефинансови институции. При депозитите от банки валутният компонент увеличи своя дял от 2.7 на 3, като ефектът от валутния курс е минимален. Основна предпоставка за това бе замяната на 12 европейски валути с евро в края на 2001 г.

ОБЕМ И СТРУКТУРА НА ПАСИВИТЕ В БАНКОВИЯ СЕКТОР

(млн. лв.)

Източник: БНБ.

Макар и все още предпазливо, главно поради процеси, протичащи в макросредата, банковата система постепенно възстановяваща ролята си на финансов посредник в икономиката. Съотношението кредити³¹/БВП достигна в края на 2001 г. 14% при 11.4% към 31 декември 2000 г. Въпреки увеличението с 3 процентни пункта сравнението на съотношението кредити/БВП със стойностите на същия показател за развитите страни, както и за преходни икономики от Централна Европа създава впечатление за незадоволително ниво на финансово посредничество. Трябва обаче да се държи сметка и за друг важен коефициент – депозити/БВП, който в края на годината възлезе на близо 32.26% (26.6% към 31 декември 2000 г.). Очевидно кредитното посредничество бе ограничено не само от предпазливата банкова политика, но и от все още възстановяваща се след кризата през 1997 г. размер на депозитите в банките, който въпреки нарастването си е далеч от естествените му стойности в по-развитите икономики. Положителните тенденции на възстановяване на доверието в банковия сектор се потвърдиха и от другото базисно съотношение – активи на системата/БВП. В края на 2001 г. то възлезе на около 41.25% при 36.1% в края на 2000 г.

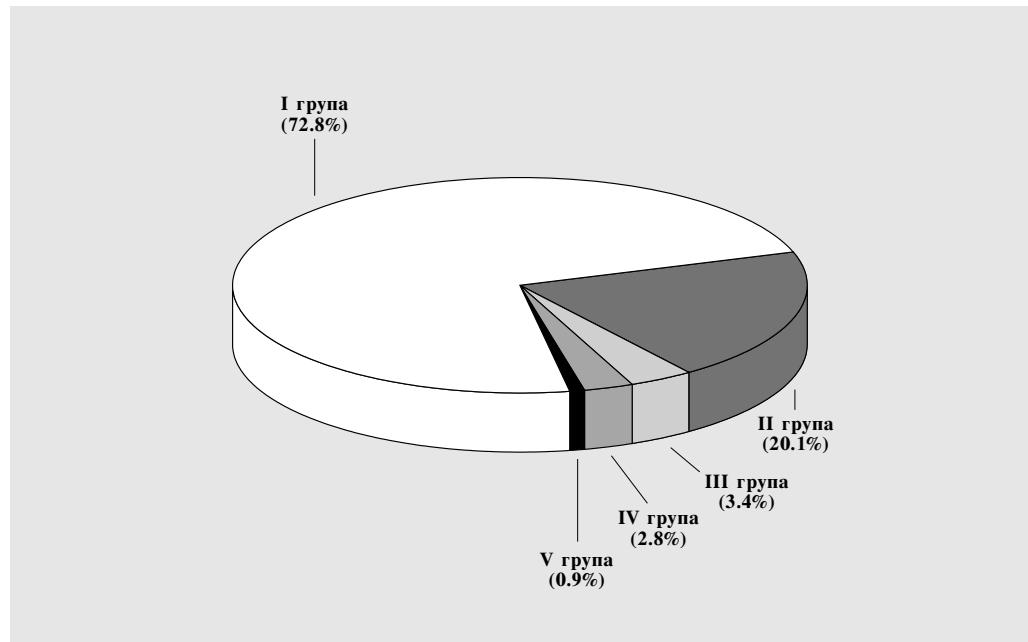
Другият измерител на посредническата функция на банките – междубанковите разплащания, показва, че от общо 64 млрд. лв. чистите небюджетни плащания съставляваха 33 млрд. лв., а тези към и между бюджетни звена – 17.6 млрд. лв.

³¹ По балансова стойност в края на годината само за действащите банки.

Приходи, разходи и печалба

Към 31 декември 2001 г. в банковата система бе отчетената *печалба* след облагане с данък в размер на 299.2 млн. лв., като бе постигнат прираст от 9.1% спрямо края на предходната година. На банките от първа група се пада отново най-голяма част от резултата – 73%, при 84% една година по-рано. От 35 търговски банки 4 институции от IV група и два чуждестранни клона завършиха финансовата година на загуба.

РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ НА ПЕЧАЛБАТА ПО БАНКОВИ ГРУПИ КЪМ КРАЯ НА 2001 г.

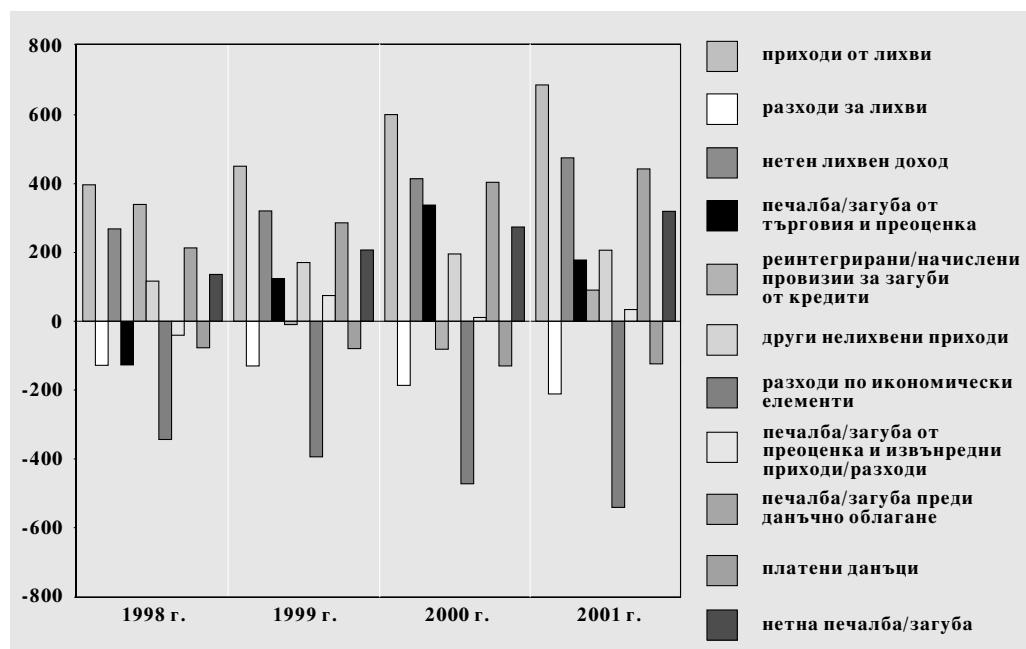

Източник: БНБ.

Оперативната печалба преди извънредни операции и данъци, която е пряк резултат от същинските банкови операции и показва ефективността на банковата дейност, възлезе на 384 млн. лв. към 31 декември 2001 г. Спрямо оперативната печалба за предходната година в размер на 393 млн. лв. бе отбелязан близо 3-процентен спад. Причината за това се корени главно в значително по-ниската реализирана печалба от търговски операции през 2001 г. в сравнение с предходната година. От 1998 г. досега това перо от приходите и разходите на банките показва отклонения с големи амплитуди. Поддържането на устойчив темп на нарастване на печалбата от оперативна дейност, респективно осигуряването на постоянен източник за увеличение на капитала, остана непостижимо за част от банките от трета и четвърта група.

ПРИХОДИ И РАЗХОДИ НА БАНКИТЕ

(млн. лв.)

Източник: БНБ.

Въпреки нарастването на кредитния портфейл на банките и през отчетната, както и през предходната година нетният лихвен доход (НЛД) не можа да покрие разходите за издръжка в банковата система като цяло.³² Общата маса на НЛД се увеличи с 60 млн. лв. (15%) спрямо 2000 г. За отбележване е фактът, че нарастването на НЛД при банките от I група бе 9%, докато при тези от II – 25%. Това се дължеше на по-активната кредитна дейност на тези институции.

Другите нелихвени приходи продължиха да бъдат съществен елемент при формиране на оперативната печалба – 210 млн. лв. Показателен обаче бе спадащият темп на нарастване на тези приходи в банковата система от 1999 г. досега, съответно по години 46%, 15% и 7%. Тази тенденция означава, че възможностите на банките да увеличават сигурните си печалби от такси и комисии в сегашните условия са на изчерпване. Другият фактор, който повлия върху финансовия резултат през изминалата година, бяха реинтегрираните провизии в размер на 75 млн. лв. за разлика от 2000 г., когато бяха начислены нови провизии за 82 млн. лв.

Разходите по икономически елементи (РИЕ) за 2001 г. достигнаха 552 млн. лв. Темповете на увеличение на РИЕ от 1999 г. досега са относително стабилни и по години са съответно 15%, 20% и 17%. Те следваха темповете на нетния лихвен доход в банковата система и с изключение на отчетната година бяха по-ниски от тези на нетната печалба. Това означава, че банките като цяло се стремят да планират и поддържат разходите за издръжка на дейността в зависимост от нетния лихвен доход.

Постигнатата през 2001 г. доходност от 2.9% (измерена с доходността на активите – ROA) за банковата система бе близко до равнището от предходната година – 3%. При отделени банки обаче показателят значително се различаваше от средното за сектора в зависимост от качеството на кредитния портфейл, оборотния и инвестиционния портфейл от ценни книжа, както и провежданата от тях политика. Компонентните показатели за доходност, поместени в таблицата по-долу, сочат относително лек спад в доходността на банковата система като цяло.

³² Степента на покритие на РИЕ от НЛД за 2001 г. е 88% и е идентична с тази от 2000 г.

	XII.2001	XII.2000
Съотношения като процент от средните активи		
Нетен резултат (ROA след облагане)	2.93	3.05
Печалба/загуба преди облагане (ROA преди облагане)	4.06	4.51
Коригирана оперативна печалба/загуба (коригирана ROA преди облагане)	3.75	4.35
Нетен доход от лихви	4.35	4.47
Други нелихвени приходи	1.89	2.05
Разходи по икономически елементи	4.96	5.06
Валутна преоценка	0.02	0.19
Печалба от търговия и преоценка	1.63	3.58
Кредитни провизии	-0.83	0.70
Извънредни приходи	0.29	-0.04
Лихвен марж		
Нетен доход от лихви/средни лихвоносни активи	5.53	5.72
Приходи от лихви/средни лихвоносни активи	8.00	8.29
Разходи за лихви/средни лихвоносни активи	2.46	2.57
Други съотношения за доходност		
Възвръщаемост на капитала (ROE)	21.85	21.87

Източник: БНБ.

Темпът на ежемесечните стойности бе също леко низходящ и следващ спада на лихвените равнища и нетния лихвен марж. По тази причина спадна и доходността от основна дейност от 4.4% през 2000 г. на 3.8% през отчетната. Доходите от основна дейност на някои банки не покриваха разходите им за издръжка.

Оценката на тенденциите в системата изисква да се елиминира влиянието на случайни събития в някои от банките. Най-същественото от тях бе реинтегрираните през 2001 г. провизии от Булбанк в размер на 159 млн. лв., които надвишават общия размер на акумулираните в 24 банки и 6 чуждестранни клона провизии за 75 млн. лв.

Коригираната ROA спадна най-чувствително под влияние едновременно на увеличението на средните активи и намалената коригирана оперативна печалба. Другите компоненти на доходността също отбелаяха леко намаление. При условие че се неутрализира печалбата на Булбанк, стойностите за ROA и ROE биха били съответно 1.6% и 11.3%.

Нетният лихвен доход (изчислен спрямо средните лихвоносни активи), реализиран в банковата система през 2001 г., е 5.5% и е намалял спрямо същия период на 2000 г. под влияние на *понижената възвръщаемост на лихвоносните активи* – съвкупните лихвени приходи бяха 8.3% от средните лихвоносни активи за 2000 г. и 8% за 2001 г. През цялата 2001 г. спадът на лихвените равнища на световните пазари въздействаше негативно върху възвръщаемостта на вземанията от финансови институции, която за дванадесетте месеца на 2000 г. е 5.4%, а на 2001 г. – 4.4%.

За отчетната година бе наблюдавана и низходяща тенденция на *съвкупните разходи за лихви/средните лихвоносни активи* – до 2.5% за 2001 г. при 2.6% за 2000 г. Анализът на цената на финансирането по източници показва, че *средната цена на ресурса от нефинансови институции спада* от 2.3% за дванадесетте месеца на 2000 г. на 2.07% за същия период на 2001 г., както и цената на краткосрочно привлечените средства – съответно от 6.8% на 4.5%. За разлика от тях *цената на ресурса от финансови институции нарасна* от 4.65% на 4.89%.

Доколкото показателят за *възвръщаемостта на активите след данъци* (ROA) бе чувствителен към влиянието на извънредните приходи и разходи, на ниво банка по-пълна представа за устойчивостта на доходите понастоящем и в исторически план може да се получи посредством т. нар. „core ROA“, включващо онези от приходите, приемани като основни съобразно конкретния бизнеспрофил на банките. Въпреки че те са различни за различните банки, бе създадено съотношение заместител, което е стандартизирано и може

да се агрегира за системата като цяло – „коригирано ROA“. То сътнася коригираната печалба (преди данъци, без валутните преоценки, извънредните доходи и „приход“ от реинтегрирани провизии) със средните активи. Изчислена-та коригирана печалба за 2001 г. бе 309 млн. лв. и е по-ниска от тази за 2000 г. – 393 млн. лв. Значимият спад следва да се интерпретира в контекста на пиковите доходи от търговия и преоценка през 2000 г.

Такава служебна оценка има само информативен характер. Извън нея надзорното внимание бе насочено към факта, че макар средното за системата коригирано ROA да бе 2.8%, при няколко банки доходността от основна дейност бе крайно незадоволителна. От друга страна, последните месеци на годината по принцип са характерни с извършване на операции, имащи пряко отношение към финансовия резултат: провизиране и/или по-благоприятна прекласификация на активи, трансфер на оперативен финансов резултат от дъщерна банка към банката майка, от клон към централа, от банка към контролирани от акционери фирми. Подобни операции не са изключение от международната практика, но са показателни за липса на прозрачност в поведението на висши мениджмънт на определени институции.

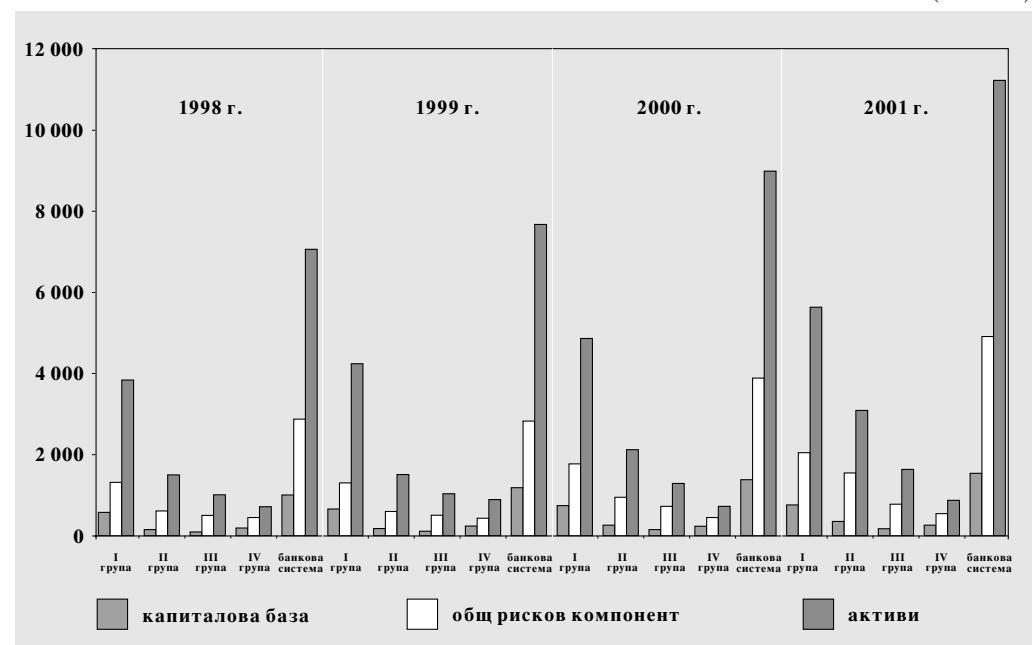
2. Спазване на изискванията за разумна банкова дейност

Преобладаващата част от финансовите институции се придържаше към изискванията за разумна банкова дейност и регулативите на банковия надзор.

Изискванията за минимален размер на собствения капитал, капиталова адекватност и степен на покритие на активите през 2001 г. се спазваха. В края на отчетния период стойностите на последните две съотношения спаднаха незначително и се установиха съответно на 31.1% и 13.6%³³. Нивото на капитала в преобладаващата част от банките бе в състояние да подкрепи бъдещ прираст на активите и да осигури адекватна степен на покритие на рисковия компонент в тях.

ДИНАМИКА НА РИСКОВИТЕ АКТИВИ И КАПИТАЛОВАТА БАЗА

(млн. лв.)

Източник: БНБ.

³³ При изчисляването на капиталовите показатели са изключени клоновете на чуждестранни банки.

Нарасналият размер на кредитите, респективно на риска в активите, бе компенсиран от увеличения с размера на печалбата собствен капитал на банките. По този начин плавният спад на капиталовата адекватност през 2001 г. достигна 31.1%. Намалението на съотношението бе с 4.4% за цялата изминалата година и това също потвърди констатацията за предпазливо преструктуриране на банковите активи.

КАПИТАЛОВИ КОЕФИЦИЕНТИ ОБЩО ЗА СИСТЕМАТА И ПО ГРУПИ БАНКИ

(%)

Търговски банки	Обща капиталова адекватност			Адекватност на първичния капитал			Степен на покритие на активите		
	1999 г.	2000 г.	2001 г.	1999 г.	2000 г.	2001 г.	1999 г.	2000 г.	2001 г.
I група	50.0	42.0	37.0	34.9	26.3	23.3	15.5	15.2	13.3
II група	28.8	27.4	22.6	18.4	19.3	14.9	11.2	12.2	11.3
III група	22.3	20.5	21.8	17.7	16.5	17.2	10.7	11.4	10.4
IV група	52.8	51.3	46.7	45.6	44.8	40.2	26.0	31.7	28.8
Общо	41.3	35.5	31.1	30.3	24.9	21.6	15.3	15.2	13.6

Източник: БНБ.

Разпределението на банките според нивото на капиталова адекватност остана същото като през предходната година. Големите стойности на коефициента при част от водещите големи банки се обуславяха от малкия дял на кредитите в структурата на активите им, докато при малките банки те се дължаха на ограничните възможности за привличане на заемни капитали и съответно по-голямата тежест на собствените фондове за финансиране на дейността.

В рамките на разглеждания период не настъпиха промени по отношение на източниците за нарастване на капитала в банките. Реализираната печалба остана постоянен източник за поддържане нивото на капитала независимо от регистрираното увеличение на акционерния капитал при няколко банки.

Общо за банковата система нарастването на капиталовата позиция за 2001 г. бе 151 млн. лв. В едната си част то бе следствие от увеличение на акционерния капитал с 49 млн. лв. Делът на печалбата в нарастването на капитала бе 28%. Общо резервите бяха увеличени с 55 млн. лв.

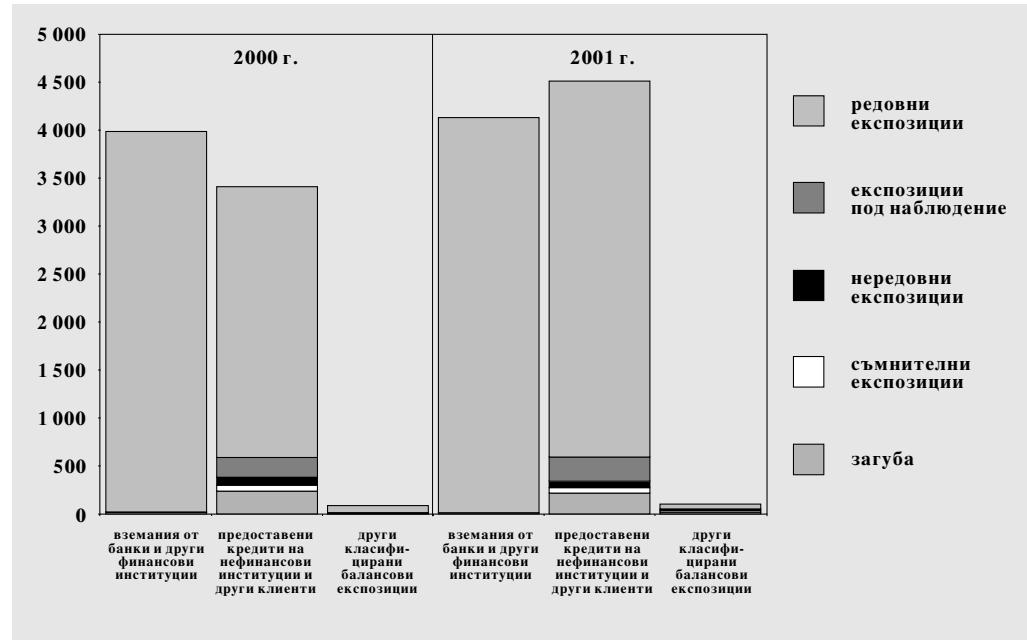
Поддържаните все още високи коефициенти за капиталова адекватност в сектора продължиха да бъдат също така резултат от провежданата от повечето банки със системно значение консервативна политика на пласиране на финансови средства в нискорискови вложения.

Активността на банките бе ограничена в голяма степен до постоянни клиенти с позната кредитна история и стабилни източници за погасяване на задълженията. Поради това не се промени профилът на отраслова и клиентска обвързаност на финансовите институции. Данните от Кредитния регистър показваха, че около 50% от кредитите в системата (прилизително 2 млрд. лв.) бяха концентрирани в около 250 кредитополучатели. Най-голям обем кредити са отпуснати на клиенти от преработващата промишленост (93 кредита за 764 млн. лв.) – главно кредити на предприятия от хранителната и тютюневата промишленост. Следват търговията, ремонтът и техническото обслужване (75 кредита за около 542 млн. лв.). Относително малък бе обемът на кредитите за предприятия от областта на производството на топлинна енергия, електроенергия, газ и водоснабдяване (общо за около 47 млн. лв.). Петнадесет на брой кредитополучатели имаха експозиция към банковата система над 20 млн. лв. Нямаше данни за прекомерна отраслова или клиентска концентрация, от които може да последва повишаване нивата на кредитен риск в системата. Налице са обаче случаи на банкиране с клиенти със „скрита“ за надзора финансова физиономия – предимно фирми с офшорна или друга чуждестранна регистрация, за които има съмнения за свързаност с акционери на банките. Рисковите експозиции бяха обект на надзорно внимание както по време на пълните надзорни инспекции, така и в рамките на надзорния цикъл чрез методиката на дистанционния надзор.

През изминалата година имаше ясни индикации, че конкуренцията между банките по отношение на корпоративните клиенти е изострена, което обуслови намаляването на лихвените равнища за част от този тип кредити. Влияние върху процеса оказа и активността на някои клонове на чуждестранни банки, разполагащи с по-дългосрочен и евтин ресурс от чужбина.

Незначителната промяна в структурата на активите *запази почти непроменисти стойностите на показателите за качество на активите*. Кофициентът за проблемните активи³⁴ се промени от 25.8% към края на 2000 г. на 25.3% в края на 2001 г., като слабото подобреие се дължеше както на намаления дял на проблемните активи, така и на увеличения с печалбата собствен капитал.

ОБЕМ И СТРУКТУРА НА РИСКОВИТЕ ЕКСПОЗИЦИИ В БАНКОВАТА СИСТЕМА
(млн. лв.)

Източник: БНБ.

Характеристиките на *класифицираните кредити* не се промениха през разглеждания период и бяха близки до стойностите, отчетени за предходната година. Общо класифицираните кредити³⁵ заеха дял от 9.2% от общия размер на кредитите в системата, а делът на кредитите в класификационните групи „съмнителни“ и „загуба“ спадна до 1.8% от 2.3% за предходната година. Причина за изменението в стойността на кофициента бе прекласификацията на кредити от по-високата група „съмнителни“. Съотношението, отчитащо *провизиите за загуби по кредити*³⁶, бе 3.9% и спадна спрямо равнището си от предходната година (5.1%). В общи линии политиката на банките в областта на провизирането бе в съответствие с надзорните изисквания. При онези от тях, които провизират в по-голяма степен, имаше възможност за ползване на натрупаните резерви като буфер при непредвидени обстоятелства, докато при банките, които са на долната граница на провизиране, при влошаване качеството на активите имаше опасност от ерозия на капитала.

³⁴ Кофициентът измерва дела на класифицираните експозиции и активите за препродажба към капиталовата база и провизиите минус заделените провизии за група „загуба“ и от двете страни.

³⁵ Всички класифицирани кредити към нефинансови институции по отчетна стойност, отнесени към общия размер на този тип кредити, като са приспаднати заделените провизии за напълно провизираните загуби от числителя и знаменателя на съотношението.

³⁶ Размерът на заделените провизии за кредити към нефинансови институции, отнесени към общия размер на кредитите от този тип, намалени отново с провизиите за експозиция „загуба“ от числителя и знаменателя.

През отчетната година не се наблюдаваха значителни промени в качеството на експозициите „Вземания от банки и други финансови институции“ и „Вземания от нефинансови институции и други клиенти“. Това означава, че *общо за банковата система профилът на класифицираните експозиции не се е променил*. В *първа група* редовните експозиции бяха 97%, а класифицираните като загуба – 1.3%; *във втора група* редовните са 91%, а загубата – 5% (всички банки от групата отчетоха спад в тази класификационна група); *в трета група* редовните са 86.6%, а загубата – 3%; *в четвърта група* – стойностите бяха съответно 84.1% и 4.5%. В *пета група* редовните експозиции бяха 95.4%, а загубата – 0.9%.

Редовните експозиции при вземанията от банки и други финансови институции бяха 99.7%, а загубата – едва 0.3%. Същевременно 87% от кредитите на нефинансови институции и други клиенти бяха редовни, докато необслужваните („съмнителни“ и „загуба“) заеха 6% от всички експозиции. Тези стойности показват, че структурата на класифицираните вземания в сравнение с предходния отчетен период остава непроменена. Най-високо бе качеството на потребителските кредити – 97% редовни и 1% загуба, а по-ниско бе при кредитите с инвестиционен характер, където редовните бяха 81%, а загубата – 8%. Търговските кредити имаха добро качество – редовните бяха 86%, а загубата – 5%.

Ограниченията за големи експозиции бяха спазвани като цяло. Общийят размер на тези експозиции отново остана на ниско равнище – 69% (при 62.4% и 60.3% съответно през 2000 г. и 1999 г.) – много под допустимото ниво от 800%. Това показва, че заплахата от ерозия на капитала за системата вследствие концентрация на кредитен риск бе малка. Отчетната стойност на експозициите бе 5672 млн. лв., а на експозициите за регулиране – 1055 млн. лв. Разликата се корени в големия обем пласменти под формата на депозити с къс матуритет в първокласни банки, както и частично в пласментите в държавни ценни книжа. Всяка експозиция бе обект на своевременно докладване и надзорно наблюдение.

В рамките на отчетния период общият за системата *rиск от кредити към икономически свързани лица* не предизвиква сериозно беспокойство. Нарушенията на ограниченията за такива вземания бяха малко на брой, и то само при несистемни банки. Надзорни опасения обаче пораждаше не докладваната от банките, а „скритата“ икономическа свързаност, за която имаше съмнения при няколко малки институции. Те бяха обект на надзорни проверки на място, които най-често установяваха случаи на свързаност, прикривани чрез непрозрачна акционерна структура, формирана предимно от оффшорен капитал.

Вложенята в дълготрайни активи заемаха 28.3% от капиталовата база на системата и останаха без значителна промяна. Неголеми отклонения от нормативните изисквания за размера на вложенята в ДМА се наблюдаваха при малък брой банки.

Най-голяма чувствителност банковата система показва по отношение на *лихвения риск*. Драстичният и траен спад на лихвите по пласменти в чужбина „сви“ средния системен марж само през последното тримесечие на 2001 г. от 4.25% на 3.35%. Очевидно за да запазят досегашните равнища на доходност, банките ще бъдат принудени да преструктурират активите си в посока към по-високорискови пласменти.

Валутният риск бе контролиран в рамките на максимално допустимите стойности. Нетната открита валутна позиция бе къса и представлява 6.8% от капиталовата база. Тя остана на равнищата от предходните две години – също къси, на стойност 5.1% за 2000 г. и 5.4% за 1999 г. Лекото покачване бе резултат от действието на две еднопосочни тенденции с различна динамика – прираст на собствения капитал от 1379 млн. лв. към края на 2000 г. на 1530 млн. лв. към края на отчетната и увеличаване на късата открита позиция от 74.6 млн. лв. на 104 млн. лв. Нямаше банки, които да са предприели валутен риск, поставящ под заплаха състоянието на капиталовата им позиция. Един-

ственото отклонение бе при една от малките банки в четвърта група, която бе обект на постоянно внимание от страна на банковия надзор.

Ликвидният рисък бе нисък при почти всички банки. Заслуга за това имаше не толкова умелият мениджмънт на ликвидните активи и пасиви, а в по-голяма степен продължаващата практика да се държат голямо количество високоликвидни, но недоходоносни активи. Предвидената да се въведе през 2002 г. Система за разплащания в реално време ще постави нови предизвикателства пред способностите на банковите мениджъри да управляват паричните си потоци, но едновременно с това ще им даде възможност да подобрят доходите си. Консервативният подход за поддържане на сигурност в банковите плащания намери изражение в коефициентите на *първична и вторична ликвидност*, чито стойности имаха стабилни нива – 13.5% и 25.5%. Източниците на ликвидност бяха адекватни на структурата на пасива и рисковия профил на институциите. Банките, кандидатствали за първични дилъри на държавни ценни книжа, поддържаха първична и вторична ликвидност, съобразена с изискванията на Министерството на финансите и Българската народна банка.

Покритието на привлечения ресурс с ликвидни активи в системата като цяло бе 25%. **Матуритетната структура на пасива** се запази устойчива и през наблюдавания период. Нетните кумултивни парични потоци бяха положителни за периода от 1 до 6 месеца при основните структуроопределящи банки, като само при някои от тях стойностите бяха отрицателни в период до един месец. Независимо от съществуващия при някои банки матуритетен дисбаланс те разполагаха с достатъчно ликвидни търгуеми активи, с които можеха при нужда бързо и без загуба да покрият наредени плащания. Банките с отрицателни нетни кумултивни потоци се наблюдаваха внимателно.

През 2001 г. финансовите институции поддържаха своите **задължителни минимални резерви** в съответствие с изискванията на Наредба № 21 на БНБ. Прегледът на структурата на активите и пасивите дава основание да се счита, че системата като цяло и отделните банки са поддържали добър потенциал на ликвидност. Положителен бе и фактът, че по-голямата част от привлечения ресурс в системата представляваше *основни депозити*³⁷ – 89%, срещу 11% неосновни³⁸ източници на финансиране. Тази констатация бе валидна за всички групи банки, независимо че бяха наблюдавани единични отклонения.

3. Дейност на банковия надзор през 2001 г.

Лицензиране и разрешения

През 2001 г. разрешения и сертификати бяха издавани във връзка с промените в капитала на някои банки, придобиване на акционерни участия, издаване на банкови карти, разкриване на клонове, промени в управителните органи и т. н.

От постъпилите две заявления за издаване на лицензия за извършване на банкова дейност по реда на чл. 11 от Закона за банките бяха издадени две разрешения. Бе учредена Прокредитбанк с основни акционери *Commerzbank AG, EBRD, IFC, Internationale Micro Investitionen AG и Deutsche Investitions- und Entwicklungsgesellschaft mbH* – всичките с по 20% участие. Новата банка възнамерява да насочи първоначално дейността си към относително свободната ниша за кредитиране на малки и средни предприятия. Второто разрешение бе издадено на ХФБ България – дъщерна банка на *Bank Austria AG*. В плановете на новата институция влиза и придобиването на работещия понастоящем клон на Хипоферайнсбанк – България³⁹ (влязло в сила от 1 април 2002 г.). Отказано бе искане за лиценз за извършване на банкова дейност на МТБ Еврокапитал АД.

³⁷ Депозити на НФИ + дългосрочни привлечени средства.

³⁸ Депозити в банки и други финансовые институции + краткосрочни привлечени средства.

³⁹ Извършената реорганизация е следствие на придобиването от страна на Байерише Хипоферайнсбанк АГ на 100% от капитала на Банк Австрия през 2001 г.

Издадени бяха 28 разрешения за придобиване на квалифицирани дялови участия по реда на чл. 19 от Закона за банките, 72 броя сертификати за квалификация и професионален опит в банковото дело по реда на чл. 9, ал. 2, както и редица други разрешения по реда на същия закон (касачещи откриване на клонове в чужбина, смяна на наименованието, издаване на банкови карти, разрешения по Наредба № 8 и т. н.).

Надзорни регулатии и счетоводна методология

През 2001 г. бяха направени нови промени и подобрения на надзорните регулатии за по-пълно прилагане от банките на принципите за разумна банкова дейност и за съответствие с международните стандарти и европейското право.

В *Наредба № 4* на БНБ за позициите на банките в чуждестранна валута бе отменена разпоредбата за валутните позиции на клон на чуждестранна банка, респективно лимитирането им. Бе коригиран и начинът за изчисляване на нетната открита валутна позиция като носител на валутен риск за банките. Намалени бяха и съществуващите лимити на откритите валутни позиции.

В *Наредба № 7* на БНБ за големите експозиции на банките бяха направени изменения с цел да се облекчи рестриктивният режим при оценка на концентрацията на рисък към отделен клиент или свързани лица. Измененията касаят краткосрочните междубанкови големи експозиции, както и отчитането, респективно регулирането на рисъка от експозиция на гарант, поел безусловно задължение да плати вместо кредитополучател на банката.

В *Наредба № 8* на БНБ за капиталовата адекватност на банките бяха намалени някои ограничения при оценката на кредитния рисък в банките. Допълнени и изменени бяха елементите на капиталовата база както във връзка с първичния капитал, така и по отношение на инвестициите, представляващи отбиви (намаления) от собствения капитал. Промените включват прецизиране при изчисляване на капиталовата база на индивидуална и консолидирана основа, както и включването на някои нови разпоредби, въвеждащи облекчения относно начина на отчитане на рисковия компонент на балансовите и задбалансовите позиции.

Изменена бе *Наредба № 9* на БНБ за оценка на рисковите експозиции и за формиране на провизии за покриване на риска от загуби, като се въведе изискване на банките да разполагат с достатъчно информация за финансовото състояние на дължниците, по-изчерпателно описание на общите изисквания на класификационните групи, както и допълнения относно надзорните изисквания за прекласифициране на рисковите експозиции за преструктурирани кредити. Бе допълнена и разпоредбата за безрисковите обезпечения, които се приемат за нетиране на рискови експозиции. Застрахователните полици, склучени за сметка на държавата по Закона за експортното застраховане, вече дават на банките възможност да отпускат кредити за износ на стоки и услуги, при които Държавната агенция за експортно застраховане покрива политически риски.

Приета бе *нова Наредба № 17* на БНБ за установяване размера на вложението на банките по чл. 30 от Закона за банките (ДВ, бр. 19 от 2 март 2001 г.). С нея се определя обхватът на вложението на банките в дълготрайни материали и финансови активи, тяхното отчитане и регулиране спрямо капиталовата база с цел предпазване на капитала на банките от рисък от прекомерно инвестиране в нисколиквидни и недоходоносни активи.

Наред с горните изменения продължи работата по актуализиране на сметкоплана на ТБ и изготвяне на нов Наръчник по банково счетоводство. Разработени бяха правила и указания за счетоводно отчитане на някои банкови сделки.

Дистанционен надзор и анализи

През 2001 г. дирекция „Дистанционен надзор и анализи“ работи по прилагане и усъвършенстване на методите на рисково базирания подход при изготвянето на аналитичните доклади за състоянието на търговските банки. Внимателно се наблюдаваха и анализираха финансовите показатели на банките и техните промени, като въз основа на това се присъждаха редовни тримесечни рейтинги по CAEL. Продължи и работата по усъвършенстване и по-нататъшно оптимизиране на Системата за ранно предупреждение.

Основните приоритети в работата на дирекцията бяха съсредоточени в:

- разработване на надзорен модел за анализ на риска с цел по-нататъшно развитие на рисковоориентирирания подход; на негова база се оптимизираха месечните и тримесечните аналитични прегледи за състоянието на търговските банки и системата като цяло;
- усъвършенстване на изготвяните от дирекцията статистически продукти с оглед прецизно приложение на изискванията за прозрачност на банковата дейност в страната;
- постигане на по-голяма степен на съгласуваност в рамките на надзорния цикъл с дирекция „Инспекции“ както на етап подготовка на инспекциите на място, така и чрез участие на отговорните инспектори от дирекцията в самите инспекции;
- оказване на максимално съдействие при подготовката и реализацията на проекта FSAP от страна на МВФ и Световната банка за оценка нивото на развитие и стабилността на финансовия сектор в България.

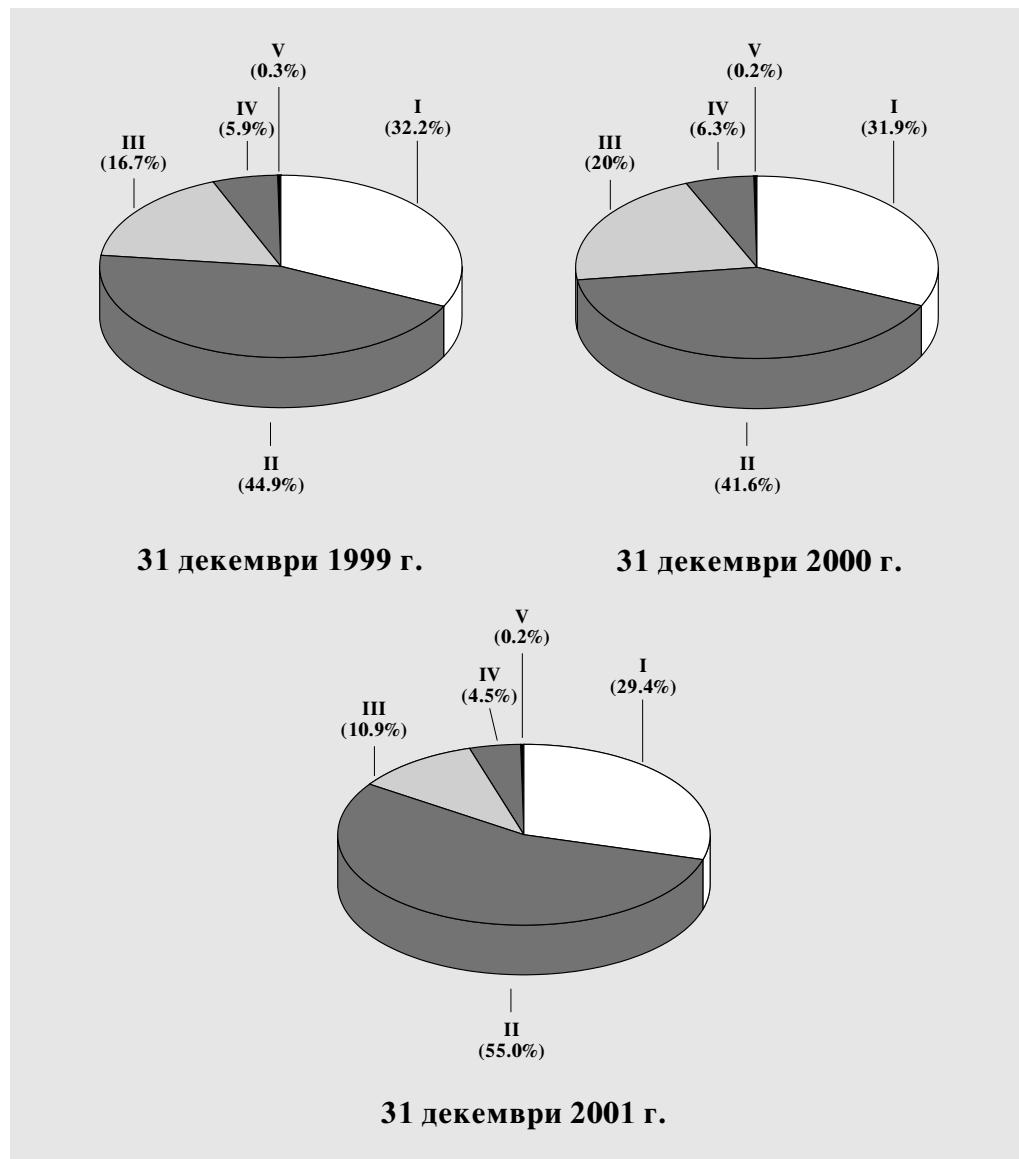
Надзор на място (инспекции)

В работата си през 2001 г. дирекция „Инспекции“ прилагаше стриктно стандартизираните процедури за инспекции на място. След завършване на проверките се присъждаха надзорни рейтинги на база комплексната система CAMELS/AIM за оценка на банките. Съвместно с дирекция „Дистанционен надзор и анализи“ бе постигнат по-добър синхрон в действията при осъществяване на цялостен надзорен цикъл, основан на рисково базирания подход за оценка на банките по системата CAMELS/CAEL. Заедно с дирекция „Надзорна администрация“ бяха предложени и предприети изправителни надзорни препоръки и мерки към банките за нарушения и пропуски, установени от надзорните инспекции.

През годината бяха извършени 19 пълни надзорни инспекции съгласно изгответия годишен график, в това число петнадесет банки и четири клона на чуждестранни банки. В резултат няколко банки получиха по-висок рейтинг, отразяващ подобреното управление и контрол на произтичащите от дейността на банките рискове, изпълнението на предписаните от банков надзор оздравителни мерки от предходните инспекции, спазването на банковото законодателство и вътрешните банкови правила.

Въпреки нарастващото обема на банковите активи намаляха констатациите за необходимостта от прекласифициране на рискови експозиции в по-рискови групи и заделяне на допълнителни провизии. Това се дължеше на подобряване дейността на банките при идентифициране, оценка, управление и контрол на кредитния риск, в резултат на което намаляха и загубите на банките.

РЕЙТИНГИ CAMELS/AIM В БАНКОВИЯ СЕКТОР НА БАЗА ОБЕМ НА АКТИВИТЕ

Източник: БНБ.

В някои банки, които имат незначителен дял в банковата система, бяха установени нарушения, представляващи голяма концентрация на рискови експозиции към едно лице. В някои от случаите те не бяха съобразени с рисковия профил на тези финансови институции и бяха в противоречие с разумната банкова практика. Също така бяха установени пропуски при набавянето на необходимата финансова и друга информация за дължниците, не се изследваха всички аспекти и рискове от дейността им, които рефлектират пряко върху възможностите им за погасяване на кредитите. Наблюдаваше се практика да се разрешават кредити на фирми, средствата от които се използват за погасяване на стари кредити към същата или към други банки. Това по същество представлява заобикаляне на необходимите в такива случаи преструктуриране и класифициране на проблемни вземания. Отпускаха се и кредити, чийто погасителни планове не са съобразени с целите и възможностите на кредитополучателите. Немалък дял от съучастията и другите активи не са преоценявани от момента на придобиването им както поради липса на пазарни цени, така и поради отсъствието на разработени методи за оценката им. Това излагаше банките на допълнителен риск от загуби. Нерядко процедури, по реализацията на обезпечения, признати за безрискови, се оказваха бав-

ни и трудни и поставяха под съмнение правилността на преценките на банките за такива обезпечения като безрискови и бързопродаващи.

Като цяло размерът на собствения капитал съответстваше на обема на дейността и рисковия профил на банките. Отрицателно явление при някои финансови институции бе съчетаването на малки приходи от основна дейност, които са основните вътрешни източници за растеж на капитала, с високи разходи за издръжка и провизии. В отделни случаи представянето на банките бе силно зависимо от реализирани извънредни приходи или пък липсваща цялостна стратегия за капиталово укрепване на фона на разрастване на дейността, изпреварваща с пъти темповете на растеж на капитала. Възможно е някои банки да понесат загуби след приключване на водени срещу тях съдебни дела, което ще окаже допълнителен натиск върху капиталовата им база.

Тревожен проблем при няколко финансови институции остана непрозрачният акционерен капитал – собственост на дружества, регистрирани в офшорни зони. Законовият регламент, позволяващ придобиването до 10% от капитала на търговска банка, без да е необходимо разрешение от БНБ, дава възможност с няколко привидно несвързани дружества с малки дялове да се упражнява контрол върху поведението и дейността на банките. Важността на проблема стана причина той да намери място в споразуменията с международните финансови институции. Във връзка с това централната банка започна работа по специални текстове в Закона за банките, които да подобрат прозрачността на акционерния капитал.

И през изминалата година в редица банки се извършиха организационни промени с цел подобряване ефективността на работата и вътрешния контрол. Допълнени и променени бяха вътрешни нормативни актове, свързани с въвеждането на нови банкови продукти, оценката на пазарни рискове, кадровата политика, информационното обслужване и др. Въпреки това разрастването на някои дейности изпреварващо изготвянето на съпътстващите ги вътрешни правила. Най-съществените надзорни препоръки към управителните органи на банките бяха свързани с недостатъчно ефективните системи за оценка на банковите рискове и високите разходи за издръжка на дейността. В част от институциите липсваха бюджет за дейността и план за печалбата. Поддържаха се слабонадеждни системи за осигуряване на управлението с необходимата информация. В някои случаи са били извършени нарушения на банковото законодателство и вътрешните правила и само частично са изпълнени предписаните надзорни мерки.

Във връзка с изискванията на надзора на място бяха разработени и добавени процедури за оценка на обезпечеността и работата на информационните технологии в банките и чуждестранните клонове. Наред с това бяха актуализирани редица надзорни процедури, за да отговорят на настъпилите изменения в банковото законодателство и наредбите по прилагането му.

Специален надзор

През 2001 г. бяха извършени целеви надзорни инспекции в 30 търговски банки и 27 финансови къщи.

В **търговските банки** проверките имаха за цел да установят дали се спазват разпоредбите на Валутния закон, Закона за мерките срещу изпиране на пари и Закона за гарантиране на влоговете в банките. Повечето констатирани пропуски бяха свързани с:

- търговията на фючърси и опции с валута и ценни книжа от името на банката, както и за сметка на клиенти;
- изпълнението на валутни преводи по нареждане на местни и чуждестранни юридически и физически лица – отделни банки не са разработили детайлни вътрешни правила за преводите към чужбина в съответствие с указанията на БНБ по прилагането на Наредба № 28 на БНБ, поради което предоставяната от тях информация за платежния баланс на страната в някои случаи бе непълна и неточна;

- неспазване на изискванията на Наредба № 27 на БНБ за регистрация на финансни кредити между местни и чуждестранни лица;
- неприлагане разпоредбите на Закона за мерките срещу изпирането на пари, както и на правилника за приложението му в частта им за представяне на декларация за произход на средствата – предмет на банкова операция;
- некоректно определяне на годишната премийна вноска във Фонда за гарантиране на влоговете в банките.

Във връзка с констатациите бяха изгответи доклади до ръководствата на банките с препоръки за отстраняване на констатирани пропуски. Съвместно с Министерството на финансите и управление „Фискални услуги“ на БНБ бяха извършени проверки по прилагането на Наредба № 5 на БНБ относно дейността на банките като първични дилъри. Изгответи бяха констативни протоколи с предложения във връзка с водените регистри на държавните ценни книжа на банките.

В някои банки бяха констатирани пропуски по прилагане на Наредба № 3 на БНБ за плащанията, за което до техните ръководства се изгответи препоръки и се определиха срокове за отстраняване на допуснатите пропуски.

По спазване разпоредбите на Търговския закон във връзка с осребряване имуществото на банки в несъстоятелност бе проверена дейността на синдициите на две банки, като констатациите бяха отразени в констативни протоколи, които бяха предадени на компетентните следствени и съдебни органи.

В *небанковите финансови институции* бяха извършени проверки във връзка със Закона за кооперациите и сигнали за осъществяване на влогово-кредитна дейност. За установените нарушения бе уведомена Софийска градска прокуратура.

По документи и на място бяха проверени небанкови финансови институции, кандидатстващи за издаване на разрешение (лицензия) за извършване на сделки с чуждестранна валута съгласно Наредба № 26 за сделките на финансовите къщи с чуждестранна валута. Проведени бяха проверки и във финансовите къщи, които извършват такива сделки.

Дирекция „Специален надзор“ извърши съвместни проверки с други управления на БНБ, с Министерството на финансите, ДКЦК, Агенция „Бюро за финансово разузнаване“, Фонда за гарантиране на влоговете в банките. С тези и други ведомства в процеса на работа бе осъществяван необходимият обмен на информация.

Надзорна администрация

Бяха наложени 26 надзорни мерки спрямо 24 търговски банки. Най-често нарушавани бяха лимитите за големите експозиции, за вложенията на банките в дълготрайни материални и финансови активи, както и за т. нар. „вътрешни“ кредити. Основен повод за прилагане на задължителни и препоръчителни надзорни мерки бяха нарушения, констатирани в хода на надзорните инспекции. През отчетния период не възникнаха основания за прилагане на най-тежките мерки, като отнемане на лицензия или назначаване на квестор. Образуваните през годината административнонаказателни производства по повод нарушения на банки завършиха с имуществени санкции, писмени предупреждения или други по-леки надзорни мерки.

Бяха изискани становища от банки по над 100 жалби на техни клиенти и въз основа на отговорите от банките жалбоподателите бяха уведомени за възможностите за защита на техните права. В отделни случаи в резултат на проверките банките бяха задължени да предприемат мерки за отстраняване на допуснати в ущърб на клиентите им нарушения.

Банки, обявени в несъстоятелност и ликвидация

През 2001 г. в рамките на ограничените си правомощия централната банка следеше и контролираше процеса на ликвидация на банките в несъстоятелност. Една от затворените финансови институции бе придобита от действаща банка, а активите на други две бяха прехвърлени на Агенцията за държавни вземания. Така след приемането на § 46 от Преходните и заклю-

чителни разпоредби на Закона за банките през 1999 г. тя придоби активите на общо 5 банки. Паралелно с това активите на една финансова институция бяха продадени без запазване на дейността ѝ, а други две бяха придобити от действащи търговски банки. В резултат на тези действия процесът на несъстоятелност и ликвидация продължава при 10 от първоначално 19 затворени банки.

Програма за оценка на финансия сектор (ПОФС)

През годината финансовият сектор в България бе тестван по нова програма, разработена съвместно от МВФ и Световната банка (СБ). „Програмата за оценка на финансия сектор“ (Financial Sector Assessment Program – FSAP) представлява набор от въпросници и критерии за степента на развитие на сектора, за ефективността на надзора, наличието и степента на системния рисък, прозрачността на надзорните мерки и политика. Всъщност за първи път банковият сектор бе оценен още през 1999 г. Вторият преглед през 2001 г. бе основан на по-модерната нова програма, която обхваща целия финансов сектор. България е сред първите 20 страни в света, преминали през независимия процес на оценка от страна на МВФ и СБ.

Съгласно оценката по ПОФС в условията на продължаващо преструктуриране на реалния сектор и конкурентно обусловено свиване на маржовете банките в България увеличават своите кредитни портфели. В контекста на тези тенденции и произтичащото от това нарастване на рисковете надзорът на банковата система се оценява като много добър и ефективен. Постигната е висока степен на съответствие с Основните принципи за ефективен банков надзор и значимостта на дадения регулятор в практиката. На база критериите в надзорната методология на Базелския комитет по банков надзор България прилага 17 принципа изцяло, 7 – в широк смисъл и един не се прилага по същество (страничният рисък). Политиката и мерките на банковия надзор кореспондират и с Кодекса за добрата практика на прозрачност в паричната и финансовата политика, също високо оценени от МВФ и СБ.

Съгласно ПОФС банките като цяло се оценяват като висококапитализирани, умерено рентабилни и все още проявяващи слаба склонност към рисък в дейността си. Проведените стрестестове показваха, че българската банковата система е свръхустойчива по отношение на валутния и лихвения рисък и в по-малка степен – на кредитния. Нарастването на рисковия компонент в банковите портфели предполага обаче политика на догонване и мерки за подобряване на правната рамка и съдебната практика за защита на кредиторите, за подобряване на корпоративното управление и прозрачността.

Във връзка с дадената от мисията на МВФ и СБ оценка бяха отправени препоръки за промени в надзорните изисквания, насочени към поддържане и предоставяне от банките на пълна информация за собствеността и структурата на капитала, както и свързаност с клиенти и кредитополучатели, особено за произхода на капитали от зони с офшорна юрисдикция. Другата важна препоръка на мисията е свързана с нарастващата вероятност от изтласкване на малките банки от пазара вследствие на повишаващата се конкуренция на българския банков пазар и предстоящото присъединяване на страната към Европейския съюз. В тази връзка България следва да предприеме промени в законодателството за банковата несъстоятелност, които да защитят по-добре вложителите и другите кредитори на банките чрез едно по-добро и ефективно управление на масата на несъстоятелността.

VI. Евроинтеграция и международнa дейност

1. Международна дейност

Европейска интеграция

Присъединяването към Европейския съюз е един от основните приоритети на страната. Деклариралото от правителството през 2001 г. намерение за ускоряване на преговорите за членство рефлектира върху дейността на централната банка по въвеждане на хармонизирани с европейските стандарти правила за работа и регулиране на банковия сектор. В процеса на преговорите беше извършена значителна аналитична работа и бяха изгответи редица документи, отчитащи препоръките на Европейската комисия от Редовен доклад 2000. Усилията на БНБ бяха насочени към изпълнение на приоритетните мерки, залегнали в актуализираната Национална програма за приемане достиженията на правото на Европейския съюз в следните направления: подобряване функционирането на стабилен банков сектор, по-нататъшна либерализация на движение на капитали, развитие на платежни системи и регулатации, хармонизиране на статистиката на платежния баланс, на паричната и банковата статистика и на банковото счетоводство в съответствие с правната рамка на Европейския съюз. Особено внимание беше обрънато на готовността на банковата система в борбата срещу изпирането на мръсни пари.

Централната банка разполага с възможности за активна намеса в правен и административно-приложен аспект при реализиране на приоритетите и мерките, свързани с интеграционните процеси. На БНБ са делегирани права за издаване на наредби по прилагане на закони в области от нейна компетентност. Банката е водеща в изработването на проектозакони в съответните области. Изключително внимание се обръща на прилагането на приетото законодателство, изграждането на необходимата административна структура и подготовката на висококвалифицирани кадри.

През изтеклата година БНБ продължи работата си по въвеждане на техническите изисквания и стандарти на Европейската централна банка като подготовка за бъдещото членство в Европейската система на централните банки.

Две години след откриването на преговорите за членство страната ни е внесла в Междуправителствената конференция по присъединяването на Република България към Европейския съюз преговорни позиции по всички 29 глави. Към края на 2001 г. за преговори са открыти 27 глави и предварително са закрити 14 глави, включително 3 от главите, в преговорите по които БНБ е ангажирана – „Статистика“ (20.XI.2000 г.), „Свободно движение на капитали“ (27.VII.2001 г.), „Свободно предоставяне на услуги“ (28.XI.2001 г.). Очаква се глава XI „Икономически и паричен съюз“ да бъде открита по време на испанското председателство.⁴⁰ Намерението на българската страна е преговорите по всички глави да приключат към края на 2004 г. и България да стане пълноправен член на Европейския съюз в началото на 2007 г.

В Редовния доклад за напредъка на България в подготовката ѝ за членство в ЕС от 2001 г. се дава положителна оценка на постигнатата хармонизация на българското финансово и банково законодателство с правото на ЕС в областта на свободното предоставяне на услуги и свободното движение на ка-

⁴⁰ Преговорите по глава XI „Икономически и паричен съюз“ са открыти на Междуправителствената конференция на 21 март 2002 г.

питали. Положително е оценен и стриктният надзор на банковия сектор и показателите за банковата система. В доклада се обръща внимание на необходимостта от подобряване на финансовото посредничество и въвеждане в експлоатация на система за брутен сътълмент в реално време.

Оценката на Европейската комисия е резултат от усилената работа на институциите, ангажирани във финансия сектор, включително на централната банка. Изминалата 2001 г. се характеризираше с интензивни преговори във финансова област. На 27 юли 2001 г. България и ЕС затвориха преговорна глава IV „Свободно движение на капитали“. Експерти от БНБ участваха в работата на разширения състав за преговори. Република България е изпълнила своите задължения в областта на движението на капитали съгласно част V, глава I от Европейското споразумение за асоцииране между Европейските общности и техните страни членки, от една страна, и Република България, от друга страна. С влизането в сила на Валутния закон на 1 януари 2000 г. бе постигната по-нататъшна либерализация на сделките по капиталовата сметка на платежния баланс, включително и на тези, свързани с инвестиции на български компании и граждани извън страната. Движението на капитали е свободно във всичките му форми с изключение на правото на придобиване на земя от чужденци. Създадената в края на 2001 г. работна група за ревизиране на Валутния закон цели привеждането му в пълно съответствие с *acquis*. Специален акцент се поставя върху създаването и функционирането на ефективна отчетна статистическа система на капиталовите потоци за нуждите на статистиката на платежния баланс. Съвместната позиция на Република България и ЕС е, че към датата на присъединяване към ЕС България ще осъществи пълна либерализация на движението на капитали в областта на валутния режим и плащанията и прилагане на изискванията във връзка с мерките срещу изпирането на пари.

Централната банка е отговорна за създаване и поддържане на надеждни платежни механизми и платежни инструменти. Стабилността и сигурността на платежната система рефлектира върху стабилността на финансите и банковите пазари. През 2001 г. продължи работата на БНБ по въвеждане на европейските изисквания в областта на платежните и сътълмент системите и трансграничните плащания. През април експерти от банката направиха работна визита в Европейската комисия. С представители на Главна дирекция „Вътрешен пазар“ бяха дискутирани въпроси, свързани с въвеждане на директивите в областта на платежните и сътълмент системите в българското право.

Беше изгotten проект на Наредба за изискванията към банките при извършване на трансгранични преводи (Директива 97/5/ЕС), която се очаква да бъде приета през 2002 г. В процес на разработване е проектът за платежна система за брутен сътълмент в реално време, съобразен с основните базелски принципи на функциониране на системно важните платежни системи, както и с принципите, възприети от Европейската централна банка за страните в еврозоната. Паралелно с напредване на работата по изграждане на системата се изготвя и нейната правна рамка при отчитане на Европейската директива за окончателност на сътълмента при безналичните плащания.

Съществуването на сигурен банков сектор, съчетан с макроикономическата стабилност, създава условия за поддържане на икономическия растеж и подобряване конкурентоспособността на българската икономика предвид включването в единния европейски пазар. Наличието на правна рамка, изградена в съответствие с международните принципи за ефективен банков надзор и банковите директиви на Европейския съюз, е необходимо условие за членство в Европейския съюз. Високата степен на съответствие на българското банково законодателство с европейското е отчетена в Редовен доклад 2000 на ЕК. Условията и редът за издаване на разрешения за извършване на банкова дейност в България се отнасят без ограничения и дискриминация както за българските банки, така и за дъщерните дружества и клоновете на чуждестранни банки, извършващи банкова дейност на територията на страната.

Принципите за разумен надзор по отношение на собствените средства, платежоспособността и големите експозиции, както и надзорът на консолидирана основа се прилагат в българското законодателство чрез Закона за банките и наредбите по прилагането му. Основен акцент през 2001 г., свързан с отварянето на преговорна глава III „Свободно предоставяне на услуги“, централната банка постави върху усъвършенстването на законодателството и ефективното му прилагане.

БНБ играе ключова роля при въвеждането на законодателството и неговото прилагане в областта на преговорна глава „Икономически и паричен съюз“ и при определяне на паричната и валутната политика на страната. Предизвикателство пред централната банка е разработването на надеждни механизми за плавен преход от механизма на паричен съвет (въведен през 1997 г.) към пълноправно членство в Европейската система на централните банки и приемането на еврото в рамките на еврозоната. Поддържането на системата на паричен съвет е значим фактор за осигуряване на макроикономическа и финансова стабилност в страната и на доверие в банковия сектор и централната банка. Стабилната националната валута допринася за поддържането на ценова стабилност, което е основна цел и на паричната политика на Европейската централна банка. Отчитайки тези фактори, в преговорната си позиция по глава „Икономически и паричен съюз“ България подчертава намерението да запази паричния съвет до членството в ЕС и в еврозоната. Поддържането на системата на паричен съвет след присъединяването към ЕС в рамките на ERMII се разглежда като едностраничен ангажимент на БНБ за поддържането на фиксиран към еврото курс на лева.

Освен в процеса на преговори БНБ е включена и в инициативите на Европейската централна банка за подготовка на националните централни банки на страните – кандидатки за членство в Европейската система на централните банки. Методологията за събирането и обработването на данни за целите на статистиката на платежния баланс, общата макроикономическа статистика, финансовата и банковата статистика е един от акцентите в процеса на преговорите. България следва да възприеме и прилага принципите на статистическа отчетност, изработени от Евростат и Европейската централна банка. БНБ счита, че ускоряването на този процес е съществен принос на банката в преговорите за членство. През 2001 г. експерти от БНБ взеха участие в традиционните срещи на Евростат и на ЕЦБ по проблемите на статистиката. Нейни експерти участваха в проект на ЕЦБ за изготвяне на Описание на методологиите на страните кандидатки по статистика на платежния баланс. Отчетът е публикуван на Интернет страницата на ЕЦБ.

БНБ участва пряко в подготовката на позициите за откриване на преговорите по всички преговорни глави от компетентността на банката, както и изготвя материали и становища за редовния доклад на Европейската комисия и Националната програма за приемане достиженията на правото на Европейския съюз.

2. Взаимоотношения с международни финансови институции

Програма за оценка на финансовия сектор

През 2001 г. България беше включена в програма на МВФ и Световната банка (СБ) за оценка на финансия сектор (Financial Sector Assessment Program – FSAP). Програмата е част от комплексните мерки на международните финансови институции за подобряване на финансата стабилност в международен аспект, както и на страните членки в контекста на засиленото международно сътрудничество за предотвратяване на финансови кризи. Извършен бе детайлрен анализ на банковия и застрахователния сектор, капиталовите пазари, функционирането на централната банка като кредитор от последна инстанция, развитието на платежните системи, гарантиралето на вло-

говете в банките, функционирането на междубанковия пазар. Беше направена оценка на устойчивостта на финансовата система на вътрешни и външни шокове, както и приноса на финансия сектор за икономическия растеж и развитие.

Програмата включва също оценка на съответствието с международните правила и стандарти (Observance of Standards and Codes) в областта на банковото дело, застраховането, пазара на ценни книжа, платежните системи и прозрачността на паричната и фискална политика.

Предварителният доклад беше изгответен през ноември. В него се дава висока оценка на устойчивостта на банковия сектор на валутен, лихвен и кредитен риск, както и на банковия надзор. Оценката за прозрачността на паричната и финансова политика, разпространяването на статистическа информация и съответствието на практиката на българския банков надзор с Базелските принципи представляват актуализиран вариант на публикувания през 2000 г. Доклад за България.

Международен валутен фонд

Взаимоотношенията между МВФ и България като негов член се базират на чл. IV от Устава на фонда за икономически консултации и на тригодишното споразумение за финансово сътрудничество. През 2001 г. България беше посетена от няколко редовни и технически мисии на МВФ. Бяха проведени консултации на експерти на фонда с представители на БНБ в областта на банковия надзор, въвеждането на Единната бюджетна сметка, развитието на платежната система.

През юни 2001 г. приключи тригодишното Разширено споразумение (EFF) между Република България и Международния валутен фонд. По споразумението бяха предоставени предвидените 12 транша на обща сума 627 620 000 СПТ. През есента на 2001 г. бяха проведени консултации по възможностите за сключване на ново споразумение за финансова подкрепа на страната.

Техническа помощ и сътрудничество

През декември 2001 г. е подписан финансов меморандум между Република България и Европейската комисия за програма PHARE 2001. В тази програма БНБ участва с проект „Укрепване институционалния капацитет на централната банка“, който ще продължи 2 години и ще бъде осъществен под формата на *twinning* с френската и холандската централна банка. Изборът на партньор се проведе в София през септември 2001 г. На срещата консорциум от френската и холандската централни банки (водеща страна в консорциума е Френската централна банка) представи своето предложение, което бе одобрено от БНБ. През декември 2001 г. беше назначен Комитет по управление на проекта на БНБ със задача да дава насоки и осъществява контрол по изпълнението му. От българска страна координирането на тунингпроекта се извършва от дирекция „Международни отношения и европейска интеграция“.

Общата стойност на проекта възлиза на 1 400 000 евро, от които 300 000 евро ще бъдат използвани за оборудване и софтуер. Основните цели, залегнали в проекта, са:

- постигане на пълно хармонизиране на българското законодателство с правото на ЕС и изискванията на ЕЦБ в областта на банковия надзор, счетоводството и платежните системи;
- покриване стандартите и правилата на ЕЦБ и Евростат в областта на паричната статистика, статистиката на платежния баланс, вътрешния контрол, управлението на риска;
- подготовка на БНБ и банковия сектор за плавно присъединяване към ЕС и интегриране на българския банков сектор във финансовата система на ЕС;
- усъвършенстване организацията и функционирането на БНБ;
- повишаване квалификацията на служителите на БНБ.

Основните форми на сътрудничество в рамките на Договора за туининг включват експертни срещи, изготвяне на експертни оценки, изработване на наръчници. Предвижда се и организирането на семинари в централните банки на Франция, Холандия и България с оглед запознаване служителите на БНБ с европейската практика на централните банки. В краткосрочен и средносрочен план туинингпроектът ще спомогне за изпълнение на основните приоритети на Националната програма, свързани с укрепване на банковия надзор, с подобряване на системата за отчитане на капиталовите потоци и подобряване на платежната система. Проектът ще подпомогне изготвянето и прилагането на средносрочна стратегия за институционалното изграждане на централната банка с оглед бъдещото членство в ЕСЦБ. Очаква се най-късно до септември 2002 г. Договорът за туининг да бъде подписан и проектът да стапира.

3. Взаимоотношения с централни банки

Взаимоотношенията с централните банки на страни – членки на ЕС, и страните – кандидатки за членство, са акцент във взаимоотношенията на БНБ с централни банки на други държави. Представители на БНБ участваха в редица семинари и срещи, организирани от централните банки на страните – членки в ЕС, на които в двустранни и многострани дискусии са обсъждани различни аспекти от процеса на присъединяване към ЕС. На база проведените през 2001 г. семинари, конференции и двустранни срещи БНБ задълбочи взаимоотношенията си с централните банки на страните – кандидатки за членство в ЕС, с Европейската централна банка и с централните банки на страните – членки на ЕС.

Съвместно със *Center for Central Banking Studies, Bank of England* и с Полската централна банка през март 2001 г. служители на БНБ участваха в семинар на тема „Проблеми на монетарната политика в страните от ЦИЕ“. Основните теми в семинара бяха: инструменти на паричната политика, прогнозиране и реакция спрямо ликвидността в банковата система, развитие на вторичните пазари.

В периода от септември до ноември 2001 г. служител на БНБ участва в изследователски проект, организиран от *Center for Central Banking Studies, Bank of England*. Участието в проекта включва разработването на изследване по проблемите на валутните курсове. От българска страна бе представена тема относно оценката на равновесен валутен курс за страните с паричен съвет.

През октомври 2001 г. служители на БНБ участваха в семинар на тема „Операции в съвременния контролен отдел“, организиран от Холандската национална банка. Участниците са запознати с процедурите по въвеждане на единната европейска валута и мерките, които Холандската национална банка предприема преди въвеждането, както и процедурите по изтеглянето от обращение на местната валута. Представена е била и новата автоматизирана система за контрол, холандската платежна система TOP-TARGET и работата и контролът на фронт- и бекофиса.

Предвид предстоящото въвеждане на система за брутен сетьлмент в реално време през първото полугодие експерти на БНБ осъществиха работни посещения в централни банки, които успешно са въвели такива системи, с цел обмен на информация и опит.

През ноември 2001 г. в *Banca d'Italia* бе проведен семинар на тема „Платежни системи и финансови пазари“. В семинара взеха участие представители на 22 държави. Основният панел от лекции е на *Banca d'Italia*, но има и представления от страна на централните банки на Турция, Унгария, Хърватска, както и на Световната банка и Банката за международни разплащания, Базел.

През ноември 2001 г. управление „Емисионно“ на БНБ бе домакин на регионалния семинар „Централните банки – управление на активи“. Семинарът бе организиран съвместно с Банката за международни разплащания, Базел. В него взеха участие представители на 14 страни. Сред основните цели в семинара изпъкват: ускоряване процеса на конвергенция между методиката и начина на управление на активи в страните от Централна и Източна Европа и в развитите индустриални държави, мотивиране на централните банки регулярно да обменят идеи по темата за управление на активи.

Експерти от БНБ взеха участие в семинарите, организирани от МВФ, Европейската комисия, Банката за международни разплащания, централните банки на страните от Европейския съюз. Наред с това бе продължено традиционното сътрудничество с *Joint Vienna Institute* на МВФ и Австрийската централна банка, като в широкия обсег от лекционни теми влязоха курсове относно присъединяването към Икономическия и паричен съюз, банковия надзор и финансовите пазари. Традиционното сътрудничество с Френската централна банка намери място в курсове по организация и методология на банковия надзор и правните аспекти в централнобанковата дейност.

VII. Финансови отчети на БНБ

1. Годишен счетоводен отчет

Доклад на независимия одитор до Управителния съвет на БНБ

Ние извършихме одит на счетоводния баланс на Българската народна банка към 31 декември 2001 г., както и отнасящите се към него отчет за приходите и разходите и отчет за паричния поток за годината, приключваща към тази дата. Отговорността за изготвянето на тези финансови отчети се носи от Управителния съвет. Нашата отговорност се свежда до изразяване на одиторско мнение, основаващо се на извършения от нас одит.

Ние извършихме одита в съответствие с Международните одиторски стандарти, публикувани от Международната федерация на счетоводителите. Съгласно изискванията на тези стандарти ние следва да планираме и извършим одита така, че да получим достатъчно доказателства за това, че финансовият отчет не съдържа съществени неточности. Одитът включва проверка на базата на извършени тестове за обоснованост на сумите и оповестяванията, представени във финансовите отчети. Той също така включва оценка на прилаганите счетоводни принципи и съществените преценки, направени от ръководството, както и оценка на цялостното представяне на финансовите отчети. Смятаме, че извършеният от нас одит ни дава достатъчно основание за изразяване на одиторско мнение.

Нашето мнение е, че финансовите отчети дават вярна и честна представа за финансовото състояние на Българската народна банка към 31 декември 2001 г., както и за реализирания резултат от дейността и промяната в паричните потоци за годината, приключваща на тази дата, и са изгответи в съответствие с Международните счетоводни стандарти, приети от Съвета по Международни счетоводни стандарти.

KPMG Audit Plc

КПМГ
Дипломирани експерт-
счетоводители
Лондон
19 април 2002 г.

KPMG България

КПМГ България ООД
Дипломирани експерт-
счетоводители
София
19 април 2002 г.

Изложение на отговорностите на Управителния съвет на Българската народна банка

Законът за Българската народна банка изисква Управителният съвет на Българската народна банка да изготвя финансови отчети, представящи финансовото състояние на Българската народна банка и печалбите и загубите за периода.

Финансовите отчети, изгответи от Българската народна банка, се основават на счетоводните принципи, одобрени от Управителния съвет, които са в съответствие с Международните счетоводни стандарти.

Управителният съвет на Българската народна банка носи отговорност за воденето на точни регистри, които да отразяват достоверно и по всяко време финансовото състояние на Българската народна банка. Той носи обща отговорност за предприемането на мерки за опазване активите на Българската народна банка, за предотвратяването или разкриването на злоупотреби или други нередности.

Светослав Гаврийски
Управител на БНБ

**Баланс
на Българската народна банка
към 31 декември 2001 г.**

	Приложения	2001 г.	2000 г.	
		хил. лв.	хил. лв.	
преизчислен				
АКТИВИ				
Парични средства и предоставени депозити в чуждестранна валута	9	1 679 746	1 955 778	
Злато и други благородни метали	10	882 346	824 522	
Ценни книжа	11	5 540 093	4 759 284	
Инвестиции и квота в МВФ	13	1 786 689	1 756 047	
Вземания от правителството на Република България	12	2 314 570	2 560 928	
Дълготрайни активи	14	111 977	141 395	
Други активи	15	27 289	28 494	
Общо активи		12 342 710	12 026 448	
ПАСИВИ				
Банкноти и монети в обращение	20	3 262 881	2 504 693	
Задължения към банки и други финансови институции	16	780 744	515 938	
Задължения към държавни институции и други задължения	17	2 764 935	3 293 839	
Задължения към МВФ по квотата за участие	18	1 692 597	1 659 202	
Кредити от общите фондове на МВФ	19	2 461 240	2 780 702	
Начисления и други пасиви	21	6 668	7 938	
Общо пасиви		10 969 065	10 762 312	
КАПИТАЛ И РЕЗЕРВИ				
Капитал	22	20 000	20 000	
Резерви	23	1 353 645	1 244 136	
Общо капитал и резерви		1 373 645	1 264 136	
Общо пасиви, капитал и резерви		12 342 710	12 026 448	

Приложението на страници 118 – 134 представляват неразделна част от финансовите отчети.

На свое заседние на 18 април 2002 г. УС на БНБ одобри финансовите отчети на БНБ за 2001 г.

Светослав Гаврийски
Управител на БНБ

Отчет за приходите и разходите

	Приложения	2001 г.		2000 г.	
		хил. лв.	хил. лв.	хил. лв.	хил. лв.
преизчислен					
Приходи от лихви и аналогични приходи	5	267 929		226 734	
Разходи за лихви и аналогични разходи	5	(47 403)		(25 800)	
Нетни приходи от лихви		220 526		200 934	
Приходи от такси и комисиони		1 769		1 859	
Разходи за такси и комисиони		(1 650)		(724)	
Нетни приходи от такси и комисиони		119		1 135	
Нетни приходи от търговски операции	6	121 793		79 058	
Други приходи от дейността	7	16 466		54 489	
Общо приходи от дейността		358 904		335 616	
Административни разходи	8	(43 511)		(42 038)	
Нетни приходи от дейността		315 393		293 578	
Разпределение в специален резерв		(81 883)		(52 822)	
Нетни приходи след разпределение към специален резерв		233 510		240 756	
Отнасяне и разпределение в резерви					
Предвидена вноска към държавния бюджет		(172 798)		(178 159)	
Разпределение към други резерви		(60 712)		(62 597)	

Отчетът за приходите и разходите следва да се разглежда заедно с приложениета към него, представляващи неразделна част от финансовите отчети, представени на страници 118 – 134.

Отчет за признатите печалби и загуби

	Приложения	2001 г.		2000 г.	
		хил. лв.	хил. лв.	хил. лв.	хил. лв.
-					
Загуба от обезценка на активи, отнесена в намаление на преоценъчен резерв	14, 23	(27 374)		-	
Нетна загуба, непризната в отчета за приходи и разходи		(27 374)		-	
Разпределение в други резерви	23	60 712		62 597	
Общо признати печалби и загуби		33 338		62 597	

Приложениета на страници 118 – 134 представляват неразделна част от финансовите отчети.

Отчет за паричния поток

	Приложения	2001 г.	2000 г.
		хил. лв.	хил. лв.
<hr/>			
Нетен паричен поток от основна дейност			преизчислен
Нетен приход от основна дейност		315 393	293 578
Коригиран с:			
Амортизации	8, 14	10 982	11 120
(Печалба) от продажбата на дълготрайни активи		(216)	(12 161)
Корекции от промяна в счетоводната политика		-	(8 148)
Други непарични приходи и приходи от неоперативна дейност		(4 055)	(3 415)
Нетни курсови (печалби) на оборотния капитал във валута		(30 720)	(58 133)
Нетен паричен поток от основна дейност преди промени в краткосрочни активи и пасиви		291 384	222 841
<hr/>			
Промени в краткосрочни активи			
(Увеличение)/намаление на злато и благородни метали		(822)	(4 035)
(Увеличение)/намаление на ценни книжа		(771 997)	(318 365)
(Увеличение)/намаление на вземания от правителството		245 729	(366 955)
(Увеличение)/намаление на други активи		1 205	(20 544)
<hr/>			
Промени в краткосрочни пасиви			
Увеличение/(намаление) на задължения към банки и други финансови институции		264 806	(118 899)
Увеличение/(намаление) на депозити и разплащателни сметки на правителството и други държавни институции		(561 245)	615 410
Увеличение/(намаление) на задълженията към МВФ		(318 833)	359 058
Увеличение на банкноти и монети в обращение		758 188	421 775
Увеличение/(намаление) на начисления и други пасиви		(1 270)	37 467
Нетни парични потоци от оперативна дейност		(92 855)	827 753
<hr/>			
Парични потоци от инвестиционна дейност			
Придобиване на дълготрайни активи		(9 506)	(4 373)
Дивиденти в асоциирани предприятия		3 704	3 415
Постъпления от продажбата на дълготрайни активи		784	12 306
Нетни парични потоци от инвестиционна дейност		(5 018)	11 348
<hr/>			
Парични потоци от финансова дейност			
Плащания към правителството		(178 159)	(136 669)
Други постъпления към резервите		-	347
Нетни парични потоци от финансова дейност		(178 159)	(136 322)
Нетно (намаление)/увеличение на пари и парични средства		(276 032)	702 779
Пари и парични средства в началото на годината		1 955 778	1 252 999
Пари и парични средства в края на периода	9	1 679 746	1 955 778

Приложението на страници 118 – 134 представляват неразделна част от финансовите отчети.

Приложения към счетоводните отчети

1. Организация и дейност

Българската народна банка (банката) е 100% собственост на българската държава.

Тя е централна банка на Република България. Дейността ѝ се регулира от Закон за Българската народна банка, в сила от 10 юни 1997 г.

По силата на този закон основните дейности на банката могат да се обобщят, както следва:

- поддържане стабилността на националната валута;
- изключително право за емитиране на банкноти и монети; и
- регулиране и надзор на дейността на търговските банки.

Основните промени в дейността на банката вследствие въвеждането на този закон могат да се обобщят, както следва:

- банката не може да предоставя кредити на държавата или на държавни институции, освен кредити за сметка на покупки на специални права на тираж от Международния валутен фонд съгласно определени от закона условия;
- банката не може да предоставя кредити на банки, освен при възникване на ликвиден риск, засягащ стабилността на банковата система;
- банката не може да търгува български държавни ценни книжа;
- банката не може да емитира български левове над размера на левовия еквивалент на брутните международни валутни резерви;
- банката изготвя своите отчети съгласно Международните счетоводни стандарти (MCC);
- при договорени с министъра на финансите условия банката действа като агент по държавни дългове или по дългове, гарантирани от държавата. Тя изпълнява ролята на централен депозитар за държавни ценни книжа.

2. Приложими стандарти

Финансовите отчети са изгответи в съответствие с Международните счетоводни стандарти, приети от Комитета по Международни счетоводни стандарти и тълкуванията на Постоянния комитет за разяснения към него.

3. База за изготвяне

Финансовите отчети са представени в хиляди български левове (хил. лв.). Те са изгответи съгласно принципа на историческата стойност, като са модифицирани чрез преоценката на определени активи и пасиви до справедливата им стойност.

Счетоводната политика на банката е последователно прилагана в сравнение с предходната година с изключение на промяната в счетоводната политика (оповестена в приложения 4(в), 4(и) и 24).

4. Основни елементи на счетоводната политика

a) Признаване на приходи

Приходите от и разходите за лихви се признават съгласно принципа на начисляването, на база ефективна доходност на актива или съответната променлива доходност. Приходите от и разходите за лихви включват амортизация на сконто и премии, както и на разлики между първоначалната балансова стойност и стойността на падеж на база ефективен лихвен процент.

Приходите от и разходите за такси и комисиони от финансови услуги на банката се признават в отчета за приходи и разходи в момента на възникването им.

Нетните приходи от търговски операции включват приходи и разходи от продажби и промени в справедливата стойност на финансови активи и пасиви за търгуване.

б) Финансови инструменти

1) Класификация

За целите на последващо отчитане на финансовите инструменти банката ги класифицира в четири категории:

Инструменти за търгуване са тези, които банката държи основно с цел краткосрочна печалба. Те включват инвестиции, които не са предназначени за определена цел, и ефективни хеджиращи инструменти и задължения по краткосрочни продажби на финансови инструменти. Нетни вземания по деривативи за търгуване (положителни промени в справедливата стойност), както и закупените опции, ако има такива, се отчитат като активи за търгуване. Всички нетни задължения по деривативи за търгуване (отрицателни промени в справедливата стойност), както и издадени опции, ако има такива, се отчитат като пасиви за търгуване.

Кредити и вземания, възникнали при банката, са тези инструменти, издадени от банката посредством осигуряване на пари в качеството ѝ на кредитор, различни от активи, държани с цел краткосрочна печалба.

Финансови активи на падеж са активи с фиксирана или установима доходност и фиксиран падеж, които банката има намерението и възможността да държи до падеж.

Финансови активи за продажба са всички активи, които не могат да бъдат класифирани като инструменти за търгуване, издадени финансови активи или финансови активи на падеж.

2) Първоначално отчитане

Банката признава финансовите активи за търгуване и финансовите активи за продажба в момента в деня на извършване на плащането. Всички промени в справедливата стойност на активите се отчитат от банката от датата на поемане ангажимента за покупка на актива.

3) Последващо отчитане

Първоначално финансовите инструменти се отчитат по себестойност, която включва разходите по осъществяване на сделката.

След първоначалното им признаване всички финансови инструменти за търгуване и финансови активи за продажба се оценяват по справедлива стойност с изключение на тези, за които няма котировки на пазарна цена на активен пазар и чиято справедлива стойност не може да бъде надеждно определена, се отчитат по себестойност, включваща разходите по осъществяване на сделката минус загуби от обезценяване, ако има такива.

Всички финансови пасиви освен финансовите пасиви за търгуване, издадените финансови активи и финансовите активи на падеж се оценяват по амортизирана стойност минус загуби от обезценяване. Амортизираната стойност се изчислява на база метода ефективен лихвен процент. Всички премии или сконто, включително първоначалните разходи по осъществяване на сделката, се включват в балансовата стойност на съответния инструмент и се амортизират на база ефективния лихвен процент на инструмента.

4) Принципи за оценка по справедлива стойност

Справедливата стойност на финансовите инструменти се определя на база котировките на пазарни цени към датата на баланса, без да се включват разходите по осъществяване на сделката. В случай че такива котировки на пазарни цени не съществуват, справедливата стойност на финансовите инструменти се определя на база математически методи или посредством техники на дисконтиране на паричните потоци.

В случаите на използване на дисконтиранни парични потоци прогнозните бъдещи парични потоци се определят на база най-точната преценка на ръководството, а като дисконтов фактор се прилага пазарният процент към датата на баланса, приложим за инвестиция със сходни условия и характеристики. При използване на математически методи за определяне на цената данните са базирани на пазарни измерители, актуални към датата на баланса.

Справедливата стойност на деривативите, които не са търгуеми на пазара, се определя като сума, която банката би получила или платила за прекратяване на договора към датата на баланса предвид съществуващите пазарни условия и платежоспособност на нейните контрагенти.

5) Печалби и загуби при последваща оценка

Всички печалби и загуби, възникнали в резултат на промени в справедливата стойност на финансовите инструменти за търгуване и финансовите инструменти за продажба, се признават в отчета за приходи и разходи и се прехвърлят в смет-

ка специални резерви съгласно изискванията на Закона за Българската народна банка.

6) Отписване

Финансов актив се отписва на датата на вальора, след като банката загуби контрол върху договорните права, включващи актива. Това може да стане при погасяване, изтичане или прехвърляне на договорните условия.

Финансов пасив се отписва при погасяване на договорните условия.

Финансови активи за продажба и финансови активи за търгуване се отписват при тяхната продажба, като вземанията във връзка с продажбата се признават в момента на поемане на ангажимент от страна на банката за продажба на активите. Печалбите или загубите при отписването се определят индивидуално за всеки актив.

7) Обезценяване на активи

Към датата на изготвяне на всеки баланс се извършва преглед на финансовите активи за наличие на индикации за обезценяване. В случай че такива индикации са налице, се определя възстановимата стойност на актива.

в) Злато и други благородни метали

Златото и другите благородни метали се оценява по пазарната му цена на база официалния курс на Лондонската борса към датата на изготвяне на баланса (вж. приложение 24).

г) Инвестиции в други предприятия

За целите на оценката при последващо отчитане на инвестициите в предприятията те са класифицирани като финансови активи за продажба. За справедливата стойност на тези инвестиции няма надеждна оценка, поради което те се отчитат по цена на придобиване.

Дружествата, върху които банката има контрол, са включени в счетоводните отчети по цена на придобиване на инвестицията и не са консолидирани, тъй като ефектът от неконсолидирането на дъщерните предприятия е нематериален за счетоводните отчети като цяло.

Инвестициите в български институции, които могат да се третират като асоциирани предприятия, се отчитат по цена на придобиване, тъй като корекциите, извършени по метода на чистата стойност на капитала, не са материални за счетоводните отчети на банката като цяло.

Подробна информация относно притежаваните от банката инвестиции е представена в приложение 13.

д) Дълготрайни активи

Дълготрайните активи са представени в счетоводния баланс по цена на придобиване, съответно преоценена стойност, намалена с начислената амортизация и загуби от обезценяване.

1) Последващи разходи

Разходите, свързани с подновяване на компоненти на дълготрайните активи, отчетени отделно, се капитализират. Всички останали разходи се капитализират само тогава когато увеличават бъдещите икономически ползи от дълготрайния актив. Всички останали разходи се признават в отчета за приходи и разходи при тяхното възникване.

2) Амортизация

Амортизацията се начислява на база линейния метод по установени норми с цел пренасяне в разход стойността или оценката на дълготрайните активи за времето на очаквания срок на използване. Земите не се амортизират.

По-долу са представени използваните годишни амортизационни норми.

(%)

Сгради	4
Машини, съоръжения и оборудване	4 – 20
Стопански инвентар	15
Транспортни средства	15

Разходите за придобиване на дълготрайни активи не се амортизират до момента на тяхното въвеждане в експлоатация.

3) Възстановимата стойност на активите

Възстановимата стойност на дълготрайните активи на банката представлява по-високата от нетната продажна стойност или нетната настояща стойност на всички очаквани бъдещи парични потоци, генериирани от актива. При оценка на нетната настояща стойност очакваните бъдещи парични потоци се дисконтират до настояща стойност при използване на пределната норма на лихвата по привлечения ресурс, която отразява настоящите пазарни очаквания за стойността на парите във времето и специфичния за актива риск. За всеки актив, който не генерира независимо парични потоци, възстановимата стойност се определя за единицата, генерираща парични потоци, към която принадлежи активът.

4) Реинтегриране на обезценяването

Загубите от обезценяване на дълготрайни активи се реинтегрират в случай на промяна на прогнозите, използвани за определяне на възстановимата стойност. Загубите от обезценяване се реинтегрират само до размера на балансовата стойност на актива преди признаване на загуби от обезценяване.

е) Чуждестранна валута

Приходите и разходите в чуждестранна валута се конвертират по официалния валутен курс в деня на сделката. Монетарните активи и пасиви, деноминирани в чуждестранна валута, се конвертират в левове по обменния курс на банката, действащ на последната дата от отчетния период. Печалбите и загубите се признават в отчета за приходи и разходи, след което се прехвърлят във или от специален резерв съгласно изискванията на Закона за Българската народна банка (вж. приложение 4(и) по-долу). Немонетарните активи и пасиви във валута са оценени по курса на придобиване.

Неприключени форуърд договори в чуждестранна валута са оценени по пазарна стойност.

Валутните курсове на основните чуждестранни валути към 31 декември 2001 г. и 31 декември 2000 г. са, както следва:

Валута	31.XII.2001 г.	31.XII.2000 г.
Щатски долар (USD)	1 : BGN 2.21926	1 : BGN 2.10191
Германска марка (DEM)	1 : BGN 1.00000	1 : BGN 1.00000
Евро (EUR)	1 : BGN 1.95583	1 : BGN 1.95583
Специални права на тираж (SDR)	1 : BGN 2.78655	1 : BGN 2.73860

ж) Данъчно облагане

Банката не подлежи на облагане с данък върху печалбата във връзка с основната си дейност.

з) Заеми, отпуснати от Международния валутен фонд (МВФ)

Задълженията към МВФ са деноминирани в специални права на тираж (СПТ). Нереализираните печалби или загуби от курсови разлики се отчитат съгласно приложение 4 (и).

и) Основен капитал и резерви

Основният капитал представлява неразпределимият капитал на банката.

По смисъла на Закона за Българската народна банка банката трябва да отчислява 25% от годишното превишение на приходите над разходите във фонд резервен. Специални резерви се заделят: в размер на 1% от годишното превишение на приходите над разходите; нетните печалби и загуби, възникнали от преоценката на активи и пасиви, деноминирани в чуждестранни валути или злато; и други по решение на Управителния съвет.

След прехвърлянето в резерви и специални фондове превищението на приходите над разходите се внася по сметката на държавния бюджет. Съгласно изискванията на МСС 10 „Събития след датата на баланса“ вносската в държавния бюджет представлява по своята същност дължим дивидент към държавата и се отнася в резервите, докато бъде платен (вж. приложение 24).

к) Парични средства в каса и предоставени депозити в чуждестранна валута

Паричните средства и еквиваленти се състоят от парични средства в каса, разплащателни сметки и депозити с падеж до три месеца.

л) Сравнителна информация

Сравнителната информация е преизчислена в съответствие с промяната на счетоводната политика, оповестена в приложение 24. С цел постигане на съпоставимост на финансовите данни за текущата година с тези от предходния отчетен период са извършени необходимите рекласификации и оповестявания на сравнителните данни във финансовите отчети.

5. Нетни приходи от лихви

	(хил. лв.)	
	2001 г.	2000 г.
		преизчислени
Приходи от лихви		
- в левове	10	44
- в чуждестранна валута	<u>267 919</u>	<u>226 690</u>
	<u>267 929</u>	<u>226 734</u>
Разходи за лихви		
- в левове	27 636	5 809
- в чуждестранна валута	<u>19 767</u>	<u>19 991</u>
	<u>47 403</u>	<u>25 800</u>

6. Нетни приходи от търговски операции

	(хил. лв.)	
	2001 г.	2000 г.
		преизчислени
Нетен приход от операции с ценни книжа	34 609	38 261
Нетен приход от операции с чуждестранна валута	9 172	8 086
Нетен приход/(загуба) от преоценка на ценни книжа	8 812	(8 115)
Нетен приход от преоценка на злато и благородни метали	57 002	13 518
Нетен приход от преоценка на активи и пасиви в чуждестранна валута	<u>12 198</u>	<u>27 308</u>
	<u>121 793</u>	<u>79 058</u>

7. Други приходи от дейността

	(хил. лв.)	
	2001 г.	2000 г.
		преизчислени
Приходи от продажба на дълготрайни активи	862	12 507
Приходи на печатницата	5 990	8 496
Приходи от продажба на монети	410	2 523
Приходи от банкноти, изтеглени от обращение	-	2 137
Приходи от преоценка на възпоменателни монети за продажба	-	17 974
Приходи от дивиденти	3 704	3 415
Други приходи	<u>5 500</u>	<u>7 437</u>
	<u>16 466</u>	<u>54 489</u>

8. Административни разходи

	(хил. лв.)	
	2001 г.	2000 г.
		преизчислени
Разходи за персонала	13 883	14 216
Административни разходи	12 179	8 994
Амортизация	10 981	11 120
Разходи за парично обращение	5 569	6 178
Други разходи	<u>899</u>	<u>1 530</u>
	<u>43 511</u>	<u>42 038</u>

Разходите за персонала включват разходи за заплати, социални и здравни осигуровки към фонд „Професионална квалификация и безработица“, начислени в съответствие с разпоредбите на местното законодателство.

9. Парични средства и предоставени депозити в чуждестранна валута

(хил. лв.)	2001 г.	2000 г.
	преизчислени	
Парични средства в чуждестранна валута	157 867	38 802
Разплащателни сметки в банки	187 705	325 333
Депозити в чуждестранна валута	<u>1 334 174</u>	<u>1 591 643</u>
	<u>1 679 746</u>	<u>1 955 778</u>

10. Злато и други благородни метали

(хил. лв.)	2001 г.	2000 г.	2000 г.
	хил. трайунции	хил. лв.	хил. лв.
преизчислени			
Кюлчета злато в стандартна форма	1 031	634 294	1 031
Депозити в злато в стандартна форма	252	156 227	252
Злато в друга форма	-	71 509	-
Други благородни метали	-	20 316	-
	<u>882 346</u>	<u>824 522</u>	

Златото в стандартна форма включва злато при кореспонденти. Върху това злато се начислява лихва от 0.5% до 0.7% годишно.

11. Ценни книжа

(хил. лв.)	2001 г.	2000 г.
	хил. трайунции	хил. лв.
преизчислени		
Ценни книжа за търгуване		
Чуждестранни държавни ценни книжа	5 440 329	4 591 589
Ценни книжа за продажба		
Чуждестранни държавни ценни книжа	<u>99 764</u>	<u>167 695</u>
	<u>5 540 093</u>	<u>4 759 284</u>

Ценните книжа включват лихвени и сконтови ценни книжа, деноминирани в евро и щатски долари. Купонната лихва по книжата, деноминирани в евро, е между 2.97% и 6.5%, а купонната лихва по книжата в щатски долари е между 2.01% и 6.75%.

Ценните книжа за продажба представляват американски държавни ценни книжа, държани в Банката на Федералния резерв, Ню Йорк. Американските държавни ценни книжа са лихвоносни с падеж до един месец.

12. Вземания от правителството на Република България

Стойността на вземанията от правителството на Република България към 31 декември 2001 г. възлиза на 831 млн. специални права на тираж (през 2000 г. – 835 млн. СПТ).

Лихвите по вземанията са равни на тези по задълженията към МВФ и са платими, както следва:

Година	(хил. лв.)
2002 г.	441 378
2003 г.	170 177
2004 г.	197 015
2005 г.	267 189
2006 г.	291 483
2007 г.	291 483
2008 г.	291 483
2009 г.	218 614
2010 г.	121 455
2011 г.	24 293
	<u>2 314 570</u>

13. Инвестиции и квота в МВФ

	(хил. лв.)
2001 г.	2000 г.
	преизчислени
Квота на Република България в МВФ	1 783 564
Инвестиции в международни финансови институции	832
Инвестиции в местни предприятия	<u>2 293</u>
	<u>1 786 689</u>
	<u>1 756 047</u>

Резервният транш по квотата на Република България в МВФ е в размер на 91 339 хил. лв. МВФ заплаща възнаграждение (лихва) на страните членки, които имат лихвоносна резервна позиция в размер на 2.52% – 4.83% годишно.

Нито една от инвестициите в международните финансови институции не надвишава 10% от записания акционерен капитал на съответната институция. Значителните капиталови инвестиции в местни предприятия могат да бъдат анализирани, както следва:

Наименование на институцията	Участие %	Основна дейност
<i>Дъщерни предприятия</i>		
БОРИКА ЕООД	100	Национален картов оператор
Монетен двор ЕООД	100	Сечене на монети
Банка за земеделски кредит АД	52	Банка в несъстоятелност
Агробизнесбанк АД	85	Банка в несъстоятелност
<i>Асоциирани предприятия</i>		
Банксервис АД	36	Междубанкови разплащания
Международен банков институт	42	Финансово обучение и научни изследвания
Централен депозитар	20	Депозитар на корпоративни ценни книжа

За целите на оценката инвестициите в местни предприятия са класифицирани като финансови активи за продажба.

14. Дълготрайни активи

	Земя и стради	Машини и оборудване	Транспортни средства	Стопански инвентар	Разходи за придобиване на дълготрайни материални активи	Други	Общо
Себестойност или оценка							
Към 1 януари 2000 г.	61 337	93 378	2 345	4 114	2 087	2 316	165 577
Влезли	4	17	-	1	9 484	-	9 506
Излезли	(474)	(458)	-	(27)	(64)	(1)	(1 024)
Прехвърлени	2 376	3 347	1 369	692	(8 278)	494	-
Към 31 декември 2001 г.	63 243	96 284	3 714	4 780	3 229	2 809	174 059
Амортизация и загуби от обезценяване							
Към 1 януари 2000 г.	(2 861)	(17 767)	(1 445)	(1 267)	-	(842)	(24 182)
Начисления за годината	(2 249)	(7 525)	(364)	(566)	-	(278)	(10 982)
На излезлите	39	401	-	15	-	1	456
Загуби от обезценяване	(10 125)	(17 178)	(19)	(52)	-	-	(27 374)
Към 31 декември 2001 г.	15 196	42 069	1 828	1 870	-	1 119	62 082
Нетна балансова стойност към 31 декември 2001 г.							
	48 047	54 215	1 886	2 910	3 229	1 690	111 977
Нетна балансова стойност към 31 декември 2000 г.							
	58 476	75 611	900	2 847	2 087	1 474	141 395

Загубите от обезценяване, признати в счетоводните отчети през периода, се отнасят за Печатницата на БНБ, разглеждана като отделно звено, генериращо парични потоци. Възстановимата стойност на активите на печатницата е определена на база настоящата стойност на всички очаквани бъдещи парични потоци от активите плюс остатъчната им стойност в края на прогнозния период. При определяне на възстановимата стойност е използван дисконтов фактор 7% и възможно най-точните прогнози на ръководството за очаквани бъдещи парични потоци от активите.

Загубите от обезценяване в размер на 27 374 хил. лв. са отчетени в намаление на преоценъчния резерв на дълготрайните активи.

Балансовата стойност на дълготрайните активи на печатницата на банката след отчитане на загуби от обезценяване е в размер 65 668 хил. лв.

15. Други активи

	(хил. лв.)	
	2001 г.	2000 г.
		преизчислени
Вземания от местни банки	13	17
Юбилейни монети за продажба	18 178	17 974
Материални запаси	4 326	4 962
Резервни части за печатарско оборудване	2 104	1 950
Вземания от доставчици	1 170	1 926
Разходи за бъдещи периоди	795	907
Други вземания	703	758
	<u>27 289</u>	<u>28 494</u>

16. Задължения към банки и други финансови институции

	(хил. лв.)	
	2001 г.	2000 г.
		преизчислени
Депозити на виждане от банки и други финансови институции		
- в левове	429 529	361 287
- в чуждестранна валута	<u>351 215</u>	<u>154 651</u>
	<u>780 744</u>	<u>515 938</u>

Банката не изплаща лихви върху депозитите на виждане от банки и други финансови институции. Сумата на депозитите на виждане включва 324 млн. лв., представляващи задължителните резерви, които всички местни банки са длъжни да поддържат по разплащателните си сметки в БНБ.

17. Задължения към държавни институции

	(хил. лв.)	
	2001 г.	2000 г.
		преизчислени
Разплащателни сметки		
- в левове	833 579	1 142 574
- в чуждестранна валута	<u>268 783</u>	<u>266 275</u>
Депозитни сметки		
- в левове	601 641	202 852
- в чуждестранна валута	<u>1 060 932</u>	<u>1 682 138</u>
	<u>2 764 935</u>	<u>3 293 839</u>

Депозитите и разплащателните сметки на правителството в банката включват средства, държани от името на бюджетни и други правителствени организации. Банката не начислява лихви върху разплащателните сметки. Депозитите на правителството се олихвяват с процент между 0.4% и 3%.

18. Задължения към МВФ по квотата за участие

Задълженията към МВФ по квотата за участие на Република България към 31 декември 2001 г. възлизат на 605 821 хил. СПТ (към 31 декември 2000 г. – 605 857 хил. СПТ).

19. Кредити от общите фондове на МВФ

(хил. лв.)

	2001 г.	2000 г.
Компенсаторно и условно финансиране		преизчислени
Заем за подкрепа на платежния баланс (стабилизационни споразумения)	44 597	131 550
Разширено споразумение с МВФ	532 249	1 029 996
Кредит за преструктуриране	1 749 410	1 433 348
	134 984	185 808
	<u>2 461 240</u>	<u>2 780 702</u>

Задълженията, свързани с квотата на България в МВФ, са безлихвени и нямат определен падеж, докато кредитите, предоставени от общите фондове на МВФ, са лихвени и платими според погасителните планове по отделните споразумения. Лихвеният процент се определя от МВФ на седмична основа и към 31 декември 2001 г. е 2.63%.

Задълженията към МВФ са гарантирани със записи на заповед, подписани от страна на правителството и банката. Общата стойност на наличните към 31 декември 2001 г. записи на заповед е 4438 млн. лв. (към 31 декември 2000 г. – 4602 млн. лв.; вж. приложение 28).

20. Банкноти и монети в обращение

	2001 г.			2000 г.		
Банкноти в обращение						
Номинал	Количество	Сума хил. лв.		Номинал	Количество	Сума хил. лв.
50 лв.	35 299 669	1 764 984		50 лв.	23 529 703	1 176 485
20 лв.	40 951 871	819 037		20 лв.	33 641 447	672 829
10 лв.	46 016 656	460 166		10 лв.	39 169 005	391 690
5 лв.	17 566 280	87 831		5 лв.	26 907 069	134 535
2 лв.	22 958 914	45 918		2 лв.	24 338 193	48 676
1 лв.	35 006 597	35 007		1 лв.	34 146 640	34 147
Общо банкноти в обращение		<u>3 212 943</u>				<u>2 458 362</u>
Монети в обращение						
0.50 лв.	20 867 029	10 434		0.50 лв.	18 200	9 100
0.20 лв.	42 238 847	8 448		0.20 лв.	37 748	7 550
0.10 лв.	63 713 496	6 371		0.10 лв.	48 898	4 890
0.05 лв.	49 661 626	2 483		0.05 лв.	37 737	1 886
0.02 лв.	69 508 375	1 390		0.02 лв.	45 192	904
0.01 лв.	83 724 666	837		0.01 лв.	56 770	568
Възпоменателни монети		<u>1 044</u>				<u>756</u>
Общо монети в обращение		<u>31 007</u>				<u>25 654</u>
Стари банкноти		15 228				16 958
Стари монети		3 703				3 719
Общо банкноти и монети в обращение		<u>3 262 881</u>				<u>2 504 693</u>

След деноминацията на българския лев от юли 1999 г., когато хиляда стари лева се разменят за един нов лев, Българската народна банка обяви изтеглянето от обращение на всички банкноти и монети в обращение преди тази дата. От 1 януари 2000 г. старите пари в обращение не са официално платежно средство. Българската народна банка обаче има задължението да извършва обмен срещу нови банкноти и монети, като периодът на обмяната им не е регламентиран. Старите банкноти и монети, представени по-горе, включват онези банкноти и монети, които към момента не са обменени от притежателите им за нови.

21. Начисления и други пасиви

(хил. лв.)

	2001 г.	2000 г.
преизчислени		
Задължения по заплати и социално осигуряване	277	841
Авансови плащания	132	138
Други задължения	<u>6 259</u>	<u>6 959</u>
	<u>6 668</u>	<u>7 938</u>

22. Капитал

Размерът на капитала на банката е определен в Закона за БНБ и е 20 млн. лв.

23. Резерви

Таблица на изменениета на резервите за шестмесечието, приключващо на 31 декември 2001 г.

(хил. лв.)

	Резерв от преоценка на дълготрайни активи	Резерв от преоценка на валутни активи и пасиви	Резерв от преоценка на юбилейни монети	Други резерви	Всичко
Сaldo към 1 януари (преизчислено)	44 057	693 720	17 974	488 385	1 244 136
Загуба от обезценяване на активи	(27 374)	-	-	-	(27 374)
Прехвърляне на нереализирана печалба от преоценка на злато	-	57 002	-	-	57 002
Прехвърляне на нетна печалба от разлики във валутни курсове	-	12 198	-	-	12 198
Прехвърляне на нетна печалба от преоценка на ценни книжа	-	8 812	-	-	8 812
Други прехвърляния	(553)	-	-	3 868	3 315
Преоценка на юбилейни монети	-	-	205	-	205
Плащане на вносната в държавния бюджет на Република България от предходната година	-	-	-	(178 159)	(178 159)
Вноска в държавния бюджет на Република България за текущата година				172 798	172 798
Печалба за годината след вноска в държавния бюджет на Република България	-	-	-	60 712	60 712
Сaldo към 31 декември 2001 г.	16 130	771 732	18 179	547 604	1 353 645

Таблица на изменениета на резервите за годината, приключваща на 31 декември 2000 г.

(хил. лв.)

	Резерв от преоценка на дълготрайни активи	Резерв от преоценка на валутни активи и пасиви	Резерв от преоценка на юбилейни монети	Други резерви	Всичко
Сaldo към 1 януари	44 492	677 648	-	143 398	865 538
Промяна в счетоводната политика относно пазарна преоценка на монетарното злато (вж. прил. 24.1)	-	85 108	-	-	85 108
Сaldo към 1 януари (преизчислено)	44 492	762 756	-	143 398	950 646
Прехвърляне на нереализирана печалба от преоценка на злато	-	13 518	-	-	13 518
Прехвърляне на нетна печалба от разлики във валутни курсове	-	27 308	-	-	27 308
Прехвърляне на нетна загуба от преоценка на ценни книжа	-	(8 115)	-	-	(8 115)
Други прехвърляния	(435)	-	-	347	(88)
Прехвърляне в резерв на банкноти, излезли от обращение	-	-	-	2 137	2 137
Преоценка на юбилейни монети	-	-	17 974	-	17 974
Прехвърляне от партида в партида	-	(101 747)	-	101 747	-
Промяна в счетоводната политика относно вносната в държавния бюджет на Република България (вж. прил. 24.2)	-	-	-	178 159	178 159
Печалба за годината след вноска в държавния бюджет на Република България	-	-	-	62 597	62 597
Сaldo към 31 декември 2000 г. (преизчислено)	44 057	693 720	17 974	488 385	1 244 136

24. Промени в счетоводната политика

1) С цел постигане на пълно съответствие с изискванията на Международните счетоводни стандарти през годината банката променя своята счетоводна политика относно оценката на монетарното злато. Досега във финансовите отчети на банката монетарното злато се оценяваше в съответствие с изискванията на Закона за Българската народна банка за изчисляване на брутния международен валутен резерв по 500 германски марки за една тройунция или по пазарната му цена, ако тя е по-ниска. През 2001 г. в резултат на промяната на счетоводната политика във финансовите отчети на банката монетарното злато се оценява по пазарната му цена на база официалния курс на Лондонската борса към датата на изготвяне на баланса. Промяната е отразена във финансовите отчети като корекция на резервите на 1 януари 2000 г. и чрез преизчисление на сравнителната информация.

2) През годината банката приема промените в МСС 10 „Събития след датата на баланса“. Съгласно изискванията на стандарта остатъкът от годишното превишение на приходите над разходите, който се внася в държавния бюджет, по своята същност представлява дивидент и се включва в капитала и резервите. Вносът в държавния бюджет, обявена след датата на баланса, не се признава като задължение в баланса, докато не се одобри формално от Управителния съвет. Тази промяна на счетоводната политика е отразена във финансовите отчети чрез преизчисление на сравнителната информация.

Ефект от промяна в счетоводната политика

Промените в счетоводната политика, прилагани последователно през 2001 г. и 2000 г., имат следния ефект:

Начално сaldo на резервите

(хил. лв.)

	2001 г.	2000 г.
Сaldo към 1 януари, както е било отчетено преди	972 721	865 538
Ефект от промяна на счетоводната политика относно пазарна преоценка на монетарното злато	93 256	85 108
Ефект от промяна на счетоводната политика относно вносът в държавния бюджет, отчетена като дивидент	178 159	-
Сaldo към 1 януари, както е било преизчислено	1 244 136	950 646

Към 31 декември 2001 г. нетните приходи от дейността и разпределенията към специален резерв са се увеличили с 54 659 хил. лв. (през 2000 г. – 8148 хил. лв.) в резултат на промяната в счетоводната политика за пазарна преоценка на монетарното злато.

25. Парични задължения и брутни международни валутни резерви

(хил. лв.)

	2001 г.	2000 г.
Брутни международни валутни резерви		
Парични средства и предоставени депозити в чуждестранна валута	1 678 235	1 950 677
Злато и други благородни метали*	642 607	641 768
Ценни книжа	5 463 904	4 535 234
Инвестиции и квота в МВФ	91 339	89 667
Вземания по лихви	77 700	61 456
	7 953 785	7 278 802
Парични задължения		
Банкноти и монети в обращение	3 262 881	2 504 693
Задължения към банки и други финансови институции	780 744	515 938
Задължения към държавни институции	2 571 261	2 608 517
Други задължения	190 538	675 213
Начисления и други пасиви	2 909	5 024
	6 808 333	6 309 385
Превишение на брутните международни валутни резерви над паричните задължения	1 145 452	969 417

*За целите на представяне на паричните задължения и брутните международни резерви в съответствие със Закона за Българската народна банка монетарното злато се оценява по 500 германски марки за една тройунция или по пазарната му цена, ако тя е по-ниска.

26. Сделки със свързани лица

Правителство на Република България

Международен валутен фонд

Всички заеми, отпуснати от МВФ на правителството на Република България и на банката, се получават чрез банката. На правителствените кредити от МВФ съответства вземане на банката от правителството в същия размер. С цел елиминиране колебанията на валутните курсове вземанията от правителството са деноминирани също в СПТ. Лихвите по тези заеми се плащат от правителството.

Следователно не се начисляват лихви по вземанията от правителството, нито се включват разходи за лихви за частта на правителството от заемите, предоставени от МВФ.

Квотата на Република България в МВФ е обезпечена със записи на заповед, подписани от банката и правителството (вж. приложение 19).

Банкови сметки на правителството

Бюджетните правителствени организации имат разплащателни сметки и срочни депозити в банката (вж. приложение 17).

27. Оповестяване на политиката по управление на риска

Банката поддържа активни търговски позиции в недеривативни финансови инструменти. За своите цели тя работи с различни видове инструменти за търговия на капиталовите пазари и поддържа достъпа си до ликвидни средства чрез търговия с други банки. Тъй като стратегията на банката зависи от нейната специфична функция на централна банка, нейните позиции се управляват по начин, осигуряващ максимизиране на приходите от търговски операции, като първо се дефинира приемливо ниво на риск, след което се максимизира доходът, съответстващ на тези нива на риск.

Банката управлява дейността си, свързана с търговия с финансови инструменти, по видове риск и на база характеристиките на притежавани инструменти в портфейла си.

По-долу се описани различните видове риск, на които банката е изложена при осъществяването на търговски и нетърговски операции, и възприетият подход при управление на тези рискове. Подробна информация за конкретните стъпки, предприети с цел оценка и контрол на риска, е изложена в частта „Управление и контрол на риска“.

a) Кредитен риск

При осъществяването на търговски операции, кредитна и инвестиционна дейност, както и в случаите, в които играе ролята на посредник от името на правителството или други организации и в качеството си на гарант, банката е изложена на кредитен риск.

Кредитният риск, свързан с осъществяването на търговски операции и инвестиционна дейност, се управлява посредством процедурите за управление на пазарния риск, прилагани от банката.

Рискът някоя от страните по договори за деривативни и други финансови инструменти да не бъде в състояние да посрещне своите задължения се следи текущо. С цел управление нивото на кредитния риск банката работи с контрагенти с висок кредитен рейтинг.

За банката съществува риск и от значителна концентрация на кредитен риск по финансови инструменти (балансова и задбалансова) при банки контрагенти, които притежават сходни икономически характеристики, и следователно промени в икономическите и други условия биха рефлектирали по подобен начин върху способността им да посрещнат договорните си задължения.

В банката съществува система за постоянно следене и контрол на кредитния риск. При наблюдението на рисковата експозиция се отчитат колебанията на справедливата стойност на търговските инструменти. С цел управление на кредитния риск банката оперира само с финансови институции, притежаващи висок кредитен рейтинг, като притежаваните от банката дългови инструменти са оценени с една от двете най-високи оценки на две международно признати агенции за кредитен рейтинг.

6) Ликвиден риск

Ликвидният риск възниква във връзка с осигуряването на средства за дейностите на банката и управлението на нейните позиции. Той има две измерения – риск банката да не бъде в състояние да посрещне задълженията си, когато те станат дължими, и риск от невъзможност банката да реализира свои активи при подходяща цена и в приемливи срокове.

Банката има достъп до разнообразни инструменти за финансиране. Средствата се привличат посредством набор от инструменти, включително депозити и разплащателни сметки, други привлечени средства, регламентирани нормативно, както и договорни задължения по кредити. По този начин се увеличава възможността за гъвкавост при финансиране на дейностите на банката, намалява се зависимостта от един източник на средства и се понижава стойността на привлечения ресурс. Банката се стреми да поддържа баланс между срочност на привлечения ресурс и гъвкавост при използването на средства с различна матуритетна структура. Банката извършва текущи оценки на ликвидния риск посредством идентифициране и следене на промените в необходимостта от средства за постигането на целите, залегнали в цялостната ѝ стратегия. Банката притежава и портфейл от ликвидни активи като част от системата ѝ за управление на ликвидния риск.

Активите и пасивите на банката, анализирани по остатъчен срок от датата на баланса до датата на последващо договаряне или предвиден падеж са, както следва:

						(хил. лв.)
Към 31 декември 2001 г.	До 1 месец	От 1 до 3 месеца	От 3 месеца до 1 година	От 1 до 5 години	Над 5 години	Общо
Активи						
Парични средства и предоставени депозити в чуждестранна валута	1 679 746	-	-	-	-	1 679 746
Злато и други благородни метали	156 228	-	-	-	726 118	882 346
Ценни книжа	1 758 594	432 409	1 382 811	1 932 691	33 588	5 540 093
Инвестиции и квота в МВФ	91 339	-	-	-	1 695 350	1 786 689
Вземания от правителството на Република България	57 124	64 997	319 257	925 862	947 330	2 314 570
Дълготрайни активи	-	-	-	-	111 977	111 977
Други активи	-	-	27 289	-	-	27 289
Общо активи	3 743 031	497 406	1 729 357	2 858 553	3 514 363	12 342 710
Пасиви						
Банкноти и монети в обращение	-	-	-	-	3 262 881	3 262 881
Задължения към банки и други финансови институции	780 744	-	-	-	-	780 744
Задължения към държавни институции и други задължения	2 764 935	-	-	-	-	2 764 935
Задължения към МВФ по квотата за участие	-	-	-	-	1 692 597	1 692 597
Кредити от общите фондове на МВФ	65 929	86 627	392 230	969 124	947 330	2 461 240
Начисления и други задължения	6 668	-	-	-	-	6 668
Общо пасиви	3 618 276	86 627	392 230	969 124	5 902 808	10 969 065
Разлика в срочността на активите и пасивите	124 755	410 779	1 337 127	1 889 429 (2 388 445)	1 373 645	

Към 31 декември 2000 г.						(хил. лв.)
	До 1 месец	От 1 до 3 месеца	От 3 месеца до 1 година	От 1 до 5 години	Над 5 години	Общо
Активи						
Парични средства и предоставени депозити в чуждестранна валута	1 955 778	-	-	-	-	1 955 778
Злато и други благородни метали	144 489	-	-	-	680 033	824 522
Ценни книжа	4 591 589	167 695	-	-	-	4 759 284
Инвестиции и квота в МВФ	89 667	-	-	-	1 666 380	1 756 047
Вземания от правителството на Република България	83 527	42 585	446 586	1 033 371	954 859	2 560 928
Дълготрайни активи	-	-	-	-	141 395	141 395
Други активи	17	-	28 477	-	-	28 494
Общо активи	6 865 067	210 280	475 063	1 033 371	3 442 667	12 026 448
Пасиви						
Банкноти и монети в обращение	-	-	-	-	2 504 693	2 504 693
Задължения към банки и други финансови институции	515 938	-	-	-	-	515 938
Задължения към държавни институции и други задължения	3 012 746	-	281 093	-	-	3 293 839
Задължения към МВФ по квотата за участие	-	-	-	-	1 659 202	1 659 202
Кредити от общите фондове на МВФ	93 525	42 585	512 929	1 176 805	954 858	2 780 702
Начисления и други задължения	7 938	-	-	-	-	7 938
Общо пасиви	3 630 147	42 585	794 022	1 176 805	5 118 753	10 762 312
Разлика в срочността на активите и пасивите	3 234 920	167 695	(318 959)	(143 434)	(1 676 086)	1 264 136

в) Пазарен рисков

Пазарен рисков

Всички търговски инструменти са обект на пазарен рисков – рисков от обезценка в резултат на настъпване на бъдещи промени в пазарните условия. Инструментите се оценяват по справедлива стойност и всички промени в пазарните условия пряко рефлектират върху нетните приходи от търговски операции.

Банката управлява използваните търговски инструменти в отговор на променящите се пазарни условия. Експозицията по отношение на пазарен рисков се управлява в съответствие с лимитите, определени от ръководството, посредством покупко-продажба на инструменти.

Лихвен рисков

Дейността на банката е предмет на рисков от колебания на лихвените проценти, така че лихвоносните активи (включително инвестициите) и лихвените пасиви падежират или търсят промени в цената по различно време и в различна степен. В случаите на активи и пасиви с плаващи лихвени проценти банката е изложена на рисков от промени в базата, служеща за определяне на лихвените проценти, който представлява разликата между последващата оценка на различни променливи индекси (например шестмесечен ЛИБОР) или различни лихвени проценти. Политиката по управление на риска цели оптимизиране на нетните приходи от лихви предвид пазарните лихвени равнища, съответстващо на стратегията на банката.

Процедурите по управление на лихвения рисков по отношение на баланса между привлечени и отдаден ресурс се прилагат от гледна точка на чувствителността на банката спрямо промени в лихвените равнища. Реалният ефект зависи от голям брой фактори, включително степента на предсрочно погасяване или просрочие на договорените срокове и колебанията в чувствителността по отношение на различни срокове по лихвените скали по видове валута.

По-долу са представени периодите на промяна на лихвените скали. Максималният период за всички активи и пасиви по скалата е една година.

(хил. лв.)

Към 31 декември 2001 г.	Общо	Плаващ лихвен процент	Фиксиран лихвен процент		
			До 1 месец	От 1 до 3 месеца	От 3 месеца до 1 година
Активи					
Парични средства и предоставени депозити в чуждестранна валута	1 521 879	187 631	1 334 248	-	-
Злато и други благородни метали	156 227	540	155 687	-	-
Ценни книжа	5 540 093	109 684	1 758 595	432 409	3 239 405
Инвестиции и квота в МВФ	91 339	91 339	-	-	-
Вземания от правителството на Република България	2 314 570	2 314 570	-	-	-
Нелихвоносни активи	2 718 602	-	-	-	-
Общо	12 342 710	2 703 764	3 248 530	432 409	3 239 405
Пасиви					
Банкноти и монети в обращение	-	-	-	-	-
Задължения към банки и други финансови институции	780 744	-	780 744	-	-
Задължения към държавни институции и други задължения	1 060 951	-	1 060 951	-	-
Кредити от общите фондове на МВФ	2 780 702	2 780 702	-	-	-
Нелихвоносни пасиви	6 346 668	-	-	-	-
Общо	10 969 065	2 780 702	1 841 695	-	-
Разлика между безлихвени и лихвени активи и пасиви	1 373 645	(76 938)	1 406 835	432 409	3 239 405

(хил. лв.)

Към 31 декември 2000 г.	Общо	Плаващ лихвен процент	Фиксиран лихвен процент		
			До 1 месец	От 1 до 3 месеца	От 3 месеца до 1 година
Активи					
Парични средства и предоставени депозити в чуждестранна валута	1 916 644	319 265	1 597 379	-	-
Злато и други благородни метали	144 489	-	144 489	-	-
Ценни книжа	4 591 589	-	4 591 589	-	-
Инвестиции и квота в МВФ	87 251	87 251	-	-	-
Вземания от правителството на Република България	2 560 928	2 560 928	-	-	-
Нелихвоносни активи	2 725 547	-	-	-	-
Общо	12 026 448	2 967 444	6 333 457	-	-
Пасиви					
Банкноти и монети в обращение	-	-	-	-	-
Задължения към банки и други финансови институции	-	-	-	-	-
Задължения към държавни институции и други задължения	1 884 990	-	1 603 897	-	281 093
Кредити от общите фондове на МВФ	2 780 702	2 780 702	-	-	-
Нелихвоносни пасиви	6 096 620	-	-	-	-
Общо	10 762 312	2 780 702	1 603 897	-	281 093
Разлика между безлихвени и лихвени активи и пасиви	1 264 136	186 742	4 729 560	-	(281 093)

г) Валутен рисък

Банката е изложена на валутен рисък при извършване на сделки с финансови инструменти, деноминирани в чуждестранна валута, различна от евро, както и при инвестициите в чуждестранни финансови инструменти.

След въвеждането на паричен съвет в Република България българският лев е фиксиран към еврото. Тъй като валутата, в която банката изготвя счетоводните си отчети, е българският лев, върху отчетите оказват влияние движенията в обменните курсове на лева спрямо валутите извън еврозоната.

При извършване на сделки в чуждестранна валута възникват приходи и разходи от валутни операции, които се отчитат в отчета за приходи и разходи и се отнасят в специален резерв. Такива експозиции са монетарните активи и пасиви на банката, деноминирани във валута, различна от валутата на изготвяне на счетоводните отчети на банката.

Активите и пасивите, деноминирани в български левове и чуждестранна валута, могат да бъдат анализирани, както следва:

	(хил. лв.)	
	2001 г.	2000 г.
Активи		
Български левове и валути от еврозоната	6 844 188	5 889 523
Щатски долари	491 819	767 808
Японски ѹени	144	21 395
Английски лири	433	1 324
СПТ	4 103 398	4 457 281
Злато	882 346	824 522
Други	20 382	64 595
	12 342 710	12 026 448
Пасиви		
Български левове и валути от еврозоната	7 829 908	6 985 887
Щатски долари	343 759	356 393
Японски ѹени	11	21 400
Английски лири	9	8
СПТ	4 151 012	4 598 341
Злато	-	-
Други	18 011	64 419
	12 342 710	12 026 448
Нетна позиция		
Български левове и валути от еврозоната	(985 720)	(1 096 364)
Щатски долари	148 060	411 415
Японски ѹени	133	(5)
Английски лири	424	1 316
СПТ	(47 614)	(141 060)
Злато	882 346	824 522
Други	2 371	176

д) Управление и контрол на риска

Отделните видове рисък, като кредитен, ликвиден и валутен, се управляват от независимо звено по управление на риска. То осигурява и спазване на лимитите по отношение на различните видове рисък, приети от банката. Банката извършва редовен преглед на лимити с цел оценка на тяхното съответствие на целите и стратегията на банката и съществуващите пазарни условия. При определяне на присъщия за банката рисък от търговски и нетърговски операции, включително деривативни и недеривативни инструменти, се прилагат различни техники.

1) Чувствителност спрямо изменения на лихвения процент

Банката извършва анализ на дюрацията с цел оценка на степента на чувствителност спрямо изменения в лихвения процент при нетърговските ѝ позиции. Модифицираната дюрация на ценна книга е мярка на лихвения рисък на облигация или портфейл от облигации, която дава оценка с колко би се променила пазарната стойност, ако доходността до падеж се промени с един процент.

28. Поети ангажименти и потенциални задължения

Банката притежава 8000 акции от капитала на Банката за международни разплащания, всяка на стойност 2500 златни франка. 25% от съучастието в капитала на Банката за международни разплащания е платено.

Квотата в МВФ и задълженията към фонда са обезпечени със записи на заповед, подписани съвместно от банката и правителството, на стойност 4438 млн. лв. (4602 млн. лв. за 2000 г.).

Към 31 декември 2001 г. банката има поети ангажименти за придобиване на дълготрайни материални и нематериални активи на стойност 4 млн. лв.

Банката няма издадени други гаранции, акредитиви или поети ангажименти за закупуването или продажбата на злато, други благородни метали или чуждестранна валута.

29. Събития, настъпили след датата на баланса

С Решение на Управителния съвет на БНБ от 8 ноември 2001 г. печатницата на БНБ е преобразувана в отделно юридическо лице, носещо името „Печатница на Българската народна банка“ ЕАД. Справедливата стойност на дълготрайните активи и материални запаси, използвани във връзка с дейността на печатницата, възлизаща на 67.7 млн. лв., включена в счетоводния баланс на БНБ към 31 декември 2001 г., представлява цената за участието на банката в нетните активи, внесена под формата на апортна вноска. Новоучреденото дружество е 100% собственост на БНБ.

Няма други събития, възникнали след датата на изготвяне на баланса, които да изискват допълнително оповестяване или корекции във финансовите отчети на банката.

2. Отчет по изпълнението на бюджета на БНБ

Бюджетът на БНБ е приет от Управителния съвет на банката на заседание от 26 октомври 2000 г. и утвърден от XXXVIII народно събрание на 24 януари 2001 г. и е в съответствие с чл. 48, ал. 1 от Закона за БНБ.

Разходи за издръжка на БНБ

По Раздел I. **Разходи за издръжка на БНБ** за 2001 г. са утвърдени 55 970 хил. лв. През годината са усвоени 43 467 хил. лв., или 77.7%. По-съществените икономии на средства са реализирани от изразходваните по-малко от предвидените разходи за паричното обращение, амортизации и външни услуги.

Предвидените в бюджета средства за издръжка на паричното обращение са в размер на 8298 хил. лв., а са усвоени 5569 хил. лв., което е 67.1% от годишния разчет. Съществени тук са разходите за отпечатване на банкноти в размер на 2270 хил. лв и за отсичане на монети – 2909 хил. лв. Тези разходи са по-малко от предвидените, което е и една от причините за разликата между предвидените и изразходваните средства. Направените разходи за отпечатване на банкноти и отсичане на монети способстваха за нормалното обслужване на паричното обращение.

Предвидените в бюджета средства за разходи за материали, услуги и амортизация са 31 750 хил. лв., от които са усвоени 23 160 хил. лв., или 72.9%. Разликата между предвидените и изразходваните средства се дължи на значително по-малките от предвидените разходи за отпечатване на ценни книжа и амортизация.

Банката непрекъснато провежда политика на ограничаване на административните разходи за своята издръжка. Не са усвоени напълно средствата за топлинна енергия, телефони, електроенергия, канцеларски разходи, горива и външни услуги за автомобили. От предвидените средства за абонаментно поддържане в размер 1056 хил. лв. са усвоени 43.3%, а от средствата за ремонт на основни сгради – 1061 хил. лв., или 91.5%, за ремонт на сградата на БНБ. За ползваните услуги за комуникации са изразходвани 965 хил. лв., или 94.4% от годишния разчет. От предвидените средства за такси, свързани с програмни продукти, в размер на 1137 хил. лв. са усвоени 910 хил. лв., или 80%.

Предвидени са 13 600 хил. лв. разходи за амортизация, а са отчетени 10 981 хил. лв., или 80.7%. Разликата между отчетените и предвидените средства се дължи на преоценката на активите на Печатницата, свързана с нейното отделяне като самостоятелно търговско дружество от началото на 2002 г.

Разходите за заплати, социално осигуряване и надбавки са в размер на 12 006 хил. лв. и представляват 27.6% от общите разходи за издръжката на банката. В тази сума са включени и суми за компенсиране на отпуски за предходната година, признати на основание МСС 19 „Доходи на наети лица“.

От предвидените средства за социална дейност са усвоени 99.6%.

В другите административни разходи са включени разходи за командировки, обучение, охрана, от които са изразходвани 77.2%.

Инвестиционна програма

Предвидените средства по **Раздел II. Инвестиционна програма** са 14 537 хил. лв., като от тях са усвоени 9484 хил. лв., или 65.2%.

Разходите за реконструкция и модернизация са в размер на 3072 хил. лв. и са свързани с реконструкцията на почивните бази на банката.

Извършени са разходи за оборудване на Печатницата на БНБ за 1277 хил. лв., което е 53.2% от предвидените средства за годината.

Закупени се три автомобила със специално предназначение за превозване на ценните пратки на банката.

Извършени са разходи за технически средства за безопасност, като са изразходвани 14.8% от предвидените средства, които са главно за обновяване на съществуващите технически средства.

Изразходвани са средства за електронизация на банката в размер на 3206 хил. лв., което е 89.1% от предвидените средства. През 2001 г. са извършени разходи за заплащане на етап от разработването на проекта за внедряване на СБСРВ. Изплатени са разходи за програмни продукти и лицензи общо в размер на 644 хил. лв. През годината продължи подмяната на компютри, сървъри, принтери, за което са изразходвани 917 хил. лв.

ИЗПЪЛНЕНИЕ НА БЮДЖЕТА НА БНБ ЗА 2001 г.

Показатели	Отчет 2001 г. (хил. лв.)	Бюджет 2001 г. (хил. лв.)	Изпъл- нение (%)
Раздел I. Разходи за издръжка на Българската народна банка	43 467	55 970	77.7
Разходи, свързани с издръжката на паричното обращение	5 569	8 298	67.1
Разходи за материали, услуги и амортизация	23 160	31 750	72.9
Разходи за заплати, социално осигуряване и надбавки	12 006	12 929	92.9
Разходи за социална дейност	1 877	1 885	99.6
Други административни разходи	855	1 108	77.2
Раздел II. Инвестиционна програма	9 484	14 537	65.2
Разходи за ново строителство, реконструкция и модернизация	3 072	5 000	61.4
Разходи за машини, обслужващи паричното обращение	4	123	3.3
Разходи за Печатницата на БНБ	1 277	2 400	53.2
Разходи за технически средства за безопасността на БНБ	189	1 274	14.8
Разходи за специализирани автомобили и други транспортни средства	1 369	1 640	83.5
Разходи за електронизация на БНБ	3 206	3 600	89.1
Офисмебели и канцеларско оборудване	367	500	73.4

Приложения

Съдържание

Брутен вътрешен продукт	139
Заетост през 2000 г. и 2001 г.	140
Средна годишна заплата на наетите по трудово и служебно правоотношение в икономиката по отрасли	141
Нарастване на потребителските цени по компоненти	141
Износ по стокови групи	142
Внос по стокови групи	143
Износ. Начин на използване	144
Внос. Начин на използване	145
Износ по основни търговски партньори и региони	146
Внос по основни търговски партньори и региони	147
Платежен баланс	148
Размер на брутния външен дълг	151
Обслужване на брутния външния дълг	152
Плащания по брутния външен дълг	154
Дългови индикатори	154
Получени нови кредити и депозити	155
Консолидиран държавен бюджет	156
Вътрешен държавен дълг	159
Баланс на Българската народна банка	161
Паричен отчет	162
Аналитична отчетност на БНБ	168
Аналитична отчетност на търговските банки	170
Разпределение на вземанията на търговските банки по отрасли	174
Разпределение на вземанията на търговските банки по валути	174
Разпределение на вземанията над 10 000 лв. по срочност на кредитния договор	174
Лихвени проценти и доходност на ДЦК	175
Номинални лихвени проценти по краткосрочни левови кредити	176
Реални лихвени проценти по краткосрочни левови кредити	176
Номинални лихвени проценти по едномесечни левови депозити	177
Реални лихвени проценти по едномесечни левови депозити	177
Номинален строеж на емитираните банкноти и монети	178
Годишен баланс на банковата система	179
Сборен отчет за приходите и разходите на банковата система	179
Годишен баланс на търговските банки по групи	180
Сборен отчет за приходите и разходите на търговските банки по групи	181
Разпределение на банките по групи	182
Капиталова адекватност на търговските банки	183
Ликвидност на търговските банки	183
Съотношения на високоликвидни активи	183
Открити позиции на търговските банки в чуждестранна валута	183
Състояние на кредитния портфейл и други експозиции на търговските банки	184
По-важни решения на Управителния съвет на БНБ	185
Абревиатури	186

Методологията и обхватът на съответните показатели са подробно представени в текущите броеве на „Информационен бюллетин на БНБ“ от 2001 г.

БРУТЕН ВЪТРЕШЕН ПРОДУКТ

Показатели	1999	2000 ¹	2001 ¹	Индекс на физическия обем, 2000 г. = 100	Имплицитни дефлатори, %
	по текущи цени, млн. лв.				
Брутна добавена стойност по икономически сектори ²	21205.3	23696.7	26204.0	103.7	106.6
Селско и горско стопанство	3457.8	3301.1	3578.6	100.5	107.9
Индустрия	5972.2	6901.8	7457.6	104.2	103.7
Услуги	11775.2	13493.7	15167.8	104.2	107.9
По форма на собственост					
частна	13574.4	16481.1	18781.1	107.3	106.2
обществена	7630.9	7215.5	7422.9	95.5	107.7
Корективи ³	2585.2	3056.2	3414.1	106.7	104.7
Брутен вътрешен продукт по компоненти на крайното търсене	23790.4	26752.8	29618.1	104.0	106.5
Крайно потребление	20901.0	23291.5	25825.2	104.5	106.1
индивидуално	18791.2	20687.8	22920.1	104.5	106.0
колективно	2109.8	2603.6	2905.1	104.7	106.6
Брутно капиталообразуване	4262.5	4893.6	6034.7	-	-
Брутно капиталообразуване на основен капитал	3600.5	4206.0	5259.4	119.9	104.3
Физическо изменение на запасите	662.0	687.6	775.3	-	-
Външнотърговско сaldo	-1373.0	-1432.3	-2218.2	-	-
износ на стоки и услуги	10600.5	14902.0	16494.2	108.5	102.0
внос на стоки и услуги	11973.5	16334.3	18712.3	113.0	101.4
Статистическа разлика	0	0	-23.6	-	-

¹ По предварителни данни на НСИ.

² Секторите са формирани по отрасли съгласно действащата национална отраслова класификация.

³ Включва акцизи и данък върху добавената стойност, мита върху вноса и косвено измерени услуги на финансовите посредници.

Източник: НСИ.

ЗАЕТОСТ ПРЕЗ 2000 г. и 2001 г.*

Насети по трудово и служебно правоотношение

Орасли	Среден годишен брой (души)						Относителен дял, %					
	2000 г. – окончателни данни		2001 г. – предварителни данни		2000 г. – окончателни данни		2001 г. – предварителни данни		общо		обществен сектор	
	общо	обществен сектор	частен сектор	общо	обществен сектор	частен сектор	общо	частен сектор	общо	частен сектор	обществен сектор	частен сектор
Общо	1900940	858126	1042814	1863706	772714	1090992	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
Селско, горско стопанство и риболов	89650	18802	70848	80038	11630	68408	4.7	2.2	6.8	4.3	1.5	6.3
Добивна индустрия	40383	26771	13612	35261	21582	13679	2.1	3.1	1.3	1.9	2.8	1.3
Преработвача индустрия	562331	79355	482976	538690	52495	486195	29.6	9.2	46.3	28.9	6.8	44.6
Електроенергия, газ и вода	59285	57925	1360	58292	55340	2952	3.1	6.8	0.1	3.1	7.2	0.3
Строителство	98053	27220	70833	97989	20041	77948	5.2	3.2	6.8	5.3	2.6	7.1
Търговия и ремонт	210678	8937	201741	215578	6920	208658	11.1	1.0	19.3	11.6	0.9	19.1
Ходели и обществено хранене	49904	7083	42821	59411	6460	52951	2.6	0.8	4.1	3.2	0.8	4.9
Транспорт и съобщения	164248	115667	48581	158694	109339	49355	8.6	13.5	4.7	8.5	14.1	4.5
Финанс, кредит, застраховки	27891	14470	13421	27239	11048	16191	1.5	1.7	1.3	1.5	1.4	1.5
Операции с имущество и бизнес услуги	89263	31674	57589	101929	31482	70447	4.7	3.7	5.5	5.5	4.1	6.5
Държавно управление	89791	89791	X	94966	94966	X	4.7	10.5	-	5.1	12.3	-
Образование	215412	211446	3966	201931	197354	4577	11.3	24.6	0.4	10.8	25.5	0.4
Здравеопазване	140672	133472	7200	130986	121113	9873	7.4	15.6	0.7	7.0	15.7	0.9
Други услуги	63379	35513	27866	62702	32944	29758	3.3	4.1	2.7	3.4	4.3	2.7
Бюджетни организации и фондове, управлявани от държавата	470575	470575	X	385976	385976	X	24.8	54.8	-	20.7	50.0	-
Търковски дружества, предприятия и организации с приходи от стопанска дейност	1417617	387521	1030096	1455106	379625	1075481	74.6	45.2	98.8	78.1	49.1	98.6
Заети												
Общо	2980108	869706	2110402	2940285	782525	2157760	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
Селско, горско стопанство и риболов	781566	18992	762574	774080	11834	762246	26.2	2.2	36.1	26.3	1.5	35.3
Добивна индустрия	40684	26854	13830	35520	21645	13875	1.4	3.1	0.7	1.2	2.8	0.6
Преработвача индустрия	615691	79826	535865	591838	52796	539042	20.7	9.2	25.4	20.1	6.7	25.0
Електроенергия, газ и вода	59710	58255	1455	58632	55579	3053	2.0	6.7	0.1	2.0	7.1	0.1
Строителство	127554	27637	99917	126967	20336	106631	4.3	3.2	4.7	4.3	2.6	4.9
Търговия и ремонт	352383	9097	343286	355190	7097	348093	11.8	1.0	16.3	12.1	0.9	16.1
Ходели и обществено хранене	85059	7325	77734	94484	6535	87949	2.9	0.8	3.7	3.2	0.8	4.1
Транспорт и съобщения	219453	116596	102857	214194	110568	103626	7.4	13.4	4.9	7.3	14.1	4.8
Финанс, кредит, застраховки	32791	16957	15834	34344	13543	20801	1.1	1.9	0.8	1.2	1.7	1.0
Операции с имущество и бизнес услуги	121035	33238	87797	131824	32514	99310	4.1	3.8	4.2	4.5	4.2	4.6
Държавно управление	91700	91700	X	96869	96869	X	3.1	10.5	-	3.3	12.4	-
Образование	218302	213025	5277	203972	197861	6111	7.3	24.5	0.3	6.9	25.3	0.3
Здравеопазване	148250	133775	14475	138325	121499	16826	5.0	15.4	0.7	4.7	15.5	0.8
Други услуги	85930	36429	49501	84046	33849	50197	2.9	4.2	2.3	2.9	4.3	2.3

* В броя на заетите лица в икономиката се включват настите по трудово и служебно правоотношение, както и работещите по тражански договор, по договор за управление и работещите собственици. Не са вклучени военнослужещите.

Източник: НСИ.

**СРЕДНА ГОДИШНА ЗАПЛАТА НА НАЕТИТЕ ПО ТРУДОВО И СЛУЖЕБНО ПРАВООТНОШЕНИЕ
В ИКОНОМИКАТА ПО ОТРАСЛИ**

(лв.)

Отрасли	1999 г. – окончателни данни			2000 г. – окончателни данни			2001 г. – предварителни данни		
	общо	обществен сектор	частен сектор	общо	обществен сектор	частен сектор	общо	обществен сектор	частен сектор
Общо	201	229	168	225	263	193	248	289	219
Селско, горско стопанство и риболов	164	167	164	181	194	177	197	210	195
Добивна индустрия	304	309	258	368	378	348	392	408	366
Преработваща индустрия	202	266	176	218	280	208	234	330	223
Електроенергия, газ и вода	406	406	186	412	414	293	442	445	391
Строителство	203	248	178	204	239	191	213	255	202
Търговия и ремонт	151	286	138	158	330	150	191	350	185
Хотели и обществено хранене	147	190	131	140	185	132	210	215	209
Транспорт и съобщения	249	271	175	271	302	198	292	329	210
Финанси, кредит, застраховки	361	381	336	442	462	419	494	466	514
Операции с имущество и бизнесуслуги	180	219	152	213	260	186	257	276	248
Държавно управление	243	243	X	305	305	X	332	332	X
Образование	171	171	218	213	212	265	232	230	314
Здравеопазване	156	156	126	190	194	104	218	224	146
Други услуги	146	146	147	187	190	182	206	215	196
Бюджетни организации и фондове, управлявани от държавата	177	177	X	224	224	X	252	252	X
Търговски дружества, предприятия и организации с приходи от стопанска дейност	217	282	175	225	311	192	247	324	220

Източник: НСИ.

НАРАСТВАНЕ НА ПОТРЕБИТЕЛСКИТЕ ЦЕНИ ПО КОМПОНЕНТИ

(%)

2001	Спрямо предходния месец			Спрямо съответния месец на предходната година (общо)	Спрямо средногодишните цени на предходната година				
	Общо	Стоки			Общо	Стоки		Услуги	
		хранителни	нехранителни			хранителни	нехранителни		
Януари	0.6	0.7	0.0	1.2	8.7	5.9	7.4	3.5	6.0
Февруари	0.3	-0.3	0.8	0.9	8.5	6.3	7.1	4.4	6.9
Март	0.1	-0.2	0.1	0.5	9.1	6.3	6.9	4.4	7.46
Април	-0.2	-0.8	0.9	-0.3	9.9	6.1	6.0	5.4	7.1
Май	0.1	-0.5	0.4	0.7	9.7	6.2	5.5	5.8	7.8
Юни	-0.1	-0.3	-0.2	0.5	9.5	6.1	5.1	5.6	8.3
Юли	-0.2	-1.1	0.9	0.1	8.7	5.9	4.0	6.5	8.4
Август	0.3	-0.7	2.0	0.2	5.8	6.2	3.3	8.7	8.7
Септември	1.3	2.2	1.0	0.1	4.7	7.6	5.5	9.8	8.8
Октомври	1.7	0.8	-0.4	5.8	5.2	9.4	6.4	9.4	5.1
Ноември	0.2	0.4	-0.1	0.2	5.6	9.7	6.8	9.3	15.3
Декември	0.6	2.5	0.0	-1.8	4.8	10.4	9.5	9.3	13.3

Източник: НСИ.

ИЗНОС ПО СТОКОВИ ГРУПИ

Стокови групи*	януари – декември				Промяна спрямо същия период на предходната година	
	2000		2001			
	млн. щ. д.	отн. дял, %	млн. щ. д.	отн. дял, %	млн. щ. д.	%
Текстил, кожени материали, дрехи, обувки и други потребителски стоки, в т. ч.:	1123.0	23.3	1407.7	27.6	284.7	25.4
Глава 62. Облекла и допълнения за облекла, различни от трикотажните или плетените	410.5	8.5	545.6	10.7	135.1	32.9
Глава 61. Облекла и допълнения за облекла, трикотажни или плетени	289.5	6.0	362.4	7.1	72.9	25.2
Глава 64. Обувки, гети и подобни артикули; части за тях	118.0	2.4	159.9	3.1	41.9	35.5
Глава 94. Мебели; медицинска мебелировка; спални артикули и други подобни	67.4	1.4	72.9	1.4	5.5	8.2
Неблагородни метали и изделия от тях, в т. ч.:	1000.2	20.7	915.0	17.9	-85.2	-8.5
Глава 72. Чугун, желязо и стомана	387.7	8.0	352.4	6.9	-35.4	-9.1
Глава 74. Мед и изделия от мед	354.3	7.3	299.7	5.9	-54.6	-15.4
Глава 73. Изделия от чугун, желязо или стомана	70.4	1.5	77.0	1.5	6.6	9.3
Глава 79. Цинк и изделия от цинк	81.1	1.7	70.3	1.4	-10.8	-13.3
Глава 76. Алуминий и изделия от алуминий	47.0	1.0	56.7	1.1	9.6	20.4
Минерални продукти и горива, в т. ч.:	814.8	16.9	777.6	15.2	-37.2	-4.6
Глава 27. Минерални горива, минерални масла и продукти от тяхната дестилация	711.0	14.7	690.2	13.5	-20.8	-2.9
Машини, транспортни средства, апарати, инструменти, оръжия, в т. ч.:	536.7	11.1	635.8	12.5	99.1	18.5
Глава 84. Ядрени реактори, котли, машини, апарати и механизми; части за тях	274.2	5.7	319.3	6.3	45.1	16.4
Глава 85. Електрически машини и апарати	156.6	3.2	196.3	3.8	39.7	25.3
Химически продукти, пластмаси, каучук, в т. ч.:	628.6	13.0	629.5	12.3	0.9	0.1
Глава 28. Неорганични химически продукти	95.5	2.0	119.4	2.3	23.8	25.0
Глава 39. Пластмаси и пластмасови изделия	93.9	1.9	95.1	1.9	1.2	1.3
Глава 29. Органични химически продукти	115.9	2.4	91.3	1.8	-24.6	-21.2
Глава 31. Торове	94.7	2.0	86.5	1.7	-8.1	-8.6
Глава 33. Етерични масла, готови парфюмерийни или тоалетни продукти	84.0	1.7	76.0	1.5	-7.9	-9.5
Глава 30. Фармацевтични продукти	67.9	1.4	73.4	1.4	5.5	8.1
Продукти от животински и растителен произход, храни, напитки, тютюни, в т. ч.:	491.6	10.2	506.3	9.9	14.7	3.0
Глава 22. Безалкохолни и алкохолни напитки и видове оцет	76.2	1.6	69.5	1.4	-6.7	-8.8
Глава 10. Житни растения	79.4	1.6	68.3	1.3	-11.1	-14.0
Глава 24. Тютюн и обработени заместители на тютюна	77.5	1.6	58.3	1.1	-19.3	-24.8
Изделия от дърво, хартия, керамика и стъкло, в т. ч.:	229.8	4.8	234.7	4.6	4.9	2.1
Глава 44. Дървен материал и изделия от дървен материал; дървени въглища	93.5	1.9	86.5	1.7	-7.0	-7.5
ОБЩО ИЗНОС (FOB)	4824.6	100.0	5106.5	100.0	281.9	5.8

* Стоковите групи включват глави от Хармонизираната система за описание и кодиране на стоките.

Забележка: За 2000 г. – окончателни данни; за 2001 г. – предварителни данни към 20 март 2002 г.

Източници: Данни от митнически декларации, получени от дирекция „Информационно-изчислителен център“ към „Информационно обслужване“ АД, допълнени с данни от НСИ и обработени от БНБ по дата на митническата декларация. Данните са съгласувани с НСИ.

ВНОС ПО СТОКОВИ ГРУПИ

Стокови групи*	януари – декември				Промяна спрямо същия период на предходната година	
	2000		2001			
	млн. щ. д.	отн. дял, %	млн. щ. д.	отн. дял, %	млн. щ. д.	%
Машини, транспортни средства, апарати, инструменти, оръжия, в т. ч.:						
Глава 84. Ядрени реактори, котли, машини, апарати и механизми; части за тях	1799.3	27.7	2129.9	29.4	330.7	18.4
Глава 84. Ядрени реактори, котли, машини, апарати и механизми; части за тях	734.3	11.3	756.7	10.5	22.4	3.0
Глава 87. Автомобилни превозни средства	454.5	7.0	580.7	8.0	126.2	27.8
Глава 85. Електрически машини и апарати	365.9	5.6	568.7	7.9	202.8	55.4
Глава 90. Оптични измерителни или контролиращи инструменти и апарати	98.8	1.5	132.3	1.8	33.4	33.8
Минерални продукти и горива, в т. ч.:	2044.5	31.4	1926.8	26.6	-117.7	-5.8
Глава 27. Минерални горива, минерални масла и продукти от тяхната дестилация	1741.2	26.8	1604.6	22.2	-136.6	-7.8
Глава 26. Руди, шлаки и пепели	216.0	3.3	247.7	3.4	31.6	14.6
Текстил, кожени материали, дрехи, обувки и други потребителски стоки, в т. ч.:	922.6	14.2	1165.5	16.1	242.9	26.3
Глава 61. Облекла и допълнения за облекла, трикотажни или плетени	130.3	2.0	185.3	2.6	55.0	42.2
Глава 52. Памук	113.5	1.7	161.4	2.2	47.9	42.2
Глава 55. Щапелни синтетични или изкуствени влакна	122.2	1.9	135.2	1.9	13.0	10.6
Глава 54. Синтетични или изкуствени нишки	83.7	1.3	103.4	1.4	19.7	23.6
Глава 51. Вълна, фини и груби косми; прежди и тъкани от гриви и опашки	70.5	1.1	89.8	1.2	19.3	27.4
Глава 41. Кожи (различни от кожухарските)	55.1	0.8	78.4	1.1	23.3	42.4
Химически продукти, пластмаси, каучук, в т. ч.:	731.6	11.2	878.6	12.1	146.9	20.1
Глава 39. Пластмаси и пластмасови изделия	195.6	3.0	230.5	3.2	34.9	17.9
Глава 30. Фармацевтични продукти	118.3	1.8	177.9	2.5	59.6	50.4
Глава 38. Различни видове продукти на химическата промишленост	78.4	1.2	85.6	1.2	7.3	9.3
Глава 29. Органични химически продукти	71.9	1.1	78.2	1.1	6.3	8.7
Глава 33. Етерични масла, готови парфюмерийни или тоалетни продукти	69.6	1.1	77.1	1.1	7.5	10.8
Глава 40. Каучук и каучукови изделия	55.2	0.8	64.7	0.9	9.5	17.1
Неблагородни метали и изделия от тях, в т. ч.:	391.7	6.0	426.6	5.9	34.9	8.9
Глава 72. Чугун, желязо и стомана	131.7	2.0	147.3	2.0	15.5	11.8
Глава 73. Изделия от чугун, желязо или стомана	97.6	1.5	93.0	1.3	-4.6	-4.7
Глава 76. Алуминий и изделия от алуминий	80.9	1.2	90.8	1.3	9.9	12.2
Продукти от животински и растителен произход, храни, напитки, тютюни, в т. ч.:	352.3	5.4	404.6	5.6	52.3	14.8
Глава 17. Захар и захарни изделия	54.1	0.8	54.5	0.8	0.4	0.7
Изделия от дърво, хартия, керамика и стъкло, в т. ч.:	265.0	4.1	308.1	4.3	43.1	16.3
Глава 48. Хартии и картони; изделия от целулозна маса, от хартия или от картон	145.5	2.2	166.3	2.3	20.8	14.3
ОБЩО ВНОС (CIF)	6507.1	100.0	7240.1	100.0	733.0	11.3
(-) Транспортни разходи	506.9		565.7			
ОБЩО ВНОС (FOB)	6000.2		6674.4		674.2	11.2

* Стоковите групи включват глави от Хармонизираната система за описание и кодиране на стоките.

Забележка: За 2000 г. – окончателни данни; за 2001 г. – предварителни данни към 20 март 2002 г.

Източници: Данни от митнически декларации, получени от дирекция „Информационно-изчислителен център“ към „Информационно обслужване“ АД, допълнени с данни от НСИ и обработени от БНБ по дата на митническата декларация. Данните са съгласувани с НСИ.

ИЗНОС. НАЧИН НА ИЗПОЛЗВАНЕ

Групи стоки	януари – декември				Промяна спрямо същия период на предходната година	
	2000		2001			
	млн. щ. д.	отн. дял, %	млн. щ. д.	отн. дял, %	млн. щ. д.	%
Потребителски стоки	1438.7	29.8	1713.8	33.6	275.1	19.1
Храни	156.9	3.3	196.1	3.8	39.3	25.0
Цигари	32.3	0.7	18.6	0.4	-13.8	-42.6
Напитки	76.0	1.6	69.1	1.4	-6.9	-9.1
Дрехи и обувки	789.8	16.4	1019.4	20.0	229.6	29.1
Лекарства и козметика	164.4	3.4	160.3	3.1	-4.1	-2.5
Мебели и дом. обзавеждане	104.7	2.2	131.9	2.6	27.2	26.0
Други	114.7	2.4	118.5	2.3	3.9	3.4
Сировини и материали	2134.4	44.2	2079.5	40.7	-54.8	-2.6
Чугун, желязо и стомана	387.7	8.0	352.4	6.9	-35.4	-9.1
Цветни метали	493.3	10.2	423.8	8.3	-69.5	-14.1
Химически продукти	198.9	4.1	201.4	3.9	2.6	1.3
Пластмаси, каучук	126.0	2.6	129.1	2.5	3.1	2.4
Торове	94.7	2.0	86.5	1.7	-8.1	-8.6
Текстилни материали	144.1	3.0	183.6	3.6	39.5	27.4
Сировини за производство на храни	132.8	2.8	152.2	3.0	19.4	14.6
Дървен материал и хартия, картон	135.1	2.8	127.3	2.5	-7.8	-5.8
Цимент	33.3	0.7	29.9	0.6	-3.4	-10.1
Тютюн	45.2	0.9	39.7	0.8	-5.5	-12.1
Други	343.2	7.1	353.5	6.9	10.3	3.0
Инвестиционни стоки	552.3	11.4	624.4	12.2	72.1	13.1
Машини, уреди и апарати	215.4	4.5	234.9	4.6	19.5	9.0
Електрически машини	62.0	1.3	72.9	1.4	10.9	17.6
Транспортни средства	22.7	0.5	32.1	0.6	9.4	41.4
Резервни части и оборудване	109.6	2.3	139.1	2.7	29.5	26.9
Други	142.7	3.0	145.4	2.8	2.8	1.9
Общо неенергийни стоки	4125.4	85.5	4417.8	86.5	292.4	7.1
Енергийни ресурси	699.2	14.5	688.8	13.5	-10.4	-1.5
Петролни продукти	536.9	11.1	453.9	8.9	-83.1	-15.5
Други	162.3	3.4	234.9	4.6	72.6	44.8
ОБЩО ИЗНОС (FOB)	4824.6	100.0	5106.5	100.0	281.9	5.8

Забележка: За 2000 г. – окончателни данни; за 2001 г. – предварителни данни към 20 март 2002 г.

Източници: Данни от митнически декларации, получени от дирекция „Информационно-изчислителен център“ към „Информационно обслужване“ АД, допълнени с данни от НСИ и обработени от БНБ по дата на митническата декларация. Данните са съгласувани с НСИ.

ВНОС. НАЧИН НА ИЗПОЛЗВАНЕ

Групи стоки	януари – декември				Промяна спрямо същия период на предходната година	
	2000		2001			
	млн. щ. д.	отн. дял, %	млн. щ. д.	отн. дял, %	млн. щ. д.	%
Потребителски стоки	994.5	15.3	1281.6	17.7	287.1	28.9
Храни, напитки и цигари	174.9	2.7	197.8	2.7	22.9	13.1
Мебели и дом. обзавеждане	148.5	2.3	187.7	2.6	39.2	26.4
Лекарства и козметика	190.2	2.9	257.4	3.6	67.2	35.3
Дрехи и обувки	190.8	2.9	267.5	3.7	76.7	40.2
Автомобили	145.3	2.2	190.9	2.6	45.6	31.4
Други	144.7	2.2	180.2	2.5	35.5	24.5
Сировини и материали	2145.6	33.0	2529.3	34.9	383.7	17.9
Руди	216.0	3.3	247.7	3.4	31.6	14.6
Чугун, желязо и стомана	131.7	2.0	147.3	2.0	15.5	11.8
Цветни метали	63.4	1.0	80.9	1.1	17.5	27.6
Текстилни материали	588.7	9.0	722.7	10.0	134.0	22.8
Дървен материал и хартия, картон	155.6	2.4	169.1	2.3	13.5	8.7
Химически продукти	170.9	2.6	183.2	2.5	12.3	7.2
Пластмаси, каучук	242.8	3.7	285.0	3.9	42.2	17.4
Сировини за производство на храни	122.2	1.9	141.2	2.0	19.0	15.6
Кожи	55.1	0.8	78.4	1.1	23.3	42.4
Тютюн	27.3	0.4	25.2	0.3	-2.1	-7.9
Други	371.9	5.7	448.6	6.2	76.7	20.6
Инвестиционни стоки	1591.6	24.5	1803.7	24.9	212.1	13.3
Машини, уреди и апарати	610.3	9.4	614.8	8.5	4.5	0.7
Електрически машини	189.5	2.9	317.3	4.4	127.8	67.4
Транспортни средства	323.6	5.0	404.9	5.6	81.4	25.1
Резервни части и оборудване	206.5	3.2	243.9	3.4	37.5	18.1
Други	261.7	4.0	222.8	3.1	-38.9	-14.9
Общо неенергийни стоки	4731.6	72.7	5614.5	77.5	882.9	18.7
Енергийни ресурси	1775.5	27.3	1625.6	22.5	-149.9	-8.4
Горива	1626.3	25.0	1440.5	19.9	-185.8	-11.4
Суров петрол и природен газ	1440.7	22.1	1244.4	17.2	-196.2	-13.6
Въглища	130.9	2.0	150.1	2.1	19.2	14.7
Други горива	54.8	0.8	46.0	0.6	-8.8	-16.0
Други	149.2	2.3	185.1	2.6	35.9	24.0
Масла	149.2	2.3	185.1	2.6	35.9	24.0
ОБЩО ВНОС (CIF)	6507.1	100.0	7240.1	100.0	733.0	11.3

Забележка: За 2000 г. – окончателни данни; за 2001 г. – предварителни данни към 20 март 2002 г.

Източници: Данни от митнически декларации, получени от дирекция „Информационно-изчислителен център“ към „Информационно обслужване“ АД, допълнени с данни от НСИ и обработени от БНБ по дата на митническата декларация. Данните са съгласувани с НСИ.

ИЗНОС ПО ОСНОВНИ ТЪРГОВСКИ ПАРТНЬОРИ И РЕГИОНИ

Страна	Януари – декември				Промяна спрямо същия период на предходната година	
	2000		2001			
	млн. щ. д.	отн. дял, %	млн. щ. д.	отн. дял, %	млн. щ. д.	%
Европейски съюз, в т. ч.:	2473.8	51.3	2796.4	54.8	322.6	13.0
Италия	687.7	14.3	766.0	15.0	78.3	11.4
Германия	437.0	9.1	487.4	9.5	50.3	11.5
Гърция	377.0	7.8	448.2	8.8	71.3	18.9
Франция	231.2	4.8	286.3	5.6	55.1	23.8
Белгия	301.7	6.3	249.5	4.9	-52.3	-17.3
Испания	101.3	2.1	167.5	3.3	66.2	65.3
Великобритания	114.4	2.4	134.8	2.6	20.4	17.8
Австрия	68.3	1.4	85.1	1.7	16.8	24.6
Холандия	86.1	1.8	79.4	1.6	-6.7	-7.8
EACT, в т. ч.:	54.5	1.1	64.8	1.3	10.3	18.9
Швейцария	47.2	1.0	58.0	1.1	10.9	23.0
Други от ОИСР, в т. ч.: ¹	734.9	15.2	732.5	14.3	-2.4	-0.3
Турция	492.8	10.2	412.5	8.1	-80.3	-16.3
САЩ	189.5	3.9	284.3	5.6	94.8	50.0
Япония	17.6	0.4	12.9	0.3	-4.8	-27.0
Балкански страни, в т. ч.: ²	523.0	10.8	368.2	7.2	-154.8	-29.6
Югославия	374.7	7.8	212.7	4.2	-162.1	-43.3
Македония	110.3	2.3	112.4	2.2	2.1	1.9
ЦЕФТА, в т. ч.:	192.8	4.0	247.1	4.8	54.4	28.2
Румъния	86.7	1.8	129.0	2.5	42.3	48.8
Полша	27.6	0.6	34.7	0.7	7.1	25.7
Унгария	28.7	0.6	33.3	0.7	4.6	15.9
Чехия	16.8	0.3	21.9	0.4	5.1	30.1
Словения	27.3	0.6	19.4	0.4	-7.9	-29.0
Словакия	5.6	0.1	8.9	0.2	3.3	58.5
ОНД и балтийските страни, в т. ч.:	293.3	6.1	298.6	5.8	5.3	1.8
Русия	118.7	2.5	119.3	2.3	0.5	0.4
Украина	59.6	1.2	61.8	1.2	2.2	3.7
Грузия	58.1	1.2	53.6	1.0	-4.6	-7.8
Други, в т. ч.:	552.4	11.4	599.0	11.7	46.6	8.4
Страны от Югоизточна Азия ³	20.4	0.4	13.5	0.3	-6.9	-33.8
ОБЩО ИЗНОС (FOB)	4824.6	100.0	5106.5	100.0	281.9	5.8

¹ Включва Австралия, Канада, Нова Зеландия, САЩ, Турция и Япония.

² Включва Албания, Босна и Херцеговина, Македония, Хърватска и СРЮgosлавия.

³ Включва Корея, Малайзия, Тайланд, Филипините и Индонезия.

Забележка: За 2000 г. – окончателни данни; за 2001 г. – предварителни данни към 20 март 2002 г.

Източници: Данни от митнически декларации, получени от дирекция „Информационно-изчислителен център“ към „Информационно обслужване“ АД, допълнени с данни от НСИ и обработени от БНБ по дата на митническата декларация. Данните са съгласувани с НСИ.

ВНОС ПО ОСНОВНИ ТЪРГОВСКИ ПАРТНЬОРИ И РЕГИОНИ

Страна	Януари – декември				Промяна спрямо	
	2000		2001		същия период на	
	млн. щ. д.	отн. дял, %	млн. щ. д.	отн. дял, %	млн. щ. д.	%
Европейски съюз, в т. ч.:	2865.2	44.0	3577.6	49.4	712.4	24.9
Германия	902.6	13.9	1108.1	15.3	205.4	22.8
Италия	549.6	8.4	695.4	9.6	145.8	26.5
Франция	316.4	4.9	437.7	6.0	121.4	38.4
Гърция	317.9	4.9	411.2	5.7	93.3	29.4
Великобритания	138.6	2.1	178.8	2.5	40.2	29.0
Австрия	145.2	2.2	144.4	2.0	-0.8	-0.5
Холандия	109.4	1.7	132.3	1.8	22.9	21.0
Испания	98.1	1.5	120.2	1.7	22.1	22.5
Белгия	85.7	1.3	106.9	1.5	21.2	24.7
EACT	89.2	1.4	90.3	1.2	1.1	1.2
Швейцария	82.4	1.3	84.5	1.2	2.1	2.5
Други от ОИСР, в т. ч.: ¹	489.0	7.5	569.6	7.9	80.6	16.5
Турция	214.4	3.3	273.0	3.8	58.6	27.3
САЩ	190.7	2.9	190.7	2.6	0.0	0.0
Япония	62.6	1.0	76.7	1.1	14.1	22.5
Балкански страни, в т. ч.: ²	53.1	0.8	42.9	0.6	-10.1	-19.1
Югославия	23.0	0.4	20.5	0.3	-2.5	-10.8
Македония	26.0	0.4	19.5	0.3	-6.5	-24.9
ЦЕФТА, в т. ч.:	568.4	8.7	550.5	7.6	-17.9	-3.1
Румъния	230.8	3.5	172.2	2.4	-58.6	-25.4
Чехия	118.2	1.8	116.2	1.6	-2.0	-1.7
Полша	89.5	1.4	106.7	1.5	17.3	19.3
Унгария	61.9	1.0	80.5	1.1	18.6	30.1
Словакия	40.8	0.6	37.8	0.5	-2.9	-7.1
Словения	27.2	0.4	36.9	0.5	9.7	35.7
ОНД и балтийските страни, в т. ч.:	1807.3	27.8	1716.8	23.7	-90.5	-5.0
Русия	1582.4	24.3	1441.4	19.9	-141.0	-8.9
Украина	182.4	2.8	234.6	3.2	52.1	28.6
Други, в т. ч.:	634.9	9.8	692.4	9.6	57.5	9.1
Страни от Югоизточна Азия ³	75.8	1.2	161.3	2.2	85.5	112.8
ОБЩО ВНОС (CIF)	6507.1	100.0	7240.1	100.0	733.0	11.3

¹ Включва Австралия, Канада, Нова Зеландия, САЩ, Турция и Япония.

² Включва Албания, Босна и Херцеговина, Македония, Хърватска и СР Югославия.

³ Включва Корея, Малайзия, Тайланд, Филипините и Индонезия.

Забележка: За 2000 г. – окончателни данни; за 2001 г. – предварителни данни към 20 март 2002 г.

Източници: Данни от митнически декларации, получени от дирекция „Информационно-изчислителен център“ към „Информационно обслужване“ АД, допълнени с данни от НСИ и обработени от БНБ по дата на митническата декларация. Данните са съгласувани с НСИ.

ПЛАТЕЖЕН БАЈАНС*

(млн. ш. д.)

	2000	I	II	III	I трим.	IV	V	VI	VII	VIII	IX	III трим.	X	XI	XII	IV трим.	Общо	
A. Текуща сметка¹	-701.6	-138.7	-41.0	-51.7	-231.5	-82.1	-94.0	-10.3	-186.4	-80.7	-79.5	-50.4	-51.5	-117.5	-157.9	-142.7	-418.2	-887.5
Стоки, кредит (FOB)	4824.6	397.1	429.0	455.5	1281.7	412.4	391.6	428.6	1232.6	453.9	447.8	424.3	1325.9	454.0	448.9	363.5	1266.4	5106.5
Стоки, дебит (FOB)	-6000.2	-477.0	-474.6	-554.2	-1505.8	-531.1	-555.7	-598.6	-1685.3	-658.0	-549.7	-506.2	-1713.9	-631.4	-610.8	-527.2	-1769.4	-6674.4
<i>Търговска баланс²</i>	<i>-1175.5</i>	<i>-79.8</i>	<i>-45.6</i>	<i>-98.7</i>	<i>-224.1</i>	<i>-118.7</i>	<i>-164.0</i>	<i>-170.1</i>	<i>-452.7</i>	<i>-204.1</i>	<i>-101.9</i>	<i>-81.9</i>	<i>-388.0</i>	<i>-177.4</i>	<i>-161.9</i>	<i>-163.7</i>	<i>-503.0</i>	<i>-1567.8</i>
Услуги: кредит																		
Транспорт ³	2175.2	153.7	136.6	144.2	434.5	130.9	180.1	281.7	592.8	380.7	356.2	241.9	978.8	156.5	138.4	124.7	419.6	2425.7
Туризъм ⁴	631.9	44.8	45.8	48.4	138.9	42.9	53.8	72.7	169.3	92.6	90.8	67.9	251.4	49.3	46.5	42.1	137.8	697.4
Други услуги	1074.2	49.5	51.1	55.7	156.3	50.2	94.7	158.8	303.8	227.9	221.7	140.2	589.8	58.3	48.0	44.8	151.1	1201.0
Услуги: дебит	469.1	59.5	39.7	40.0	139.2	37.8	31.6	50.2	119.7	60.2	43.6	33.8	137.6	49.0	43.9	37.9	130.8	527.3
Транспорт ³	-1669.6	-128.0	-138.5	-132.9	-399.3	-134.7	-142.0	-173.5	-450.2	-204.1	-191.9	-183.1	-579.1	-159.2	-148.5	-144.2	-451.8	-1880.5
Туризъм ⁴	-732.9	-54.8	-52.2	-61.6	-168.5	-60.9	-65.9	-74.0	-200.8	-83.6	-75.6	-72.2	-231.4	-74.5	-69.2	-60.3	-203.9	-804.6
Други услуги	-538.0	-35.6	-29.5	-34.8	-99.9	-38.1	-44.3	-54.9	-137.2	-65.1	-68.6	-69.9	-203.5	-49.5	-41.2	-37.4	-128.1	-568.8
Услуги, нето	-398.8	-37.6	-56.9	-36.5	-130.9	-35.7	-31.9	-44.6	-112.2	-55.4	-47.7	-41.0	-144.2	-35.2	-38.0	-46.5	-119.8	-507.1
<i>Стоки и нефакторни услуги, нето</i>	<i>-670.0</i>	<i>-54.1</i>	<i>-47.5</i>	<i>-87.4</i>	<i>-188.9</i>	<i>-122.4</i>	<i>-125.9</i>	<i>-61.8</i>	<i>-310.1</i>	<i>-27.5</i>	<i>62.3</i>	<i>-27.5</i>	<i>11.7</i>	<i>-180.0</i>	<i>-172.0</i>	<i>-183.2</i>	<i>-535.2</i>	<i>-1022.6</i>
Доход: кредит																		
Компенсации на застите	323.0	56.9	35.0	30.5	122.4	21.2	21.3	24.4	66.8	38.5	26.7	20.1	85.3	22.4	21.3	33.8	77.5	352.0
Инвестиционен доход	58.2	5.7	5.6	6.6	17.9	5.0	6.3	5.6	16.9	5.4	5.9	4.6	15.9	6.8	6.3	6.7	19.8	70.5
Преки инвестиции	264.8	51.2	29.4	23.9	104.5	16.1	15.0	18.8	49.9	33.1	20.8	15.5	69.4	15.7	15.0	27.0	57.7	281.5
Портфейлни инвестиции	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.2	0.4	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.2	0.6	
Други инвестиции	48.9	11.4	3.5	6.5	21.4	3.7	3.5	7.1	14.3	2.7	3.6	3.5	9.9	3.6	3.0	12.6	19.1	64.7
Доход: дебит																		
Компенсации на застите	215.9	39.8	25.8	17.5	83.1	12.4	11.3	11.5	35.2	30.4	17.2	12.0	59.5	12.1	12.0	14.2	38.3	216.2
Инвестиционен доход	-644.2	-178.8	-43.5	-36.0	-258.2	-14.5	-34.8	-36.1	-85.5	-144.2	-36.6	-73.1	-254.0	-11.2	-35.6	-58.6	-105.3	-703.1
Преки инвестиции	-26.0	-4.0	-4.3	-1.9	-10.2	-2.6	-1.7	-1.1	-5.4	-1.4	-1.3	-2.0	-4.7	-2.3	-1.1	-3.3	-6.7	-27.0
Инвестиционен доход	-618.3	-174.8	-39.2	-34.0	-248.1	-11.8	-33.1	-35.1	-80.0	-142.9	-35.4	-71.1	-249.4	-8.9	-34.5	-55.3	-98.6	-676.1
Преки инвестиции	-107.1	-3.7	-4.7	-6.3	-14.7	-4.9	-15.4	-6.8	-27.1	-2.6	-5.8	-54.7	-63.1	-3.7	-20.1	-28.1	-51.8	-156.8
Портфейлни инвестиции	-293.9	-161.5	-0.4	-1.6	-163.5	-0.3	-0.3	-2.8	-3.4	-134.0	-0.3	-0.2	-134.5	-0.2	-0.1	-0.1	-0.4	-301.7
Други инвестиции	-217.3	-9.7	-34.1	-26.1	-69.9	-6.6	-17.4	-25.5	-49.5	-6.2	-29.3	-16.3	-51.7	-5.1	-14.2	-27.1	-46.4	-217.5
Доход, нето	-321.2	-121.9	-8.5	-5.5	-135.9	6.7	-13.5	-11.7	-18.6	-105.7	-9.9	-53.1	-168.7	11.3	-14.3	-24.8	-27.8	-351.0
<i>Стоки, нефакторни услуги</i>	<i>-991.2</i>	<i>-176.0</i>	<i>-56.0</i>	<i>-92.8</i>	<i>-324.8</i>	<i>-115.7</i>	<i>-139.4</i>	<i>-73.6</i>	<i>-328.7</i>	<i>-133.2</i>	<i>52.4</i>	<i>-76.2</i>	<i>-157.0</i>	<i>-168.8</i>	<i>-186.2</i>	<i>-208.0</i>	<i>-563.0</i>	<i>-1373.6</i>
																		(продължава)

(продолжение)

(млн. лв.)

	2000	I	II	III	I трим.	IV	V	VI	II трим.	VII	VIII	IX	III трим.	X	XI	XII	IV трим.	Общо
<i>Текущи трансфери, нето⁵</i>	289,7	37,3	15,0	41,1	93,4	33,7	45,4	63,2	142,3	52,6	27,1	25,8	105,5	51,2	28,3	65,4	144,9	486,1
Текущи трансфери, кредит	354,0	45,0	24,1	47,9	117,0	43,0	58,0	75,0	176,1	59,2	35,1	32,5	126,8	60,8	34,7	70,9	166,4	586,2
Текущи трансфери, дебит	-64,3	-7,8	-9,1	-6,7	-23,6	-9,4	-12,6	-11,8	-33,8	-6,6	-8,0	-6,7	-21,3	-9,6	-6,4	-5,6	-21,5	-100,2
Б. Капиталови трансфери, нето	24,9	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	-0,1	-0,1
Капиталови трансфери, нето	24,9	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	-0,1	-0,1
<i>Общо за групи А и Б</i>	<i>-676,6</i>	<i>-138,7</i>	<i>-41,0</i>	<i>-51,7</i>	<i>-231,5</i>	<i>-82,1</i>	<i>-94,0</i>	<i>-10,4</i>	<i>-186,5</i>	<i>-80,7</i>	<i>79,5</i>	<i>-50,4</i>	<i>-51,5</i>	<i>-117,6</i>	<i>-158,0</i>	<i>-142,7</i>	<i>-418,2</i>	<i>-887,7</i>
В. Финансова сметка^{1,6}	883,2	34,6	42,4	-71,4	5,6	178,6	10,6	23,6	212,9	39,8	32,6	86,3	158,8	108,4	520,4	44,6	673,4	1050,6
Преки инвестиции в чужбина ⁷	1,8	0,0	-0,4	0,1	-0,3	-0,1	-1,2	-1,6	-3,0	-0,1	-2,1	-3,6	-5,9	-0,4	-0,1	-0,1	-0,6	-9,7
Участие в капитал	4,0	0,0	-0,4	0,1	-0,2	-0,1	-1,2	-1,6	-2,9	-0,1	-0,1	-2,4	-2,7	-0,3	0,0	0,0	-0,4	-6,2
Друг капитал	-2,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	-2,0	-1,2	-3,2	-0,1	0,0	-0,2	-3,4
Реинвестирана печалба	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Преки инвестиции в България ⁸	1001,5	175,1	53,4	51,0	279,5	37,2	-0,6	63,7	100,3	63,8	22,9	27,7	114,4	-0,4	83,8	110,9	194,4	688,5
Участие в капиталата	754,8	163,8	15,5	23,9	203,3	30,4	11,7	18,5	60,7	50,5	8,1	11,0	69,6	34,5	52,2	56,2	143,0	476,5
Друг капитал ⁹	188,5	8,6	35,3	24,5	68,3	4,8	-14,4	43,1	33,4	12,1	13,6	41,3	-36,6	29,9	53,0	46,2	189,3	
Реинвестирана печалба	58,3	2,6	2,6	2,6	7,9	2,1	2,1	2,1	6,2	1,2	1,2	3,5	1,7	1,7	1,7	5,2	22,7	
Портфейни инвестиции – активи	-63,9	-50,5	-50,6	-3,0	-104,1	-13,1	-13,1	-17,7	42,3	46,9	-8,9	-60,7	-20,3	-89,8	30,4	76,4	17,3	124,2
Акции	-8,2	1,1	-7,5	1,3	-5,1	-1,4	0,7	1,1	0,4	-0,2	-31,1	0,4	-30,9	0,1	0,4	1,6	2,1	-33,5
Облигации	-55,8	-51,7	-43,1	-4,3	-99,0	-11,7	-17,0	41,2	46,5	-8,7	-29,6	-20,6	-58,9	30,3	76,0	15,7	122,1	10,7
Портфейни инвестиции – пасиви	-114,7	-9,0	-2,0	-10,6	-21,6	-0,5	-4,9	4,0	-1,4	-27,1	3,2	-16,2	-40,0	-4,8	175,1	-2,2	168,1	105,1
Акции	4,9	0,0	-1,2	1,3	0,1	-0,1	1,0	0,0	0,9	-6,0	1,0	4,8	-9,8	0,4	-0,2	0,1	-8,6	
Облигации	-119,6	-9,0	-0,8	-11,9	-21,8	-0,4	-6,0	4,1	-2,3	-21,1	2,3	-11,4	-30,2	-5,1	175,1	-2,0	168,0	113,7
Други инвестиции – активи	-136,7	-72,5	63,5	-130,2	-139,2	157,7	-47,8	-103,7	6,1	23,2	87,8	86,8	197,8	111,2	134,1	-16,0	229,3	294,1
Търговски кредити, нето	120,8	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Земи	-7,4	0,6	2,2	1,9	4,7	-0,3	0,1	-0,2	-0,3	0,7	0,4	-0,1	1,0	0,0	9,0	1,8	10,8	16,2
Търговски банки	-7,5	0,0	0,0	-0,1	-0,1	-0,3	-0,1	-0,2	-0,6	0,1	0,7	0,0	0,8	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1
Други сектори	0,0	0,5	2,2	2,1	4,9	0,0	0,2	0,0	0,2	0,6	-0,3	-0,1	0,3	0,0	9,0	1,8	10,8	16,2
Валутни депозити	-43,5	-82,9	25,7	-139,6	-196,8	134,0	-71,7	-132,5	-70,2	-2,9	31,1	61,7	89,9	77,2	89,4	-151,2	15,4	-161,7
Търговски банки	-486,7	-82,9	25,7	-147,6	-204,8	169,0	-71,7	-132,5	-35,2	-2,8	31,4	61,6	90,1	80,2	88,5	-147,5	21,2	-128,7
Други сектори ¹⁰	51,1	0,0	8,0	8,0	-35,0	0,0	0,0	-35,0	-0,1	-0,3	0,2	-0,2	-3,0	0,9	-3,6	-5,7	-32,9	
Други валутни депозити ¹¹	195,3	28,7	17,0	15,8	61,6	21,5	23,8	27,0	72,3	39,2	57,0	25,3	121,5	32,8	34,1	141,3	208,2	463,5
Други активи	-9,9	-18,9	18,6	-8,4	-8,7	2,5	0,0	2,0	4,5	-13,8	-0,7	-0,2	-14,7	1,3	1,6	-8,0	-5,1	-24,0

(продолжава)

(продолжение)

(млн. лв.)

	2000	I	II	III	I трим.	IV	V	VI	2001	VII	VIII	IX	III трим.	X	XI	XII	IV трим.	Общо
Общо	195,3	-8,5	-21,6	21,3	-8,7	-2,6	47,5	19,0	63,9	-11,1	-18,6	11,8	-17,8	-27,8	51,2	-65,4	-42,0	-4,6
Други инвестиции – пасиви	29,4	-0,2	6,9	-6,9	-0,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	-0,2	
Търтовски кредити, нето ¹²	58,4	-0,2	-28,9	-75,6	-104,7	68,7	27,9	18,8	115,4	-1,4	-17,6	-65,1	-84,1	-18,3	26,2	-122,4	-114,4	-187,9
Заеми	-216,2	0,0	-30,7	-86,8	-117,5	-2,6	-12,7	-2,6	-17,8	0,0	-30,3	-65,7	-96,0	-10,8	0,0	-65,8	-76,6	-307,9
Държавно управление	37,6	-1,5	3,7	-0,7	1,5	2,5	0,6	1,7	4,7	-0,8	1,9	0,6	1,7	2,0	-0,3	-1,0	0,7	8,6
Търтовски банки	237,1	1,3	-1,9	11,8	11,2	68,7	40,0	19,7	128,5	-0,5	10,7	0,1	10,2	-9,5	26,6	-55,6	-38,5	111,4
Други сектори ⁹	73,1	-4,7	1,2	91,6	88,0	-86,1	-4,5	4,3	-86,3	-14,4	-15,5	30,6	0,7	15,7	5,9	20,7	42,3	44,7
Депозити на нерезиденти	34,4	-3,3	-0,8	12,3	8,1	14,9	24,1	-4,1	34,9	4,7	14,6	46,3	65,6	-25,2	19,1	36,3	30,2	138,8
Други пасиви																		
Общо за групи A, B и В	206,6	-104,1	1,4	-123,1	-225,9	96,5	-83,4	13,2	26,4	-40,8	112,1	35,9	107,3	-9,2	362,4	-98,1	255,1	162,9
Г. Гренки и пропуски	-69,3	-36,0	-25,4	50,1	-11,3	-14,6	104,0	-37,0	52,4	0,4	-126,1	-29,8	-155,5	164,0	-11,2	196,3	349,1	234,6
ОБЩ БАЛАНС (общо за групи А, Б, В и Г)	137,3	-140,2	-24,0	-73,0	-237,2	81,9	20,6	-23,8	78,8	-40,5	-14,0	6,2	-48,3	154,9	351,2	98,1	604,2	397,6
Д. Резерви и друго финансирание	-137,3	140,2	24,0	73,0	237,2	-81,9	-20,6	23,8	-78,8	40,5	14,0	-6,2	48,3	-154,9	-351,2	-98,1	-604,2	-397,6
Валутни резерви на БНБ ¹³	-409,2	183,7	34,1	16,0	233,7	-27,3	-10,8	-31,9	-70,0	82,3	43,7	3,8	129,8	-163,1	-321,7	-108,3	-593,1	-299,6
Ползвани кредити от МВФ, нето	135,9	-43,5	-10,1	57,0	3,4	-54,6	-9,8	55,7	-8,7	-41,8	-29,7	-10,0	-81,5	-42,3	-29,6	-9,8	-81,7	-168,5
Извънредно финансиране, нето ¹⁴	136,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	50,5	0,0	20,0	70,5	70,5	

* Аналитично представяне на платежния баланс в съответствие с петото издание на „Ръководство по платежен баланс“ на МВФ.

¹ Данните за 2001 г. са предварителни.

² Данни от митнически декларации, получени от дирекция „Информационно-изчислителен център“ към „Информационно обслужване“ АД, обработени от БНБ по дата на оформяне на митническата декларация и допълнени с информация от НСИ. Данните са съгласувани с НСИ. За 2000 г. – окончателни данни; за 2001 г. – предварителни данни към 20 март 2002 г.

³ Оценка на БНБ.

⁴ Данни на МВР за броя и структурата на туристите по цел на пътуване и оценка на Министерството на икономиката и БНБ.

⁵ Включително данни от Агенцията за международни помоци и Българския червен кръст.

⁶ Оригиналният знак (-) показва изтичане на капитал (нарастващ на активи или намаляние на пасиви).

⁷ Данните за 2000 г. и 2001 г. са базата на получучените в БНБ отчети за задълженията по финансова кредити на местни лица към чужбина.

⁸ Данни от фирмии с чуждестранно участие, Агенцията за приватизация, отраслови министерства, НСИ, Централния депозитар и търговските банки. В подстаратията Участие в капитала са вклучени и инвестициите на чуждестранни лица в неявичими имоти.

⁹ На базата на получучените в БНБ отчети за задълженията по финансова кредити на местни банки. Данните са изчислени от курсови разлики. Оригиналният знак (-) показва намаляние на депозитите, а положителният (+) – увеличение.

¹⁰ За периода януари – юни 2001 г. са използвани данни на Банката за международни разплащания (BIS). За периода юли – декември 2001 г. подлежат на ревизии.

¹¹ Включва и изменените на валутните депозити на домакинствата при местни банки. Данните са изчислени от курсови разлики. Оригиналният знак (-) показва намаляние на депозитите, а положителният (+) – увеличение.

¹² Предстои да бъдат вклучени външните задължения на страната по търговски кредити (получени аванси и задължения към доставчици), информацията за които в момента се обработка в БНБ.

¹³ НС се включват измененията на валутните резерви на БНБ, дължани се на курсови разлики. Оригиналният знак (-) показва увеличение на валутните резерви, а положителният (+) – намаляние.

¹⁴ Включва заеми, отпуснати в попълнена на платежния баланс (вкл. от Европейския съюз, Световната банка и др.).

Изменения на валутните резерви на БНБ, дължаци се и на курсови разлики

Източник: БНБ.

РАЗМЕР НА БРУТНИЯ ВЪНШЕН ДЪЛГ

По дебитори	XII.1996	XII.1997	XII.1998	XII.1999	XII.2000	XII.2001
Брутен външен дълг (А+Б)¹	9601.6	9760.2	10274.3	10204.4	10364.3	9903.5
А. Публичен сектор (I+II+III+IV)	9396.8	9526.8	9946.4	9402.9	9246.7	8603.6
<i>I. Правителство (I+2)²</i>	8796.9	8705.1	8964.4	8369.6	8234.3	7734.0
1. Заеми	3665.7	3647.0	3952.2	3392.2	3258.2	2754.7
2. Облигации	5131.2	5058.2	5012.1	4977.4	4976.1	4979.3
<i>II. Държавногарантиран дълг^{2,3}</i>	258.5	384.3	504.9	581.6	632.4	725.0
1. Заеми	258.5	384.3	504.9	581.6	632.4	725.0
<i>III. Българска народна банка²</i>	0.0	31.1	120.0	116.9	103.6	65.8
<i>IV. Други дебитори</i>	<i>341.5</i>	<i>406.3</i>	<i>357.1</i>	<i>334.8</i>	<i>276.4</i>	<i>78.8</i>
Местни органи на управление	0.0	0.0	0.0	27.1	26.2	20.4
1. Облигации	0.0	0.0	0.0	27.1	26.2	20.4
Търговски банки (1+2) ⁴	326.1	264.9	309.6	200.7	107.3	8.6
1. Други заеми	326.1	264.9	281.4	169.6	100.2	2.8
2. Депозити на нерезиденти	0.0	0.0	28.2	31.1	7.1	5.8
Търговски фирми (1+2) ⁵	0.0	0.0	0.0	28.3	51.4	47.6
1. Вътрешноfirmени заеми	0.0	0.0	0.0	0.1	0.2	0.1
2. Други заеми	0.0	0.0	0.0	28.1	51.2	47.5
Други ⁶	15.4	141.4	47.5	78.7	91.5	2.1
Б. Частен сектор (I+II)	204.8	233.4	327.9	801.4	1117.6	1299.9
<i>I. Търговски банки (1+2+3)⁴</i>	97.2	90.3	88.0	147.7	269.2	306.0
1. Вътрешноfirmени заеми	5.9	1.4	13.7	45.7	59.4	60.0
2. Други заеми	8.5	3.6	3.2	3.4	42.5	47.2
3. Депозити на нерезиденти	82.8	85.3	71.1	98.6	167.3	198.8
<i>II. Търговски фирми (1+2)⁵</i>	107.6	143.0	240.0	653.7	848.4	993.9
1. Вътрешноfirmени заеми	0.0	0.0	120.4	331.9	369.0	528.0
2. Други заеми	107.6	143.0	119.6	321.8	479.5	465.9

¹ Равностойността в щатски долари е изчислена по курса на съответните чуждестранни валути към края на периода. Задължения на страната по търговски кредити, информацията за които в момента се обработва в БНБ. Предварителни данни за 2001 г.

² Предварителни данни за 2001 г. на Министерството на финансите към 25 февруари 2002 г. – Система за регистриране, обслужване и управление на дълга на Министерството на финансите и Българската народна банка.

³ В съответствие с международната методология по статистика на външния дълг в размера на държавногарантирания дълг БНБ включва заемите с държавни гаранции на бюджетните и небюджетните предприятия.

⁴ Данни на търговските банки.

⁵ Данните обхващат само кредитите, регистрирани в БНБ и за които тя е получила информация.

⁶ Включват се държавни ценни книжа (деноминирани в левове и валута), притежавани от нерезиденти, и се приспадат брейдиоблигациите и еврооблигациите, притежавани от резиденти.

По кредитори	XII.1996	XII.1997	XII.1998	XII.1999	XII.2000	XII.2001
БРУТЕН ВЪНШЕН ДЪЛГ (А + Б)¹	9601.6	9760.2	10274.3	10204.4	10364.3	9903.5
А. Дългосрочен дълг	8570.1	8557.4	9275.6	9609.2	9717.9	9349.8
<i>I. Официални кредитори</i>	3188.4	3271.6	4043.9	4044.8	3941.2	3421.4
1. Международни финансови институции	1983.8	2241.5	2774.4	2891.3	3011.6	2750.9
Международен валутен фонд	584.6	936.3	1114.5	1248.6	1322.0	1109.7
Световна банка	455.8	540.4	711.6	896.6	917.8	950.0
Европейски съюз	495.5	286.4	421.8	401.8	428.0	343.7
Други международни финансови институции	448.0	478.5	526.4	344.3	343.8	347.6
2. Двустранни кредити	1204.5	1030.1	1269.6	1153.5	929.6	670.5
Парижки клуб и неразсроччен дълг	1034.5	877.9	1044.6	814.8	600.4	382.0
Други двустранни кредити	170.0	152.2	225.0	338.7	329.2	288.4
<i>II. Частни кредитори</i>	5381.7	5285.8	5231.7	5564.4	5776.7	5928.4
1. Брейдиоблигации	4984.0	4977.4	4977.4	4977.4	4976.1	4759.0
2. Евроблигации	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	220.3
3. Други облигации	147.2	80.8	34.7	27.1	26.2	20.4
4. Други държавни ценни книжа ²	15.4	141.4	47.5	78.7	91.5	2.1
5. Търговски банки	155.9	1.4	13.7	46.3	93.3	99.3
6. Други сектори	79.3	84.8	158.4	434.9	589.7	827.3
Б. Краткосрочен дълг¹	1031.5	1202.8	998.7	595.2	646.4	553.7
<i>I. Официални кредитори</i>	735.8	767.7	500.0	0.0	0.0	0.0
<i>II. Частни кредитори</i>	295.7	435.1	498.7	595.2	646.4	553.7
1. Търговски банки	267.4	353.7	383.9	302.1	283.3	215.4
2. Други сектори	28.3	81.3	114.8	293.1	363.1	338.3
3. Държавни ценни книжа	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0

¹ Не са включени външните задължения на страната по търговски кредити, информацията за които в момента се обработва в БНБ.

Предварителни данни за 2001 г.

² Включват се държавни ценни книжа (деноминирани в левове и валута), притежавани от нерезиденти, и се приспадат брейдиоблигациите и еврооблигациите, притежавани от резиденти.

Източник: БНБ.

ОБСЛУЖВАНЕ НА БРУТНИЯ ВЪНШЕН ДБЛГ, 2001 г.

По дебитори ¹	Първо тримесечие			Второ тримесечие			Трето тримесечие			Четвърто тримесечие			2001		
	Главница	Лихва	Общо	Главница	Лихва	Общо	Главница	Лихва	Общо	Главница	Лихва	Общо	Главница	Лихва	Общо
Общо (A+B)²	251.7	233.4	485.1	230.1	52.4	282.5	283.7	189.5	473.2	228.8	51.6	280.3	994.3	526.9	1521.2
A. Публичен сектор (I+II+III+IV)	211.5	226.4	437.9	106.9	46.2	153.1	216.8	182.4	399.2	189.6	38.5	228.1	724.8	493.4	1218.3
<i>I. Правителство (1+2)³</i>	<i>177.2</i>	<i>209.4</i>	<i>386.5</i>	<i>88.3</i>	<i>35.2</i>	<i>123.6</i>	<i>180.1</i>	<i>168.3</i>	<i>348.5</i>	<i>144.7</i>	<i>30.2</i>	<i>174.9</i>	<i>390.3</i>	<i>443.2</i>	<i>1033.5</i>
1. Заеми	177.2	225.9	88.3	35.2	123.6	164.0	34.9	198.9	144.7	30.2	174.9	574.2	149.0	723.2	
2. Облигации	0.0	160.7	160.7	0.0	0.0	0.0	16.1	133.5	149.6	0.0	0.0	0.0	16.1	294.2	310.3
<i>II. Държавногарантирани облигации⁴</i>	<i>21.7</i>	<i>11.8</i>	<i>33.5</i>	<i>7.5</i>	<i>5.9</i>	<i>13.4</i>	<i>20.4</i>	<i>10.8</i>	<i>31.2</i>	<i>8.1</i>	<i>6.0</i>	<i>14.0</i>	<i>57.6</i>	<i>34.4</i>	<i>92.0</i>
<i>III. Българска народна банка⁵</i>	<i>3.8</i>	<i>1.4</i>	<i>5.2</i>	<i>3.7</i>	<i>1.1</i>	<i>4.7</i>	<i>13.5</i>	<i>1.0</i>	<i>14.5</i>	<i>13.6</i>	<i>0.8</i>	<i>14.3</i>	<i>34.5</i>	<i>4.2</i>	<i>38.8</i>
<i>IV. Други облигации</i>	<i>8.9</i>	<i>3.8</i>	<i>12.7</i>	<i>7.5</i>	<i>4.0</i>	<i>11.5</i>	<i>2.7</i>	<i>2.3</i>	<i>5.0</i>	<i>23.3</i>	<i>1.6</i>	<i>24.8</i>	<i>42.4</i>	<i>11.6</i>	<i>54.0</i>
Местни органи на управление	0.0	0.0	0.0	2.0	2.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	2.0	2.0
1. Облигации ⁵	0.0	0.0	0.0	2.0	2.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	2.0	2.0
Търговски банки (1+2) ⁶	1.1	0.0	1.1	2.0	0.0	2.0	0.9	0.1	0.9	17.1	0.0	17.1	21.0	0.1	21.1
1. Други земи	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.5	0.1	0.5	0.0	0.0	0.0	0.5	0.1	0.6
2. Депозити на нерезиденти	1.1	0.0	1.1	2.0	0.0	2.0	0.4	0.0	0.4	17.1	0.0	17.1	20.6	0.0	20.6
Търговски фирми (1+2) ⁷	2.5	0.4	2.9	5.5	2.0	7.5	1.7	0.3	2.0	6.2	1.5	7.7	15.8	4.2	20.0
1. Вътрешноирмени заеми	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
2. Други земи	2.5	0.4	2.9	5.5	2.0	7.5	1.7	0.3	2.0	6.2	1.5	7.7	15.8	4.2	20.0
Б. частен сектор (I+II)	40.2	7.0	47.2	123.2	6.2	129.4	67.0	7.1	74.1	39.2	13.1	52.3	269.5	33.4	302.9
<i>I. Търговски банки (1+2+3)⁶</i>	<i>9.6</i>	<i>1.1</i>	<i>10.7</i>	<i>95.5</i>	<i>1.7</i>	<i>97.3</i>	<i>38.5</i>	<i>2.3</i>	<i>40.8</i>	<i>6.9</i>	<i>3.3</i>	<i>10.1</i>	<i>150.5</i>	<i>8.4</i>	<i>158.9</i>
1. Вътрешноирмени заеми	0.6	1.0	1.6	6.4	0.8	7.2	7.3	1.7	9.1	1.2	2.0	3.2	15.5	5.5	21.0
2. Други земи	0.3	0.1	0.4	0.3	1.0	1.2	0.3	0.6	0.8	4.3	1.3	5.6	5.1	2.9	8.0
3. Депозити на нерезиденти	8.8	0.0	8.8	88.8	0.0	88.8	30.9	0.0	30.9	1.4	0.0	1.4	129.9	0.0	129.9
<i>II. Търговски фирмии (1+2)⁷</i>	<i>30.6</i>	<i>5.9</i>	<i>36.5</i>	<i>27.6</i>	<i>4.5</i>	<i>32.1</i>	<i>28.5</i>	<i>4.8</i>	<i>33.3</i>	<i>32.3</i>	<i>9.8</i>	<i>42.1</i>	<i>119.0</i>	<i>25.0</i>	<i>144.0</i>
1. Вътрешноирмени заеми	18.1	1.4	19.5	15.2	1.1	16.3	19.2	1.4	20.7	14.5	4.8	19.3	67.0	8.8	75.8
2. Други земи	12.5	4.5	17.0	12.5	3.3	15.8	9.3	3.4	12.6	17.8	5.1	22.8	52.0	16.2	68.2

¹ Включително плащанията по кредитите, предоставени в подкрепа на платежния баланс.

² Фактически плащания. Предварителни данни. Данните са превзети имена в шатски долари по сръдномесечен курс на съответните валути.

³ Извинник: Системата за регистрация, обслужване и управление на облигации на Министерството на финансите и Българската народна банка – предварителни данни към 25 февруари 2002 г.

⁴ В съответствие с международната методология по статистика на външния дълг към държавногарантирана дълг БНБ отчита заемите с държавни гаранции на бюджетни и небюджетни предприятия.

⁵ Плащания на главници и лихви по облигации, закупени от нерезиденти.

⁶ По данни на търговските банки.

⁷ Включва плащания на главници и лихви по кредити (без револвирандете), регистрирани в БНБ, и за които тя е получила информация.

⁸ Плащания на главници и лихви по облигации (геноминирани в левове и валута), закупени от чуждестранни лица.

(продължава)

(М.Н. Ш. Д.)
(продолжение)

ОБЩО (A+B+C)
1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50
51
52
53
54
55
56
57
58
59
60
61
62
63
64
65
66
67
68
69
70
71
72
73
74
75
76
77
78
79
80
81
82
83
84
85
86
87
88
89
90
91
92
93
94
95
96
97
98
99
100

ПЛАЩАНИЯ ПО БРУТНИЯ ВЪНШЕН ДЪЛГ

(млн. щ. д.)

	I тримесечие	II тримесечие	III тримесечие	IV тримесечие	2001, общо
Главница	251.7	230.1	283.7	228.8	994.3
Лихва	233.4	52.4	189.5	51.6	526.9
Общо	485.1	282.5	473.2	280.3	1521.2

Източник: БНБ.

ДЪЛГОВИ ИНДИКАТОРИ

(%)

	XII.1996	XII.1997	XII.1998	XII.1999	XII.2000	XII.2001
Брутен външен дълг/брутен вътрешен продукт	97.0	94.2	80.7	78.8	82.3	73.1
Брутен външен дълг/износ на стоки и нефакторни услуги	145.3	139.2	171.8	176.1	148.1	131.6
Краткосрочен дълг/брутен външен дълг	10.7	12.3	9.7	5.8	6.2	5.6
Краткосрочен дълг/брутен вътрешен продукт	10.4	11.6	7.8	4.6	5.1	4.1
Краткосрочен дълг/валутен резерв на БНБ	130.1	48.6	32.7	18.5	18.7	15.5
Обслужване на брутния външен дълг/БВП	10.9	8.7	9.4	8.1	9.3	11.2
Обслужване на брутния външен дълг/износ на стоки и нефакторни услуги	16.3	12.8	20.0	18.0	16.7	20.2

Забележка: Данните за БВП за 2001 г. са предварителни.

Източник: БНБ.

ПОЛУЧЕНИ НОВИ КРЕДИТИ И ДЕПОЗИТИ

По дебитори ¹	I тримесечие	II тримесечие	III тримесечие	IV тримесечие	(млн. щ. д.) 2001, общо
Общо (А+Б)²	314.1	212.7	124.3	500.7	1151.7
A. Публичен сектор (I+II+III+IV)	106.7	132.0	21.6	368.2	628.4
I. Правителство (1+2) ³	66.9	65.4	0.0	292.6	425.0
1. Заеми	66.9	65.4	0.0	70.5	202.9
2. Облигации	0.0	0.0	0.0	222.1	222.1
II. Държавногарантиран дълг ^{3,7}	31.4	60.5	18.8	57.1	167.8
1. Заеми	31.4	60.5	18.8	57.1	167.8
III. Българска народна банка ³	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
IV. Други дебитори	8.3	6.1	2.8	18.4	35.6
Местни органи на управление	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
1. Облигации	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Търговски банки (1+2) ⁴	1.5	0.4	2.8	18.1	22.8
1. Други заеми	0.8	0.0	1.8	0.0	2.6
2. Депозити на нерезиденти ⁵	0.7	0.4	1.0	18.1	20.2
Търговски фирми (1+2) ⁶	6.8	5.7	0.0	0.0	12.5
1. Вътрешноfirmени заеми	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
2. Други заеми	6.8	5.7	0.0	0.0	12.5
Други ⁸	0.0	0.0	0.0	0.3	0.3
B. Частен сектор (I+II)	207.5	80.7	102.7	132.5	523.3
I. Търговски банки (1+2+3) ⁴	100.2	12.4	34.8	57.4	204.8
1. Вътрешноfirmени заеми	0.0	5.8	1.3	10.1	17.2
2. Други заеми	2.0	2.4	2.5	4.7	11.7
3. Депозити на нерезиденти ⁵	98.1	4.1	31.0	42.6	175.9
II. Търговски фирми (1+2) ⁶	107.3	68.3	67.9	75.1	318.6
1. Вътрешноfirmени заеми	70.1	35.4	41.1	31.3	177.8
2. Други заеми	37.2	32.9	26.8	43.8	140.8

¹ Предварителни данни. Равностойността в щатски долари е изчислена по средномесечните курсове на съответните чуждестранни валути.

² Включително кредитите, предоставени в подкрепа на платежния баланс.

³ Източник: Системата за регистриране, обслужване и управление на дълга на МФ и БНБ – предварителни данни към 25 февруари 2002 г.

⁴ По данни на търговските банки.

⁵ Депозити на нерезиденти в местни търговски банки.

⁶ Включва получени суми по кредитите (без револвиращите), регистрирани в БНБ и за които тя е получила информация.

⁷ В съответствие с международната методология по статистика на външния дълг към държавногарантирания дълг БНБ отчита заемите с държавни гаранции на бюджетните и небюджетните предприятия.

Източник: БНБ.

По кредитори	I тримесечие	II тримесечие	III тримесечие	IV тримесечие	(млн. щ. д.) 2001, общо
БРУТЕН ВЪНШЕН ДЪЛГ (А + Б)	314.1	212.7	124.3	500.7	1151.7
A. Дългосрочен дълг	185.5	187.7	62.5	412.1	847.7
I. Официални кредитори	105.3	87.2	21.5	106.1	320.1
1. Международни финансови институции	105.3	87.2	21.5	86.1	300.1
Международен валутен фонд	66.9	65.4	0.0	0.0	132.4
Световна банка	14.4	8.0	5.2	60.5	88.2
Други международни финансови институции	23.9	13.7	16.4	25.6	79.6
2. Двустранни кредити	80.2	100.5	40.9	306.0	527.6
II. Частни кредитори	0.0	0.0	0.0	222.1	222.1
Еврооблигации	0.0	0.0	0.0	0.3	0.3
Други облигации	2.3	8.3	4.2	14.4	29.2
Търговски банки	77.8	92.2	36.7	69.3	276.0
Други частни кредитори	128.7	25.0	61.8	88.6	304.0
B. Краткосрочен дълг	156.9	240.6	234.8	176.2	808.5
В. Предоставени револвиращи кредити	471.0	453.3	359.0	676.8	1960.2
ОБЩО (А+Б+В)					

Източник: БНБ

КОНСОЛИДИРАН ДЪРЖАВЕН БЮДЖЕТ ЗА 2001 г.*

	Консолидирана республиканска финансова програмка	Републикански бюджет	Централен республикански бюджет	Министерства и ведомства		Сметна плата	Социално осигуряване			Съдебна власт	Общини	Държавни висши училища	Българска научно- изследователска фискална резерв	Извън- бюджетни фондове и сметки на общините							
				Общо	Министерства и ведомства		Общо	Държавно обществено осигуряване	Национална здраво- охранителна каса												
I. ПРИХОДИ И ПОМОЗИ	11 837 430.8	6 525 257.1	5 429 604.7	1 095 650.2	936 788.8	158 861.4	2.2	3 162 654.1	2 318 205.6	613 739.0	19 116.3	211 593.1	38 746.4	1 319 089.6	119 494.2	9 266.0	1 149.5	26 915.2	589 119.5	45 739.3	
Общи приходи	11 474 196.8	6 519 489.1	5 429 441.1	1 080 045.8	935 137.6	154 908.1	2.2	3 162 653.5	2 318 205.6	613 738.4	19 116.3	211 593.1	38 746.4	1 318 790.5	117 625.7	9 240.5	1 039.4	26 915.2	241 166.1	38 530.5	
Текущи приходи	11 474 196.8	6 519 489.1	5 429 441.1	1 080 045.8	935 137.6	154 908.1	2.2	3 162 653.5	2 318 205.6	613 738.4	19 116.3	211 593.1	38 746.4	1 318 790.5	117 625.7	9 240.5	1 039.4	26 915.2	241 166.1	38 530.5	
Данъчни приходи	9 190 468.4	5 132 000.4	4 736 832.3	395 168.1	395 168.1	2.2	3 162 653.5	2 318 205.6	613 738.4	19 116.3	211 593.1	38 746.4	1 318 790.5	117 625.7	9 240.5	1 039.4	26 915.2	241 166.1	38 530.5		
Данък върху печалбата	1 129 561.7	736 323.7	728 978.4	7 345.3	7 345.3	2.2	3 162 653.5	2 318 205.6	613 738.4	19 116.3	211 593.1	38 746.4	1 318 790.5	117 625.7	9 240.5	1 039.4	26 915.2	241 166.1	38 530.5		
Данък за общините	384 760.8	2 217.4	2 217.4	2 217.4	2 217.4	2.2	3 162 653.5	2 318 205.6	613 738.4	19 116.3	211 593.1	38 746.4	1 318 790.5	117 625.7	9 240.5	1 039.4	26 915.2	241 166.1	38 530.5		
Данък върху движимата и доходите	59 204.2	57 761.4	57 761.4	523.3	523.3	2.2	3 162 653.5	2 318 205.6	613 738.4	19 116.3	211 593.1	38 746.4	1 318 790.5	117 625.7	9 240.5	1 039.4	26 915.2	241 166.1	38 530.5		
Данък върху доходите на физически лица	1 062 839.7	540 724.9	539 887.4	837.5	837.5	2.2	3 162 653.5	2 318 205.6	613 738.4	19 116.3	211 593.1	38 746.4	1 318 790.5	117 625.7	9 240.5	1 039.4	26 915.2	241 166.1	38 530.5		
Данък върху застрахователните премии	20 728.2	20 276.2	20 276.2	20 276.2	20 276.2	2.2	3 162 653.5	2 318 205.6	613 738.4	19 116.3	211 593.1	38 746.4	1 318 790.5	117 625.7	9 240.5	1 039.4	26 915.2	241 166.1	38 530.5		
и презаракователните премии	2 454 435.2	2 454 435.2	2 454 435.2	2 454 435.2	2 454 435.2	2.2	3 162 653.5	2 318 205.6	613 738.4	19 116.3	211 593.1	38 746.4	1 318 790.5	117 625.7	9 240.5	1 039.4	26 915.2	241 166.1	38 530.5		
Данък върху добавената стойност	1 106 756.4	1 053 815.4	688 060.9	365 754.5	365 754.5	2.2	3 162 653.5	2 318 205.6	613 738.4	19 116.3	211 593.1	38 746.4	1 318 790.5	117 625.7	9 240.5	1 039.4	26 915.2	241 166.1	38 530.5		
Акцизи и такси върху течните горива	195 408.4	195 408.4	194 980.5	427.9	427.9	2.2	3 162 653.5	2 318 205.6	613 738.4	19 116.3	211 593.1	38 746.4	1 318 790.5	117 625.7	9 240.5	1 039.4	26 915.2	241 166.1	38 530.5		
Мита и митнически такси	2 984 888.2	0.0	0.0	0.0	0.0	2.2	3 162 653.5	2 318 205.6	613 738.4	19 116.3	211 593.1	38 746.4	1 318 790.5	117 625.7	9 240.5	1 039.4	26 915.2	241 166.1	38 530.5		
Прякори на обществено осигуряване	235 850.7	131 016.4	126 478.5	4 537.9	4 537.9	2.2	3 162 653.5	2 318 205.6	613 738.4	19 116.3	211 593.1	38 746.4	1 318 790.5	117 625.7	9 240.5	1 039.4	26 915.2	241 166.1	38 530.5		
Други данъци	2 283 728.4	1 387 488.7	692 608.8	694 877.7	539 969.5	154 908.1	2.2	3 162 653.5	2 318 205.6	613 738.4	19 116.3	211 593.1	38 746.4	1 318 790.5	117 625.7	9 240.5	1 039.4	26 915.2	241 166.1	38 530.5	
Негативни приходи	1 206 221.5	807 187.3	534 836.1	282 550.6	191 442.0	90 908.5	0.6	22 969.5	18 859.0	17 178.7	3 935.2	23.5	191.3	64 851.0	115 676.4	9 015.5	1 062.9	27 489.8	153 306.2	4 444.6	
Прякори и доходи от собственост	617 393.7	389 127.1	71 911.7	317 215.4	256 249.3	60 966.1	0.6	303.5	303.5	303.5	38 202.9	165 896.5	303.5	104 830.1	104 830.1	104 830.1	104 830.1	104 830.1	104 830.1	104 830.1	
Държавни, общински и съдебни такси	296 018.5	108 967.5	94 256.0	14 711.4	14 090.4	621.0	148 010.3	127 383.1	10 871.6	15.2	9 831.4	23 815.5	32.7	0.3	3.5	3.5	3.5	3.5	3.5	3.5	
Глоби, санкции и наказателни ликви																					
Приходи от чуждестранни осигурителни институти за пенсии	3 915.0	26 947.2	3 258.9	-9 740.3	12 997.6	12 118.1	879.5	1.6	3 915.0	3 915.0	3 915.0	2 162.5	204.6	0.7	81.0	291.6	6 539.9	2 243.1	0.8	18.7	227.7
по международни програми																					
Други издавани приходи																					
Събрани и внесени ДДС и други данъци вари прозадължите	14 980.8	15 383.9	15 383.9	15 383.9	14 935.1	448.9															
Приход от придобици на държавно и общинско имущество	102 777.1	52 262.4	66.7	52 195.7	51 111.5	1 084.2	0.2														
Приход от конесии	15 451.4	11 278.6	11 278.6	23.1	23.1	23.1															
Приход от линеевни	363 233.9	5 767.9	163.5	5 604.4	1 651.2	3 953.2	0.7														
Помощ																					
ОБЩО РАЗХОДИ РАЗХОДИ+ТРАНСФЕРИ	12 092 618.1	7 185 548.8	6 012 729.0	1 172 817.6	1 014 004.2	158 813.3	2.2	2 944 842.3	2 319 579.7	428 181.7	1 623.8	195 457.1	38 756.1	1 242 046.4	122 975.6	9 334.0	1 291.5	35 298.0	424 710.8	87 814.6	
II. РАЗХОДИ	12 092 618.1	5 210 986.6	1 617 665.7	3 587 160.0	2 216 226.9	1 370 933.1	6 160.9	3 901 221.5	3 174 214.2	428 181.7	1 623.8	297 201.8	108 255.4	1 871 904.1	279 276.0	50 547.9	29 446.5	65 824.0	476 342.5	98 813.6	

(продължава)

(продължение)

(хил. лв.)

	Консолидирана програма	Републикански бюджет	Централен резултатен бюджет	Министерства и ведомства		Сметна папата	Общо	Същано осигуряване		Фонд ПКБ	Съдебна власт	Общини	Държавни висши училища на научните	Българска национална радиотелевизия	Българска национална радиотелевизия	Извънбюджетни фондове и сметки	Извънбюджетни фондове и сметки				
				Общо	Министерства и ведомства			Държавно общество	Национално здравно съоръжение												
Текущи разходи	10 793 612,2	4 365 654,0	1 494 152,7	2 865 618,0	1 605 120,9	1 260 497,1	5 883,3	3 883 590,1	3 161 908,5	423 925,1	1 623,8	296 132,7	94 432,6	1 750 622,6	263 386,6	48 891,4	27 976,3	61 695,8	260 822,6	36 540,2	
Заплати и изнаграждения за персонала, наст по трудови и служебни правоотношения	1 158 728,6	412 841,2	26 492,8	412 858,9	401 355,1	11 503,8	3 489,5	38 725,4	16 698,7	8 220,3	13 806,3	53 341,3	479 417,8	98 893,4	23 945,7	7 019,1	11 146,1	2 691,7	706,8		
Други изнаграждения и пензии за персонал	136 684,4	62 544,7	835,9	61 650,5	60 675,1	975,4	58,3	2 378,2	573,9	602,1	1 202,2	5 460,5	30 426,9	18 559,1	2 553,5	691,6	5 565,5	6 982,3	1 523,1		
Онтигитни вноски	441 445,4	169 286,7	9 381,1	158 744,2	154 285,4	4 458,8	1 161,5	13 939,4	5 880,6	2 921,8	5 137,0	17 566,9	187 240,3	36 343,5	8 594,0	2 533,1	4 207,2	1 285,4	357,9		
Влоски за допълнително задължително и доброволно осигуряване	777,7	199,7	12,4	199,7	170,4	29,2	439,1				439,1					8,6	12,0	80,0	18,4	0,8	19,1
Спеценции	37 186,5	10 263,5	1721 571,1	771 543,6	148 546,6	621 855,4	603 311,5	18 543,9	1 141,6	32 553,7	15 023,8	7 333,2	10 178,6	17 850,9	570 052,2	77 827,7	11 813,7	17 271,7	39 182,2	150 434,5	33 058,9
Издръжка	1 189 263,1	1 169 835,8	176,7	1 169 659,1	2 720,7	1 166 938,4								18 288,1					1 118,0	21,1	
Обхрана и сигурност	722 123,1	517 906,6	193 061,2	324 845,5	324 845,5									159 280,4	1 620,0				43 070,3	245,8	
Субсидии – общо	700 786,6	513 988,2	190 135,0	323 863,2	323 863,2									144 672,2	1 620,0				40 250,9	245,3	
Субсидии за нефинансови предприятия	21 336,4	3 908,5	2 926,2	982,3	982,3									14 608,1					2 894,4	0,5	
Субсидии за финансово институции																					
Разходи за членски внос и участия в нетърговски организации и дейности	51 467,5	12 809,0		12 806,6	12 806,6	0,6	2,3	64,3	64,3												
Лични – общо	1 105 755,0	1 093 071,6	1 071 246,7	22 425,0	22 425,0			1 605,6	1 605,6												
Лични по взимни замеси	882 626,4	850 700,9	828 319,5	22 381,4	22 381,4			1 605,6	1 605,6												
-Лондонски клуб	608 977,6	608 977,6	608 977,6																		
-Световна банка	93 497,5	91 892,0	89 054,8	2 837,1	2 837,1			1 605,6	1 605,6												
-Г-24	4 342,0	4 342,0	4 342,0																		
-Европейски съюз	43 069,5	43 069,5	41 952,0	1 117,5	1 117,5																
-Парижки клуб	76 020,8	76 020,8	76 020,8																		
-други	26 719,0	26 399,1	7 972,3	18 426,8	18 426,8																
Лични по вземени замеси (документарни и средносточни ценни книжа)	253 113,0	242 955,8	242 927,1	28,6	28,6																
-по облигационни замеси (документарни и средносточни ценни книжа)	75 845,3	75 817,6	75 817,6																		
Други разходи за лични	113 329,1	113 320,4	113 320,4																		
-по други към БНБ	11 936,9	1 816,1	1 787,5	28,6	28,6																
-по заеми от други банки	49 909,1	49 909,1																			
-по ДЦК, сметираща за структурна реформа	2 092,5	2 092,5																			
Други разходи за лични	15,7	14,9	14,9																		
Социални и здравноосигурителни плащания	4 189 143,8	34 898,8	34 898,8	57 194,3	57 194,3	57 192,1		9,6	548,6	83,7	347,6	117,2	25,3	279 003,3	9 922,0	24,0		0,7			
Платени данъци, мита и такси	21 595,8	6 755,9	6 726,3	6 694,3	31,9									7 398,6	3 434,5	686,3	387,7	1 391,5	15 151,3	25,9	
Разходи за банково обслужване и други финансови услуги	17 870,2	15 928,8	9 506,9	6 401,5	6 307,5	94,0	20,5	650,4	130,0	396,0	5,9	118,5	187,6	342,0	233,3	38,8	12,8	171,2	292,4	13,8	
Капиталови разходи	1 183 521,0	748 212,3	86 234,1	661 700,6	551 264,6	110 359	277,6	17 731,3	12 305,7	4 256,6	1 169,0	13 822,8	120 740,3	15 889,3	1 656,5	1 470,2	4 128,2	177 671,9	82 98,1		

(продължава)

*Данните са предварителни.

Източник: МФ.

ВЪТРЕШЕН ДЪРЖАВЕН ДЪЛГ

(хил. лв./хил. евр./хил. щ. д.)

Структура на дълга	Размер на дълга към	Изменение на дълга през 2001	Размер на дълга към
	31.XII.2000	увеличение	
I. ДЪЛГ ПО ДЪРЖАВНИ ЦЕННИ КНИЖА, ЕМИТИРАНИ ЗА ФИНАНСИРАНЕ НА БЮДЖЕТНИЯ ДЕФИЦИТ			
1. ДЦК, емитирани през 1996 г.	845.8	845.8	-
5-годишни	845.8		-
2. ДЦК, емитирани през 1997 г.	20 000.0		20 000.0
5-годишни	20 000.0		20 000.0
3. ДЦК, емитирани през 1998 г.	7 468.5	3 377.6	4 090.9
3-годишни	3 377.6		-
5-годишни	4 090.9		4 090.9
4. ДЦК, емитирани през 1999 г.	304 542.3	301 882.6	2 659.7
2-годишни	301 882.6		-
5-годишни	2 659.7		2 659.7
5. ДЦК, емитирани през 2000 г.	613 212.9	180 884.9	432 328.0
5.1. Краткосрочни	178 275.5	178 275.5	-
3-месечни	64 286.4		-
12-месечни	113 989.1		-
5.2. Средносрочни	434 937.4	2 609.4	432 328.0
2-годишни	255 217.9		252 608.6
3-годишни	139 929.7		139 929.7
5-годишни	39 789.7		39 789.7
6. ДЦК, емитирани през 2001 г.	797 294.3	179 126.4	618 167.9
6.1. Краткосрочни	313 459.0	178 004.8	135 454.2
3-месечни	237 303.4	178 004.8	59 298.5
12-месечни	76 155.7		76 155.7
6.2. Средносрочни	483 835.2	1 121.5	482 713.7
2-годишни	214 940.7	1 121.5	213 819.2
5-годишни	239 956.9		239 956.9
7-годишни	28 937.6		28 937.6
ВСИЧКО РАЗДЕЛ I	946 069.5	797 294.3	666 117.2
			1 077 246.6

**II. ДЪЛГ ПО ДЪРЖАВНИ ЦЕННИ КНИЖА,
ЕМИТИРАНИ ЗА СТРУКТУРНАТА РЕФОРМА**

A1. Държавни дългосрочни облигации, емитирани по реда на ПМС 244/1991 г.	3 026.9	275.2	2 751.7
A2. Държавни дългосрочни облигации, емитирани по реда на ПМС 234/1992 г.	2 174.0	139.1	2 034.9
A3. Държавни дългосрочни облигации, емитирани по реда на чл. 4 и 5 от ЗУНК/1993 г.			
в левове	7 799.4	463.5	7 335.9
деноминирани в щатски долари	331 260.7	54 136.9	277 123.8
левова равностойност	696 280.3		615 009.9
деноминирани в евро	24 412.6	37 478.5	1 284.9
левова равностойност	47 746.9		118 535.6
A4. Държавни дългосрочни облигации, емитирани по реда на ПМС 3/1994 г.	831.7	46.2	785.5
A5. Държавни облигации, емитирани по реда на чл. 2 от ПМС 89/1995 г.	4 660.1	3 106.8	1 553.4
ВСИЧКО А	762 519.3		748 006.8

(продължава)

(продължение)

(хил. лв./хил. евро/хил. щ. д.)

Структура на дълга	Размер на дълга към 31.XII.2000	Изменение на дълга през 2001		Размер на дълга към 31.XII.2001
		увеличение	намаление	
Б1. ДЦК, еmitирани в левове по реда на чл. 8 и 9 от ЗДЗВСТБ/1996 г.	38 750.5			28 593.9
ДЦК, еmitирани през 1996 г.	5 627.9		1 876.0	3 751.9
ДЦК, еmitирани през 1997 г.	33 122.6		8 280.7	24 842.0
Б2. ДЦК, еmitирани в щатски долари по реда на чл. 8 и 9 от ЗДЗВСТБ/1996 г. левова равностойност	4 705.7 9 891.0		4 705.7 7 823.2	- -
ВСИЧКО Б	48 641.5			28 593.9
ВСИЧКО РАЗДЕЛ II	811 160.8			776 600.7
ОБЩ РАЗМЕР НА ДЪРЖАВНИЯ ДЪЛГ	1 757 230.3			1 853 847.3
III. ВЪТРЕШНИ ДЪРЖАВНИ ГАРАНЦИИ	9 984.1			6 653.3
ОБЩ РАЗМЕР НА ВЪТРЕШНИЯ ДЪЛГ	1 767 214.4			1 860 500.6

Забележка: Дългът по ДЦК за финансиране на дефицита е по фактическа сума.

Левовата равностойност на дълга, деноминиран във валута, е изчислена по курса на съответната валута към лева в края на съответния месец:

за 31.XII.2000 г. – 1 USD/BGN 2.10191, 1 EUR/BGN 1.95583
за 28.XII.2001 г. – 1 USD/BGN 2.21926, 1 EUR/BGN 1.95583

Дългът към БНБ е изключен от структурата на вътрешния дълг.

Източник: МФ.

БАЛАНС НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА

УПРАВЛЕНИЕ „БЕМСИОННО“											(хил. лв.)				
	29.XII.2000	31.I.2001	28.II.2001	30.III.2001	28.IV.2001	31.V.2001	29.VI.2001	31.VII.2001	29.IX.2001	31.X.2001	30.XI.2001	29.XII.2001			
АКТИВИ															
1. Налични парични средства в чуждестранна валута	7273154	6889487	6820282	6820043	6862639	6939239	7010737	6802700	6687786	6683432	6986465	7701385	7942985		
2. Монетарно злато	1944085	1542835	17777872	2005500	1863065	929571	1241756	1563058	1342316	1406448	1833670	1879644	1653209		
3. Търкуеми чуждестранни ценни книжа	641768	641974	641999	642059	642139	642272	642506	642515	642642	642669	642676	642592	642607		
4. Вземания по начислени лихви	4625328	4639007	4341229	4108233	4284447	5290757	5055011	4527327	4633660	4571965	4447036	5122785	5591451		
	61973	65671	59182	64251	72988	76639	71464	69800	69168	62343	63090	56364	55718		
ПАСИВИ															
1. Банкноти и монети в обращение	7273154	6889487	6820282	6820043	6862639	6939239	7010737	6802700	6687786	6683432	6986465	7701385	7942985		
2. Разплащателни сметки и депозити на банки	2504693	2323591	2338613	2348084	2427863	2476263	2552589	2667538	2687828	2746471	2713178	2785250	3262881		
3. Депозити на правителството и бюджетни организации	515938	511843	534020	579921	616943	625709	532639	570636	548193	620332	595377	643753	769647		
4. Сметки на други депозитанти	2608609	2388882	2260390	2329136	287873	2863918	2925294	2418550	2304307	2129431	2440353	2913236	2571177		
5. Задължения по начислени лихви	675213	678591	679932	513210	72031	70013	70093	202127	211176	216661	200295	212362	190538		
6. Депозит на управление „Банково“	4949	2918	4516	3261	983	1331	4298	8050	11777	15403	19170	420	2184		
	963752	983662	1002811	1046431	865946	902005	925824	935799	924505	955134	1018092	1146364	1146558		
УПРАВЛЕНИЕ „БАНКОВО“															
	29.XII.2000	31.I.2001	28.II.2001	30.III.2001	28.IV.2001	31.V.2001	29.VI.2001	31.VII.2001	29.IX.2001	31.X.2001	30.XI.2001	29.XII.2001			
АКТИВИ															
1. Злато и други благородни метали	5642335	5565217	5574627	5839660	5470394	5705013	5825967	5638705	5482654	5511267	5455855	5427939	5389248		
2. Инвестиции в ценни книжа	89498	88152	88356	89342	89713	96110	95658	88848	86491	90605	88762	89112	91824		
3. Представени кредити и депозити на банки, намалени с провизии	167695	168764	176048	184481	180778	192169	190732	184516	176180	176492	136765	0	0		
4. Вземания от правителството	2560928	2470860	2451471	2628012	2485809	2584428	2694724	2551743	2453825	2441108	2360779	2332421	2314570		
5. Участие на България в МВФ и други международни финансови институции	1664086	1659703	1660951	1662688	1676072	1757553	1745554	1708570	1671631	1677579	1677179	1690298	1693056		
6. Вземания по начислени лихви	1	0	862	1854	2740	3919	3919	0	930	1835	2794	2062	2611		
7. Инвестиции в други местни предприятия	2294	2294	2294	2294	2294	2294	2294	2294	2294	2294	2294	2294	2294		
8. Дълготрайни активи	141382	140355	139619	139347	139203	138764	138582	138209	137359	136562	137340	136769	110271		
9. Други активи	52682	51430	52198	51611	27820	27752	28661	28709	29424	29643	29295	28604	28051		
10. Депозит на управление „Банково“	963752	983662	1002811	1046431	865946	902005	925824	935799	924505	955134	1018092	1146364	1146558		
ПАСИВИ															
1. Кредити на МВФ	5642335	5565217	5574627	5839660	5470394	5705013	5825967	5638705	5482654	5511267	5455855	5427939	5389248		
2. Задължения към международни финансови институции	2778646	2680083	2660852	2841855	2689100	2797624	2906462	2750831	2627254	2615155	2527033	2478128	2460516		
3. Задължения по начислени лихви	1664287	1659882	1661130	1656421	1676213	1757479	1745839	1708882	1677969	1680071	1690443	1693549			
4. Други пасиви	6798	8988	11507	11310	10241	8456	9124	9409	9534	6837	7026	7439	4644		
Всичко задължения	4451726	4351885	4334299	4551288	4378043	4504369	4662976	4471384	4309476	4301166	4215791	4176391	4159434		
5. Основен капитал	20000	20000	20000	20000	20000	20000	20000	20000	20000	20000	20000	20000	20000		
6. Резерви	940374	940945	936139	959920	985755	1012114	1020541	1005282	993515	1014122	1025328	1025999	988727		
7. Неразпределена печалба	230235	252387	284189	308452	86616	108530	122450	142039	159663	175979	194736	2025549	221087		
Всичко собствен капитал	1190609	1213332	1240328	1288372	1092351	1140644	1162991	1167321	1173178	1210101	1240064	1251548	1229814		

Източник: БНБ.

ПАРИЧЕН ОТЧЕТ

(хил. лв.)

	XII.2000		I.2001		II.2001		III.2001		IV.2001		V.2001		VI.2001	
	всички банки	в т. ч. в ликвидация												
Валутен курс: лева за 1 щ. д.	2.1019	2.1019	2.1046	2.1046	2.1149	2.1149	2.2145	2.2145	2.1676	2.1676	2.3064	2.3064	2.3064	2.3064
лева за 1 евро	1.9558	1.9558	1.9558	1.9558	1.9558	1.9558	1.9558	1.9558	1.9558	1.9558	1.9558	1.9558	1.9558	1.9558
ЧУЖДЕСТРАННИ АКТИВИ (нето)	7861895	-144871	7875748	-145023	7877923	-146592	8090374	45019	8020600	42971	8197184	44666	8361877	45425
Чуждестранни активи	11614320	63417	11495234	63572	11479788	63633	11905910	46311	11468437	44244	11818490	45953	12089772	46712
Международни резерви на БНБ	7273153	0	6889487	0	6820282	0	6820044	0	6862638	0	6939238	0	7010737	0
Други чуждестранни активи	4341167	63417	4605747	63572	4659506	63633	5085866	46311	4605799	44244	4879252	45953	5079035	46712
Минус чуждестранни пасиви	3752425	208288	3619486	208595	3601865	210225	3815536	1292	3447837	1273	3621306	1287	3727895	1287
НЕТНИ ВЪТРЕШНИ АКТИВИ	1428850	226680	1449062	226945	1552059	229318	1391333	6210	1122538	7842	1234019	6501	1316888	5713
ВЪТРЕШЕН КРЕДИТ	4654409	505635	4658070	503678	4809197	510455	4865179	376841	4263848	376566	4469505	372502	4514403	371153
левове	1610436	91249	1636567	88021	1630809	87912	1624694	21288	1495787	37925	1479561	25714	1569604	24033
валута	3043973	414386	3021503	415657	3178388	422543	3240485	355553	2768061	338641	2989944	346788	2944799	347120
ВЗЕМАНИЯ ОТ ПРАВИТЕЛСТВЕНИ СЕКТОР (нето)	487748	-279879	476321	-280180	611694	-281039	723696	-241179	20468	-237313	123994	-245618	96172	-245777
левове	-719052	-53412	-726733	-53412	-732651	-53431	-745029	-53454	-995166	-53454	-1027215	-53453	-992120	-53452
валута	1206800	-226467	1203054	-226768	1344345	-227608	1468725	-187725	1015634	-183859	1151209	-192165	1088292	-192325
ВЗЕМАНИЯ ОТ ПРАВИТЕЛСТВОТО (нето)	547261	-279144	558275	-279444	699491	-280302	853262	-240413	153162	-236555	244390	-244837	227109	-244996
левове	-637035	-53057	-629888	-53057	-636422	-53076	-605852	-53100	-842372	-53100	-889598	-53099	-840656	-53098
валута	1184296	-226087	1188163	-226387	1335913	-227226	1459114	-187313	995534	-183455	1133988	-191738	1067765	-191898
ВЗЕМАНИЯ ОТ ДЪРЖАВНИЯ														
БЮДЖЕТ (нето)	686354	-275352	741787	-275647	829387	-276489	1014404	-236440	280758	-232658	361599	-240718	379906	-240877
левове	-625837	-52891	-613831	-52891	-619451	-52910	-588725	-52934	-824100	-52934	-876834	-52933	-827896	-52932
валута	1312191	-222461	1355618	-222756	1448838	-223579	1603129	-183506	1104858	-179724	1238433	-187785	1207802	-187945
Вземания	3669745	1589	3546140	1520	3507724	1502	3742494	1388	3579952	1388	3699080	1389	3820824	1389
левове	826988	312	802195	312	786794	293	810876	272	810115	272	803573	273	830281	273
валута	2842757	1277	2743945	1208	2720930	1209	2931618	1116	2769837	1116	2895507	1116	2990543	1116
ДЦК	1068086	1560	1047047	1491	1023998	1473	1078708	1380	1072788	1380	1089230	1380	1097659	1380
Краткосрочни (до 12 месеца)	149444	0	116731	0	115130	0	112645	0	113918	0	126048	0	122681	0
левове	149339	0	116735	0	115130	0	112643	0	113943	0	126048	0	122681	0
валута	105	0	-4	0	0	0	2	0	-25	0	0	0	0	0
Средносрочни (до 5 години)	598000	0	614246	0	578434	0	594620	0	600463	0	581295	0	613863	0
левове	578545	0	595858	0	566622	0	582891	0	599795	0	581295	0	613863	0
валута	19455	0	18388	0	11812	0	11729	0	668	0	0	0	0	0
Дългосрочни (над 5 години)	320642	1560	316070	1491	330434	1473	371443	1380	358407	1380	381887	1380	361115	1380
левове	73924	283	75379	283	87009	264	94338	264	77323	264	74016	264	68837	264
валута	246718	1277	240691	1208	243425	1209	277105	1116	281084	1116	307871	1116	292278	1116
Кредити	2560928	0	2470860	0	2451471	0	2628012	0	2485809	0	2584428	0	2694724	0
валута	2560928	0	2470860	0	2451471	0	2628012	0	2485809	0	2584428	0	2694724	0
Други вземания	40731	29	28233	29	32255	29	35774	8	21355	8	25422	9	28441	9
левове	25180	29	14223	29	18033	29	21004	8	19054	8	22214	9	24900	9
валута	15551	0	14010	0	14222	0	14770	0	2301	0	3208	0	3541	0
Минус депозити	-2983391	-276941	-2804353	-277167	-2678337	-277991	-2728090	-237828	-3299194	-234046	-3337481	-242107	-3440918	-242266
левове	-1452825	-53203	-1416026	-53203	-1406245	-53203	-1399601	-53206	-1634215	-53206	-1680407	-53206	-1658177	-53205
валута	-1530566	-223738	-1388327	-223964	-1272092	-224788	-1328489	-184622	-1664979	-180840	-1657074	-188901	-1782741	-189061
ВЗЕМАНИЯ ОТ ДЪРЖАВНИ ФОНДОВЕ И ИЗВЪНБЮДЖЕТНИ СМЕТКИ (нето)	-139093	-3792	-183512	-3797	-129896	-3813	-161142	-3973	-127596	-3897	-117209	-4119	-152797	-4119
левове	-11198	-166	-16057	-166	-16971	-166	-17127	-166	-18272	-166	-12764	-166	-12760	-166
валута	-127895	-3626	-167455	-3631	-112925	-3647	-144015	-3807	-109324	-3731	-104445	-3953	-140037	-3953

(продължава)

(продължение)

(хил. лв.)

	XII.2000		I.2001		II.2001		III.2001		IV.2001		V.2001		VI.2001	
	всички банки	в т. ч. в ликвидация												
Вземания	9	0	4	0	6	0	7	0	8	0	5	0	7	0
левове	9	0	4	0	6	0	7	0	8	0	5	0	7	0
Минус депозити	-139102	-3792	-183516	-3797	-129902	-3813	-161149	-3973	-127604	-3897	-117214	-4119	-152804	-4119
левове	-11207	-166	-16061	-166	-16977	-166	-17134	-166	-18280	-166	-12769	-166	-12767	-166
валута	-127895	-3626	-167455	-3631	-112925	-3647	-144015	-3807	-109324	-3731	-104445	-3953	-140037	-3953
ВЗЕМАНИЯ ОТ МЕСТНИТЕ														
БЮДЖЕТИ (нето)	-59513	-735	-81954	-736	-87797	-737	-129566	-766	-132694	-758	-120396	-781	-130937	-781
левове	-82017	-355	-96845	-355	-96229	-355	-139177	-354	-152794	-354	-137617	-354	-151464	-354
валута	22504	-380	14891	-381	8432	-382	9611	-412	20100	-404	17221	-427	20527	-427
Вземания	31791	0	31880	0	33786	0	33853	0	35345	0	32722	0	34255	0
левове	930	0	821	0	699	0	726	0	320	0	187	0	98	0
валута	30861	0	31059	0	33087	0	33127	0	35025	0	32535	0	34157	0
Ценни книжа	29828	0	29861	0	31653	0	31748	0	32968	0	30438	0	33956	0
левове	101	0	101	0	99	0	97	0	0	0	0	0	0	0
валута	29727	0	29760	0	31554	0	31651	0	32968	0	30438	0	33956	0
Кредити	778	0	668	0	556	0	628	0	316	0	184	0	98	0
левове	778	0	668	0	556	0	628	0	316	0	184	0	98	0
Други вземания	1185	0	1351	0	1577	0	1477	0	2061	0	2100	0	201	0
левове	51	0	52	0	44	0	1	0	4	0	3	0	0	0
валута	1134	0	1299	0	1533	0	1476	0	2057	0	2097	0	201	0
Минус депозити	-91304	-735	-113834	-736	-121583	-737	-163419	-766	-168039	-758	-153118	-781	-165192	-781
левове	-82947	-355	-97666	-355	-96928	-355	-139903	-354	-153114	-354	-137804	-354	-151562	-354
валута	-8357	-380	-16168	-381	-24655	-382	-23516	-412	-14925	-404	-15314	-427	-13630	-427
ВЗЕМАНИЯ ОТ НЕПРАВИ-														
ТЕЛСТВЕНИЯ СЕКТОР	4166661	785514	4181749	783858	4197503	791494	4141483	618020	4243380	613879	4345511	618120	4418231	616930
левове	2329488	144661	2363300	141433	2363460	141343	2369723	74742	2490953	91379	2506776	79167	2561724	77485
валута	1837173	640853	1818449	642425	1834043	650151	1771760	543278	1752427	522500	1838735	538953	1856507	539445
ВЗЕМАНИЯ ОТ НЕФИНАНСОВИ														
ДЪРЖАВНИ ПРЕДПРИЯТИЯ	421914	235312	415014	235582	430536	236473	342120	141944	337962	139096	348779	146854	356113	146926
левове	143824	53072	147105	53047	161443	53021	121659	6404	127452	6426	129988	6445	141474	6453
валута	278090	182240	267909	182535	269093	183452	220461	135540	210510	132670	218791	140409	214639	140473
ВЗЕМАНИЯ ОТ ЧАСТНИ														
ПРЕДПРИЯТИЯ	3116426	540944	3144446	539016	3137125	545744	3131474	466696	3201417	465474	3256019	461918	3286364	460627
левове	1590973	90781	1627769	87579	1606625	87515	1616815	67556	1697959	84175	1677166	71945	1688509	70257
валута	1525453	450163	1516677	451437	1530500	458229	1514659	399140	1503458	381299	1578853	389973	1597855	390370
ВЗЕМАНИЯ ОТ НАСЕЛЕНИЕТО	604007	3601	600467	3602	607085	3617	645465	3696	680521	3640	715336	3657	746256	3660
левове	585480	147	581686	146	587748	146	624137	130	657932	126	690541	125	720140	123
валута	18527	3454	18781	3456	19337	3471	21328	3566	22589	3514	24795	3532	26116	3537
ВЗЕМАНИЯ ОТ НЕБАНКОВИ														
ФИНАНСОВИ ИНСТИТУЦИИ	24314	5657	21822	5658	22757	5660	22424	5684	23480	5669	25377	5691	29498	5717
левове	9211	661	6740	661	7644	661	7112	652	7610	652	9081	652	11601	652
валута	15103	4996	15082	4997	15113	4999	15312	5032	15870	5017	16296	5039	17897	5065
ДРУГИ ПОЗИЦИИ (нето)	-3225559	-278955	-3209008	-276733	-3257138	-281137	-3473846	-370631	-3141310	-368724	-3235486	-366001	-3197515	-365440
левове	-3462660	-349796	-3452043	-343794	-3500533	-347995	-3705851	-454748	-3428187	-451153	-3497105	-453421	-3479045	-453027
валута	237101	70841	243035	67061	243395	66858	232005	84117	286877	82429	261619	87420	281530	87587
Собствен капитал	-2250015	433699	-2288804	433103	-2335451	429646	-2793652	134234	-2624544	137150	-2477774	128498	-2504253	129734
Капитал и резерви	-2292525	-129383	-2293142	-129374	-2289506	-129352	-2300842	-109425	-233213	-109289	-2369642	-109062	-2385652	-109060
Финансов резултат	42510	563082	4338	562477	-45945	558998	-492810	243659	-291331	246439	-108132	237560	-118601	238794
Други активи и пасиви (нето)	-975544	-712654	-920204	-709836	-921687	-710783	-680194	-504865	-516766	-505874	-757712	-494499	-693262	-495174

(продължава)

(продължение)

(хил. лв.)

	XII.2000		I.2001		II.2001		III.2001		IV.2001		V.2001		VI.2001	
	всички банки	в т. ч. в ликвидация												
ШИРОКИ ПАРИ M3	9290746	81798	9324813	81923	9429988	82715	9481693	51231	9143133	50797	9431168	51152	9678726	51119
левове	5174416	14569	5096117	14557	5155614	14566	5183804	14298	5301812	14272	5379996	14271	5502445	14272
валута	4116330	67229	4228696	67366	4274374	68149	4297889	36933	3841321	36525	4051172	36881	4176281	36847
ПАРИ M1	3632240	0	3522256	0	3556637	0	3554952	0	3645697	0	3746270	0	3834005	0
Пари извън банките	2373610	0	2203753	0	2214686	0	2225244	0	2307033	0	2343716	0	2427154	0
Безсрочни депозити (в левове)	1258630	0	1318503	0	1341951	0	1329708	0	1338664	0	1402554	0	1406851	0
държавни предприятия	323050	0	362244	0	404626	0	387035	0	369748	0	382914	0	341184	0
частни предприятия	741345	0	758703	0	735290	0	742103	0	749562	0	799281	0	826261	0
население	170221	0	170865	0	176812	0	181761	0	196417	0	199204	0	216447	0
небанкови финансови институции	24014	0	26691	0	25223	0	18809	0	22937	0	21155	0	22959	0
ПАРИ M2 (M1 + квазипари)	8905935	0	9026643	0	9123605	0	9203900	0	8864331	0	9129087	0	9371824	0
Квазипари	5273695	0	5504387	0	5566968	0	5648948	0	5218634	0	5382817	0	5537819	0
Срочни депозити (в левове)	960971	0	1016048	0	1031339	0	1054933	0	1070703	0	1037436	0	1056766	0
държавни предприятия	104766	0	141248	0	147048	0	176825	0	178520	0	140154	0	135998	0
частни предприятия	89691	0	82542	0	90961	0	92217	0	98156	0	103755	0	116555	0
население	703554	0	718136	0	723261	0	724816	0	725354	0	728045	0	733726	0
небанкови финансови институции	62960	0	74122	0	70069	0	61075	0	68673	0	65482	0	70487	0
Спестовни депозити (в левове)	452241	0	461007	0	467312	0	472369	0	478520	0	482706	0	489452	0
Депозити в чуждестранна валута	3860483	0	4027332	0	4068317	0	4121646	0	3669411	0	3862675	0	3991601	0
държавни предприятия	995179	0	1016966	0	1033665	0	912515	0	450902	0	460848	0	494503	0
частни предприятия	565750	0	637753	0	616142	0	646106	0	638439	0	651901	0	686045	0
население	2250529	0	2314755	0	2360832	0	2485763	0	2491358	0	2675476	0	2738121	0
небанкови финансови институции	49025	0	57858	0	57678	0	77262	0	88712	0	74450	0	72932	0
ПАРИ M3 (M2+инструменти на паричния пазар, блокирани депозити и депозити в банки в ликвидация)	9290746	81798	9324813	81923	9429988	82715	9481693	51231	9143133	50797	9431168	51152	9678726	51119
Инструменти на паричния пазар	65679	0	8160	0	6458	0	3359	0	9275	0	18553	0	16869	0
левове	20266	0	3911	0	5049	0	1971	0	7913	0	17378	0	16514	0
валута	45413	0	4249	0	1409	0	1388	0	1362	0	1175	0	355	0
Депозити срещу внос и блокирани депозити	237334	0	208087	0	217210	0	223203	0	218730	0	232376	0	238914	0
левове	94129	0	78338	0	80711	0	85281	0	84707	0	81935	0	91436	0
валута	143205	0	129749	0	136499	0	137922	0	134023	0	150441	0	147478	0
Депозити в банки в ликвидация	81798	81798	81923	81923	82715	82715	51231	51231	50797	50797	51152	51152	51119	51119
левове	14569	14569	14557	14557	14566	14566	14298	14298	14272	14272	14271	14271	14272	14272
валута	67229	67229	67366	67366	68149	68149	36933	36933	36525	36525	36881	36881	36847	36847
Държавни предприятия	33614	33614	33724	33724	33948	33948	22366	22366	22197	22197	22295	22295	22292	22292
левове	6675	6675	6672	6672	6672	6672	6522	6522	6503	6503	6506	6506	6508	6508
валута	26939	26939	27052	27052	27276	27276	15844	15844	15694	15694	15789	15789	15784	15784
Частни предприятия	29421	29421	29280	29280	29615	29615	24670	24670	24415	24415	24677	24677	24646	24646
левове	4413	4413	4412	4412	4415	4415	4387	4387	4382	4382	4384	4384	4382	4382
валута	25008	25008	24868	24868	25200	25200	20283	20283	20033	20033	20293	20293	20264	20264
Население	3480	3480	3476	3476	3479	3479	3327	3327	3319	3319	3314	3314	3314	3314
левове	2928	2928	2926	2926	2926	2926	2928	2928	2924	2924	2919	2919	2919	2919
валута	552	552	550	550	553	553	399	399	395	395	395	395	395	395
Небанкови финансови институции	15283	15283	15443	15443	15673	15673	868	868	866	866	866	866	867	867
левове	553	553	547	547	553	553	461	461	463	463	462	462	463	463
валута	14730	14730	14896	14896	15120	15120	407	407	403	403	404	404	404	404

(продължава)

(продължение)

(хил. лв.)

	VII.2001	VIII.2001		IX.2001		X.2001		XI.2001		XII.2001	
	всички банки	в т. ч. в ликвидация	всички банки								
Валутен курс: лева за 1 ш. д. лева за 1 евро	2.2340 1.9558	2.2340 1.9558	2.1357 1.9558	2.1357 1.9558	2.1420 1.9558	2.1420 1.9558	2.1631 1.9558	2.1631 1.9558	2.1981 1.9558	2.1981 1.9558	2.2193 1.9558
ЧУЖДЕСТРАННИ АКТИВИ (нето)	8304220	44176	8288251	42476	8086253	42437	8268786	42873	8751709	43586	9245244
Чуждестранни активи	11790944	45456	11634394	43745	11550300	43708	11621391	44147	12085724	44863	12698483
Международни резерви на БНБ	6802700	0	6687785	0	6683432	0	6986463	0	7701382	0	7942987
Други чуждестранни активи	4988244	45456	4946609	43745	4866868	43708	4634928	44147	4384342	44863	4755496
Минус чуждестранни пасиви	3486724	1280	3346143	1269	3464047	1271	3352605	1274	3334015	1277	3453239
НЕТНИ ВЪТРЕШНИ АКТИВИ	1691183	6825	1817678	8288	2216282	8288	2083313	7910	1873248	7124	2348899
ВЪТРЕШЕН КРЕДИТ	4908992	368291	4914977	316379	5307854	316915	5157801	318490	4982291	321238	5471107
левове	1611409	24019	1694589	19781	1873474	20102	1750288	20148	1855731	21062	2166721
валута	3297583	344272	3220388	296598	3434380	296813	3407513	298342	3126560	300176	3304386
ВЗЕМАНИЯ ОТ ПРАВИТЕЛСТВЕНИЯ СЕКТОР (нето)	415048	-241362	431796	-235364	717396	-235448	446014	-236735	99756	-238004	442269
левове	-1078394	-53453	-1065740	-53453	-948330	-53153	-1113037	-53153	-1066815	-52287	-789550
валута	1493442	-187909	1497536	-181911	1665726	-182295	1559051	-183582	1166571	-185717	1231819
ВЗЕМАНИЯ ОТ ПРАВИТЕЛСТВОТО (нето)	547460	-240593	562492	-234612	832431	-234695	546825	-235978	195101	-237241	500090
левове	-922308	-53099	-919051	-53099	-801486	-52799	-977025	-52799	-935979	-51933	-696384
валута	1469768	-187494	1481543	-181513	1633917	-181896	1523850	-183179	1131080	-185308	1196474
ВЗЕМАНИЯ ОТ ДЪРЖАВНИЯ БЮДЖЕТ (нето)	662870	-236589	680574	-230765	927501	-230838	657374	-232088	311744	-233296	590206
левове	-907782	-52933	-904453	-52933	-786117	-52633	-961584	-52633	-919273	-51767	-679174
валута	1570652	-183656	1585027	-177832	1713618	-178205	1618958	-179455	1231017	-181529	1269380
Вземания	3684852	1389	3565890	1389	3687806	1389	3679315	1389	3765162	1389	3682213
левове	839200	273	838716	273	864300	273	873015	273	887559	273	932352
валута	2845652	1116	2727174	1116	2823506	1116	2806300	1116	2877603	1116	2749861
ДЦК	1115478	1380	1092839	1380	1135746	1380	1156417	1380	1262894	1380	1337817
Краткосрочни (до 12 месеца)	115390	0	110293	0	116471	0	116575	0	122136	0	116148
левове	115383	0	110293	0	116471	0	116575	0	122136	0	116148
валута	7	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Средносрочни (до 5 години)	638426	0	669007	0	687376	0	695393	0	698916	0	742940
левове	638426	0	669007	0	687376	0	695393	0	698916	0	742940
валута	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Дългосрочни (над 5 години)	361662	1380	313539	1380	331899	1380	344449	1380	441842	1380	478729
левове	68809	264	41368	264	39813	264	44452	264	44857	264	47907
валута	292853	1116	2727171	1116	292086	1116	299997	1116	396985	1116	430822
Кредити	2551743	0	2453825	0	2441108	0	2360779	0	2332421	0	2314570
валута	2551743	0	2453825	0	2441108	0	2360779	0	2332421	0	2314570
Други вземания	17631	9	19226	9	110952	9	162119	9	169847	9	29826
левове	16582	9	18048	9	20640	9	16595	9	21650	9	25357
валута	1049	0	1178	0	90312	0	145524	0	148197	0	4469
Минус депозити	-3021982	-237978	-2885316	-232154	-2760305	-232227	-3021941	-233477	-3453418	-234685	-3092007
левове	-1746982	-53206	-1743169	-53206	-1650417	-52906	-1834599	-52906	-1806832	-52040	-1611526
валута	-1275000	-184772	-1142147	-178948	-1109888	-179321	-1187342	-180571	-1646586	-182645	-1480481
ВЗЕМАНИЯ ОТ ДЪРЖАВНИ ФОНДОВЕ И ИЗВЪНБЮДЖЕТНИ СМЕТКИ (нето)	-115410	-4004	-118082	-3847	-95070	-3857	-110549	-3890	-116643	-3945	-90116
левове	-14526	-166	-14598	-166	-15369	-166	-15441	-166	-16706	-166	-17210
валута	-100884	-3838	-103484	-3681	-79701	-3691	-95108	-3724	-99937	-3779	-72906

(продължава)

(продължение)

(хил. лв.)

	VII.2001	VIII.2001		IX.2001		X.2001		XI.2001		XII.2001	
	всички банки	в т. ч. в ликвидация	всички банки								
Вземания	6	0	6	0	3	0	0	0	0	0	0
левове	6	0	6	0	3	0	0	0	0	0	0
Минус депозити	-115416	-4004	-118088	-3847	-95073	-3857	-110549	-3890	-116643	-3945	-90116
левове	-14532	-166	-14604	-166	-15372	-166	-15441	-166	-16706	-166	-17210
валута	-100884	-3838	-103484	-3681	-79701	-3691	-95108	-3724	-99937	-3779	-72906
ВЗЕМАНИЯ ОТ МЕСТНИТЕ											
БЮДЖЕТИ (нето)	-132412	-769	-130696	-752	-115035	-753	-100811	-757	-95345	-763	-57821
левове	-156086	-354	-146689	-354	-146844	-354	-136012	-354	-130836	-354	-93166
валута	23674	-415	15993	-398	31809	-399	35201	-403	35491	-409	35345
Вземания	35116	0	35110	0	34236	0	37327	0	37625	0	40883
левове	161	0	500	0	356	0	195	0	560	0	3787
валута	34955	0	34610	0	33880	0	37132	0	37065	0	37096
Ценни книжа	34565	0	34004	0	33062	0	36111	0	35831	0	35772
левове	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
валута	34565	0	34004	0	33062	0	36111	0	35831	0	35772
Кредити	161	0	500	0	356	0	195	0	560	0	3787
левове	161	0	500	0	356	0	195	0	560	0	3787
Други вземания	390	0	606	0	818	0	1021	0	1234	0	1324
левове	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
валута	390	0	606	0	818	0	1021	0	1234	0	1324
Минус депозити	-167528	-769	-165806	-752	-149271	-753	-138138	-757	-132970	-763	-98704
левове	-156247	-354	-147189	-354	-147200	-354	-136207	-354	-131396	-354	-96953
валута	-11281	-415	-18617	-398	-2071	-399	-1931	-403	-1574	-409	-1751
ВЗЕМАНИЯ ОТ НЕПРАВИ-											
ТЕЛСТВЕНИЯ СЕКТОР	4493944	609653	4483181	551743	4590458	552363	4711787	555225	4882535	559242	5028838
левове	2689803	77472	2760329	73234	2821804	73255	2863325	73301	2922546	73349	2956271
валута	1804141	532181	1722852	478509	1768654	479108	1848462	481924	1959989	485893	2072567
ВЗЕМАНИЯ ОТ НЕФИНАНСОВИ											
ДЪРЖАВНИ ПРЕДПРИЯТИЯ	363217	144002	340096	137534	333519	137884	314645	136634	317313	138618	342319
левове	155901	6451	143654	6476	138293	6476	136995	6497	134441	6517	129288
валута	207316	137551	196442	131058	195226	131408	177650	130137	182872	132101	213031
ВЗЕМАНИЯ ОТ ЧАСТНИ											
ПРЕДПРИЯТИЯ	3325881	456314	3314796	405522	3404907	405788	3527996	409910	3663125	411925	3774553
левове	1774112	70248	1833743	66015	1878079	66035	1906130	66061	1941899	66089	1969080
валута	1551769	386066	1481053	339507	1526828	339753	1621866	343849	1721226	345836	1805473
ВЗЕМАНИЯ ОТ НАСЕЛЕНИЕТО	775050	3644	799161	3025	818788	3027	841647	3009	863137	3014	876513
левове	747435	121	770660	91	789022	92	809930	91	830498	91	841745
валута	27615	3523	28501	2934	29766	2935	31717	2918	32639	2923	34768
ВЗЕМАНИЯ ОТ НЕБАНКОВИ											
ФИНАНСОВИ ИНСТИТУЦИИ	29796	5693	29128	5662	33244	5664	27499	5672	38960	5685	35453
левове	12355	652	12272	652	16410	652	10270	652	15708	652	16158
валута	17441	5041	16856	5010	16834	5012	17229	5020	23252	5033	19295
ДРУГИ ПОЗИЦИИ (нето)	-3217809	-361466	-3097299	-308091	-3091572	-308627	-3074488	-310580	-3109043	-314114	-3122208
левове	-3467322	-440827	-3424983	-425703	-3402503	-426317	-3419878	-430693	-3478127	-434339	-3494870
валута	249513	79361	327684	117612	310931	117690	345390	120113	369084	120225	372662
Собствен капитал	-2538870	138651	-2562604	148651	-2606062	148710	-2665342	144752	-2696880	141206	-2727034
Капитал и резерви	-2388557	-96321	-2377458	-95935	-2381616	-95905	-2403968	-95476	-2404524	-95376	-2402932
Финансов резултат	-150313	234972	-185146	244586	-224446	244615	-261374	240228	-292356	236582	-324102
Други активи и пасиви (нето)	-678939	-500117	-534695	-456742	-485510	-457337	-409146	-455332	-412163	-455320	-395174

(продължава)

(продължение)

(хил. лв.)

	VII.2001	VIII.2001		IX.2001		X.2001		XI.2001		XII.2001	
	всички банки	в т. ч. в ликвидация	всички банки								
ШИРОКИ ПАРИ М3	9995425	50999	10105907	50744	10302570	50707	10352075	50772	10624943	50710	11594108
левове	5631597	14280	5711784	14279	5821541	14267	5805548	14270	5952231	14271	6629941
валута	4363828	36719	4394123	36465	4481029	36440	4546527	36502	4672712	36439	4964167
ПАРИ М1	3932102	0	3966228	0	4029943	0	3988060	0	4103795	0	4664704
Пари извън банките	2521576	0	2542024	0	2601346	0	2570089	0	2641471	0	3080620
Безсрочни депозити (в левове)	1410526	0	1424204	0	1428597	0	1417971	0	1462324	0	1584084
държавни предприятия	267509	0	283073	0	262748	0	255459	0	270420	0	303431
частни предприятия	892267	0	881275	0	897028	0	892442	0	902711	0	957391
население	227788	0	235106	0	245166	0	247943	0	266800	0	300228
небанкови финансови институции	22962	0	24750	0	23655	0	22127	0	22393	0	23034
ПАРИ М2 (M1 + квазипари)	9686602	0	9815640	0	10003154	0	10056497	0	10273815	0	11226078
Квазипари	5754500	0	5849412	0	5973211	0	6068437	0	6170020	0	6561374
Срочни депозити (в левове)	1076629	0	1128597	0	1171444	0	1193934	0	1192737	0	1268002
държавни предприятия	120610	0	109840	0	124584	0	111015	0	113898	0	103813
частни предприятия	144021	0	196787	0	220014	0	252115	0	222175	0	267461
население	742482	0	745909	0	748816	0	758039	0	778153	0	805055
небанкови финансови институции	69516	0	76061	0	78030	0	72765	0	78511	0	91673
Спестовни депозити (в левове)	498756	0	504892	0	510852	0	512450	0	520209	0	548540
Депозити в чуждестранна валута	4179115	0	4215923	0	4290915	0	4362053	0	4457074	0	4744832
държавни предприятия	598665	0	570299	0	605770	0	548862	0	563695	0	500428
частни предприятия	740732	0	779294	0	774333	0	810023	0	776129	0	799611
население	2757267	0	2782662	0	2843728	0	2936969	0	3049424	0	3374985
небанкови финансови институции	82451	0	83668	0	67084	0	66199	0	67826	0	69808
ПАРИ М3 (M2+инструменти на паричния пазар, блокирани депозити и депозити в банки в ликвидация)	9995425	50999	10105907	50744	10302570	50707	10352075	50772	10624943	50710	11594108
Инструменти на паричния пазар	17062	0	23444	0	22929	0	21221	0	19268	0	60892
левове	16710	0	16755	0	14073	0	13828	0	11833	0	27151
валута	352	0	6689	0	8856	0	7393	0	7435	0	33741
Депозити срещу внос и блокирани депозити	240762	0	216079	0	225780	0	223585	0	281150	0	256483
левове	93120	0	81033	0	80962	0	83006	0	109386	0	107276
валута	147642	0	135046	0	144818	0	140579	0	171764	0	149207
Депозити в банки в ликвидация	50999	50999	50744	50744	50707	50707	50772	50772	50710	50710	50655
левове	14280	14280	14279	14279	14267	14267	14270	14270	14271	14271	14268
валута	36719	36719	36465	36465	36440	36440	36502	36502	36439	36439	36387
Държавни предприятия	22257	22257	22192	22192	22196	22196	22195	22195	22221	22221	22302
левове	6515	6515	6516	6516	6503	6503	6505	6505	6503	6503	6500
валута	15742	15742	15676	15676	15693	15693	15690	15690	15718	15718	15802
Частни предприятия	24562	24562	24375	24375	24333	24333	24398	24398	24311	24311	24227
левове	4384	4384	4384	4384	4384	4384	4384	4384	4388	4388	4386
валута	20178	20178	19991	19991	19949	19949	20014	20014	19923	19923	19841
Население	3313	3313	3310	3310	3311	3311	3311	3311	3310	3310	3256
левове	2918	2918	2915	2915	2916	2916	2916	2916	2915	2915	2916
валута	395	395	395	395	395	395	395	395	395	395	340
Небанкови финансови институции	867	867	867	867	867	867	868	868	868	870	870
левове	463	463	464	464	464	464	465	465	465	466	466
валута	404	404	403	403	403	403	403	403	403	404	404

Източник: БНБ

АНАЛИТИЧНА ОТЧЕТНОСТ НА БНВ

	XII.2000	I.2001	II.2001	III.2001	IV.2001	V.2001	VI.2001	VII.2001	VIII.2001	IX.2001	X.2001	XI.2001	XII.2001	(хил. лв.)
ЧУЖДЕСТРАННИ АКТИВИ														
Международни резерви	7445733	7063133	7002075	7011287	7051050	7140278	7210332	6992132	6869785	6866654	7130918	7708348	7950504	
Монетарно злато	7273153	6889487	6820282	6820044	6862638	6929238	7010757	6802700	6687785	6686463	7701382	7942987		
Други чуждестранни активи	515611	515611	515611	515611	515611	515611	515611	515611	515611	515611	515611	515611	515611	
ВЗЕМАНИЯ ОТ ДЪРЖАВНИЯ БЮДЖЕТ														
Във валута	2560928	2470860	2451471	2628012	2485809	2584428	2694725	2551743	2453825	2441108	2360779	2332421	2314570	
Кредити	2560928	2470860	2451471	2628012	2485809	2584428	2694725	2551743	2453825	2441108	2360779	2332421	2314570	
ВЗЕМАНИЯ ОТ НЕФИНАНСОВИ ДЪРЖАВНИ ПРЕДПРИЯТИЯ														
Във валове	2294	2294	2294	2294	2294	2294	2294	2294	2294	2294	2294	2294	2294	2294
Блевове	2294	2294	2294	2294	2294	2294	2294	2294	2294	2294	2294	2294	2294	2294
ВЗЕМАНИЯ ОТ ТЪРГОВСКИТЕ БАНКИ														
Кредити	124932	125003	124785	124788	124787	99286	99286	99149	100472	99048	99048	99048	99048	70795
Продолжени	67447	67518	67300	67300	67300	62778	62778	62643	63968	62544	62544	62544	62544	50576
Други вземания	23758	23758	23758	23758	23758	22054	22054	21919	21919	21820	21820	21820	21820	17955
Във валута	43689	43760	43542	43542	43542	40724	40724	40724	42049	40724	40724	40724	40724	32621
Депозити	57485	57485	57488	57487	57487	36508	36508	36504	36504	36504	36504	36504	36504	20219
Кредити	49361	49361	49361	49361	49361	31596	31596	31596	31596	31596	31596	31596	31596	18159
Продорочени	49361	49361	49361	49361	49361	31596	31596	31596	31596	31596	31596	31596	31596	18159
Други вземания	8107	8107	8107	8107	8107	4893	4893	4893	4893	4893	4893	4893	4893	2047
ДРУГИ ПОЗИЦИИ (нето)														
Във валове	151310	145498	143381	143706	121237	154415	153674	146389	143715	150049	148482	147355	153711	
Във валута	63304	58835	56515	55887	33028	59882	59582	58532	58263	60606	60884	59402	62892	
РЕЗЕРВНИ ПАРИ														
Пари извън банките	3020646	2835519	2873983	2928071	3044845	3102056	3085239	3228815	3227638	3366823	3308606	3429177	4032552	
Банкови резерви	2373610	2203753	2214686	2225244	2307033	2343716	2427154	2521576	2542024	2601346	2570089	2641471	3080620	
Във валове	647021	631753	657948	702762	737773	75825	658074	716598	695324	765458	738468	787533	951911	
Задължителни минимални резерви	492370	581553	540877	511135	489134	479315	440089	518057	447287	516273	639381			
Свръхрезерви	341236	444340	388043	348444	263682	255720	345224	287836	420550	341320	315121	332582	284180	
Каси на ТБ	20050	17373	28907	39851	104621	91049	-30571	-4898	-14572	31611	-10924	39912	172939	
	131084	119840	123927	122840	120831	125436	145962	145805	145126	143090	143779	182262		

(продължава)

(продължение)

(хил. лв.)

	XII.2000	I.2001	II.2001	III.2001	IV.2001	V.2001	VI.2001	VII.2001	VIII.2001	IX.2001	X.2001	XI.2001	XII.2001
Бъв валута													
Задължителни минимални резерви	154651	50200	117071	191627	248639	278940	217985	287698	143541	247401	291181	271260	312530
Други депозити на небанкови институции и население в левове	154651	50200	117071	191627	248639	278940	217985	287698	143541	247401	291181	271260	312530
СРОЧНИ, СПЛЕСТОВНИ И ДЕПОЗИТИ В ЧУЖДЕСТРАННА ВАЛУТА													
	678100	679341	680397	513078	69755	69802	69839	201417	210815	203935	196258	212262	190515
ИНСТРУМЕНТИ НА ПАРИЧНИЯ ПАЗАРИ													
БЛОКИРАНИ ДЕПОЗИТИ	97	29	32	114	2245	130	249	72	76	12713	3992	27	24
ЧУЖДЕСТРАННИ ПАСИВИ													
	2785186	2687560	2666207	2848102	2696134	2802825	2912404	2757484	2632307	2620751	2533085	2482900	2465632
ДЕПОЗИТИ НА ДЪРЖАВНИЙ БЮДЖЕТ													
В левове	2577642	2310463	2183309	2268012	2808043	2792465	2861373	2365834	2262259	2094710	2406224	2865772	2547077
Бъв валута	1308857	1232915	1209899	1199579	1424821	1469903	1454549	1526939	1517286	1430410	1613428	1587237	1435157
	1218785	1077548	973410	1068433	1383222	1322562	1406824	838895	744973	664300	792796	1278535	1111920
ДЕПОЗИТИ НА ДЪРЖАВНИ ФОНДОВЕ И ИЗВЪНБЮДЖЕТНИ СМЕТКИ													
В левове	82916	80544	79750	64340	71806	72779	68213	60763	53822	50117	53293	47784	26262
Бъв валута	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
СОБСТВЕН КАПИТАЛ													
	1190609	1213332	1240325	1288373	1092353	1140645	1162991	1167325	1173178	1210103	1240065	1251550	1229816

Източник: БНБ

АНАЛИТИЧНА ОТЧЕТНОСТ НА ТЪРГОВСКИТЕ БАНКИ

(хил. лв.)

	XII.2000		I.2001		II.2001		III.2001		IV.2001		V.2001		VI.2001	
	всички банки	в т. ч. в ликвидация												
РЕЗЕРВИ	601722	603	595530	609	600391	392	610313	312	667989	772	697465	493	593426	420
ЧУЖДЕСТРАННИ АКТИВИ	4168587	63417	4432101	63572	4477713	63633	4894623	46311	4417387	44244	4678212	45953	4879440	46712
ВЗЕМАНИЯ ОТ ДЪРЖАВНИЙ БЮДЖЕТ	1108817	1589	1075280	1520	1056253	1502	1114482	1388	1094143	1388	1114652	1389	1126099	1389
В левове	826988	312	802195	312	786794	293	810876	272	810115	272	803573	273	830281	273
Във валута	281829	1277	273085	1208	269459	1209	303606	1116	284028	1116	311079	1116	295818	1116
ВЗЕМАНИЯ ОТ ДЪРЖАВНИ ФОНДОВЕ														
И ИЗВЪНБЮДЖЕТНИ СМЕТКИ	9	0	4	0	6	0	7	0	8	0	5	0	7	0
В левове	9	0	4	0	6	0	7	0	8	0	5	0	7	0
ВЗЕМАНИЯ ОТ МЕСТНИТЕ БЮДЖЕТИ	31791	0	31880	0	33786	0	33853	0	35345	0	32722	0	34255	0
В левове	930	0	821	0	699	0	726	0	320	0	187	0	98	0
Във валута	30861	0	31059	0	33087	0	33127	0	35025	0	32535	0	34157	0
ВЗЕМАНИЯ ОТ НЕФИНАНСОВИ														
ДЪРЖАВНИ ПРЕДПРИЯТИЯ	419620	235312	412720	235582	428242	236473	339826	141944	335668	139096	346485	146854	353819	146926
В левове	141530	53072	144811	53047	159149	53021	119365	6404	125158	6426	127694	6445	139180	6453
Във валута	278090	182240	267909	182535	269093	183452	220461	135540	210510	132670	218791	140409	214639	140473
ВЗЕМАНИЯ ОТ ЧАСТНИ ПРЕДПРИЯТИЯ	3116426	540944	314446	539016	3137125	545744	3131474	466696	3201417	465474	3256019	461918	3286364	460627
В левове	1590973	90781	1627769	87579	1606625	87515	1616815	67556	1697959	84175	1677166	71945	1688509	70257
Във валута	1525453	450163	1516677	451437	1530500	458229	1514659	399140	1503458	381299	1578853	389973	1597855	390370
ВЗЕМАНИЯ ОТ НАСЕЛЕНИЕТО	604007	3601	600467	3602	607085	3617	645465	3696	680521	3640	715336	3657	746256	3660
В левове	585480	147	581686	146	587748	146	624137	130	657932	126	690541	125	720140	123
Във валута	18527	3454	18781	3456	19337	3471	21328	3566	22589	3514	24795	3532	26116	3537
ВЗЕМАНИЯ ОТ НЕБАНКОВИ														
ФИНАНСОВИ ИНСТИТУЦИИ	24314	5657	21822	5658	22757	5660	22424	5684	23480	5669	25377	5691	29498	5717
В левове	9211	661	6740	661	7644	661	7112	652	7610	652	9081	652	11601	652
Във валута	15103	4996	15082	4997	15113	4999	15312	5032	15870	5017	16296	5039	17897	5065
ДРУГИ АКТИВИ	-1206487	-713257	-1154482	-710445	-1132296	-711175	-856239	-505177	-693006	-506646	-950623	-494992	-881574	-495594
В левове	-1296578	-784098	-1250789	-777506	-1229611	-778033	-940790	-589294	-826517	-589075	-1078786	-582412	-1029849	-583181
Във валута	90091	70841	96307	67061	97365	66858	84551	84117	133511	82429	128163	87420	148275	87587
БЕЗСРОЧНИ ДЕПОЗИТИ (в левове)	1258615	0	1318490	0	1340602	0	1329643	0	1338625	0	1402469	0	1406840	0
държавни предприятия	323050	0	362244	0	404626	0	387035	0	369748	0	382914	0	341184	0
частни предприятия	741345	0	758703	0	735290	0	742103	0	749562	0	799281	0	826261	0
население	170221	0	170865	0	176812	0	181761	0	196417	0	199204	0	216447	0
небанкови финансово институции	23999	0	26678	0	23874	0	18744	0	22898	0	21070	0	22948	0
СРОЧНИ, СПЕСТОВНИ И ДЕПОЗИТИ														
В ЧУЖДЕСТРАННА ВАЛУТА	4595595	0	4825046	0	4886571	0	5135870	0	5148879	0	5313015	0	5467980	0
СРОЧНИ ДЕПОЗИТИ (в левове)	960971	0	1016048	0	1031339	0	1054933	0	1070703	0	1037436	0	1056766	0
държавни предприятия	104766	0	141248	0	147048	0	176825	0	178520	0	140154	0	135998	0
частни предприятия	89691	0	82542	0	90961	0	92217	0	98156	0	103755	0	116555	0
население	703554	0	718136	0	723261	0	724816	0	725354	0	728045	0	733726	0
небанкови финансово институции	62960	0	74122	0	70069	0	61075	0	68673	0	65482	0	70487	0
СПЕСТОВНИ ДЕПОЗИТИ (в левове)	452241	0	461007	0	467312	0	472369	0	478520	0	482706	0	489452	0
ДЕПОЗИТИ В ЧУЖДЕСТРАННА														
ВАЛУТА	3182383	0	3347991	0	3387920	0	3608568	0	3599656	0	3792873	0	3921762	0
държавни предприятия	317079	0	337625	0	353268	0	399437	0	381147	0	391046	0	424664	0
частни предприятия	565750	0	637753	0	616142	0	646106	0	638439	0	651901	0	686045	0
население	2250529	0	2314755	0	2360832	0	2485763	0	2491358	0	2675476	0	2738121	0
небанкови финансово институции	49025	0	57858	0	57678	0	77262	0	88712	0	74450	0	72932	0
ИНСТРУМЕНТИ НА ПАРИЧНИЯ ПАЗАР, БЛОКИРАНИ ДЕПОЗИТИ И ДЕПОЗИТИ В БАНКИ В ЛИКВИДАЦИЯ	384714	81798	298141	81923	306351	82715	277719	51231	276557	50797	301951	51152	306653	51119

(продължава)

(продължение)

(хил. лв.)

	XII.2000		I.2001		II.2001		III.2001		IV.2001		V.2001		VI.2001	
	всички банки	в т. ч. в ликвидация												
ИНСТРУМЕНТИ НА ПАРИЧНИЯ ПАЗАР	65679	0	8160	0	6458	0	3359	0	9275	0	18553	0	16869	0
В левове	20266	0	3911	0	5049	0	1971	0	7913	0	17378	0	16514	0
държавни предприятия	4149	0	3327	0	3321	0	1600	0	4881	0	10976	0	10101	0
частни предприятия	15774	0	246	0	1393	0	42	0	2707	0	6042	0	6057	0
население	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
небанкови финансови институции	343	0	338	0	335	0	329	0	325	0	360	0	356	0
Във валута	45413	0	4249	0	1409	0	1388	0	1362	0	1175	0	355	0
държавни предприятия	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
частни предприятия	45381	0	4217	0	1377	0	1356	0	1330	0	1143	0	323	0
население	32	0	32	0	32	0	32	0	32	0	32	0	32	0
небанкови финансови институции	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
ДЕПОЗИТИ СРЕДЦУ ВНОСИ														
БЛОКИРАНИ ДЕПОЗИТИ	237237	0	208058	0	217178	0	223129	0	216485	0	232246	0	238665	0
В левове	94032	0	78309	0	80679	0	85207	0	82462	0	81805	0	91187	0
държавни предприятия	37971	0	26439	0	23193	0	24612	0	24446	0	25515	0	30709	0
частни предприятия	45962	0	40647	0	46073	0	49342	0	42798	0	43130	0	43333	0
население	5098	0	5225	0	5667	0	5712	0	9219	0	5824	0	5445	0
небанкови финансови институции	5001	0	5998	0	5746	0	5541	0	5999	0	7336	0	11700	0
Във валута	143205	0	129749	0	136499	0	137922	0	134023	0	150441	0	147478	0
държавни предприятия	83451	0	71590	0	67417	0	65017	0	64561	0	67642	0	65434	0
частни предприятия	51106	0	49948	0	60752	0	64222	0	60756	0	68846	0	72098	0
население	7884	0	7805	0	7922	0	8254	0	8280	0	9304	0	9172	0
небанкови финансови институции	764	0	406	0	408	0	429	0	426	0	4649	0	774	0
ДЕПОЗИТИ В БАНКИ В ЛИКВИДАЦИЯ	81798	81798	81923	81923	82715	82715	51231	51231	50797	50797	51152	51152	51119	51119
В левове	14569	14569	14557	14557	14566	14566	14298	14298	14272	14272	14271	14271	14272	14272
държавни предприятия	6675	6675	6672	6672	6672	6672	6522	6522	6503	6503	6506	6506	6508	6508
частни предприятия	4413	4413	4412	4412	4415	4415	4387	4387	4382	4382	4384	4384	4382	4382
население	2928	2928	2926	2926	2926	2926	2928	2928	2924	2924	2919	2919	2919	2919
небанкови финансови институции	553	553	547	547	553	553	461	461	463	463	462	462	463	463
Във валута	67229	67229	67366	67366	68149	68149	36933	36933	36525	36525	36881	36881	36847	36847
държавни предприятия	26939	26939	27052	27052	27276	27276	15844	15844	15694	15694	15789	15789	15784	15784
частни предприятия	25008	25008	24868	24868	25200	25200	20283	20283	20033	20033	20293	20293	20264	20264
население	552	552	550	550	553	553	399	399	395	395	395	395	395	395
небанкови финансови институции	14730	14730	14896	14896	15120	15120	407	407	403	403	404	404	404	404
ЧУЖДЕСТРАННИ ПАСИВИ	967239	208288	931926	208595	935658	210225	967434	1292	751703	1273	818481	1287	815491	1287
В левове	77819	148	82290	148	79109	148	109578	147	106375	147	102217	147	103287	147
Във валута	889420	208140	849636	208447	856549	210077	857856	1145	645328	1126	716264	1140	712204	1140
ДЕПОЗИТИ НА ДЪРЖАВНИЙ БЮДЖЕТ	455749	276941	493890	277167	495028	277991	460078	237828	491151	234046	545016	242107	579545	242266
В левове	143968	53203	183111	53203	196346	53203	200022	53206	209394	53206	210504	53206	203628	53205
Във валута	311781	223738	310779	223964	298682	224788	260056	184622	281757	180840	334512	188901	375917	189061
ДЕПОЗИТИ НА ДЪРЖАВНИ ФОНДОВЕ И ИЗВЪНБЮДЖЕТНИ СМЕТКИ	56186	3792	102972	3797	50152	3813	96809	3973	55798	3897	44435	4119	84591	4119
В левове	11207	166	16061	166	16977	166	17134	166	18280	166	12769	166	12767	166
Във валута	44979	3626	86911	3631	33175	3647	79675	3807	37518	3731	31666	3953	71824	3953
ДЕПОЗИТИ НА МЕСТНИТЕ БЮДЖЕТИ	91304	735	113834	736	121583	737	163419	766	168039	758	153118	781	165192	781
В левове	82947	355	97666	355	96928	355	139903	354	153114	354	137804	354	151562	354
Във валута	8357	380	16168	381	24655	382	23516	412	14925	404	15314	427	13630	427
СОБСТВЕН КАПИТАЛ	1059406	-433699	1075472	-433103	1095126	-429646	1505279	-134234	1532191	-137150	1337129	-128498	1341262	-129734
Капитал и резерви	1332151	129383	1332197	129374	1333368	129352	1320922	109425	1327478	109289	1337528	109062	1345111	109060
Финансов резултат	-272745	-563082	-256725	-562477	-238242	-558998	184357	-243659	204713	-246439	-399	-237560	-3849	-238794

(продължава)

(продължение)

(хил. лв.)

	VII.2001	VIII.2001		IX.2001		X.2001		XI.2001		XII.2001	
	всички банки	в т. ч. в ликвидация	всички банки								
РЕЗЕРВИ	668245	556	648837	551	701441	518	664210	525	718059	489	864904
ЧУЖДЕСТРАННИ АКТИВИ	4798812	45456	4764609	43745	4683646	43708	4490473	44147	4377376	44863	4747979
ВЗЕМАНИЯ ОТ ДЪРЖАВНИ БЮДЖЕТ	1133109	1389	1112065	1389	1246698	1389	1318536	1389	1432741	1389	1367643
В левове	839200	273	838716	273	952714	273	1015408	273	1032257	273	932352
Във валута	293909	1116	273349	1116	293984	1116	303128	1116	400484	1116	435291
ВЗЕМАНИЯ ОТ ДЪРЖАВНИ ФОНДОВЕ И ИЗВЪНБЮДЖЕТНИ СМЕТКИ	6	0	6	0	3	0	0	0	0	0	0
В левове	6	0	6	0	3	0	0	0	0	0	0
ВЗЕМАНИЯ ОТ МЕСТНИТЕ БЮДЖЕТИ	35116	0	35110	0	34236	0	37327	0	37625	0	40883
В левове	161	0	500	0	356	0	195	0	560	0	3787
Във валута	34955	0	34610	0	33880	0	37132	0	37065	0	37096
ВЗЕМАНИЯ ОТ НЕФИНАНСОВИ ДЪРЖАВНИ ПРЕДПРИЯТИЯ	360923	144002	337802	137534	331225	137884	312351	136634	315019	138618	340025
В левове	153607	6451	141360	6476	135999	6476	134701	6497	132147	6517	126994
Във валута	207316	137551	196442	131058	195226	131408	177650	130137	182872	132101	213031
ВЗЕМАНИЯ ОТ ЧАСТНИ ПРЕДПРИЯТИЯ	3325881	456314	3314796	405522	3404907	405788	3527996	409910	3663125	411925	3774553
В левове	1774112	70248	1833743	66015	1878079	66035	1906130	66061	1941899	66089	1969080
Във валута	1551769	386066	1481053	339507	1526828	339753	1621866	343849	1721226	345836	1805473
ВЗЕМАНИЯ ОТ НАСЕЛЕНИЕТО	775050	3644	799161	3025	818788	3027	841647	3009	863137	3014	876513
В левове	747435	121	770660	91	789022	92	809930	91	830498	91	841745
Във валута	27615	3523	28501	2934	29766	2935	31717	2918	32639	2923	34768
ВЗЕМАНИЯ ОТ НЕБАНКОВИ ФИНАНСОВИ ИНСТИТУЦИИ	29796	5693	29128	5662	33244	5664	27499	5672	38960	5685	35453
В левове	12355	652	12272	652	16410	652	10270	652	15708	652	16158
Във валута	17441	5041	16856	5010	16834	5012	17229	5020	23252	5033	19295
ДРУГИ АКТИВИ	-876124	-500673	-732395	-457293	-670590	-457855	-582418	-455857	-589092	-455809	-532673
В левове	-1001250	-580034	-938121	-574905	-855574	-575545	-803710	-575970	-831523	-576034	-783200
Във валута	125126	79361	205726	117612	184984	117690	221292	120113	242431	120225	250527
БЕЗСРОЧНИ ДЕПОЗИТИ (в левове)	1409885	0	1423914	0	1428578	0	1417922	0	1462151	0	1584063
държавни предприятия	267509	0	283073	0	262748	0	255459	0	270420	0	303431
частни предприятия	892267	0	881275	0	897028	0	892442	0	902711	0	957391
население	227788	0	235106	0	245166	0	247943	0	266800	0	300228
небанкови финансови институции	22321	0	24460	0	23636	0	22078	0	22220	0	23013
СРОЧНИ, СПЕСТОВНИ И ДЕПОЗИТИ В ЧУЖДЕСТРАННА ВАЛУТА	5553083	0	5638597	0	5769276	0	5872179	0	5957758	0	6370859
СРОЧНИ ДЕПОЗИТИ (в левове)	1076629	0	1128597	0	1171444	0	1193904	0	1192737	0	1268002
държавни предприятия	120610	0	109840	0	124584	0	111015	0	113898	0	103813
частни предприятия	144021	0	196787	0	220014	0	252085	0	222175	0	267461
население	742482	0	745909	0	748816	0	758039	0	778153	0	805055
небанкови финансови институции	69516	0	76061	0	78030	0	72765	0	78511	0	91673
СПЕСТОВНИ ДЕПОЗИТИ (в левове)	498756	0	504892	0	510852	0	512450	0	520209	0	548540
ДЕПОЗИТИ В ЧУЖДЕСТРАННА ВАЛУТА	3977698	0	4005108	0	4086980	0	4165825	0	4244812	0	4554317
държавни предприятия	397248	0	359484	0	401835	0	352634	0	351433	0	309913
частни предприятия	740732	0	779294	0	774333	0	810023	0	776129	0	799611
население	2757267	0	2782662	0	2843728	0	2936969	0	3049424	0	3374985
небанкови финансови институции	82451	0	83668	0	67084	0	66199	0	67826	0	69808
ИНСТРУМЕНТИ НА ПАРИЧНИЯ ПАЗАР, БЛОКИРАНИ ДЕПОЗИТИ И ДЕПОЗИТИ В БАНКИ В ЛИКВИДАЦИЯ	308751	50999	290191	50744	286703	50707	291586	50772	351101	50710	368006
											50655

(продължава)

(продължение)

(хил. лв.)

	VII.2001	VIII.2001		IX.2001		X.2001		XI.2001		XII.2001	
	всички банки	в т. ч. в ликвидация	всички банки								
ИНСТРУМЕНТИ НА ПАРИЧНИЯ ПАЗАР	17062	0	23444	0	22929	0	21221	0	19268	0	60892
В левове	16710	0	16755	0	14073	0	13828	0	11833	0	27151
държавни предприятия	10308	0	10288	0	10282	0	10031	0	6531	0	8175
частни предприятия	6051	0	6120	0	3448	0	3459	0	4974	0	18438
население	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
небанкови финансови институции	351	0	347	0	343	0	338	0	328	0	538
Във валута	352	0	6689	0	8856	0	7393	0	7435	0	33741
държавни предприятия	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
частни предприятия	320	0	512	0	2601	0	1097	0	1100	0	27108
население	32	0	32	0	32	0	32	0	32	0	32
небанкови финансови институции	0	0	6145	0	6223	0	6264	0	6303	0	6601
ДЕПОЗИТИ СРЕДЦУ ВНОСИ											
БЛОКИРАНИ ДЕПОЗИТИ	240690	0	216003	0	213067	0	219593	0	281123	0	256459
В левове	93048	0	80957	0	80877	0	82926	0	109359	0	107252
държавни предприятия	28922	0	27423	0	26262	0	29321	0	31206	0	24119
частни предприятия	41099	0	33986	0	34387	0	35103	0	58405	0	62800
население	5150	0	5327	0	5339	0	5045	0	4833	0	6316
небанкови финансови институции	17877	0	14221	0	14889	0	13457	0	14915	0	14017
Във валута	147642	0	135046	0	132190	0	136667	0	171764	0	149207
държавни предприятия	62392	0	54694	0	52545	0	51244	0	55429	0	53858
частни предприятия	75162	0	66151	0	65646	0	70887	0	102430	0	81936
население	9137	0	8770	0	9053	0	9303	0	8863	0	8891
небанкови финансови институции	951	0	5431	0	4946	0	5233	0	5042	0	4522
ДЕПОЗИТИ В БАНКИ В ЛИКВИДАЦИЯ	50999	50999	50744	50744	50707	50707	50772	50772	50710	50710	50655
В левове	14280	14280	14279	14279	14267	14267	14270	14270	14271	14271	14268
държавни предприятия	6515	6515	6516	6516	6503	6503	6505	6505	6503	6503	6500
частни предприятия	4384	4384	4384	4384	4384	4384	4384	4384	4388	4388	4386
население	2918	2918	2915	2915	2916	2916	2916	2916	2915	2915	2916
небанкови финансови институции	463	463	464	464	464	464	465	465	465	466	466
Във валута	36719	36719	36465	36465	36440	36440	36502	36502	36439	36439	36387
държавни предприятия	15742	15742	15676	15676	15693	15693	15690	15690	15718	15718	15802
частни предприятия	20178	20178	19991	19991	19949	19949	20014	20014	19923	19923	19841
население	395	395	395	395	395	395	395	395	395	395	340
небанкови финансови институции	404	404	403	403	403	403	403	403	403	404	404
ЧУЖДЕСТРАННИ ПАСИВИ	729240	1280	713836	1269	843296	1271	819520	1274	851115	1277	987607
В левове	79527	147	77387	147	78667	147	75558	147	77379	147	79405
Във валута	649713	1133	636449	1122	764629	1124	743962	1127	773736	1130	908202
ДЕПОЗИТИ НА ДЪРЖАВНИ БЮДЖЕТ	656148	237978	623057	232154	665595	232227	615717	233477	587646	234685	544930
В левове	220043	53206	225883	53206	220007	52906	221171	52906	219595	52040	176369
Във валута	436105	184772	397174	178948	445588	179321	394546	180571	368051	182645	368561
ДЕПОЗИТИ НА ДЪРЖАВНИ ФОНДОВЕ И ИЗВЪНБЮДЖЕТНИ СМЕТКИ	54653	4004	64266	3847	44956	3857	57256	3890	68859	3945	63854
В левове	14532	166	14604	166	15372	166	15441	166	16706	166	17210
Във валута	40121	3838	49662	3681	29584	3691	41815	3724	52153	3779	46644
ДЕПОЗИТИ НА МЕСТНИТЕ БЮДЖЕТИ	167528	769	165806	752	149271	753	138138	757	132970	763	98704
В левове	156247	354	147189	354	147200	354	136207	354	131396	354	96953
Във валута	11281	415	18617	398	2071	399	1931	403	1574	409	1751
СОБСТВЕН КАПИТАЛ	1371545	-138651	1389426	-148651	1395959	-148710	1425277	-144752	1445330	-141206	1497218
Капитал и резерви	1363274	96321	1363944	95935	1347494	95905	1358640	95476	1358526	95376	1394205
Финансов резултат	8271	-234972	25482	-244586	48465	-244615	66637	-240228	86804	-236582	103013
Източник: БНБ.											

РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ НА ВЗЕМАНИЯТА НА ТЪРГОВСКИТЕ БАНКИ ПО ОТРАСЛИ

(хил. лв.)

Отрасъл	31 юни 2001 г.		31 декември 2001 г.	
	Балансова експозиция	Задбалансова експозиция	Балансова експозиция	Задбалансова експозиция
Физически лица	80 671	12 164	113 466	8 858
Селско, ловно и горско стопанство	129 076	46 327	139 641	19 073
Добивна промишленост	131 138	40 689	138 736	75 448
Преработваща промишленост	1 084 522	347 449	1 176 705	253 629
Снабдяване с електрическа и топлинна енергия, газ и вода	59 366	57 310	58 065	62 356
Строителство	68 617	106 604	71 784	47 135
Търговия, ремонт и техническо обслужване	965 289	358 322	1 144 483	317 780
Хотели и ресторантни	216 991	34 563	278 831	15 158
Транспорт, складиране и съобщения	164 965	115 816	204 699	83 991
Финансово посредничество	2 335 052	65 531	2 002 269	460 544
Операции с недвижимо имущество	39 289	9 284	41 770	2 497
Държавно управление и отбрана	6 967	21 646	12 780	6 229
Образование	313	22	301	159
Хуманно здравеопазване и социални дейности	11 525	1 407	19 248	11 837
Други дейности, обслужващи общество	794 172	109 241	998 159	78 751
Екстериториални организации и служби	6 598	976	10 690	9 815
Обща сума	6 094 551	1 327 351	6 411 627	1 453 260

Източник: БНБ.

РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ НА ВЗЕМАНИЯТА НА ТЪРГОВСКИТЕ БАНКИ ПО ВАЛУТИ

(хил. лв.)

Вид валута	31 юни 2001 г.		31 декември 2001 г.	
	Балансова експозиция	Задбалансова експозиция	Балансова експозиция	Задбалансова експозиция
Австрийски шилинг	270	0	0	0
Белгийски франк	3	0	0	0
Български лев	2 434 854	560 352	2 897 260	607 625
Швейцарски франк	4 345	3 318	3 787	3 780
Кипърска лира	0	680	0	365
Германска марка	182 091	65 642	45 315	17 382
Евро	1 421 830	229 457	1 709 619	528 035
Френски франк	0	5 756	0	0
Британска лира	5 827	1 728	17 791	3 030
Гръцка драхма	1 492	0	0	0
Италианска лира	0	2 318	0	2 353
Щатски долар	2 043 839	458 099	1 737 855	290 690
Обща сума	6 094 551	1 327 350	6 411 627	1 453 260

Източник: БНБ.

РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ НА ВЗЕМАНИЯТА НАД 10 000 лв. ПО СРОЧНОСТ НА КРЕДИТНИЯ ДОГОВОР

(хил. лв.)

Срочност	31 юни 2001 г.		31 декември 2001 г.	
	Балансова експозиция	Задбалансова експозиция	Балансова експозиция	Задбалансова експозиция
До една година	3 143 668	640 750	3 196 539	654 661
От една до три години	1 105 523	421 389	1 247 854	342 015
Над три години	1 057 615	254 013	1 199 259	433 308
ОБЩО	5 306 806	1 316 152	5 643 652	1 429 984

Източник: БНБ.

**ЛИХВЕНИ ПРОЦЕНТИ И ДОХОДНОСТ НА ДЦК ПРЕЗ 2001 г.
годишни ефективни размери**

Показатели	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
ОСНОВЕН ЛИХВЕН ПРОЦЕНТ												
(в края на периода)	4.35	4.28	4.22	4.43	4.55	4.55	4.63	4.84	4.85	4.71	4.88	4.73
КРАТКОСРОЧНИ ЛИХВЕНИ ПРОЦЕНТИ												
(среднопретеглени)												
Лихвени проценти по предоставени												
депозити на междубанковия пазар	0.83	1.97	3.36	4.11	3.7	3.82	4.48	5.7	3.67	4.78	3.78	5.51
до един ден	0.68	1.92	3.18	3.85	3.66	3.74	4.35	5.79	3.58	4.91	3.66	5.07
от един до три дена	0.69	1.66	3.54	5.85	3.42	3.52	4.48	5.23	3.12	3.71	3.21	3.07
от три дена до една седмица	1.39	2.01	3.93	3.97	3.86	4.71	4.97	5.69	4.69	5.56	5.56	9.25
от една седмица до един месец	2.71	3.64	4.35	4.34	4.43	4.82	5.1	5.69	5.18	5.32	5.71	6.68
над един месец	3.98	5.48	4.55	5.06	4.55	5.24	5.46	6.33	5.62	5.1	5.34	6.28
Лихвени проценти по срочни депозити												
левове	3.13	3.21	3.11	3.18	3.12	3.28	3.42	3.8	3.01	2.93	2.54	3.41
евро*	3.47	3.43	3.31	3.09	2.92	2.62	2.89	3.04	2.59	2.71	2.34	2.22
щатски долари	4.23	4.08	3.99	3.62	3.34	3.13	2.91	2.8	2.31	2.09	1.81	1.72
Лихвени проценти по безсрочни депозити												
левове	0.26	0.29	0.28	0.27	0.32	0.29	0.33	0.32	0.31	0.32	0.31	0.31
евро*	0.47	0.59	0.66	0.61	0.63	0.65	0.62	0.58	0.52	0.49	0.48	0.56
щатски долари	1.61	1.6	1.63	1.34	1.3	1.27	1.19	1.17	0.91	0.78	0.8	0.66
Лихвени проценти по кредити												
левове	14.22	12.51	10.61	9.68	10.69	12.22	11.73	12.06	11.76	9.83	11.9	13.21
евро*	12.14	12.54	9.74	9.71	11.56	13.53	13.23	12.25	9.92	8.04	9.11	8.01
щатски долари	10.18	12.76	14.86	7.4	12.6	10.45	12.42	11.39	10.04	13.06	10.48	8
Доходност на емисиите от ДЦК	4.48	4.55	4.22	4.37	4.73	4.55	4.59	4.94	4.81	4.71	5	4.73
ДЪЛГОСРОЧНИ ЛИХВЕНИ ПРОЦЕНТИ												
(среднопретеглени)												
Лихвени проценти по кредити												
левове	16.44	14.43	15.74	14.56	15.5	15.94	13.95	14.13	14.75	15.25	15.53	14.49
евро*	17.43	13.23	14.85	11.65	15.26	12.71	11.27	12.45	11.79	12.01	10.91	10.72
щатски долари	19.04	12.68	14.17	19.29	18.23	17.3	14.09	14.6	14.49	11.86	16.24	11.39
Доходност на емисиите от ДЦК	7.3	8.02	6.66	6.32	7.04	6.27	6.2	7.1	6.33	6.99	7.03	6.65

* Позицията „евро“ включва еврото и всички валути, подразделения на еврото.

Източник: БНБ.

НОМИНАЛНИ ЛИХВЕНИ ПРОЦЕНТИ ПО КРАТКОСРОЧНИ ЛЕВОВИ КРЕДИТИ ПРЕЗ 2001 г.

176

Месец	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
януари	1.11											
февруари	2.11	0.99										
март	2.97	1.84	0.84									
април	3.76	2.62	1.62	0.77								
май	4.64	3.49	2.48	1.63	0.85							
юни	5.66	4.50	3.47	2.61	1.83	0.97						
юли	6.64	5.47	4.44	3.57	2.78	1.91	0.93					
август	7.65	6.47	5.43	4.55	3.75	2.88	1.89	0.95				
септември	8.66	7.46	6.41	5.52	4.72	3.83	2.84	1.89	0.93			
октомври	9.50	8.30	7.24	6.35	5.53	4.64	3.64	2.68	1.72	0.78		
ноември	10.53	9.32	8.25	7.35	6.53	5.63	4.61	3.65	2.67	1.73	0.94	
декември	11.68	10.46	9.37	8.46	7.63	6.73	5.70	4.73	3.74	2.79	1.99	1.04
Източник: БНБ.												

РЕАЛНИ ЛИХВЕНИ ПРОЦЕНТИ ПО КРАТКОСРОЧНИ ЛЕВОВИ КРЕДИТИ ПРЕЗ 2001 г.*

Месец	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
януари	0.48											
февруари	1.14	0.66										
март	1.94	1.45	0.79									
април	2.91	2.42	1.75	0.95								
май	3.72	3.23	2.55	1.75	0.79							
юни	4.81	4.31	3.63	2.82	1.85	1.05						
юли	5.99	5.48	4.79	3.97	2.99	2.18	1.12					
август	6.66	6.16	5.46	4.64	3.65	2.84	1.77	0.64				
септември	6.30	5.80	5.11	4.28	3.30	2.49	1.43	0.30	-0.34			
октомври	5.32	4.82	4.14	3.32	2.35	1.54	0.49	-0.63	-1.26	-0.92		
ноември	6.08	5.57	4.88	4.06	3.08	2.27	1.21	0.09	-0.55	-0.21	0.72	
декември	6.52	6.01	5.32	4.50	3.51	2.70	1.63	0.50	-0.13	0.20	1.14	0.42
Източник: БНБ.												

* Реалните лихвени равнища се определят от средните за месеца лахвени пропенти, десфлирани с отчетената за месеца инфлация.

Източник: БНБ.

НОМИНАЛНИ ЛИХВЕНИ ПРОЦЕНТИ ПО ЕДНОМЕСЕЧНИ ЛЕВОВИ ДЕПОЗИТИ ПРЕЗ 2001 г.

Месец	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
януари	0.24											
февруари	0.49	0.25										
март	0.74	0.50	0.25									
април	1.00	0.76	0.51	0.26								
май	1.26	1.01	0.76	0.51	0.25							
юни	1.52	1.28	1.02	0.77	0.51	0.26						
юли	1.79	1.55	1.30	1.04	0.78	0.53	0.27					
август	2.11	1.86	1.61	1.36	1.09	0.84	0.58	0.31				
септември	2.35	2.11	1.85	1.60	1.34	1.08	0.82	0.55	0.24			
октомври	2.59	2.34	2.09	1.83	1.57	1.32	1.05	0.78	0.47	0.23		
ноември	2.79	2.55	2.29	2.04	1.77	1.52	1.26	0.98	0.67	0.43	0.20	
декември	3.06	2.82	2.56	2.30	2.04	1.78	1.52	1.25	0.93	0.69	0.46	0.26
Източник: БНБ.												

РЕАЛНИ ЛИХВЕНИ ПРОЦЕНТИ ПО ЕДНОМЕСЕЧНИ ЛЕВОВИ ДЕПОЗИТИ ПРЕЗ 2001 г.*

Месец	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
януари	-0.39											
февруари	-0.47	-0.08										
март	-0.27	0.12	0.20									
април	0.17	0.56	0.64	0.44								
май	0.36	0.75	0.83	0.63	0.19							
юни	0.70	1.10	1.18	0.97	0.53	0.34						
юли	1.17	1.56	1.64	1.44	0.99	0.80	0.46					
август	1.17	1.56	1.64	1.44	0.99	0.80	0.46	0.00				
септември	0.14	0.53	0.61	0.41	-0.03	-0.22	-0.56	-1.02	-1.02			
октомври	-1.33	-0.94	-0.87	-1.06	-1.50	-1.68	-2.02	-2.47	-2.47	-1.46		
ноември	-1.35	-0.96	-0.89	-1.08	-1.52	-1.70	-2.04	-2.49	-2.49	-1.48	-0.02	
декември	-1.70	-1.32	-1.24	-1.44	-1.87	-2.06	-2.39	-2.84	-2.84	-1.84	-0.38	-0.36
Източник: БНБ.												

* Реалните лихвени равнища се определят от средните за месеца лихвени пропенти, десифрирани с отчетената за месеца инфлация.

Източник: БНБ.

НОМИНАЛЕН СТРОЕЖ НА ЕМИТИРАНИТЕ БАНКНОТИ И МОНЕТИ

(лв.)

Номинали	31 декември 2000 г.	30 юни 2001 г.	31 декември 2001 г.
Банкноти, общо	5 498 037 317	4 598 735 814	4 378 016 467
Банкноти – нови номинали, общо	3 100 459 290	3 372 749 097	4 049 727 651
50 лв.	1 348 686 900	1 582 626 450	2 050 928 850
20 лв.	818 035 800	835 780 000	1 047 218 440
10 лв.	577 948 745	596 886 345	643 287 695
5 лв.	210 919 328	202 435 218	154 910 912
2 лв.	87 982 923	91 988 943	87 075 273
1 лв.	56 885 594	63 032 141	66 306 481
Банкноти – стари номинали, общо	2 397 578 027	1 225 986 717	328 288 816
50 000 лв. = 50 нови лв.	1 981 175 250	881 404 700	123 003 750
10 000 лв. = 10 нови лв.	275 276 845	227 376 845	163 112 895
5000 лв. = 5 нови лв.	93 268 582	87 368 583	27 989 598
2000 лв. = 2 нови лв.	12 670 882	8 523 158	5 651 406
1000 лв. = 1 нови лв.	5 737 238	4 838 291	4 319 537
500 лв. = 0.50 нови лв.	19 978 643	8 166 606	1 798 182
200 лв. = 0.20 нови лв.	7 914 308	7 059 674	1 383 364
100 лв. = 0.10 нови лв.	1 556 279	1 248 860	1 030 084
Монети, общо	35 918 357	37 334 477	39 209 852
Монети – нови номинали, общо	30 523 130	31 716 150	33 566 525
50 ст.	12 217 000	12 317 000	12 762 000
20 ст.	9 146 700	9 146 700	9 146 700
10 ст.	5 526 400	5 940 400	6 696 400
5 ст.	2 107 650	2 337 150	2 645 525
2 ст.	911 100	1 218 600	1 447 700
1 ст.	614 280	756 300	868 200
Монети – стари номинали, общо	4 008 707	4 008 707	4 008 707
50 лв. = 0.05 нови лв.	1 562 350	1 562 350	1 562 350
20 лв. = 0.02 нови лв.	1 070 523	1 070 523	1 070 523
10 лв. = 0.01 нови лв.	860 629	860 629	860 629
5 лв. = 0.005 нови лв.	260 646	260 646	260 646
2 лв. = 0.002 нови лв.	130 968	130 968	130 968
1 лв. = 0.001 нови лв.	110 819	110 819	110 819
0.50 лв. = 0.0005 нови лв.	7 479	7 479	7 479
0.20 лв. = 0.0002 нови лв.	2 513	2 513	2 513
0.10 лв. = 0.0001 нови лв.	2 780	2 780	2 780
Възпоменателни	1 386 520	1 609 620	1 634 620
Банкноти и монети, общо	5 533 955 674	4 636 070 291	4 417 226 319

Източник: БНБ.

ГОДИШЕН БАЛАНС НА БАНКОВАТА СИСТЕМА
 (годишно приключване за 2001 г.)

(хил. лв.)

	Общо	В т. ч.	
		левове	валута
АКТИВИ			
ПАРИЧНИ СРЕДСТВА В КАСА И ПО РАЗПЛАЩАТЕЛНИ СМЕТКИ В БНБ	1 286 314	551 248	735 066
Вземания от банки и други финансови институции	4 065 514	240 934	3 824 580
Ценни книжа в оборотен портфейл	1 520 406	819 476	700 930
Ценни книжа в инвестиционен портфейл	518 427	153 822	364 605
Предоставени кредити на бюджета	5 772	5 772	0
Предоставени кредити на държавни предприятия	153 522	82 700	70 822
Предоставени кредити на частни предприятия	3 141 682	1 724 485	1 417 197
Предоставени кредити на граждани и домакинства	832 383	802 855	29 528
Предоставени кредити на нефинансови институции и други клиенти	4 133 359	2 615 812	1 517 547
ДОХОДОНОСНИ АКТИВИ	10 237 706	3 830 044	6 407 662
Активи за препродажба	14 664	14 664	0
Вземания по лихви и други активи	202 379	125 202	77 177
Дълготрайни активи	462 700	462 700	0
ОБЩО АКТИВИ	12 203 763	4 983 858	7 219 905
в т. ч. заложени активи	676 953	362 325	314 628
ПАСИВИ И КАПИТАЛ			
Депозити от банки	699 854	273 107	426 747
Депозити от други финансови институции	211 677	127 812	83 865
Депозити от нефинансови институции и други клиенти	8 647 101	3 612 253	5 034 848
ОБЩО ДЕПОЗИТИ	9 558 632	4 013 172	5 545 460
Краткосрочно привлечени средства	160 954	69 074	91 880
Задължения по лихви и други пасиви	538 618	304 480	234 138
Дългосрочно привлечени средства	309 452	26 361	283 091
Подчинен срочен дълг	1 171	0	1 171
ОБЩО ПАСИВИ	10 568 827	4 413 087	6 155 740
Капитал	1 186 471	1 186 471	0
Резерви	448 465	448 465	0
КАПИТАЛ И РЕЗЕРВИ	1 634 936	1 634 936	0
ОБЩО ПАСИВИ И СОБСТВЕН КАПИТАЛ	12 203 763	6 048 023	6 155 740
Кредитни заместители	1 079 454	484 529	594 925
Деривати	364 373	111 062	253 311
ЗАДБАЛАНСОВИ ПАСИВИ	1 443 827	595 591	848 236

Източник: БНБ.

СБОРЕН ОТЧЕТ ЗА ПРИХОДИТЕ И РАЗХОДИТЕ НА БАНКОВАТА СИСТЕМА
 (годишно приключване за 2001 г.)

(хил. лв.)

	Общо	В т. ч.	
		левове	валута
ПРИХОДИ ОТ ЛИХВИ			
Приходи от лихви по вземания от банки и други финансови институции	187 119	12 451	174 668
Приходи от лихви по кредити на нефинансови институции и други клиенти	463 717	321 307	142 410
Приходи от ценни книжа в инвестиционен портфейл	35 063	22 438	12 625
ПРАЗХОДИ ЗА ЛИХВИ	685 899	356 196	329 703
Разходи за лихви по депозити на банки и други финансови институции	35 725	16 372	19 353
Разходи за лихви по депозити на нефинансови институции и други клиенти	152 967	54 188	98 779
Разходи за лихви по привлечени средства	22 972	2 876	20 096
ПРАЗХОДИ ЗА ЛИХВИ	211 664	73 436	138 228
НЕТЕН ЛИХВЕН ДОХОД	474 235	282 760	191 475
Печалба/загуба от търговия и преоценка (намалено с провизии за загуби от кредити)	176 026	-74 550	
НЕТЕН ЛИХВЕН ДОХОД И НЕТЕН ДОХОД ОТ ТЪРГОВИЯ И ПРЕОЦЕНКА	724 811		
Други нелихвени приходи	210 401		
Оперативен резултат от дейността преди разходите по икономически елементи	935 212		
Разходи по икономически елементи	551 551		
ОПЕРАТИВНА ПЕЧАЛБА/ЗАГУБА ПРЕДИ ОБЛАГАНЕ И ИЗВЪНРЕДНИ ОПЕРАЦИИ	383 661		
Печалба/загуба от преоценка и извънредни приходи/разходи	32 416		
Печалба/загуба преди данъчно облагане	416 077		
Нетна печалба/загуба след данъчно облагане	299 240		
ТЕКУЩА ПЕЧАЛБА/ЗАГУБА	299 240		

Източник: БНБ.

ГОДИШЕН БАЛАНС НА ТЪРГОВСКИТЕ БАНКИ ПО ГРУПИ КЪМ ДЕКЕМВРИ 2001 г.
 (годишно приключване)

	Първа група	Втора група	Трета група	Четвърта група	Пета група	Общо	(хил. лв.)
АКТИВИ							
ПАРЧЧНИ СРЕДСТВА В КАСА И ПО РАЗПЛАЩАТЕЛНИ СМЕТКИ В БНБ	597 982	335 704	214 328	70 291	68 009	1 286 314	
Вземания от банки и други финансови институции	2 258 620	918 035	408 776	226 867	253 216	4 065 514	
Ценни книжа в оборотен портфейл	691 167	369 133	335 521	86 036	38 549	1 520 406	
Ценни книжа в инвестиционен портфейл	396 866	101 694	3 437	9 521	6 909	518 427	
Предоставени кредити на бюджета	3 995	225	1 552	0	0	5 772	
Предоставени кредити на държавни предприятия	35 678	26 197	32 007	1 933	57 707	153 522	
Предоставени кредити на частни предприятия	712 969	1 003 784	509 132	373 784	542 013	3 141 682	
Предоставени кредити на граждани и домакинства	657 065	131 765	15 351	25 065	3 137	832 383	
Предоставени кредити на нефинансови институции и други клиенти	1 409 707	1 161 971	558 042	400 782	602 857	4 133 359	
ДОХОДОНОСНИ АКТИВИ							
Активи за препродажба	4 756 360	2 550 833	1 305 776	723 206	901 531	10 237 706	
Вземания по ликви и други активи	357	3 657	6 947	3 703	0	14 664	
Дълготрайни активи	68 023	58 169	40 333	25 193	10 661	202 379	
ОБЩО АКТИВИ							
в т.ч. заподежни активи	201 980	131 650	65 627	49 965	13 478	462 700	
Задължения по лихви и други пасиви	5 624 702	3 080 013	1 633 011	872 358	993 679	12 203 763	
ПАСИВИ И КАПИТАЛ							
Депозити от банки	67 513	78 238	228 277	45 104	280 722	699 854	
Депозити от други финансови институции	24 621	46 639	87 507	21 540	31 370	211 677	
Депозити от нефинансови институции и други клиенти	4 506 123	2 283 702	1 013 080	397 422	446 774	8 647 101	
ОБЩО ДЕПОЗИТИ							
Краткосрочно привлечени средства	4 598 257	2 408 579	1 328 864	464 066	758 866	9 558 632	
Задължения по лихви и други пасиви	714	74 181	7276	13 850	64 933	160 954	
Дългосрочно привлечени средства	221 499	141 991	95 332	34 459	45 337	538 618	
Полчищен срочен дълг	0	60 212	33 600	118 452	97 188	309 452	
ОБЩО ПАСИВИ							
Капитал	4 820 470	2 684 963	1 465 072	631 998	966 324	10 568 827	
Резерви	537 676	271 201	131 740	219 217	26 637	1 186 471	
КАПИТАЛ И РЕЗЕРВИ	266 556	123 849	36 199	21 143	718	448 465	
ОБЩО ПАСИВИ И СОБСТВЕН КАПИТАЛ	804 232	395 050	167 939	240 360	27 355	1 634 936	
Кредитни заместители	5 624 702	3 080 013	1 633 011	872 358	993 679	12 203 763	
Деривати	256 293	264 030	161 526	123 078	274 527	1 079 454	
ЗАДБАЛАНСОВИ ПАСИВИ	61 715	73 873	140 823	10 970	76 992	364 373	
	318 008	337 903	302 349	134 048	351 519	1 443 827	

Източник: БНБ.

СБОРЕН ОТЧЕТ ЗА ПРИХОДИТЕ И РАЗХОДИТЕ НА ТЪРГОВСКИТЕ БАНКИ ПО ГРУПИ
 (годишно приключване за 2001 г.)

	Първа група	Втора група	Трета група	Четвърта група	Пета група	Общо	(хил. лв.)
Приходи от лихви по вземания от банки и други финансови институции	106 419	41 632	21 297	7 250	10 521	187 119	
Приходи от лихви по кредити на нефинансови институции и други клиенти	188 869	124 389	57 740	49 571	43 148	463 717	
Приходи от ценни книжа в инвестиционен портфейл	21 197	10 887	2 132	576	271	35 063	
ПРИХОДИ ОТ ЛИХВИ	316 485	176 908	81 169	57 397	53 940	685 899	
Разходи за лихви по депозити на банки и други финансови институции	2 411	5 934	12 367	3 764	11 249	35 725	
Разходи за лихви по депозити на нефинансови институции и други клиенти	78 356	36 897	17 740	8 808	11 166	152 967	
Разходи за лихви по привлечени средства	198	8 040	3 269	7 861	3 604	22 972	
РАЗХОДИ ЗА ЛИХВИ	80 965	50 871	33 376	20 433	26 019	211 664	
НЕТЕН ЛИХВЕН ДОХОД	235 520	126 037	47 793	36 964	27 921	474 235	
Печалба/загуба от търговия и преоценка (намалено с провизии за загуби от кредити)	54 647	68 071	29 640	15 144	8 524	176 026	
НЕТЕН ЛИХВЕН ДОХОД И НЕТЕН ДОХОД ОТ ТЪРГОВИЯ И ПРЕОЦЕНКА	-143 578	15 429	34 425	10 871	8 303	-74 550	
Други нетихвени приходи	433 745	178 679	43 008	41 237	28 142	724 811	
Оперативен резултат от дейността преди разходите по икономически елементи	82 158	68 775	27 743	20 873	10 852	210 401	
Разходи по икономически елементи	515 903	247 454	70 751	62 110	38 994	935 212	
ОПЕРАТИВНА ПЕЧАЛБА/ЗАГУБА ПРЕДИ ОБЛАГАНЕ И ИЗВЪНРЕДНИ ОПЕРАЦИИ	208 800	172 216	85 318	52 065	33 152	551 551	
Печалба/загуба от преоценка и извънредни приходи/разходи	6 182	2 183	26 052	756	-2 757	32 416	
Печалба/загуба преди данъчно облагане	313 285	77 421	11 485	10 801	3 085	416 077	
Нетна печалба/загуба след данъчно облагане	225 315	55 799	8 567	7 158	2 401	299 240	
ТЕКУЩА ПЕЧАЛБА/ЗАГУБА	225 315	55 799	8 567	7 158	2 401	299 240	

Източник: БНБ

РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ НА БАНКИТЕ ПО ГРУПИ КЪМ 1 ФЕВРУАРИ 2001 г.

Код	Банка
I група	
200	Обединена българска банка
300	Банка ДСК
621	Булбанк
II група	
150	Първа инвестиционна банка
400	СЖ Експресбанк
440	БНП Парис, България
660	ТБ „Биохим“
800	ТБ „Хеброс“
920	Българска пощенска банка
III група	
130	Общинска банка
155	Райфайзенбанк, България
320	Росексимбанк
561	ТБ „България-инвест“
790	Централна кооперативна банка
888	Стопанска и инвестиционна банка
IV група	
120	Нефтингвестбанк
160	Българо-американска кредитна банка
170	Евробанк
195	Юнионбанк
220	Корпоративна търговска банка
230	Прокредитбанк*
240	Демирбанк, България
260	Токуда кредит експрес банк
470	Първа източна международна банка
480	Търговска банка на Гърция (България)
545	ЧПБ „Тексим“
620	Насърчителна банка
890	Международна банка за търговия и развитие
V група	
140	Хипоферайнсбанк, България, клон София
145	ИНГ банк Н.В., клон София
190	Банка Пиреос, клон София
199	Национална банка на Гърция, клон София
250	Ситибанк Н. А., клон София
350	Те-Дже зираат банкасъ, клон София
898	Алфа банка, клон София

* От 1 октомври 2001 г. нова банка.

Забележка: I група – над 800 млн. лв. активи.

II група – от 300 до 800 млн. лв. активи.

III група – от 100 до 300 млн. лв. активи.

IV група – до 100 млн. лв. активи.

V група – клонове на чуждестранни банки.

Подреждането на търговските банки в групи на база сумата на активите е само за статистически цели и не носи никакъв качествено-оценъчен елемент.

Източник: БНБ.

КАПИТАЛОВА АДЕКВАТНОСТ НА ТЪРГОВСКИТЕ БАНКИ КЪМ 31 ДЕКЕМВРИ 2001 г.
 (съгласно Наредба № 8 на БНБ)

Банкови групи	Капиталова база [хил. лв.]	Първичен капитал [хил. лв.]	Общ рисков компонент [хил. лв.]	Обща капиталова адекватност [%]	Адекватност на първичния капитал [%]	Степен на покритие на активите [%]
Първа група	751 649	473 514	2 030 075	37.03	23.32	13.29
Втора група	351 877	231 520	1 554 849	22.63	14.89	11.31
Трета група	170 274	133 988	780 096	21.83	17.18	10.43
Четвърта група	256 134	220 857	548 826	46.67	40.24	28.84
Общо за банковата система*	1 529 934	1 059 879	4 913 846	31.14	21.57	13.56

* В изчисленията за банковата система не участва пета група.

Източник: БНБ.

ЛИКВИДНОСТ НА ТЪРГОВСКИТЕ БАНКИ КЪМ 31 ДЕКЕМВРИ 2001 г.
 (съгласно Наредба № 11 на БНБ)

(хил. лв.)

Банкови групи	Ликвидни активи на разположение	Кумулативен нетен паричен поток					
		до 1 месец	до 2 месеца	до 3 месеца	до 6 месеца	до 1 година	над 1 година
Първа група	1 089 263	488 029	664 530	506 810	377 957	45 441	530 076
Втора група	863 717	-237 651	-318 266	-377 997	-331 183	-320 625	57 723
Трета група	426 164	36 825	-10 316	-55 380	-104 435	-102 923	6 577
Четвърта група	208 659	80 465	72 188	60 010	32 827	23 718	104 750
Пета група	92 920	-237 371	-266 509	-333 009	-338 932	-277 489	-239 608
Общо за банковата система	2 680 723	130 297	141 627	-199 566	-363 766	-631 878	459 518

Източник: БНБ.

СЪОТНОШЕНИЯ НА ВИСОКОЛИКВИДНИ АКТИВИ КЪМ 31 ДЕКЕМВРИ 2001 г.
 (като процент от депозитите)

Групи търговски банки	Съотношение	%
Първа група	първична ликвидност	13.00
	вторична ликвидност	21.32
Втора група	първична ликвидност	13.95
	вторична ликвидност	33.61
Трета група	първична ликвидност	16.12
	вторична ликвидност	31.49
Четвърта група	първична ликвидност	15.28
	вторична ликвидност	32.92
Пета група	първична ликвидност	9.01
	вторична ликвидност	9.92
Общо за банковата система	първична ликвидност	13.47
	вторична ликвидност	25.47

Източник: БНБ.

ОТКРИТИ ПОЗИЦИИ НА ТЪРГОВСКИТЕ БАНКИ В ЧУЖДЕСТРАННА ВАЛУТА КЪМ 31 ДЕКЕМВРИ 2001 г.
 (съгласно Наредба № 4 на БНБ)

Банкови групи	Дял на откритата позиция от капиталовата база, %
Първа група	-9.57
Втора група	-4.66
Трета група	-2.55
Четвърта група	-4.37
Общо за банковата система*	-6.79

* В изчисленията за банковата система не участва пета група.

Източник: БНБ.

**СЪСТОЯНИЕ НА КРЕДИТНИЯ ПОРТФЕЙЛ И ДРУГИ ЕКСПОЗИЦИИ
НА ТЪРГОВСКИТЕ БАНКИ КЪМ 31 ДЕКЕМВРИ 2001 г.
(съгласно Наредба № 9 на БНБ)**

Група		Вземания от банки и други финансови институции (хил. лв.)	Вземания от нефинансови институции и други клиенти (хил. лв.)	Други класифицирани балансови експозиции (хил. лв.)	Отчетна стойност общо (хил. лв.)	Процент
I група	Редовни експозиции	2 311 837	1 391 974	11 050	3 714 861	96.8
	Експозиции под наблюдение	0	39 774	0	39 774	1.0
	Нередовни експозиции	0	21 689	0	21 689	0.6
	Съмнителни експозиции	0	7 356	0	7 356	0.2
	Загуба	276	50 718	2 509	53 503	1.4
	Провизии	53 492	101 802	381	155 675	4.1
Общо за I група		2 312 113	1 511 511	13 559	3 837 183	
II група	Редовни експозиции	925 917	1 081 629	22 386	2 029 932	90.9
	Експозиции под наблюдение	0	74 630	337	74 967	3.4
	Нередовни експозиции	0	29 995	0	29 995	1.3
	Съмнителни експозиции	0	9 024	0	9 024	0.4
	Загуба	397	84 438	5 183	90 018	4.0
	Провизии	8 279	117 745	2 552	128 576	5.8
Общо за II група		926 314	1 279 716	27 906	2 233 936	
III група	Редовни експозиции	412 038	461 771	17 376	891 185	84.2
	Експозиции под наблюдение	0	86 172	1 000	87 172	8.2
	Нередовни експозиции	0	19 197	0	19 197	1.8
	Съмнителни експозиции	0	13 498	13 471	26 969	2.5
	Загуба	343	30 014	3 492	33 849	3.2
	Провизии	3 605	52 613	836	57 054	5.4
Общо за III група		412 381	610 652	35 339	1 058 372	
IV група	Редовни експозиции	229 046	329 288	9 288	567 622	81.5
	Експозиции под наблюдение	0	63 604	0	63 604	9.1
	Нередовни експозиции	0	18 597	0	18 597	2.7
	Съмнителни експозиции	0	9 528	3 722	13 250	1.9
	Загуба	1 050	29 830	2 332	33 212	4.8
	Провизии	3 229	50 074	858	54 161	7.8
Общо за IV група		230 096	450 847	15 342	696 285	
V група	Редовни експозиции	253 481	591 994	4 022	849 497	94.8
	Експозиции под наблюдение	0	13 721	0	13 721	1.5
	Нередовни експозиции	0	5 011	0	5 011	0.6
	Съмнителни експозиции	0	19 387	0	19 387	2.2
	Загуба	0	8 421	316	8 737	1.0
	Провизии	265	35 677	62	36 004	4.0
Общо за V група		253 481	638 534	4 338	896 353	
	Редовни експозиции	4 132 319	3 856 656	64 122	8 053 097	92.3
	Експозиции под наблюдение	0	277 901	1 337	279 238	3.2
	Нередовни експозиции	0	94 489	0	94 489	1.1
	Съмнителни експозиции	0	58 793	17 193	75 986	0.9
	Загуба	2 066	203 421	13 832	219 319	2.5
	Провизии	68 870	357 911	4 689	431 470	4.9
ОБЩО ЗА СИСТЕМАТА		4 134 385	4 491 260	96 484	8 722 129	

Източник: БНБ.

По-важни решения на Управителния съвет на БНБ през 2001 г.

- 15 февруари** Приема се Наредба № 17 на БНБ за установяване размера на вложението на банките по чл. 30 от Закона за банките.
- 5 април** Приема се Наредба за изменение и допълнение на Наредба № 7 от 1999 г. за големите експозиции на банките.
- 19 април** Управителният съвет на БНБ приема Годишния отчет за дейността на БНБ за 2000 г., годишния счетоводен отчет, доклада на одиторите на БНБ и отчета за изпълнението на бюджета на БНБ за 2000 г.
- 17 май** Българската народна банка пуска в обращение от 22 май 2001 г. сребърна възпоменателана монета „Българско висше образование“ по програмата ЕВРО с номинална стойност 10 лева, емисия 2001 г.
- 21 юни** Приема се Наредба за изменение и допълнение на Наредба № 9 на БНБ за оценка на рисковите експозиции на банките и за формиране на провизии за покриване на риска от загуби.
- 4 октомври** Приема се отчетът за дейността на БНБ през периода януари – юни 2001 г.
- 31 октомври** Приема се Наредба за изменение и допълнение на Наредба № 3 за плащанията.
- Приема се Наредба за изменение и допълнение на Наредба № 16 за плащанията с банкови карти.
- 20 декември** Приема се Наредба за изменение и допълнение на Наредба № 4 за позициите на банките в чуждестранна валута.

Абревиатури

АД	-	акционерно дружество	ОЛП	-	основен лихвен процент
БВД	-	брутен външен дълг	ОНД	-	Организация на независимите държави
БВП	-	брутен вътрешен продукт	ОПЕК	-	Организация на страните – износителки на петрол
БДР	-	български депозитарни разписки	ПКБ	-	фонд „Професионална квалификация и безработица“
БИСЕРА	-	Банкова интегрирана система за електронни разплащания	ПМС	-	постановление на Министерския съвет
БКК	-	Банкова консолидационна компания	ПОС	-	устройство за търговия на дребно с кредитни карти (Point of sale, Point of Service)
БМР	-	Банка за международни разплащания, Базел, Швейцария	ПОФС	-	програма за оценка на финансия сектор (Financial Sector Assessment Program – FSAP)
БОРИКА	-	Банкова организация за разплащания с използване на карти	РБ	-	републикански бюджет
БТК	-	Българска телекомуникационна компания	РИЕ	-	разходи по икономически елементи
БФБ	-	Българска фондова борса	СБ	-	Световна банка
Г-24	-	групата на 24-те индустрито развити страни	СБСРВ	-	Система за брутен сътълмент в реално време
ДБ	-	държавен бюджет	СЕБРА	-	Система за електронни бюджетни разплащания
ДДС	-	данък върху добавената стойност	СНФУ	-	стоки и нефакторни услуги
DMA	-	дълготрайни материални активи	СПТ	-	специални права на тираж
ДЦК	-	държавни ценни книжа	ТБ	-	търговски банки
ЕАД	-	еднолично акционерно дружество	УС	-	Управителен съвет
ЕК	-	Европейска комисия	ФГВБ	-	Фонд за гарантиране на влоговете в банките
ЕС	-	Европейски съюз	ФРС	-	Федерална резервна система на САЩ
ЕСЦБ	-	Европейска система на централните банки	ХИПЦ	-	хармонизиран индекс на потребителските цени
ЕЦБ	-	Европейска централна банка	ЦБ	-	централен бюджет
ЗБ	-	Закон за банките	ЦЕФТА	-	Централноевропейска зона за свободна търговия
ЗБНБ	-	Закон за БНБ	ЦИЕ	-	Централна и Източна Европа
ЗДБ	-	Закон за държавния бюджет	ЦКР	-	Централен кредитен регистър
ЗМР	-	задължителни минимални резерви	ЦРБ	-	Централен републикански бюджет
ЗУНК	-	Закон за уреждане на необслужваните кредити, договорени до 31 декември 1990 г.	ATM	-	Automated Tellers Machine
ИАЗ	-	Изпълнителна агенция по заетостта	BIS	-	Bank for International Settlements, Basle
ИПС	-	Икономически и паричен съюз	CIF	-	Cost, Insurance, Freight
ИПЦ	-	индекс на потребителските цени	EUR	-	евро
ИТ	-	информационни технологии	FLIRBs	-	облигации с първоначално намалени лихви
МВА	-	международн валутни активи	FOB	-	Free on Board
МВФ	-	Международен валутен фонд	GBP	-	английска лира
МОТ	-	Международната организация на труда	HHI	-	индекс на Хердиндал – Хиршман
МСС	-	Международни счетоводни стандарти	IFO	-	Institute of Economic Research, Germany
МФ	-	Министерство на финансите	IMF	-	International Monetary Fund
МФИ	-	международн финансови институции	JPY	-	японска юена
НЕК	-	Национална електрическа компания	PLZ	-	полска злота
НС	-	Народно събрание	SDR	-	специални права на тираж
НЛД	-	нетен лихвен доход	USD	-	шатски долар
НСЗ	-	Национална служба по заетостта			
НСИ	-	Национален статистически институт			
НФИ	-	нефинансови институции			
ОББ	-	Обединена българска банка			
ОИСР	-	Организация за икономическо сътрудничество и развитие			